

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

9'uncu Birleşim 20 Ekim 2021 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	576
II.- GELEN KÂĞITLAR	579
III.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR	585
<i>A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI</i>	<i>585:590</i>
1.- Van Milletvekili Murat Sarısaç'ın, Van depremi ve süregelen sorunlara ilişkin gündem dışı konuşması	585:587
2.- Burdur Milletvekili Mehmet Göker'in, Burdur'un sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması	587:588
3.- Ardahan Milletvekili Orhan Atalay'ın, Mevlid-i Nebi Haftası'na ilişkin gündem dışı konuşması	588:590

IV.- AÇIKLAMALAR

- 1.- Karabük Milletvekili Hüseyin Avni Aksoy'un, emeklilerin beklediği intibak yasası düzenlemesinin bir an önce yapılması gerektiğine ilişkin açıklaması 590
- 2.- Bursa Milletvekili Nurhayat Altaca Kayıoğlu'nun, Bursa'daki okullarla ilgili yaşanan sorunlara ilişkin açıklaması 590
- 3.- Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan'ın, hayvancılıkla uğraşan vatandaşların sorunlarına ilişkin açıklaması 590:591
- 4.- Bursa Milletvekili Erkan Aydın'ın, rahim ağzı kanserini önlemek için HPV aşılarının ücretsiz olması gerektiğine ilişkin açıklaması 591
- 5.- Kocaeli Milletvekili Sami Çakır'ın, Mevlid-i Nebi Haftası'na ilişkin açıklaması 591
- 6.- Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker'in, illegal güçlerin akıllarınca Türk yargısına ayar vermeye çalıştıklarına ilişkin açıklaması 591:592
- 7.- Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in, dadaşların, Cumhurbaşkanının Afrika temaslarından memnuniyet duyduğuna ve iki muhalefet liderinin iç işlerimize karışan büyükelçilere destek vermesini telin ettiklerine ilişkin açıklaması 592
- 8.- Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz'un, Mersin'in sorunlarına hassasiyetle eğilen Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'ye teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması 592
- 9.- Kırıkkale Milletvekili Ahmet Önal'ın, Kırıkkale'nin sorunlarına ilişkin açıklaması 592:593
- 10.- Konya Milletvekili Abdulkadir Karaduman'ın, kamuda çalışan sözleşmeli personelin özlük haklarıyla ilgili sorunlarına ilişkin açıklaması 593
- 11.- Sivas Milletvekili Semiha Ekinci'nin, Gençlik ve Spor Bakanlığının Sivas'a yaptığı yatırımlara ilişkin açıklaması 593
- 12.- Afyonkarahisar Milletvekili Burcu Köksal'ın, Afyonkarahisar'ın merkez Erenler Mahallesi'nin sorunlarına ilişkin açıklaması 593:594
- 13.- Ağrı Milletvekili Abdullah Koç'un, Ağrı'daki doğal gaz ve kömür fiyatlarına ilişkin açıklaması 594
- 14.- Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'in, yabancıların iç işlerimize karışmaması ve ülkemizde hukukun üstünlüğünün hâkim kılınması gerektiğine ilişkin açıklaması 594
- 15.- Uşak Milletvekili Özkan Yalım'ın, 19 Ekim Muhtarlar Günü'ne ve nakliyeciler ile çiftçilerin sorunlarına ilişkin açıklaması 594
- 16.- Mersin Milletvekili Hacı Özkan'ın, 19 Ekim Muhtarlar Günü'ne ilişkin açıklaması 595
- 17.- İstanbul Milletvekili Hayrettin Nuhoglu'nun, Türk lirasındaki değer kaybının sorumlusunun partili Cumhurbaşkanlığı sistemi olduğuna ilişkin açıklaması 595

- 18.- Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın'ın, Pamukluk Barajı'na ilişkin açıklaması 595
- 19.- Edirne Milletvekili Okan Gaytancıoğlu'nun, engelliler için kadro açılması gerektiğine ilişkin açıklaması 595:596
- 20.- Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, TÜGVA'nın devlet içinde yapıldığına ve yeni bir paralel devlet oluşumuna iktidar eliyle izin verildiğine ilişkin açıklaması 596
- 21.- Mersin Milletvekili Baki Şimşek'in, hazine arazilerinin ihale yoluyla satışının durdurulması gerektiğine ilişkin açıklaması 596
- 22.- İzmir Milletvekili Murat Çepni'nin, Suruç katliamı davasına ilişkin açıklaması 596
- 23.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, çiftçilere destek veren Mersin Büyükşehir Belediye Başkanı Vahap Seçer'e teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması 597
- 24.- Şanlıurfa Milletvekili Zemzem Gülender Açıanal'ın, Şanlıurfa'da yapılan tarihi kazı çalışmalarına ilişkin açıklaması 597
- 25.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, yüksek kredi faizlerine, ekonominin kötüye gidişinin Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmesinden itibaren ekonomik göstergelerden anlaşıldığına ve TÜGVA'nın kamu kurumlarına yüzlerce kişiyi yerleştiği iddialarıyla ilgili Hükümetten açıklama beklediklerine ilişkin açıklaması 597:598
- 26.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, 20 Ekim 1992 tarihinde Bingöl Solhan'da PKK saldırısı sonrasında şehit olan vatandaşlara bir kez daha rahmet dilediğine ve hain terör örgütünü lanetlediğine, Yunanistan, Mısır ve Güney Kıbrıs üçlü zirvesinin ardından yayınlanan ortak bildirisinin Türkiye Cumhuriyeti devletine karşı yürütülen hasmane tavrın tezahürü olduğuna ve bu bildiriye gerekli cevabın Dışişleri Bakanlığı tarafından verildiğine ilişkin açıklaması 598:599
- 27.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Nusaybin Belediyesi eski Eş Başkanı Ayşe Gökkan'a verilen cezayı kabul etmediklerine, Sinop'ta 11 Ağustos 2021 tarihindeki selde kaybolan kişilerin aranmasına neden devam edilmediğini öğrenmek istediğine, Avrupa Birliği Komisyonunun Türkiye raporuna ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Cumhurbaşkanına hakaret davalarına verdiği ihlal kararına ilişkin açıklaması 599:601
- 28.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Türkiye'nin G20'den G40'a düştüğüne, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın bütçe sunumunda milletten özür dilemesi gerekirken dilemediğine, bütçede hakkaniyetsizlik olduğuna, millet ezilirken Cumhurbaşkanının enflasyona ezdirilmemesi gerektiğine, PTT tebligat ücretlerine ve gençlerin yüzde 70'inin Türkiye'de yaşamak istemediğine ilişkin açıklaması 601:603
- 29.- Kahramanmaraş Milletvekili Mahir Ünal'ın, yurt dışından 370 bin vatandaşımızın buldukları ülkelerin sağlık sistemine güvenmedikleri için ülkemize geldiklerine, Türkiye'nin salgın sürecini en iyi yöneten ülkelerden

- biri olduğuna, 20 Ekim 1992 tarihinde Bingöl Solhan'da PKK saldırısı sonrasında şehit olan vatandaşlara bir kez daha rahmet dilediğine ve PKK terör örgütünü lanetlediğine, Mevlid-i Nebi Haftası'na ve Avrupa Birliği Komisyonunun Türkiye raporuna ilişkin açıklaması 603:604
- 30.- İstanbul Milletvekili Abdullah Güler'in, Siirt Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 615
- 31.- Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'in, hayatını kaybeden Gazeteci Sami Kohen ile Millî Eğitim eski Bakanı Orhan Oğuz'a Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması 627
- 32.- Kahramanmaraş Milletvekili İmran Kılıç'ın, iklim değişiminin su kaynaklarına etkisine ilişkin açıklaması 627
- 33.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, cezaevlerindeki usulsüz aramalara ilişkin açıklaması 627:628
- 34.- Amasya Milletvekili Mustafa Levent Karahocagil'in, vefat eden Baykar AŞ Yönetim Kurulu Başkanı Özdemir Bayraktar'a Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması 628
- 35.- Adana Milletvekili Burhanettin Bulut'un, Merkezî Hekim Randevu Sistemi'ne ve sağlık çalışanlarının sorunlarına ilişkin açıklaması 628
- 36.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi'nin, Ulaştırma Bakanlığının yol yapım stratejisine ilişkin açıklaması 628:629

V.- ÖNERİLER**604,615****A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ**

604:614,615:626

- 1.- İYİ Parti Grubunun, Samsun Milletvekili Bedri Yaşar ve arkadaşları tarafından, elektrik, doğal gaz, LPG ve öğrenci harçlarına temmuz ayından yapılan yeni zamların piyasaya etkilerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla 15/7/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 20 Ekim 2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi 604:609
- 2.- HDP Grubunun, Grup Başkan Vekilleri Siirt Milletvekili Meral Daniş Beştaş ve İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç tarafından, TÜGVA faaliyetlerinin araştırılması amacıyla 19/10/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin, diğer önergelerin önüne alınarak ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 20 Ekim 2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi 609:614,615
- 3.- CHP Grubunun, Grup Başkan Vekilleri İstanbul Milletvekili Engin Altay, Manisa Milletvekili Özgür Özel ile Sakarya Milletvekili Engin Özkoç tarafından, kamu kuruluşlarının kamu kaynağı aktardığı vakıfların hangilerinin olduğunun, aktarılan kaynağın tutarının ve bu kaynakların hangi amaçlarla kullanıldığının belirlenmesi amacıyla 19/10/2021 tarihinde Türkiye Büyük

Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin, diğer önergelerin önüne alınarak ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 20 Ekim 2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi 616:620

4.- AK PARTİ Grubunun, bastırılarak dağıtılan 283 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin kırk sekiz saat geçmeden gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının 1'inci sırasına, yine bu kısımda bulunan 141 sıra sayılı Kanun Teklifi ile 264 sıra sayılı Karma Komisyon Raporu'nun yine bu kısmın sırasıyla 3'üncü ve 4'üncü sıralarına alınmasına ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesine; Genel Kurulun çalışma saatlerine ve 283 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak bölümler hâlinde görüşülmesine ilişkin önerisi 620:626

VI.- SATAŞMALAR İLİŞKİN KONUŞMALAR

614

1.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, İstanbul Milletvekili Hulusi Şentürk'ün HDP grup önerisi üzerinde yaptığı konuşması sırasında Halkların Demokratik Partisine sataşması nedeniyle konuşması 614:615

VII.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

629

A) KANUN TEKLİFLERİ

629:690

1.- Antalya Milletvekili Atay Uslu ve 76 Milletvekilinin Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3863) ve Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 283) 629:690

VIII.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

691

1.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın, TBMM'de görev yapan mütercim ve tercümanlar ile yabancı dillere çevrilen dokümanlara ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/51403) 691:694

2.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, iade edilen bir soru önergesine ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/51404) 695:698

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 15.02’de açılarak üç oturum yaptı.

Ankara Milletvekili Emrullah İşler, Aliya İzzetbegoviç’in vefatının 18’inci yıl dönümüne,

Hatay Milletvekili Mehmet Güzelmansur, Hatay’ın ekonomik sorunlarına,

Kırıkkale Milletvekili Halil Öztürk, çiftçilerin desteklenmesine,

İlişkin gündem dışı birer konuşma yaptılar.

Başkanlıkça, görüşmeleri izlemek üzere Genel Kurulu teşrif etmiş bulunan Azerbaycan Millî Meclisi Dışişleri ve Parlamentolararası İlişkiler Komitesi Başkanı Samet Seyidov ve Gürcistan Parlamentosu Dış İlişkiler Komitesi Başkanı Nikoloz Samkharadze ile beraberindeki heyete “Hoş geldiniz.” denildi.

İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi, 2020 ve 2021 KPSS geçerlilik süresinin üç yıla çıkarılması gerektiğine,

Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun, tarımsal desteklere,

Osmaniye Milletvekili İsmail Kaya,

Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker,

Konya Milletvekili Abdulkadir Karaduman,

Sivas Milletvekili Semiha Ekinci,

Çanakkale Milletvekili Özgür Ceylan,

Kayseri Milletvekili Dursun Ataş,

19 Ekim Muhtarlar Günü’ne;

İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir, siyasi iktidarın başta Merkez Bankası olmak üzere düzenleyici ve denetleyici kurumlara müdahalesine son vermesi gerektiğine,

Kocaeli Milletvekili Sami Çakır, Aliya İzzetbegoviç’in vefatının 18’inci yıl dönümüne,

Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir, iç işlerimize müdahale eden büyükelçileri dadaşlar adına telin ettiğine ve vefat eden Özdemir Bayraktar’ı rahmetle andığına,

İğdir Milletvekili Yaşar Karadağ, Azerbaycan’ın Bağımsızlık Günü’nü kutladığına, Aliya İzzetbegoviç’in vefatının 18’inci yıl dönümüne ve 19 Ekim Muhtarlar Günü’ne,

Hatay Milletvekili Serkan Topal, 19 Ekim Muhtarlar Günü’ne ve Hatay’daki esnaf ve çiftçinin sorunlarına,

Malatya Milletvekili Mehmet Celal Fendoğlu, çırak ve kalfaların sorunlarına,

Kırıkkale Milletvekili Ahmet Önal, Makine ve Kimya Fabrikalarına yapılacak personel alımına,

Bursa Milletvekili Mustafa Esgin, CHP Genel Başkanının bürokrasiyi seçilmiş Hükûmete karşı çıkmaya çağırmasının vesayet siyaseti olduğuna,

Muğla Milletvekili Süleyman Girgin, kamudaki engelli atamalarına,

Tokat Milletvekili Yücel Bulut, çiftçilerin ÇKS işlemlerinin ücretsiz yapılması ve sulama birlikleri ile HES şirketlerinin denetlenmesi gerektiğine,

Düzce Milletvekili Ümit Yılmaz, yabancı tekellerin fındık fiyatlarını düşürdüğüne,

Muğla Milletvekili Burak Erbay, Muğla halkının Akköprü Barajı’nın neden satıldığını öğrenmek istediğine,

İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu, Azerbaycan'ın Bağımsızlık Günü'nü kutladığına, 19 Ekim Muhtarlar Günü'ne, vefat eden Baykar AŞ Yönetim Kurulu Başkanı Özdemir Bayraktar'a Allah'tan rahmet dilediğine, Mahir Ünal ve ailesini dünyaya gelen kız çocukları vesilesiyle kutladığına, esnafın sorunlarına ve Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi sebebiyle yandaşlar topluluğu zenginleşirken halkın yoksullaştığına,

Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül, Mahir Ünal ve ailesini dünyaya gelen kız çocukları vesilesiyle kutladığına, Aliya İzzetbegoviç'in vefatının 18'inci yıl dönümüne; 19/10/2011 tarihinde Hakkâri Çukurca'da silahlı saldırıda şehit olan askerlere Allah'tan rahmet, gazilere uzun ömür dilediğine; Baykar AŞ Yönetim Kurulu Başkanı Özdemir Bayraktar'a Allah'tan rahmet dilediğine, 19 Ekim Muhtarlar Günü'ne, ABD ve Batılı ülkelerin büyükelçiler vasıtasıyla Türk yargısına müdahalelerini kınadığına ve Azerbaycan'ın Bağımsızlık Günü'nü kutladığına,

Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş, 19 Ekim Muhtarlar Günü'ne, direnişteki Cargill işçilerini kutladığına ve işten atılan Cargill işçilerinin geri alınma taleplerinin haklı olduğuna, cezaevlerindeki keyfi infaz yakma uygulamalarına, İçişleri Bakanlığının zirhli aracın çarpması sonucu katledilen Fikri Demirbaş'ın ailesine tazminat davası açmasının Türkiye'de hukukun işlemediğini gösterdiğine, yargıdaki tarikat kadrolaşmalarına, HSK üyesi Hamit Kocabey'in neden istifa ettiğini öğrenmek istediğine, Kavala dosyası için açıklama yapan büyükelçilere sert tepki gösteren Adalet Bakanının AİHM kararlarının neden uygulanmadığını açıklaması gerektiğine ve Osman Kavala ile Selahattin Demirtaş hakkındaki kararların bir an önce uygulanmasını talep ettiklerine,

İstanbul Milletvekili Engin Altay, vefat eden İstanbul Milletvekili İsmet Uçma'ya Allah'tan rahmet dilediğine, Baykar AŞ Yönetim Kurulu Başkanı Özdemir Bayraktar'a Allah'tan rahmet dilediğine, Mahir Ünal ve ailesini dünyaya gelen kız çocukları vesilesiyle kutladığına, 19 Ekim Muhtarlar Günü'ne ve Aliya İzzetbegoviç'in vefatının 18'inci yıl dönümüne,

Kahramanmaraş Milletvekili Mahir Ünal, kızının doğumu nedeniyle güzel temennilerini sunan herkese teşekkür ettiğine, Baykar AŞ Yönetim Kurulu Başkanı Özdemir Bayraktar'a Allah'tan rahmet dilediğine, Nuri Pakdil'in 2'nci ölüm yıl dönümüne, 19 Ekim Muhtarlar Günü'ne, Aliya İzzetbegoviç'in vefatının 18'inci yıl dönümüne, Azerbaycan'ın Bağımsızlık Günü'nü kutladığına ve yargımıza müdahale etme hadsizliğini gösteren büyükelçilerin açıklamasını kabul edilemez bulduklarına,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Cumhurbaşkanlığının, Birleşmiş Milletlerin Mali ve Orta Afrika Cumhuriyeti'nde icra ettiği harekât ve misyonlar kapsamında hudut, şümul, miktar ve zamanı Cumhurbaşkanınca takdir ve tespit edilmek üzere, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yurt dışına gönderilmesi ve Cumhurbaşkanınca verilecek izin ve belirlenecek esaslar çerçevesinde bu kuvvetlerin kullanılması için Türkiye Büyük Millet Meclisinin son olarak 6/10/2020 tarihli ve 1263 sayılı Kararı'yla uzatılan izin süresinin Anayasa'nın 92'nci maddesi uyarınca 31/10/2021 tarihinden itibaren bir yıl uzatılmasına ilişkin tezkeresi (3/1696), Genel Kurulun bilgisine sunularak yapılan görüşmelerinden sonra kabul edildi.

Samsun Milletvekili Bedri Yaşar, Çankırı'nın merkez Çatalelma köyündeki çiftçilerin Sulama Birliğiyle yaşadıkları sorunlara,

Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan, uyuşturucu kullanımına ve tedavisine,

Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu, KHK'yle ihraçlara,

Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer, Niğde'nin sulama sorunlarına,

Bolu Milletvekili Arzu Aydın, 19 Ekim Muhtarlar Günü'ne ve CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun Bolu'da milletvekilleri teşkilat toplantısı esnasında sarf ettiği bazı sözlere,

Kütahya Milletvekili Ceyda Çetin Erenler, 19 Ekim Muhtarlar Günü'ne ve Aliya İzzetbegoviç'in vefatının 18'inci yıl dönümüne,

Hatay Milletvekili Suzan Şahin, Hatay'ın eğitim alanındaki sorunlarına,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

İYİ Parti Grubunun, 15/10/2021 tarihinde Kayseri Milletvekili Dursun Ataş ve arkadaşları tarafından, büyüme rakamlarının vatandaşın alım gücüne ve istihdam üzerine etkisinin, TÜİK tarafından açıklanan enflasyon ve işsizlik rakamlarının gerçeği yansıtıp yansıtmadığının araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin, Genel Kurulun 19 Ekim 2021 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisinin yapılan görüşmelerinden sonra oylaması sırasında istem üzerine yapılan yoklamalarda toplantı yeter sayısı bulunamadı.

Yapılan yoklamalar sonucunda toplantı yeter sayısı bulunmadığından, alınan karar gereğince, 20 Ekim 2021 Çarşamba günü saat 14.00'te toplanmak üzere 19.21'de birleşime son verildi.

Nimetullah ERDOĞMUŞ

Başkan Vekili

Şeyhmus DİNÇEL

Mardin

Kâtip Üye

Abdurrahman TUTDERE

Adıyaman

Kâtip Üye

II.- GELEN KÂĞITLAR

No: 14

20 Ekim 2021 Çarşamba**Milletvekili Teklifi**

1.-İstanbul Milletvekili Oya Ersoy'un; Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi (2/3888) (Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 19.10.2021)

Yazılı Soru Önergeleri

1.-Gaziantep Milletvekili İrfan Kaplan'ın, TBMM'de bulunan kiralık makam ve hizmet araçlarına ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52503) (Başkanlığa geliş tarihi: 4.10.2021)

2.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku'nun, TBMM kütüphanesinde bulunan kitaplara ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52504) (Başkanlığa geliş tarihi: 4.10.2021)

3.-Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, Birleşik Arap Emirliklerinin Türkiye karşıtı terör örgütlerini desteklediği iddiasına ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/52590) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.09.2021)

4.-Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, Cumhurbaşkanı'nın eşi tarafından yazılan bir kitabın basım ve tanıtımına ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/52591) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.09.2021)

5.-Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, Cumhurbaşkanı'nın seyahatlerine eşlik eden araç konvoyuna ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/52592) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.09.2021)

6.-Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanının eşinin öğretim üyeliği görevine ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/52593) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.09.2021)

7.-Van Milletvekili Murat Sarısaç'ın, Van'ın Çatak ilçesinde iki kişinin gözaltı sırasında kötü muameleye maruz kaldığı iddiasına ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/52594) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.09.2021)

8.-Van Milletvekili Murat Sarısaç'ın, Kürtçe dilinin kullanımına ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/52595) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.10.2021)

9.-Bursa Milletvekili Ahmet Kamil Erozan'ın, 20 Eylül 2021 tarihinde Cumhurbaşkanı'nın gerçekleştirdiği bir yurt dışı ziyaretine ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/52596) (Başkanlığa geliş tarihi: 05.10.2021)

10.-Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan'ın, Sayıştay'ın 2020 yılı denetim raporunda yer alan Diyanet İşleri Başkanlığınca gerçekleştirilen ihalelere dair bazı tespitlere ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/52597) (Başkanlığa geliş tarihi: 05.10.2021)

11.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Cumhurbaşkanlığının bağlı ve ilgili kuruluşlarında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/52598) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

12.-Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, İstatistik Konseyi Yönetmeliğinde yapılan değişikliğe ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/52599) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

13.-İstanbul Milletvekili Ahmet Çelik'in, Alevi-Bektaşî inancının korunmasına ve cemevlerinin ibadethane olarak tanınması için bir çalışma yapılıp yapılmadığına ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/52600) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

14.-Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, 3 Ekim 1993 tarihinde yaşanan bir olayın kovuşturmasında verilen tutuklama kararına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52601) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.09.2021)

15.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, KHK ile ihraç edilen kişilere ve OHAL Komisyonuna ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52602) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.09.2021)

16.-Şırnak Milletvekili Nuran İmir'in, Şırnak'ta 2015 yılında ölen bir kişinin hatırasına hakaret nedeniyle kolluk görevlileri hakkında yapılan yargılamaların akıbetine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52603) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.10.2021)

17.-Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, Kırıkkale Cezaevinde bulunan bazı tutukluların güvenlik gerekçesiyle başka cezaevlerine nakledilmelerine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52604) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

18.-Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, Antalya Kapalı Cezaevinde bulunan bir hükümlünün sağlık durumuna ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52605) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

19.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlığın görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52606) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

20.-Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un, sahte ya da şüpheli sağlık raporları ile engelli aylığı ödemeleri yapılmasının denetlenmesine ilişkin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52607) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.10.2021)

21.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlığın görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52608) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

22.-İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm'ün, Tekirdağ'da bulunan bir fabrikanın sendikal faaliyette bulunan işçileri işten çıkardığı iddiasına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52609) (Başkanlığa geliş tarihi: 05.10.2021)

23.-Erzurum Milletvekili Muhammet Naci Cinisli'nin, Kırtasiye Esnafı Destek Programından yararlanacak illere ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52610) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

24.-Mersin Milletvekili Behiç Çelik'in, mevsimlik tarım işçilerine ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52611) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

25.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlığın görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52612) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

26.-Erzurum Milletvekili Muhammet Naci Cinisli'nin, Her Yıl 100 Bin Yeni Sosyal Konut Projesi kapsamında Elazığ'a yapılacak konutlara ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52613) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

27.-Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Samsun'un 19 Mayıs ilçesine bağlı Engiz Mahallesi'nde ihale edilen taşınmazlara ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52614) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

28.-Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, Kocaeli'deki binaların depreme dayanıklılığına ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52615) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

29.-Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, Kocaeli'de kanalizasyon şebekesine kaçak olarak döküm yapıldığı tespitine ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52616) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

30.-Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, Kocaeli'nin Kandıra ilçesinde kurulması planlanan çöp tesisinin çevresel etkilerine ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52617) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

31.-Batman Milletvekili Feleknaş Uca'nın, Batman'ın Hasankeyf ilçesine bağlı bir köyün fiziksel altyapı eksikliklerinin giderilmesine ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52618) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

32.-İzmir Milletvekili Murat Çepni'nin, Sayıştay'ın ÇED Yönetmeliğinin uygulanmasına dair 2020 yılı Denetim Raporunda yer verdiği bazı tespitlere ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52619) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

33.-İzmir Milletvekili Murat Çepni'nin, Sayıştay'ın Bakanlığa dair 2020 Yılı Denetim Raporunda yer verdiği bazı tespitlere ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52620) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

34.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlığın görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52621) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

35.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlığın görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin Dışişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52622) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

36.-Diyarbakır Milletvekili Remziye Tosun'un, bazı şehirlerdeki sayaçların elektrik direklerine taşınmasına ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52623) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.09.2021)

37.-Erzurum Milletvekili Muhammet Naci Cinisli'nin, Elazığ'ın Maden ilçesine doğalgaz getirilmesi talebine ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52624) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

38.-Ağrı Milletvekili Abdullah Koç'un, Ağrı ilinde kömür fiyatlarındaki artışa ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52625) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

39.-İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun, Sayıştay'ın Bakanlığa dair 2020 Yılı Denetim Raporunda yer verdiği bazı tespitlere ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52626) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

40.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlığın görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52627) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

41.-Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'in, son 5 yılda Eskişehir'de ve Türkiye genelinde KYK yurtlarından çıkarılan ve bursları kesilen öğrenci verilerine ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52628) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.09.2021)

42.-İzmir Milletvekili Serpil Kemalbay Pekgözegü'nün, KYK yurtlarının kapasitelerinin artırılmasına ve özel yurtların denetimine ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52629) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.09.2021)

43.-Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, Sayıştay'ın 2020 yılı denetim raporunda yer alan kullanıma elverişli olmayan binaların yurt olarak kullanıldığına yönelik tespitine ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52630) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

44.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlığın görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52631) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

45.-Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, vergi cenneti olarak bilinen ülkelere para kaçırانların araştırılmasına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52632) (Başkanlığa geliş tarihi: 05.10.2021)

46.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlığın görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52633) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

47.-Ankara Milletvekili Ali Haydar Hakverdi'nin, Keçiören Belediyesi'ne ait bir araçta uyuşturucu madde bulunmasına yönelik soruşturmaya ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52634) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.09.2021)

48.-İzmir Milletvekili Mahir Polat'ın, İzmir'de eylem yapan öğrencilere polislerce müdahale edilmesine ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52635) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.09.2021)

49.-Diyarbakır Milletvekili Remziye Tosun'un, bazı şehirlerdeki sayaçların elektrik direklerine taşınmasını protesto edenlere yönelik kolluk kuvvetlerinin müdahalesine ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52636) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.09.2021)

50.-Van Milletvekili Murat Sarısaç'ın, Van'ın Çatak ilçesinde iki kişinin gözaltı sırasında kötü muameleye maruz kaldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52637) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.09.2021)

51.-Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ın, Artvin'de görev yapan bir kaymakamın bir öğretmene yönelik sözlerine ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52638) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.10.2021)

52.-Siirt Milletvekili Sıdık Taş'ın, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyelerinde çalışan işçilerin zorla emekli ettirildiği iddiasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52639) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.10.2021)

53.-İstanbul Milletvekili Mustafa Yeneroğlu'nun, Batman'da kolluk kuvvetlerinin açtığı ateş sonucu bir kişinin yaralandığı olaya ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52640) (Başkanlığa geliş tarihi: 05.10.2021)

54.-Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, ülkemizin göçmen politikasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52641) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

55.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlığın görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52642) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

56.-Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, Cumhurbaşkanı'nın eşi tarafından yazılan bir kitabın basım ve tanıtımına ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52643) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.09.2021)

57.-Erzurum Milletvekili Muhammet Naci Cinisli'nin, Erzurum Devlet Tiyatrosuna ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52644) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

58.-Erzurum Milletvekili Muhammet Naci Cinisli'nin, Allahuekber Şehitliği'nin korunmasına ve restorasyonuna yönelik çalışmalara ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52645) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

59.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlığın görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52646) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

60.-Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel'in, Ordu'nun Altınordu ilçesinde yer alan ve kamuya ait olan bir binanın bir cemiyetin kullanımına verildiği iddiasına ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52647) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.09.2021)

61.-Ağrı Milletvekili Dirayet Dilan Taşdemir'in, anadilde eğitim talebine ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52648) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.10.2021)

62.-Aksaray Milletvekili Ayhan Erel'in, özel öğretim kursu ve kişisel gelişim kursu ayrımının kaldırılması önerisi ile okul şartlarının iyileştirilmesi ve öğretmen istihdamına ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52649) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

63.-Erzurum Milletvekili Muhammet Naci Cinisli'nin, Erzurum'daki öğrencilerin LGS'ye giriş ve başarı verilerine ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52650) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

64.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlığın görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52651) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

65.-Erzurum Milletvekili Muhammet Naci Cinisli'nin, Erzurum'da bulunan 55'inci Bakım Fabrika Müdürlüğünün kapasitesine ve bu kapasitenin kullanımına ilişkin Milli Savunma Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52652) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

66.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlığın görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin Milli Savunma Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52653) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

67.-Erzurum Milletvekili Muhammet Naci Cinisli'nin, Erzurum'da özel hastane işletme ruhsatı almak için yapılan başvurulara ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52654) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

68.-Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, hava kirliliğinden kaynaklanan rahatsızlıklara ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52655) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

69.-Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, Covid-19 vakalarına ve aşılama oranlarına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52656) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

70.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlığın görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52657) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

71.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlığın görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52658) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

72.-Edirne Milletvekili Orhan Çakırlar'ın, TMO'nun çeltikte elli randıman seviyesinin altında alım gerçekleştirmesi talebine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52659) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

73.-Mersin Milletvekili Zeki Hakan Sıdalı'nın, Konya-Karaman bölgesinin su kuyusu haritasına ve obruk oluşumunun engellenmesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52660) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

74.-Mersin Milletvekili Zeki Hakan Sıdalı'nın, Mavi Tünel Projesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52661) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

75.-Mersin Milletvekili Behiç Çelik'in, Mersin'in Erdemli ilçesine bağlı Güzeloluk yaylasındaki ağaç kesimleriyle ilgili iddialara ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52662) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

76.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlığın görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52663) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

77.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlığın görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52664) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

78.-Giresun Milletvekili Necati Tıgılı'nın, ülkemizde araç muayene işlemlerini yürüten firmaya ve sunduğu hizmete ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52665) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.09.2021)

79.-Giresun Milletvekili Necati Tıgılı'nın, Liman Köprülü Kavşağı ve Güney Çevre Yolu Giresun Geçişi Projesinin akıbetine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52666) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.09.2021)

80.-Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 5G teknolojisine yönelik yürütülen çalışmalara ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52667) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

81.-Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, Eskişehir'de yapılması planlanan karayollarına ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52668) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

82.-Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Samsun'un Asarcık ilçesi Aydın Mahallesi'nin yol sorununa ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52669) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

83.-Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlığın görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/52670) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.10.2021)

20 Ekim 2021 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.03

BAŞKAN: Başkan Vekili Nimetullah ERDOĞMUŞ

KÂTİP ÜYELER: Abdurrahman TUTDERE (Adıyaman), Şeyhmus DİNÇEL (Mardin)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisinin 9’uncu Birleşimini açıyorum. (x)

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Gündeme geçmeden önce 3 sayın milletvekiline gündem dışı söz vereceğim.

Gündem dışı ilk söz, Van depremi ve süregelen sorunlar hakkında söz isteyen Van Milletvekili Murat Sarısaç’a aittir.

Buyurun Sayın Sarısaç. (HDP sıralarından alkışlar)

III.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI

1.- Van Milletvekili Murat Sarısaç’ın, Van depremi ve süregelen sorunlara ilişkin gündem dışı konuşması

MURAT SARISAÇ (Van) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iki gün sonra yani 23 Ekim, Van ve Erciş depreminin 10’uncu yıl dönümü. Biliyorsunuz, 23 Ekim ve 9 Kasım 2011 tarihlerinde iki büyük deprem yaşandı. Üzerinden on yıl geçse de etkisinin bugün de devam ettiği bir depremden söz ediyoruz. Van depreminde yüzlerce ev yıkıldı, on binlerce ev ve iş yeri hasar gördü; en acısı da 644 canımızı yitirdik, yine yüzlerce yurttaşımız yaralandı. Bu vesileyle bir daha böyle depremlerin yaşanmaması dileğiyle yitirdiğimiz canları saygıyla anıyorum.

Sayın milletvekilleri, Van’da depremin üzerinden yıllar geçiyor ama her yıl, yine bu sorunlarla karşılaştığımız için yani hâlâ on yıl önce yaşanan depremin etkileri sürdüğü için bizler gündeme getirmek zorunda kalıyoruz çünkü deprem döneminde Van’da diğer kesimler, yerel yönetimler planlamaya dâhil edilmediği için on yıldır kendini tekrar eden sorunlarla karşı karşıya kalıyoruz. Bunun en büyük göstergesi de yine, siyasi iktidarın bir çözümsüzlük üretmesiyle ilgili. Buna bir “yönetememe” diyemiyoruz çünkü yönetememe değil; planlı, seçilmiş, ayrıştırıcı ve ötekileştirici politikalarınız sonucu tıpkı diğer bütün alanlarda Van halkının ve diğer halklarımızın yaşadığı sorunlar gibi, depremde de bir ayrımcılık yapıldı, depremde çözüm üretilmedi ve bu depremle ilgili sorunlarımızın hepsi bugüne taşınmış oldu.

Biliyorsunuz, Van’da çok büyük bir deprem yaşanmasına rağmen, on yıl önce ve yine bir iki yıl içerisinde de Van’ın neredeyse bütün ilçelerinde çığ, deprem ve sel felaketleri olmasına rağmen hiçbir yer afet bölgesi olarak ilan edilmedi ama aynı şekilde -ki doğru bir biçimde- Sakarya’da deprem yaşandıktan sonra orası afet bölgesi ilan edilmişti. Yine, bu sene de Başkale’de, Çaldıran’da, Erciş’te birçok sel ve deprem felaketi yaşanmasına rağmen orada herhangi bir adım atılmadı ama diğer iller çok hızlı bir şekilde afet bölgesi ilan edilmişti.

(x) 7/4/2020 tarihli 78’inci Birleşimden itibaren, coronavirus salgını sebebiyle Genel Kurul Salonu’ndaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri ve görevli personel maske takarak çalışmalarına katılmaktadır.

Biliyorsunuz, evleri yıkılan veya hasar gören Vanlılar hayatlarının en zor kısmını geçirdiler; kimisi göç etmek zorunda kaldı, kimileri de yine kışın o zorlu şartlarında yazlık çadırlara mahkûm edilmişlerdi. Sonrasında her ne kadar TOKİ devreye girmiş olsa da yine de halkın barınma sorunlarını giderecek bir çaba gösteremediler çünkü o dönemde AKP, insanların konaklama sorununu, insanların barınma sorununu gidermesi gerekirken bu işi de her şeyde olduğu gibi yine ticarete dökmüştü. Çok ucuza mal ettiği arsaların kat bedelini fahiş fiyatlarla halka satarak fakir halkı, işsiz halkı borçlandırmış, bu borçlar katlanmış ve sonrasında da yine çoğu yurttaşımız icralık olmuştu. Bugün de hâlâ bu TOKİ meselesinden dolayı yüzlerce yurttaşımız çok büyük borç yükleri altında, yine aidatlar ve ortak giderlerle ilgili icralık olmuş durumdadır. O dönemde, sırf bu TOKİ'leri idare etsin diye bir şirket seçilmişti, şu an, o şirket yönetimi zamanı dolmasına rağmen oradan büyük kâr ettiği için hâlâ oradaki halkımıza yönetimi devretmiyor.

Van'da esnaf da mağdur edildi çünkü vergi ve kredi borçlarında erteleme yapılsa da söz verilen vergi terkinin yapılmadı Van'da. Oysaki, biz biliyoruz ki Sakarya'da aynı deprem yaşanmıştı -tekrar ediyorum, çok doğru bir şekilde- orası afet bölgesi ilan edildi ama Van'da halkımıza dönük yine ayrıştırıcı politikalarından dolayı, o kadar büyük felaket yaşanmasına rağmen orası afet bölgesi ilan edilmedi. Biliyorsunuz, şimdi, sadece devlet değil oradaki yereller ve halk dayanışması da bu tür afetlerde çok etkili olurken Şubat 2020'de biz Başkale'de de büyük bir deprem yaşadık, orada insanlar mağdur oldular. Partimiz ve halkın dayanışmasıyla beraber bizler oraya kamyonlarca yardım götürdük ama AKP'nin kolluk güçleri, AKP'nin oradaki valisi oraya yardım götürmemizin önünde engel oldu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

MURAT SARISAÇ (Devamla) – Teşekkür ederim Başkan.

Orada bize engel oldu ve hiçbir şekilde... Oradaki halkımıza yardım götürmemizin önünde engel oldu. Bundan dolayı da bizler yardım götüremememize rağmen, AKP “Biz bu yardımı yaparız.” demişti ama AKP'nin Vanlı vekilleri oraya giderken Başkale halkına yardım etmek yerine orada, halkın sitemde bulunmasından dolayı halkı tehdit ettiler. AKP'li Kürt kökenli Van vekili direkt orada “Siz, yardım istemiyorsunuz, demek ki biz bundan, sizin bu serzenişinizden, bir yardım talep etmediğinizi anlayacağız.” dedi ve oraya yardım götürülmedi.

Hakeza, geçen sene de yine, yaşanan sel felaketinde başka bir AKP'li Van vekili orada da HDP oylarına dönük yani oradan HDP'ye çok oy çıktığı için yine oradaki insanlara da “Hadi buyurun, gelsin HDP'liler size yardım etsin.” diye halkla alay etmişti, halkla dalga geçmişti.

Bu vesileyle tekrardan Marmara'da, İzmir'de, Elâzığ'da ve Van'da yaşamını yitiren bütün canlarımız saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım, bizim Van milletvekilleri burada yok ama ben biliyorum, bölgeyi biliyorum, Van'ı biliyorum; söylediklerinin hakikatle uzak yakın ilgisi yok.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ya, böyle bir usul yok Başkan, böyle bir usul yok.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Böyle bir usul yok, böyle bir şey yok.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Van milletvekillerimiz Van'a yardım yapılsın diye çok büyük gayretler sarf etmişlerdir.

MURAT SARISAÇ (Van) – Başkanım, arkadaş isterse bütün görüntüleriyle, konuşmalarıyla veririm.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bu söylediği doğru değil. Ben o bölge milletvekiliyim, oraya çok ciddi yardım yapıyor.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Siz böyle fiilen, korsan konuşamazsınız.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kaldı ki Van milletvekilleri burada yok, arkadaşlarımızın olmadığı yerde onların...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Siz bunu yalanlayamazsınız, sizin öyle bir rolünüz yok.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Olur mu öyle şey? Ben orayı bilen birisiyim, ben o bölgenin milletvekiliyim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Şov yapmanın yeri değil.

MURAT SARISAÇ (Van) – Başkanım, Van milletvekilleri hiçbir yerde yok, AKP Van milletvekilleri değil burada, hiçbir yerde yok zaten. Kendisi yanlış kişilere şahitlik yapıyor.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Gerçeklere tahammül edin. Oturduğunuz yerden... Grup Başkan Vekiliniz burada ya.

BAŞKAN - Gündem dışı ikinci söz, Burdur'un sorunları hakkında söz isteyen Burdur Milletvekili Mehmet Göker'e aittir.

Buyurun Sayın Göker. (CHP sıralarından alkışlar)

2.- Burdur Milletvekili Mehmet Göker'in, Burdur'un sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması

MEHMET GÖKER (Burdur) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Burdur'umuz, Burdur Gölü'ndeki kuruma ve Salda Gölü'yle gündeme gelebilen, tüm Türkiye'yi saran ekonomik buhranın tamamen hissedildiği; güneyinde turizmiyle Antalya'nın, batıda sanayisiyle Denizli'nin, kuzeyindeyse siyasetiyle kendisine yol açmış Isparta'nın arasında sıkışıp kalmış; küçük, mütevazı bir Anadolu kentimiz.

Yukarıda belirttiğim coğrafi koşullar nedeniyle tabiri caizse kendi yağıyla kendisi kavrulmaya çalışan bir yörenin çocuklarıyız. Niye mi kendi yağımızla kavruluyoruz? Çünkü 2020 yılında Burdurluya tahakkuk ettirilen yaklaşık -eski parayla- 1 katrilyon liradan daha fazla bir paranın ancak 284 milyonu yatırım olarak geri dönebilmiş memleketime.

Yine pandemi döneminde Burdur'da bulunan 12 bin esnafın sadece 6 binine yani yaklaşık yarısına hibe desteği verilebilmiş ve Türkiye'de olduğu gibi Burdurlu esnaf da kaderine terk edilmiştir. İşsizliğin yüzde 22'lere ulaştığını öngördüğümüz ekonomik politikada Burdur'umuzda yaşayan gençlerimiz de bu sıcak gündemden nasibini almakta. Her gün bizleri arayanların -ki eminim sizleri de aramaktalar- iş talepleri vicdanları yaralamakta, moralleri bozmakta. Bu talepler karşısında verilecek cevapların bulunamayışı nasıl oluyor da ekonominin şahlanmış olduğunu bizlere çokça düşündürmekte?

“Barışık bir kent” dedim çünkü hangi siyasetten olursak olalım hepimiz birbirimizin düğününe gider oynarız, hepimiz birbirimizin cenazesine gider ağlarız ancak Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçildiği günden itibaren kendini daha da fazla hissettirmeye başlayan ayrımcı politikalar Burdur'da da maalesef yüzünü göstermiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının verilerinde gördüğümüz yapılan yardımların yüzde 97'sinin AKP ve MHP belediyelerine, sadece yüzde 3'ünün muhalefet belediyelerine yapıldığı gerçeği bu hafta sonu iktidar vekilinin Burdur'da yaptığı açıklamayla kendini bir kez daha ortaya çıkarmıştır. Burdur'da merkez belediyesi, Yeşilova Belediyesi ve Kocaaliler Belediyesine yardım yapmayarak ayrımcı zihniyet bir kez daha kendini göstermiştir. Toplumsal barışı etkileyecek bu ayrıştırıcı zihniyetten bir an önce uzaklaşılmalı, ülkemizin bütünlüğüne fayda getirmeyeceği gerçeğiyle yüzleşilmelidir.

Bununla birlikte, her platformda “Yol yaptık.” diye övünen iktidar vekillerimiz ve kamudaki il genel meclisimize buradan bir seslenişte bulunmak istiyorum: Milattan önceki döneme taş çıkartacak olan Sazak köyü yolu, âdeta savaştan çıkmışçasına yolu olan Çamlık köyümüz, yolu mayın tarlası gibi olan Gündoğdu köyümüz, bırakın arabayla gitmeyi yayan bile yürümekte zorlanacağımız Karaaliler köyü, yine çukurdan geçilmeyen Bayındır, Beşkavak köylerimiz, böbrek taşlarını düşürten Kocapınar-Düger-Karacaali arası yolumuz, Kurna, Günalan, Kızılseki, Kavacık, Başmakçı, Kayış köyü ve daha nice; gidilemeyen, gidildiğinde arabayla gidilmekte çok büyük eziyet çekilen yerler. Asfaltın kimin tarafından bulunduğunu bilmiyorum ama asfalta toprak yamanın sizin tarafınızdan bulunduğu Burdur gerçeği.

Gelelim ekonomimize. Burdur’un ekonomisinin ana maddesini oluşturan çiftçilik ve hayvancılık. Çiftçimiz perişan çünkü geçen sene 39-40 liraya kestirdiği hayvanını bu sene 42-43 liraya ancak kestirebiliyor; sütüne ise bir yıllık 30 kuruş zam alabildi. Fakat besi yemi 2 bin liradan 2.500 liraya, süt yemi 2.250 liradan 2.700 liraya çıkmış durumda. Ocak, Şubat, Mart süt desteklemeleri ise ancak yeni yattı. Gübredeki üre fiyatı 3 bin liradan 5.500’e, DAP gübresi 3.450 liradan 6.800 liraya çıktı. Peki, buradan çiftçimizin desteklendiğinden, çiftçimizin durumunun iyi gittiğinden bahsedebilmek mümkün mü? Değil. Ayrıca, Burdur’un makarnalık durum buğdayı meşhurken desteklemelerle 1.850’ye, 1.800’e aldığımız durum buğdayını yurt dışından yabancı ithalata 2.350 lira vererek aldınız. Çiftçiye destek bu değildir arkadaşlar.

Bir başka sistemi de söylemek istiyorum. Sürem doluyor ama Başkanımız...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

MEHMET GÖKER (Devamla) – Evet, son dönemde kamu hastanelerinden yaklaşık 8 bine yakın hekim istifa etti. Bu istifa eden hekimler karşısında bakanlık çareyi MHRS sisteminden hastalara verdiği randevu süresini beş dakikaya düşürmekle buldu ama beş dakikada bir hastanın bakılabilmesi, anamnezinin alınabilmesi, ona reçete yazılabilmesi imkânsız, hele Burdur’da tamamen imkânsız. Niye mi? Çünkü bilgisayarlar eski, sistem yazılımı güncel değil. Az önce, bir hekim arkadaştan video aldım, sisteme girip, hasta bilgilerini alıp, dosyaya döküp karşısına profilini çıkarması sadece iki dakika yirmi sekiz saniye sürüyor, hastaya verilen süre beş dakika, kapı önünde birikme, hastalar arasında kavga artmakta; bu sistem güncellenmeli. Burdur Devlet Hastanesi başta olmak üzere, tüm hastanelerdeki bu beş dakikalık MHRS sistemine son verilmelidir.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Gündem dışı üçüncü söz, Mevlid-i Nebi Haftası münasebetiyle söz isteyen Ardahan Milletvekili Orhan Atalay’a aittir.

Buyurun Sayın Atalay. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

3.- Ardahan Milletvekili Orhan Atalay’ın, Mevlid-i Nebi Haftası’na ilişkin gündem dışı konuşması

ORHAN ATALAY (Ardahan) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bildiğimiz üzere, bu hafta Peygamber Efendimiz’in dünyaya teşriflerinin 1.450’nci yılı. Bu vesileyle Peygamber’imizin doğum yıl dönümünü tebrik ediyor, tüm peygamberleri dua ve selamla anıyorum.

Gönül arzu eder ki anmak, anlamak için o da yaşamak için olsun. Peki, peygamberler ve özellikle Peygamber’imiz niçin gönderildi? Bunun cevabını Kur’an-ı Kerim bize “rahmet” olarak tanımlar.

Rahmet ise gerek dünyada ve gerekse ahirette ebedî kurtuluşun yolunu öğretmektir. Dolayısıyla peygamberlerin birincil görevi öğretmenliktir, nitekim Peygamber’imiz “Ben, öğretmen olarak gönderildim.” buyurdu.

Peki, “Öğretmen ne öğretti?” diye bir soru sorduğumuzda elbette ki birçok şey öğretti çünkü her peygamberin o ebedî kurtuluşun yoluna varabilmemizi sağlamak için ahlaki esaslara dayanan toplumsal bir nizam kurmak gibi bir gayesi de vardır. Bu gayenin gerçekleşmesi için birtakım temel değerlerle mücehhez, onları özümsemiş fertlere ihtiyaç duyulur ki işte, Peygamber’imiz, o fertleri yetiştirmek için bize birtakım temel değerler öğretti ki bunların başında sadelik gelir. Peygamber’imiz bize sade olmayı öğretti çünkü kendisi de “Allah’ın kulu ve elçisi” olarak çağrılmayı sever, kendisinin yanına gelen insanlara “Sakin olun, ben kısra ve kayser değilim; güneşte kurutulmuş et yiyen bir kadının çocuğuyum, Abdullah’ın yetimiyim.” diyerek kendisini de sıradan bir insan olarak, sade bir insan olarak tanımlardı.

İkinci olarak, Peygamber’imiz, bize, bütün insanların iki elin parmakları veya bir tarağın dişleri gibi eşit olduğunu öğretti. Bir hadisinde: “Sizin şu soyunuz sopunuz, kimseye üstünlük ve kibir taslamaya gerekçe olacak şeyler değildir çünkü hepiniz Âdem’in çocuklarısınız, hepiniz aynı ölçek içindeki birbirlerine eşit buğday taneleri gibisiniz.” derdi.

Peygamber’imiz, bize, renklerin ve dillerin ilahi birer ayet olduğunu, dolayısıyla saygın ve dokunulmaz olduğunu öğretti. Irkçılığı “Cahiliye’nin eseri” olarak tanımladı. Habeşli Bilal’i “siyah derili kadının oğlu” diye azarlayan Ebu Zer’i çağırıp “Sen hâlâ içinde Cahiliye eseri bulunan bir adamsın.” diye azarlamıştı.

Peygamber’imiz, bize, imtiyazlı olmaktan sakınmayı da öğretti. Arkadaşları arasında “İmtiyazlı kulu Allah sevmez.” derdi. Bir gün kendi akrabalarını İslam’a davet edince amcası Ebu Leheb kendisine “Ey Muhammed, senin dediklerini kabul edecek olursam benim elime ne geçecek?” diye bir soru sorunca Peygamber’imiz amcasını da tanıdığı için “Ey amca, bir kadın ve bir kölenin eline ne geçecekse senin eline de ancak o kadarı geçecek.” diyerek insan eşitliğine en vurucu cümleyi kullanmıştı. Ebu Leheb ise “Beni, bir kadın ve bir köleyle eşitleyen dine de o dinin Peygamber’i olarak sana da yazıklar olsun.” diyerek tepki göstermişti.

Peygamber’imiz, bize, adaletten asla ödün verilmemesini öğretti. “Bir günlük adaletle hükmetmek altmış yıllık ibadete denktir.” derdi. Mahzumoğulları’ndan Fatıma isimli asilzade bir kadın, bir gün hırsızlık edince etrafındaki insanlar cezalandırılmaması için Üsâme bin Zeyd adında sahabeyi Peygamber’imize aracı olarak gönderdiler. Peygamberimiz hikâyeyi öğrenince öfkelenerek “Nasıl oluyor da bazıları Allah’ın kanununa karşı aracılık edebiliyorsunuz? Sizden önceki ümmetleri helak eden en temel şey, onların ileri gelenlerinden birisinin suç işlemesi hâlinde ona ceza vermezlerdi ancak aynı suçu zayıflardan ve fakirlerden birisinin işlemesi hâlinde onu derhâl cezalandırırlardı. Allah’a yemin olsun ki bu, Muhammed’in kızı Fatıma da olsaydı onun cezasını vermekte tereddüt etmezdim.”

O Peygamber, barışı kendi toplumsal hayatının merkezine yerleştirdi, bize her vesileyle barışı önerdi. Peygamber olmadan önce Kâbe’deki Hacerülesved taşını yerine oturtmadaki bilgece davranışı kabileler arası savaşın engeli olmuştu. Nitekim, Hudeybiye Barış Anlaşması’nda, karşı taraf, imzasında “Muhammedürresûlullah” ifadesini kabul etmeyince bütün sahabenin tepkisine rağmen “Muhammedürresûlullah” kısmını siliyorum, ‘Abdullah oğlu Muhammed’le yetiniyorum.” diyerek o barış anlaşmasını imzalamıştı.

Peygamber, bize merhameti öğretti çünkü ona göre Allah insanlara merhameti olmayanlara merhamet etmeyeceğini söylemişti.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

ORHAN ATALAY (Devamla) – Kuyudan köpeğe su taşıyan kadın için, keza, Mekke’yi fethetme giden on binlerce kişilik orduyu görünce ürken yeni yavrulmuş bir köpeği görünce o köpeğin yanına bir nöbetçi dikerek “Son nefer geçinceye kadar bu köpek rahatsızlık duymasın diye burada nöbet bekleyeceksin.” demişti. Keza Peygamber’imiz en önemli ilkelerden biri olarak bize sevgiyi de öğretmişti çünkü ona göre “İman etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olamazsınız.” ilkesi olmazsa olmaz esasımızdı. İnsan için aslolanın da özgürlük olduğunu söyleyerek özgürlük ve adalet Peygamber’i olduğunu tüm insanlığa rahmet olarak bize öğretmiş.

Bu vesileyle tüm insanların Mevlid-i Nebi Kandili’ni kutluyor, hepimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Salatüselam üzerine olsun.

Sayın milletvekilleri, şimdi, sisteme giren vekillerimize yerlerinden birer dakika süreyle söz vereceğim.

Sayın Aksoy...

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Karabük Milletvekili Hüseyin Avni Aksoy’un, emeklilerin beklediği intibak yasası düzenlemesinin bir an önce yapılması gerektiğine ilişkin açıklaması

HÜSEYİN AVNİ AKSOY (Karabük) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizde milyonlarca emekli vatandaşımız hâlâ intibak yasası için yapılacak düzenlemeyi beklemektedir. 2000 yılı öncesinde emekli olanlar için yapılan intibak yasası düzenlemesinin bir an önce 2000 yılı sonrasında emekli olan vatandaşlarımız için de düzenlenmesi gerekmektedir. Aynı prim gün sayısı ve aynı prim ödemesiyle 2000 yılından önce emekli olanlar, 2000 yılından sonra emekli olanlardan daha fazla emekli maaşı almaktadır. Hiçbir emekli asgari ücretin altında bir ücrete mahkûm edilmemelidir. İntibak bekleyen 5 milyon emekli vatandaşımızın bir an önce intibakları yapılarak maaş farklılıkları giderilmelidir. Böylelikle aradaki gelir adaletsizliği ortadan kalkmış olur.

Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Altaca Kayışoğlu...

2.- Bursa Milletvekili Nurhayat Altaca Kayışoğlu’nun, Bursa’daki okullarla ilgili yaşanan sorunlara ilişkin açıklaması

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Eminim ki bu sorun sadece Bursa’da yaşanmıyor, birçok şehrimizde de benzer sorun vardır. Depreme dayanıksız diye yıkılan ilkokulların, meslek liselerinin yerine yenilerinin yapımı neredeyse yılan hikâyesine döndü. Yapımına ite kaka başlanan okulların inşaatları ise karınca misali yürüyor. Millî Eğitim Bakanına sesimizi duyuramadık, ben de Fahrettin Koca’ya sesleniyorum: Gençlere uyarıda bulunacağımıza Millî Eğitim Bakanına ve reisimize uyarıda bulunun.

25 Ekimde bir okulda tam 3 okul birden eğitime başlıyor. İki yıl önce tekli eğitim yapan Şehit Jandarma Er Bahadır Aydın Ortaokuluna önce, Hüma Hatun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, 25 Ekimde de Pilot Sanayi İlkokulu taşınıyor. Okul hangi ara temizlenecek, hijyen sağlanacak, hangi hizmetliyle bu işler yapılacak? Okullar iki yıl kapalıyken neden yapılmadı, ne zaman yapılacak?

BAŞKAN – Sayın Aycan...

3.- Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan’ın, hayvancılıkla uğraşan vatandaşların sorunlarına ilişkin açıklaması

SEFER AYCAN (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan, hayvancılık çok önemli ve zorunlu bir alandır. Ülkemizde milyonlarca kişinin geçim alanıdır. Hayvancılıkla uğraşan kişiler kredi kullandıklarında,

hayvan aldıklarında bankalar hayvan hayat sigortası yaptırmalarını istemektedir. Daha önce dar kapsamlı hayvan hayat sigortası yaptırır iken günümüzde geniş kapsamlı hayvan hayat sigortası yaptırmaları istenmektedir. Geniş kapsamlı sigorta yaptırıldığında üreticinin prim yükü dar kapsamlı sigortaya göre 9 kat artmaktadır. Burada sigorta şirketleri kazanmaktadır, üreticiyse kaybetmektedir. Bu durum, hayvan üreticilerini ciddi ekonomik sıkıntıya sokmaktadır. Bu durumda kredi kullanmaktan ve girişim yapmaktan üretici vazgeçmektedir. Üretici, bu konunun yeniden düzenlenmesini ve dar kapsamlı sigorta üzerinden prim ödemeye devam etmeyi istemektedir.

Saygılarımla.

BAŞKAN – Sayın Aydın...

4.- Bursa Milletvekili Erkan Aydın'ın, rahim ağzı kanserini önlemek için HPV aşılarının ücretsiz olması gerektiğine ilişkin açıklaması

ERKAN AYDIN (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Dünyada ve ülkemizde her yıl milyonlarca kadın rahim ağzı kanserine yakalanmaktadır. Her yıl 14 milyon kişinin bu hastalığa yakalandığı tespit edilmiştir. Hâlbuki, bu hastalık, önlenebilir, erken tanı konulduğunda da tedavi edilebilir bir kanser türüdür. HPV aşılılarıyla rahim ağzı kanserinin yüzde 70'i, genital siğillerin de yüzde 90'ı önlenebilir. Dünya Sağlık Örgütünün yakın zamanda rahim ağzı kanserine ilişkin strateji planı geliştirildi. Türkiye'de de bu strateji planına uyulması gerekmektedir. Bu nedenle, hâlihazırda yürütülen ulusal taramanın yanında HPV aşılarının da ücretsiz olarak ulusal aşı programına alınmasını talep etmekteyiz. Önenebilir bir kanser türü olan bu rahim ağzı kanserinin de binlerce insanı hayattan koparması önlenebilir. Sağlık Bakanlığının bir an önce bu aşığı ücretsiz olarak kadınlara yapmasını buradan talep ediyoruz.

BAŞKAN - Sayın Çakır...

5.- Kocaeli Milletvekili Sami Çakır'ın, Mevlid-i Nebi Haftası'na ilişkin açıklaması

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) - Sayın Başkan, hicri rebiyülevvel ayının 12'nci gecesi, âlemlere rahmet son Peygamber Hazreti Muhammed Mustafa'nın doğumuyla dünyayı şerefliendirdiği gündür. Karanlığa gömülen dünyanın vahşetin kol gezdiği bir zaman diliminde, bir aydınlık güneşe ihtiyaç duyduğu en zor zamanda “Biz seni ancak bütün insanlara müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik.” emriilahisiyle dünyayı teşrif eden müjdecim, Efendim, Peygamber'im; dünümüze, bugünümüze, yarınımıza hoş geldin. Tüm yaşamında her hâliyle âlemlere rahmet olarak gönderilmiş olmanın gereklerini yerine getirme mücadelesiyle vahyin ışığında insanlığa yol ve yön veren Muhammed Mustafa'ya salat ve selam olsun. Tahiyâtükram ve bütün ihtiramlar ona, onun ali ashabına olsun. Günah kirlerinden arınmaya vesile, nefis putunun yerle bir olması, gönül dünyamızı zenginleştirerek kardeşliğimizin ihyası duasıyla Mevlid-i Nebi Haftası hayırlı olsun diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Şeker...

6.- Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker'in, illegal güçlerin akıllarınca Türk yargısına ayar vermeye çalıştıklarına ilişkin açıklaması

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; alışmışlar az gelişmiş ülkeleri sömürmeye, demokrasiden bahsedip ülkeleri istikrarsızlaştırmaya, terör örgütleriyle yatıp kalkmaya, darbe yapmaya, işgal girişiminde bulunmaya, hatta ülkelerin iç işlerine karışmaya, “hukukun üstünlüğü” deyip hukuksuzluk yapmaya. Maalesef, bunlar illegal müdahalelerle ve eylemlerle eski Türkiye'de kısa süreli de olsa başarılı olmuşlar. Hani bir söz vardır: “Alışmış kudurmuştan beterdir.” Bu illegal güçler Türkiye'yi

hâlâ eski Türkiye zannederek 17-25 Aralık operasyonunu, Gezi Parkı eylemlerini, 6-7 Ekim çukur eylemlerini ve son olarak da 15 Temmuz işgal girişimini yapmaya kalkmışlardı ama Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde bu aziz milletimizden hayatta unutamayacakları dersleri aldılar. Şimdi, kalkmışlar akıllarınca Türk yargısına ayar vermeye çalışıyorlar. Hadi oradan, siz balık akıllı olabilirsiniz ama bu asil millet...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Aydemir...

7.- Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in, dadaşların, Cumhurbaşkanının Afrika temaslarından memnuniyet duyduğuna ve iki muhalefet liderinin iç işlerimize karışan büyükelçilere destek vermesini telin ettiklerine ilişkin açıklaması

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Başkanım, çok teşekkür ediyorum ve bir teşekkürü de Orhan Atalay Vekilimize ediyorum konuşmasından dolayı.

Cenabıhakk'a şükrediyoruz ki Nebiler Nebisi, Efendiler Efendisi'ne bizi ümmet kılmış elhamdülillah. Ve bir kayıt düşünüyorum, dadaşların özellikle notudur, bize tekdiridir, o bapta söylüyorum. Sayın Cumhurbaşkanımızın Afrika ziyaretinden dolayı ve oradaki insanlarla mülaki olmasından dolayı dadaşlar yüreklerini Sayın Cumhurbaşkanımıza açıyorlar, 4 milyarlık ticaret hacminin 25 milyar dolara çıkarılmasından dolayı memnuniyetlerini ifade ediyorlar -daha önce 6 büyükelçilik varken şimdi 43 büyükelçiliğe çıkarılması hakikaten çok zirve bir iştir, bunun memnuniyeti var- ve bir kayıt düşünüyorum efendim, bugün gazetelere düşen bir haberden dolayı; sömürgeci zihniyeti ifade eden büyükelçilerin iç işlerimize karışmasından sonra bir tepki vermişlerdi, bugün iki muhalefet liderinin destek vermelerini telin ediyorlar, ben de burada not düşünüyorum.

BAŞKAN – Sayın Kılavuz...

8.- Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz'un, Mersin'in sorunlarına hassasiyetle eğilen Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'ye teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

OLCAY KILAVUZ (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Tarım Bakanımızın katılımlarıyla seçim bölgem olan Mersin'de elli yıllık rüya olan Pamukluk Barajı Su Tutma ve Mersin Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Makine Ekipman Dağıtım Töreni'ne katılarak üreticilerimizin ve hayvancılık yapan vatandaşlarımızın yanında olduk. Mersin Sanayi ve Ticaret Odası, Akdeniz İhracatçılar Birliği ziyaretleriyle, Mersin ve Türkiye ekonomisine hayat veren her sektörden temsilcilerle bir araya gelerek talep ve beklentilerini dinleyip çözümü noktasında notlarımızı aldık. Mersin'imizin her sorununa samimiyetle ve büyük bir hassasiyetle eğilen, çözümü adına bütün gayretini sarf eden Tarım ve Orman Bakanımız Sayın Bekir Pakdemirli'ye ve ekibine Mersinli hemşehrilerim adına teşekkürlerimi sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Önal...

9.- Kırıkkale Milletvekili Ahmet Önal'ın, Kırıkkale'nin sorunlarına ilişkin açıklaması

AHMET ÖNAL (Kırıkkale) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Merkez nüfusu 200 bin olan Kırıkkale'miz en temel belediyeçilik hizmetlerine ulaşmakta dahi zorluk çekiyor. Altyapıdan ulaşım, trafik sorunundan içme suyu eksikliğine kadar neredeyse hiçbir problemi çözülemeyen Kırıkkale'mizde bugünlerde sık sık yaşanan su kesintileri artık yurttaşlarımızı çileden çıkardı. Hemen her gün birçok cadde, sokak ve mahallede yaşanan su patlakları, bitmek bilmeyen su kesintileri âdeta vatandaşımıza nefes aldırıyor. Ekonomik kriz, hayat pahalılığı ve yoğun işsizlik nedeniyle ekonomik olarak çok sıkıntılı günler geçiren Kırıkkale'mizde içme suyuna

ayrı, kullanma suyunu ayrı para veren yurttaşlarımız buna rağmen temiz suya ulaşmakta zorlanıyor. Hemen yanı başından Türkiye'nin en büyük ırmağı olan Kızılırmak'ın geçtiği şehrimizde su arıtma tesisinin neden tam kapasite çalıştırılmadığı sorusu da cevap bekliyor. Kırıkkale halkımız sorunlarına çözüm beklerken hâlen altyapı sorunlarının giderilmesi için bir adım atılmaması tepkilere neden oluyor. Kısacası, bu çağda Kırıkkale halkı bunu hak etmiyor.

BAŞKAN – Sayın Karaduman...

10.- Konya Milletvekili Abdulkadir Karaduman'ın, kamuda çalışan sözleşmeli personelin özlük haklarıyla ilgili sorunlarına ilişkin açıklaması

ABDULKADİR KARADUMAN (Konya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Kamuda çalışan 523 bin sözleşmeli personel kadro bekliyor. Defalarca sözler verildi “Çözülecek.” denildi ama unutuldu. Aynı yöntemlerle atanmış, aynı koşullarda çalışan, aynı işi yapan personeller arasında özlük hakları konusunda farklılık elbette ki ciddi bir sorundur; bu, açıkça adaletsizliktir. Sözleşmeli personel maaş düzeyi, tayin hakkı, izinler gibi temel özlük hakları kısıtlanmış bir şekilde çalışmak zorunda bırakılmaktadır. Açıkça ortada olan bu sorun artık çözüme kavuşturulmalıdır. Çalışanların, çalıştığı kuruma ve yaptığı işe dair aidiyet duygusunu geliştirmek ve dolayısıyla verimli bir çalışma ortaya koyabilmesi için bu çarpıklığın giderilmesi bir zarurettir.

Teşekkür ediyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Ekinci...

11.- Sivas Milletvekili Semiha Ekinci'nin, Gençlik ve Spor Bakanlığının Sivas'a yaptığı yatırımlara ilişkin açıklaması

SEMİHA EKİNCİ (Sivas) – Teşekkür ediyorum Kıymetli Başkan.

Gençlik ve Spor Bakanlığımız sultan şehir Sivas'ımıza son on dokuz yılda 2 milyar TL'yi aşkın yatırım yapmıştır ve 2021 yılında da yatırımlarımıza devam ederek gençlerimize ve hemşehrilerimize sosyal yaşam alanı yapmaya devam ediyoruz. Bu minvalde, Şarkışla ilçemizde Bedirhan Bebek Spor Kompleksi, yüzme havuzu ve gençlik merkezi; Sivas merkez ve muhtelif ilçelerimizde 100 adet basketbol potası; merkezde Şeyh Şamil Mahallesi bölge spor tesisi; Fatih Mahallesi gençlik ve spor merkezi yapımı; Alibaba Mahallesi gençlik ve spor merkezi yapımımız devam etmektedir. Doğanşar ilçemizde kapalı, sentetik çim yüzeyli futbol sahası yapımı, Kangal ilçemizde gençlik merkezi yapımı ve merkezde Hamidiye Kültür Parkı içerisinde atlı spor tesisi ve ek binaların yapılması devam etmektedir. Gölova ilçemizde de, Suşehri ilçemizde de spor salonumuzun yapımına devam edilmektedir. Bu hizmetler...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Köksal...

12.- Afyonkarahisar Milletvekili Burcu Köksal'ın, Afyonkarahisar'ın merkez Erenler Mahallesi'nin sorunlarına ilişkin açıklaması

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, seçim bölgem Afyonkarahisar'da 81 ilden gelen öğrencinin ve Erenlerli hemşehrilerimin yaşadığı Erenler Mahallesi'nde sıkıntılar çözülüyor. Dere ıslahı yapılmadığı için öğrenciler çamura saplanıyor. Erenler Ortaokulunun yolu söz verildiği hâlde doğru dürüst yapılmamış. Mahallenin içinde imar sıkıntısı var. Öğrencilerin oturabileceği doğru dürüst yeşil alan yok. Sık sık elektrik kesintisi yaşanıyor, sokak lambaları yanmıyor. Sular 3'üncü, 4'üncü katlara çıkmıyor. Mahalle fırınlarının üçte 2'si yıkılmış, yıkılanların yerine yenisi yapılmamış.

Yolların üçte 1'i tamamlanmış, üçte 2'si hâlâ bozuk. Söz verilen kapalı pazar yeri ve düğün salonu yapılmamış. Muhtar defalarca dilekçe vermiş, belediyeyle görüşmüş ancak sonuç yok.

Mahalleli diyor ki: "Mahalle olarak ya belediye hizmet versin ya da köy yapın, bari köy olarak hizmet alalım." ve soruyorlar: "Biz bu memlekette üvey evlat mıyız?"

BAŞKAN – Sayın Koç...

13.- Ağrı Milletvekili Abdullah Koç'un, Ağrı'daki doğal gaz ve kömür fiyatlarına ilişkin açıklaması

ABDULLAH KOÇ (Ağrı) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ağrı ili en uzun ve soğuk kışı yaşayan bir il. AKP iktidarının politikaları nedeniyle yoksul bırakılan halkın bir de ısınma sorunu eklenince yaşamı iyice çekilmez hâle gelmektedir. Ağrı'da kömürün tonu 4 bin TL'ye ulaşmış bulunmaktadır. En uzun ve soğuk kışı yaşayan Ağrı halkının en pahalı doğal gazı ve kömürü satın almak zorunda bırakılması kabul edilemez. Derhâl gerekli önlemlerin alınmasını talep ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Çakırözer...

14.- Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'in, yabancıların iç işlerimize karışmaması ve ülkemizde hukukun üstünlüğünün hâkim kılınması gerektiğine ilişkin açıklaması

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

İş insanı, sivil toplum örgütü kurucusu Osman Kavala, Silivri zindanında tam dört yıldır adalet bekliyor; yerel mahkemenin 1 beraat, 2 tahliye kararı ile AİHM'in hak ihlali kararına rağmen bin dört yüz elli gündür özgürlüğünden mahrum.

ABD Başkanı Trump arayınca Rahip Brunson'u apar topar bırakıp özel uçakla gönderenler, Alman Başbakanı Merkel arayınca Gazeteci Deniz Yücel'i bırakanlar bugün çıkmış "Bağımsız yargı." diyebiliyor. Kendi iktidarlarında AİHM kararlarını Anayasa'nın üstüne koyan "AİHM kararları tüm mahkemelerini bağlar." yasası çıkaranlar, şimdi "Yabancılar iç işlerimize karışmıyor. Kendi mağduriyetleri için AİHM yolunu kullananlar, şimdi "Yabancılar iç işlerimize karışmasın." diyor; "AİHM kararlarını uygulayın." diyenlere "Haddini bil." diyorlar. Tamam, yabancılar iç işlerimize karışmasın, o zaman biz de ülkemizde hukukun üstünlüğünü hâkim kılalım, Kavala davasındaki hukuksuzlukları, hak ihlallerini bir an önce bitirelim, onu özgürlüğüne kavuşturalım.

BAŞKAN – Sayın Yalım...

15.- Uşak Milletvekili Özkan Yalım'ın, 19 Ekim Muhtarlar Günü'ne ve nakliyeciler ile çiftçilerin sorunlarına ilişkin açıklaması

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Seçilmişliğin başlangıcı olan tüm muhtarlarımızın, dün olan, 19 Ekim Muhtarlar Günü'nü bugün ben tekrar kutluyorum.

Sayın Başkan, ulaştırma sektörü ve de çiftçilerimiz son on gündür iyice darboğaza girdiler, çok zor duruma düştüler. Son on günde; mazota, akaryakıtta 8 Ekimde 23 kuruş, 16 Ekimde 41 kuruş, 19 Ekimde 23 kuruş olmak üzere toplamda 87 kuruş zam gelmiştir. Kamyoncu esnafımız, otobüsçü esnafımız, minibüsçü ve taksici esnafımız gerçekten ciddi anlamda zor durumda. Böyle giderse, zamlar böyle devam ederse yakında tüm bu sektörlerimiz kontak çeviremez hâle geleceklerdir. Onun için Ulaştırma Bakanına acilen destek çağırısı yapıyorum: Profesyonel nakliyecilerimize ve de çiftçilerimize mazot desteğinin yani "ACCSİZ" denen mazot desteğinin acilen uygulamaya geçilmesini talep ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Özkan...

16.- Mersin Milletvekili Hacı Özkan'ın, 19 Ekim Muhtarlar Günü'ne ilişkin açıklaması

HACI ÖZKAN (Mersin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Mevcut her türlü sorunun çözümünde ve taleplerin yerine getirilmesinde açık kapı olan, vatandaşın derdiyle dertlenen, devlet-millet bütünleşmesinin tesisinde önemli bir role sahip olan muhtarlarımız yaptıkları bu fedakâr çalışmalarla her türlü takdiri hak etmektedirler. Son on dokuz yılda özellikle muhtarlarımızın merkezî kurumsal yapıya tam anlamıyla dâhil edilmeleri, özlük haklarının yeniden güncellenmesi ve Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'la bizzat istişare hâlinde bulunabilmeleri hizmet kalitesi noktasında önemli kazanımlar ortaya koymuştur. Kıymetli muhtarlarımızın 19 Ekim Muhtarlar Günü'nü yüreктen kutluyorum. Özverili çalışmalarından dolayı teşekkür ediyor, aileleriyle birlikte sağlıklı bir ömür temenni ediyorum. Ahirete irtihal edenlere Allahtan rahmet diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Nuhoğlu...

17.- İstanbul Milletvekili Hayrettin Nuhoğlu'nun, Türk lirasındaki değer kaybının sorumlusunun partili Cumhurbaşkanlığı sistemi olduğuna ilişkin açıklaması

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Hayat pahalılığının giderek artmasından, yüksek tutarlı faturalardan, uçup giden gıda fiyatlarından, kısaca, art arda yapılan zamlardan canı yanan halkımız ne yapacağını bilemez durumdadır. Türk lirası, sadece dolar karşısında değil, bütün paralar karşısında değer kaybetmeye devam ediyor. Türk lirasındaki bu hızlı değer kaybının ekonomideki etkileri yüksek enflasyon olarak ciddi şekilde hissedilmektedir. Benzin istasyonlarındaki pompa kuyruklarını iyi analiz etmek gerekir. Kurdaki artış böyle devam ederse her artış piyasaya yansımaktır. Düşen alım gücüyle beli bükülen halkımız, yapılacak olan her zam sonrası faturanın kendisine yansımacağını çok iyi bilmektedir. Bu kötü gidişatın sorumlusu partili Cumhurbaşkanlığı sistemidir. Millet artık “Yeter!” diyor. Ya çare bulurlar ya da sistemle beraber bırakıp giderler. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Taşkın...

18.- Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın'ın, Pamukluk Barajı'na ilişkin açıklaması

ALİ CUMHUR TAŞKIN (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tarsuslu ve Mersinli hemşehrilerimizin hasretle beklediği proje olan Pamukluk Barajı'nda su tutulmaya başlandı. Geçtiğimiz hafta Tarım ve Orman Bakanımızın katılımlarıyla düzenlenen programla Pamukluk Barajı'nda su tutma işlemini başlattık. İçme suyu, sulama suyu ve enerji üretim konularında bölgemiz için büyük önem arz eden baraj tamamlandığında 180 bin dekar alan sulanacak, 128 milyon metreküp içme suyu temin edilecek, yıllık 80 gigavat enerji üretilecek, 17 bin kişiye istihdam sağlanacaktır.

Pamukluk Barajı yatırımının bölgemize yapılmasında emeği geçen başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere, Sayın Bekir Pakdemirli Bakanımıza, yine, Hazine ve Maliye Bakanımız Sayın Lütfi Elvan'a şükranlarımı sunuyor, AK PARTİ olarak Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde büyük ve güçlü Türkiye'nin inşası için durmadan çalışmaya devam edeceğimiz diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Gaytancıoğlu...

19.- Edirne Milletvekili Okan Gaytancıoğlu'nun, engelliler için kadro açılması gerektiğine ilişkin açıklaması

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Engelliler şubat ayından beri anlamlı bir EKPS ataması istiyor. Sayın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı, engelliler sizinle defalarca görüşmüş ancak hiçbir somut adım atmadığınız gibi, siz, yardımcılarınız ve Genel Müdürünüz sürekli engellilere umut veriyorsunuz ama boşuna. Sınava giren

yaklaşık 200 bin engelli aday, eğitim durumları göz önüne alınarak, adaletli kadro dağılımıyla kamuya tek seferde 10 bin atama ve yüzde 6 kadro istemektedir. Ne zaman somut bir adım atacaksınız? Vermiş olduğunuz atama sayısı hak değil, sadakadır. Kamuda 7.797 olan engelli açığını bir an önce tek atamayla doldurun, Aile Bakanı olarak görevinizi yapın, Maliye Bakanıyla görüşün, gereken kadro verilsin. Tüm bakanlıklar engelliler için kadro açsın. Engelli atamasından tasarruf olmaz.

BAŞKAN – Sayın Sümer...

20.- Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, TÜGVA'nın devlet içinde yapılandığına ve yeni bir paralel devlet oluşumuna iktidar eliyle izin verildiğine ilişkin açıklaması

ORHAN SÜMER (Adana) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

TÜGVA'nın devlet içinde nasıl yapılandığını, yeni bir paralel devlet oluşumuna iktidar eliyle nasıl izin verildiğini hep birlikte izliyoruz.

Adana'dan örnek vermek istiyorum. Adana TÜGVA İl Başkanı cumhuriyet savcısı olarak atanıyor. Yerine gelen yeni başkan kısa bir süre sonra Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına daire başkanı olarak atanıyor. Onun yerine gelen yeni TÜGVA Başkanı da Adalet Bakanlığına müşavir olarak atanıyor. Milletlin çocukları senelerce alın teriyle sınavlara hazırlanırken, sınavlarda soruları çalanlar şimdi de TÜGVA üzerinden kul hakkı yiyorlar.

Adana'da TÜGVA'yı sıçrama tahtası olarak kullanan, devletin en kritik yerlerine haksızca, torpille atanalar bilsinler ki bu sınır tanımaz, liyakat bilmez talan ve haram düzenini Cumhuriyet Halk Partisi iktidarında değiştireceğiz.

BAŞKAN – Sayın Şimşek...

21.- Mersin Milletvekili Baki Şimşek'in, hazine arazilerinin ihale yoluyla satışının durdurulması gerektiğine ilişkin açıklaması

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, hazine arazileri ihale yoluyla satışa çıkartılmaktadır. Milliyetçi Hareket Partisinin seçim vaadinde olduğu gibi, tarım amaçlı kullanılan hazine arazilerinin köylülere bedava verilmesini talep etmekteyiz.

Ayrıca, seçim bölgem olan Mersin, Erdemli, Karahıdırlı, Sinap, Kösbucağı, Yemişkumu, Güzeloluk, ayrıca Silifke, Bozyazı, Anamur ve Tarsus'ta şu anda ihaleye çıkılan tarım arazilerinin ihalesinin iptal edilmesini -çünkü üzerinde işgal olan arazilerin üçüncü şahıslara satışı durumunda sosyal problemler ortaya çıkacaktır- mutlaka Bakanlığın özellikle Mersin bölgesindeki hazine arazilerinin satışını durdurmasını, üzerinde kullanan ve ecrimisil ödeyen vatandaşlara makul bedelle, tarım arazisi olanların da bedava verilmesini talep ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Çepni...

22.- İzmir Milletvekili Murat Çepni'nin, Suruç katliamı davasına ilişkin açıklaması

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Teşekkürler Başkan.

Suruç katliamı davası, altı yıl sonra, sadece bir katile verilecek cezaıyla kapatılmaya çalışılıyor. Oysa resmî belgelerde bile onlarca şüpheli var. Tüm süreç katliamda devlet görevlilerinin ve İŞİD'lilerin rolünü gizlemek için işletildi. Katiller aklanmaya, yaralılar ve aileler ise cezalandırılmaya çalışıldı. Katliam mahkeme salonlarında da devam ettirildi. 22 Ekimde Hilvan'da olacağız, bu davanın sessizce kapatılmasına karşı çıkacağız. Katliamı ve katilleri asla unutmayacağız. 33 sosyalist düş yolcusunun anılarına bağlı kalacağız. Suruç için adalet, herkes için adalet demeye devam edeceğiz.

BAŞKAN – Sayın Antmen...

23.- *Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, çiftçilere destek veren Mersin Büyükşehir Belediye Başkanı Vahap Seçer'e teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması*

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Biraz önce Değerli Mersin Milletvekilimiz, Tarım ve Orman Bakanına Mersin ziyareti için teşekkür ettiler. Ben de Mersin'de Haydi Gel Köyümüze Destek Verelim Projesi'yle çiftçilere fide veren, tohum veren, gübre veren, tarımsal desteklemeler yapan, 60 aileye küçükbaş hayvan dağıtan, büyükbaş hayvanlara kaba yem dağıtan, sulama destekleri veren Mersin Büyükşehir Belediye Başkanımız Vahap Seçer'e buradan teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Açıanal...

24.- *Şanlıurfa Milletvekili Zemzem Gülander Açıanal'ın, Şanlıurfa'da yapılan tarihî kazı çalışmalarına ilişkin açıklaması*

ZEMZEM GÜLENDER AÇANAL (Şanlıurfa) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Her yapılan kazıda tarihinin yeniden şekillendiği kadim şehrim Şanlıurfa, son zamanlarda yapılan kazılarda elde edilen bilgilerle bilinen tarihi tekrardan güncelledi. “Tarihin sıfır noktası” olarak adlandırdığımız bölge muhtemeldir ki yeni keşiflerle daha derine ve daha geriye gidecek. Lansmanını Urfa'da coşkulu bir şekilde Kültür ve Turizm Bakanımız Sayın Mehmet Nuri Ersoy'un katılımıyla yaptığımız Taş Tepeler'in tanıtım programında Göbeklitepe, Karahantepe, Gürcütepe, Sayburç, Çakmaktepe Sefertepe ve Yeni Mahalle Höyüğü olmak üzere 7 alanda sürdürülen kazılardan elde edilecek verilerin dünya tarihini yeniden şekillendireceği belirtiliyor.

Bu vesileyle toplamda 12 tepeden oluşacak Taş Tepeler'i görmemiz açısından aziz milletimizi ve milletvekillerimizi Şanlıurfa'ya davet ediyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Şimdi, Sayın Grup Başkan Vekillerinin söz taleplerini karşılayacağız.

İYİ Parti Grup Başkan Vekili Sayın Dursun Müsavat Dervişoğlu.

Buyurunuz Sayın Başkan.

25.- *İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, yüksek kredi faizlerine, ekonominin kötüye gidişinin Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmesinden itibaren ekonomik göstergelerden anlaşıldığına ve TÜGVA'nın kamu kurumlarına yüzlerce kişiyi yerleştirdiği iddialarıyla ilgili Hükümetten açıklama beklediklerine ilişkin açıklaması*

DUR SUN MÜSA VAT DER VİŞ O Ğ LU (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

Geçim sıkıntısına düşen vatandaşlarımız ödeme koşullarının zorluğunu bile bile mecburen kredi çekmektedir. Ancak kredi faizleri oldukça yüksektir. Acil ihtiyaç için çekilen kredilerin geri dönüşlerinde zorluklar yaşandığı herkes tarafından da bilinmektedir. Gelir, gideri karşılamayınca vatandaş temel ihtiyaçları için kredi çekmek mecburiyetinde kalıyor. Konut kredisinde ise vade sayısı fazla olduğu için geri ödemesi çok daha yüksek miktarları buluyor. 500 bin liralık konut kredisi çeken bir vatandaş anaparadan daha fazlasını kredi faizi olarak ödemek mecburiyetinde kalıyor. Bugün konut kredisi çekmek isteyen birisi, en düşük faizle bile kredi çekmiş olsa, 500 bin liralık konut kredisi için ayda 8.513 lira ödemek zorunda kalmaktadır. Bunun toplamı da 1 milyon 25 bin lira geri ödeme demektir. Yani 500 bin lira kredi çekiyorsunuz, 525 bin lira faiz ödüyorsunuz. Üstelik, bu hesap en düşük kredi faizi için geçerli olan bir hesaptır, daha yüksek faizle kredi veren bankalar da mevcuttur.

Gelir gider dengesizliği artık telafi edilemeyecek boyuttadır. Vatandaşın parası yetmediği yerde “Kredi çekerim, taksit taksit öderim.” düşüncesi de artık realize olamıyor, taksitler de ödenemiyor. Bu da geri ödenemeyen kredi miktarının her geçen gün artmasından anlaşılıyor. Vatandaşın zaten az olan gelirinin yanına bir de ödenecek kredi taksitleri eklenince rakamlar büyük tutarlara dönüşmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Bu durum, ekonominin her geçen gün kötüye gidişinin, alım gücünün azaldığının ve vatandaşın ağır borç yükü altına sokulduğunun göstergesidir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçildiğinden itibaren ekonomik göstergelerden de anlaşılıyor ve milletimizin bu alanda yüzünün hiç gülmediği tespit edilmiştir.

Geçtiğimiz hafta, 12 Ekim tarihinde basında çıkan haberlere göre, Türkiye Gençlik Vakfının, vakıf üzerinden, Türk Silahlı Kuvvetleri, Emniyet Genel Müdürlüğü ve diğer kamu kurumlarına yüzlerce kişiyi yerleştirdiği ve bu kişilerle ilgili sicil kaydı tuttuğu iddia edilmiştir. TÜGVA paylaşılan belgeler için daha önce yaptığı açıklamada “Hiçbirinin vakfımızla alakası ve ilgisi yoktur.” derken daha sonra Vakıf Başkanı “Bizim ERP sistemimiz var, bütün verilerimiz orada. Bir şekilde bu verilere ulaşılmış, içlerinden bazıları çıkarılmış ve bir evrak tanzim edilmiştir.” diyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun efendim.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Bitiriyorum efendim.

“Belgeleri içeriden almış bu adam, sızdırmış, yedek yapmış ve ifşa ediyor.” diyerek de iddiada bulunan kişiyi suçluyor. Dolayısıyla belgelerin doğruluğunu da maalesef ve maatteessüf teyit ediyor.

TÜİK’in açıkladığı resmî rakamlara göre genç işsizlik yüzde 22’ye ulaşmışken TÜGVA’ya üye olan gençlerin farkı ve liyakati nedir, ayrıca imtiyazı nedir? Devlet kurum ve kuruluşlarına hangi saikle yerleştirilmişlerdir? Bu soruların cevap bulmasını diliyoruz. Sorularımızın muhatabı Hükümettir.

Hükümetten bu konuyla ilgili açıklama bekliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum efendim.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkan Vekili Sayın Muhammed Levent Bülbül konuşacak.

Buyurunuz Sayın Bülbül.

26.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül’ün, 20 Ekim 1992 tarihinde Bingöl Solhan’da PKK saldırısı sonrasında şehit olan vatandaşlara bir kez daha rahmet dilediğine ve hain terör örgütünü lanetlediğine, Yunanistan, Mısır ve Güney Kıbrıs üçlü zirvesinin ardından yayınlanan ortak bildirisinin Türkiye Cumhuriyeti devletine karşı yürütülen hasmane tavrın tezahürü olduğuna ve bu bildiriye gerekli cevabın Dışişleri Bakanlığı tarafından verildiğine ilişkin açıklaması

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 20 Ekim 1992’de Bingöl Solhan ilçesi Hazarşah köyü Aksakal mezrasında PKK terör örgütü köy minibüsünü durdurmuş, 19 vatandaşımızı kurşuna dizilerek şehit edilmiştir, 7 vatandaşımız ise bu alçak saldırıdan yaralı olarak kurtulmuştur. Hain terör örgütü PKK, yapmış olduğu alçak saldırılarda bu zamana kadar 6 binin üzerinde sivil vatandaşımızı katletmiştir. Bu vatandaşlarımızın çok büyük bir çoğunluğu Doğu ve Güneydoğu Bölgelerimizde yaşayan, hatta yine çok büyük bir çoğunluğu Kürt kökenli kardeşlerimizdir. Hain terör örgütünün bu zamana kadar yaşlı, bebek, kadın demeden yapmış olduğu bu saldırıları

lanetliyor, 1992 yılında yaşanan bu acı olayda şehit olan vatandaşlarımıza bir kez daha rahmet diliyor, yaralı olarak kurtulan vatandaşlarımıza da sağlıklı, uzun ömürler niyaz ediyoruz.

Sayın Başkan, Yunanistan, bölgemizdeki birçok ülke gibi önce Fransa'yla, sonra ABD'yle sözde toprak bütünlüğünü garanti ettiğini ifade ederek birtakım askerî anlaşmalara imzalar atmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Yine, 19 Ekim 2021 tarihinde Yunanistan'ın başkenti Atina'da yapılan Yunanistan, Mısır ve Güney Kıbrıs üçlü zirvesinin ardından bir ortak bildiri yayımlanmış, bu bildiriden hemen önce, yüz yirmi yedi yıllık Estia gazetesinde “Erdoğan'ın günleri sayılı, yeni bir duruma kansız bir geçiş ihtimal dışı değil.” diyerek aba altından sopa gösterildiği sürecin devamında, toplantılar neticesinde, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki arama faaliyetlerinden vazgeçmesi gerektiği, Rum kesimine yakın yerlerde sondaj çalışması yapmasının tehdit olarak algılandığı, yapılan çalışmaların uluslararası hukuka uygun olmadığı ifade edilmiştir.

Türkiye'den bir kesimin de cazibe merkezi olarak görüp ziyarete gittiği Yunanistan, son zamanlarda haddini aşmış ve ülkemizin iç işlerine karışma cüretini kendinde görmeye başlamıştır. Açıklanan bildiriadaki hususların tamamı Türkiye Cumhuriyeti devletine karşı yürütülen hasmane tavrın tezahürüdür. Doğu Akdeniz'de, Türkiye ve Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin dâhil olmadığı hiçbir girişimin başarıya ulaşamayacağı bilinmelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Başkan.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Bildirideki ifadelerin aksine, bölgedeki gerginliğin esas kaynağı Rum-Yunan ikilisinin gayrimeşru ve gayrihukuki deniz sınırı iddiaları ve Kıbrıs Türklerinin haklarını, menfaatlerini yok saymalarıdır. Bu ikilinin Doğu Akdeniz'de gerginlik çıkarmak için kıta sahanlığımızı ihlal teşebbüslerine geçtiğimiz günlerde gerekli cevabın verildiği Dışişleri Bakanlığı tarafından ifade edilmiştir. Biz hem kendi haklarımızı hem de Kıbrıs Türklerinin hakkını korumaya muktediriz.

Türkiye'nin ve Kıbrıs Türkünün meşru hak ve menfaatlerine hanel getirecek hiçbir gelişmenin, hiçbir teşebbüsün başarıya ulaşamayacağını ifade ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grup Başkan Vekili Sayın Meral Daniş Beştaş.

Buyurunuz Sayın Daniş Beştaş.

27.- Siirt Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın, Nusaybin Belediyesi eski Eş Başkanı Ayşe Gökkan'a verilen cezayı kabul etmediklerine, Sinop'ta 11 Ağustos 2021 tarihindeki selde kaybolan kişilerin aranmasına neden devam edilmediğini öğrenmek istediğine, Avrupa Birliği Komisyonunun Türkiye raporuna ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Cumhurbaşkanına hakaret davalarına verdiği ihlal kararına ilişkin açıklaması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Evet, bugün, TJA dönem sözcüsü ve Nusaybin Belediyesi önceki Eş Başkanı Ayşe Gökkan'ın Diyarbakır 9. Ağır Ceza Mahkemesindeki duruşmasında kendisine otuz yıl ceza verildi. Aynı dava dosyasında 2 tane üyelikten ceza verildi ve sadece konuşmalarından dolayı verilen bu cezayı kesinlikle kabul etmiyoruz. Bu, kadın düşmanlığıdır. Bu düşmanlığın sonucunda verilen ceza, kadın hakları mücadelesini engellemeye dönük bir cezadır. Hakikaten bunu izah etmek çok kolay değil; kadınları

öldürenler, taciz edenler, tecavüz suçu işleyenler korunuyor ama kadın hakları mücadelesi verenler cezalandırılıyor tıpkı arkadaşımız Ayşe Gökkan'a verilen ceza gibi.

Biz kadınlar olarak, erkek egemen iktidarla mücadelemizi sonuna kadar sürdüreceğiz, koltuklarını da iktidarlarını da sallamaya kesinlikle devam edeceğiz. Sevgili Ayşe Gökkan'ı buradan selamlarken onun cümleleriyle selamlamak istiyorum: "Kürt'üz, kadınız, buradayız ve mücadeleye devam edeceğiz." (HDP sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, Sinop'ta 11 Ağustosta etkili olan sağanak yağışta sel ve toprak kaymaları sonucu 6 kişi kaybolmuştu ve yetmiş bir gündür hiçbir haber alınmıyor. 2'si çocuk bunların; Faruk Adak, Alperen Demirbaş, Muhammet Demirkol, Melike Demirkol, Şükrü Özdemir ve Hayrettin Demirbaş. Hakikaten... Öncelikle, selde yaşamını yitirenlerin -eğer yitirmişlerse ki bu kadar süredir haber alınmadığına göre, üzülen söyleyiyorum- ailelerine sabır diliyorum, kayıp yakınlarına sabır diliyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ve soruyorum: Yetmiş bir gündür kayıp olan bu 6 kişi nerededir? Tıpkı Gülistan Doku'da olduğu gibi arama çalışmaları neden durduruldu, bitirildi ve bu kişilerin aranması neden devam ettirilmiyor?

Sayın Başkan, iki gündür, dünden beri Avrupa Birliğinin Türkiye Raporu tartışılıyor ve hakikaten, izliyoruz, çok garip bir şekilde tartışılıyor. İlk önce Dışişleri Bakanı -önce onu söyleyeyim- bir cevap vermiş Avrupa Birliğine, demiş ki: "Bu çifte standartlı yaklaşımı kabul etmiyoruz. Haksız ve orantısız tespitleri reddediyoruz. Aynı zamanda AB'ye üyelik yönündeki stratejik tercihimiz de güçlü bir şekilde devam ediyor." Bu ne perhiz bu ne lahana turşusu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Başkan.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Hem stratejik olarak AB'ye girmeye çalışacaksınız, "Devam ediyor." diyeceksiniz hem de var olan tespitleri, haklı, doğru, yüzde yüz doğru tespitleri "Reddediyoruz." diyeceksiniz, böyle olmaz. AB'ye girmek istiyorsanız -ki biz destekliyoruz bu giriş sürecini- önce o ilkeleri hayata geçireceksiniz.

Şimdi, ben rapora bakıyorum Merkez Bankası Başkanı 2 kere değiştirilmedi mi? Değiştirildi. AB bunu tespit etmiş. Neresi yalan, neresi çifte standart? Diğeri, 77 tane Cumhurbaşkanlığı kararnamesi yayımlandı. Yalan mı? Değil, doğru. "Meclis 821 yasa teklifinden 61'ini onayladı." demiş ve bu konuda eleştirisi var. Doğru mu? Doğru, biz bunu her gün söylüyoruz. Diğer bir tespit, "Aralarında milletvekillerinin de olduğu 4 bine yakın HDP yetkilisi ve üyesi cezaevinde." demiş.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Az söylemiş AB Raporu, bizim 10 bine yakın üyemiz ve arkadaşlarımız cezaevinde. Doğru mu? Doğru. Neyi reddediyor AKP, hakikaten anlamakta zorlanıyorum. "HDP'nin kapatılmasına dair iddianame kabul edildi." demiş, eleştirmiş. Yalan mı? Doğru. Üstelik iktidar partilerinin talimatıyla hazırlanan ve kabul edilen bir iddianame var. Diğeri "Siyasetçiler cezaevinde kalmaya devam ediyor." Ediyor. Ediyor, evet; Gülten Kışanak hâlâ cezaevinde, Nurhayat Altun hâlâ cezaevinde, Bekir Kaya hâlâ cezaevinde, Sebahat Tuncel hâlâ cezaevinde. Bunların isimlerini tek tek sayalım mı? Neyi inkâr ediyor Dışişleri Bakanı? Diğeri, Doğu Akdeniz'deki politikaları eleştiriyor. Tamam.

Şimdi, ben bu listeyi uzatabilirim Sayın Başkan. Hoşgörünüze sığınarak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayınız Sayın Başkan.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Bir kere, Avrupa Birliğine girmek isteniyorsa ve bir hukuka uyma taahhüt ediliyorsa bu raporu kabul edeceksiniz, bu raporun eleştirilerini üstünüze alacaksınız ve gereğini yapacaksınız. Bunu reddetmekle “Çifte standart.” demekle olmaz tıpkı büyükelçilerin açıklamasına “İçişlerimize müdahale.” dendiği gibi. Bu müdahale falan değil. Siz “Biz hukuka uymuyoruz, hiç kimsenin de umurunda değil, sözleşme de imzalıyoruz.” deyip böyle yan gelip yatamazsınız. “Ey Avrupa!” deyip kimseyi tehdit edemezsiniz. İçeride baskı, dışarıya da böyle kabadayılık, külhanbeyliği; kimse yutmaz.

Son olarak Sayın Başkan, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi çok önemli bir karar verdi, Cumhurbaşkanına hakaret davalarında ihlal kararı verdi. Örnek bir karar verdi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Beştaş.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Bitiriyorum.

299’un Avrupa hukuk normlarıyla uyuşmadığına karar verdi ve açıkçası eğer Anayasa 90 hâlâ yürürlükteyse -ki yürürlükte, henüz değiştirilmedi- bu, Cumhurbaşkanına hakaret davalarının tamamının hukuka göre ya düşürülmesi ya da beraat kararı verilmesi gerekiyor. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarına direnilmez, uyulur. Ya Konseyden çıkılacak ya sözleşme altındaki imza kaldırılacak ya da bu kararlara uyulacak, başka bir yolu yok yani bir hukuk devletinin sapabileceği başka bir yol ve yön yoktur. Bu, Cumhurbaşkanına hakaret davasında yargılamaların da rekor düzeyde olduğunu buradan da bir not olarak söylemek istiyorum.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekili Sayın Engin Altay.

Buyurunuz Sayın Başkan.

28.- İstanbul Milletvekili Engin Altay’ın, Türkiye’nin G20’den G40’a düştüğüne, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay’ın bütçe sunumunda millettten özür dilemesi gerekirken dilemediğine, bütçede hakkaniyetsizlik olduğuna, millet ezilirken Cumhurbaşkanının enflasyona ezdirilmemesi gerektiğine, PTT tebligat ücretlerine ve gençlerin yüzde 70’inin Türkiye’de yaşamak istemediğine ilişkin açıklaması

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sizi ve yüce Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bu kürsüden, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulundan bir soru sorarak başlamak istiyorum. Dünyanın her yerinde ve Türkiye’de bir takım küme düşerse kayıtsız şartsız teknik direktörü değiştirilir, küme düşüp de teknik direktörü değiştirilmeyen takım bulamazsınız. Türkiye dünya liginde G20’den G40’a düştü yani G20’de değiliz artık. Eminim ve umarım, aziz milletimiz de Türkiye’yi küme düşüren bu yürütme takımını değiştirecektir.

Şu anda Plan ve Bütçe Komisyonunda 2022 bütçesi görüşülüyor ve Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı an itibarıyla da bütçeyi sunuyor. Önce, çok klasik olarak ülkemiz için hayırlı olmasını temenni etmek istiyorum ama edemiyorum çünkü hayır görmüyorum. Bütçe maratonunda, bütçe sunulurken aslında Sayın Oktay’ın önce yapması gereken şey millettten özür dilemek olmalıydı hiçbir hedefi tutturamadığı için. Hem 2021 için hem 2022 için milletimize “Sizi fakirleştirdik, sizi enflasyona ezdirdik, özür diliyoruz.” denilmeliydi; arkadaşlarımı aradım, bu özürün dilenmediğini öğrendim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Başkan.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – 2021 bütçesi konuşulurken demiştim ki: Türkiye 2020’yi 2 askı, 2 kayıp, 2 ayıpla kapatıyor. Ekmeğin ve Anayasa’nın askıya alındığını, 128 milyar doların ve damadın kaybolduğunu söylemiştim, sağlık çalışanlarına çok ayıp etik ve devlet-mafya ilişkisi de yakın tarihin en büyük siyasi ayıbı demiştim. Aradan geçen bir yılda askının, kaybın ve ayıbın çoğaldığını görüyoruz. Ancak bir hakkaniyetsizlik de var bu bütçede, şöyle bir hakkaniyetsizlik var, çok var da biri mühim: Resmî verilere göre, bizce yüzde 30 ama TÜİK’e göre enflasyon yüzde 19,5; resmî.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Bitiyor Başkanım.

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Fakat Sayın Cumhurbaşkanımıza yüzde 14,4 zam öngörülüyor. Bu doğru değil. Milleti, çiftçiyi, köylüyü, esnafı, işçiyi, işsizi, öğrenciyi, sağlık çalışanını, 3600 bekleyeni, EYT’liyi enflasyona ezdirdiniz. AK PARTİ Grubuna sesleniyorum: Yani bari Cumhurbaşkanımı koruyun ya(!) Cumhurbaşkanını enflasyona ezdirmeyin ya, çok ayıp ya, vallahi ayıp(!) (CHP sıralarından alkışlar) Bizim millet eziliyor, alışmış “Vatan sağ olsun.” diyor devletimiz var olsun diye. Bir Cumhurbaşkanınız var ya, onu niye enflasyona ezdiriyorsunuz kardeşim(!)

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Ya, dalga geçmeyin.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Niye dalga geçiyorum, enflasyon yüzde 19,5. Memura...

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Ya, lütfen, düzgün bir şekilde konuşun ya!

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Ünal, neresi yanlış, bu konuşmamın neresi yanlış?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Cumhurbaşkanının maaşındaki artış enflasyonun altında mı, üstünde mi?

BAŞKAN – Tamamlayalım efendim.

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Konuşmanız ağır ironi içeriyor.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Enflasyonun altında mı, üstünde mi? Memura yüzde 5, Cumhurbaşkanına 14,5. Ben diyorum ki: Hayır, Cumhurbaşkanına 19,5 yapın(!)

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Neden?

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Bizim memurumuz çeker; sizin kahrınızı yirmi yıldır çekiyor, bunu da çeker. Bir Cumhurbaşkanınız var, yanlış mı söylüyorum?

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Yapılan zammın Cumhurbaşkanıyla bir ilgisi olmadığını sen de biliyorsun.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Bu arada, tebligat ücretleri, Sayın Başkan, 19 liradan 26 liraya çıktı. Zaten PTT’de dağıtıcı da yok, PTT’nin eleman almaması da ayrı bir iş ama Sayın Cumhurbaşkanımızın hâlen devam eden 35.507 davası var vatandaşa, 160.169 soruşturma açılmış ama açılan dava 35 bin. 35 bin kişiye de 7 bin lira tebligattan ayrıca bir yüklenme olmuş, bunu da aziz milletimizin takdirine bırakıyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Başkan.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Bu ülkede keşke -Sayın Ünal kızıyor ama- gençlerin yüzde 70’i “Türkiye’de yaşamak istemiyoruz.” demeseydi de keşke devletin yaptığı iş ve işlemlerle hepimiz gurur

duysaydık da ve keşke bu ülkede yetkililer etkisiz, yetkisizler etkili olmasaydı da biz de Mahir Bey'i kızdırmaydık.

Çok teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkan Vekili Sayın Mahir Ünal.

Buyurunuz Sayın Başkan.

29.-Kahramanmaraş Milletvekili Mahir Ünal'ın,yurt dışından 370 bin vatandaşımızın buldukları ülkelerin sağlık sistemine güvenmedikleri için ülkemize geldiklerine, Türkiye'nin salgın sürecini en iyi yöneten ülkelerden biri olduğuna, 20 Ekim 1992 tarihinde Bingöl Solhan'da PKK saldırısı sonrasında şehit olan vatandaşlara bir kez daha rahmet dilediğine ve PKK terör örgütünü lanetlediğine, Mevlid-i Nebi Haftası'na ve Avrupa Birliği Komisyonunun Türkiye raporuna ilişkin açıklaması

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle, tabii ki siyaset yukarıdan aşağı akıldır, kızgınlık değildir. Kızmıyoruz Sayın Altay ama...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Kızdım, sinirlendim.

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – ...tabii ki meseleleri ele alırken, muhalefet olarak sizin, bir bilgiyi değerlendirme esnasında farklı bakış açılarıyla ele almanız son derece anlaşılır.

Şunu söyleyeyim size: “Türkiye’de gençler yurt dışına gitmek istiyor, güvenilirlik düşük.” Hangi araştırmaya göre bunu söylüyorsunuz bilmiyorum ama bildiğim bir şey var ki, pandemi öncesi, yurt dışından yaklaşık 370 bin vatandaşımız buldukları ülkelerin sağlık sistemine güvenmedikleri için bu ülkeye geldiler. Bu ülkede kendi sağlık sistemlerinin onları gerektiği gibi tedavi edeceğine inandıkları için yaklaşık 370 bin kişi ülkesine geldi, tedavisini ülkesinde oldu. Ve Türkiye, salgın sürecinde dayanışmasıyla, paylaşmasıyla bu süreci, salgın sürecini en iyi yöneten ülkelerden biri oldu.

Ben, öncelikle, 1992 yılında bir 20 Ekim günü Bingöl’ün Solhan ilçesi Hazarşah köyü yakınlarında bir otobüsü durdurarak 19 yolcuyla kuşuna dizen PKK terör örgütünü bir kez daha lanetleyerek ve 19 vatandaşımıza da tekrar rahmet dileyerek bugünü, 20 Ekim gününü unutmadık, tekrar hatırlıyoruz diyerek konuşmama devam etmek istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) - Yine, bildiğiniz gibi, Mevlid-i Nebi Haftamızdayız; Sevgili Peygamber'imizin, âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamber (SAV) Efendimiz'in doğum haftası ve bu haftanın da teması Peygamber'imiz ve vefa toplumu. Çünkü vefa, insan olmanın ve önce kendimize, kalbimize, sevdiklerimize sadakat göstermemizin de ismi.

Yine, HDP Grup Başkan Vekili, AB Komisyonunun aday ülkelerle ilgili 2021 raporundan bahsetti. O raporda, Doğu Akdeniz’le ilgili, Türkiye, yeni provokasyonlar ya da uluslararası hukuka aykırı tek taraflı eylemlerde bulunmakla suçlandı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Başkan.

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) - Biz, Türkiye’ye AB’den nasıl bakıldığını biliyoruz; Türkiye’nin Afrika açılımında, Türkiye’nin Doğu Akdeniz’deki çıkarlarını korumada, Türkiye’nin terörle mücadelesinde bu ülkelerin Türkiye’ye nasıl baktığını biliyoruz. Tabii ki biz AB’ye üye olmak için uzunca bir süreden beri samimi bir mücadele sürdürüyoruz ama bizim sürdürdüğümüz bu samimi

mücadele gerçekten çifte standart içeren, tek taraflı, eşitlikçi olmayan, Türkiye'yi ötekileştiren ve ayrımcılığa tabi tutan davranışları kabul etmemiz anlamına da gelmiyor. Türkiye, masada eşit olarak oturan, kendi çıkarlarını koruyan ve üstenci bir dili kabul etmeyen bir dış politika yürütüyor ve bunu yürütmeye de devam edecektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Ünal.

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Türkiye, bölgesinde huzur istiyor; Türkiye, bölgesinde çatışma istemiyor; Türkiye, bölgesinde düzen istiyor; Türkiye, 10 bin kilometre öteden gelen ABD'nin, Fransa'nın ve diğer ülkelerin mahallesinde yangın çıkarmasına izin vermiyor, vermeyecek.

Çok teşekkür ediyorum Değerli Başkan.

Parlamentoyu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır.

İYİ Parti Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

V.- ÖNERİLER

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ

1.- İYİ Parti Grubunun, Samsun Milletvekili Bedri Yaşar ve arkadaşları tarafından, elektrik, doğal gaz, LPG ve öğrenci harçlarına temmuz ayından yapılan yeni zamların piyasaya etkilerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla 15/7/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 20 Ekim 2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

20/10/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 20/10/2021 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından, grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Dursun Müsavat Dervişoğlu

İzmir

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Samsun Milletvekili Bedri Yaşar ve 21 milletvekili tarafından; elektrik, doğal gaz, LPG ve öğrenci harçlarına temmuz ayında yapılan yeni zamların piyasaya etkilerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla 12/7/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerin 20/10/2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Önerinin gerekçesini açıklamak üzere İYİ Parti Grubu adına Samsun Milletvekili Bedri Yaşar.

Buyurunuz Sayın Yaşar. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Son dönemde elektrik, doğal gaz, LPG ve öğrenci harçlarıyla ilgili yapılan zamlar üzerine vermiş olduğumuz araştırma önergesi üzerinde söz almış bulunuyorum. Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Hepimizin bildiği gibi 84 milyonu ilgilendiren faturalardan bahsediyoruz. Özellikle son dönemde elektriğe, doğal gaz, akaryakıtta gelen zamlar hepinizin malumu. Özellikle bu dolar kurundaki dalgalanmalar da otomatikman bu rakamları artırıyor. Son dönemde gerek Merkez Bankasıyla ilgili, Başkanın geçmiş dönemde görevden alınması gerekse Başkan Yardımcılarının görevden alınması; Sayın Cumhurbaşkanımızın “Enflasyon sebep, faiz sonuç.” -veya tersi, her neyse- diye konuşmasından itibaren maalesef döviz kurunu zapt etmek mümkün değil. Peki, döviz kuru ile bu faturaların arasında nasıl bir ilişki var? Çünkü bizim enerji girdi maliyetlerimizin tamamı dövize endekslidir. Yerli ürettiğimiz elektrik enerjisi de dâhil dolar bazındaki alım garantileriyle beraber bunların biz ödemesini yapıyoruz, bu ödemeler üzerinden de tüketicilerimize bunları fatura ediyoruz. Tabii, devlete ait olan santrallerle, üretim santralleriyle bunu bir miktar dengelemeye çalışıyoruz. Yani sıfır maliyetli enerjileri bedava almış gibi yapıyoruz alım garantisi verdiğimiz enerji rakamlarıyla. Bunlar değişken fiyatlar, işte; 13,1 olan var, 10 var; 7,3 olan var, belki son dönemde bu dolarla verilen garantiler orta yerden kalktı ama daha TL bazında üretim yapıp sisteme enerji veren bir üretici de henüz yok; ümit ediyoruz belki ileride olur. Tabii, bu rakamların artışıyla beraber doğal olarak elektrik faturaları, doğal gaz faturaları ve enerjiye ödediğimiz rakamlar da yükseliyor. Mesela, temmuz ayı başında elektriğe yüzde 15, doğal gazda yüzde 12 zam geldi. Bu yapılan zammın ardından konutlarda yüzde 12, sanayi ve elektrik üretim amaçlı santrallerin doğal gaz tarifelerinde de yüzde 20 oranında artmıştır.

Tabii, en basitinden, herkesin kullandığı bir piknik tüpünün, bunun, 12 kilogramlık yani özellikle Anadolu’da, köylerde en yoğun kullanılan tüpün fiyatı siz 2002’de iktidara geldiğinizde sadece 15 TL iken bugünkü fiyatı 142 lira. Yine, aynı şekilde, asgari elektrik faturaları 90 lira, doğal gaz faturaları 180 lira iken gelen zamlarla beraber, bugün, elektrik faturaları 120 lira, doğal gaz faturaları da en küçük çekirdek ailelerde 200 TL oldu.

Hatta Yargıtayın verdiği bir karar; üst kattaki komşunuz doğal gazı yakmasa bile binanın tamamı ısınmadığı için onu kusurlu görüyor, diyor ki: “Senin de yakma mecburiyetin var yoksa bununla ilgili ceza ödersin.” Yani bu rakamlarla insanların ısınması, asgari temel ihtiyaçlarını karşılaması mümkün değil. Bu, 84 milyonu ilgilendiren bir hadise. Hatta, enerjiye yapılan bu zamları yeterli görmüyor enerji üreticileri, “Yüzde 40-45 oranında zam yapmamız lazım gelir.” diye de teklifleri var.

Tabii, bu zamlar yapılırken, çalışanların maaşlarına yapılan zamlarla mukayese ettiğiniz zaman bunlar deve de kulak, bunlar deve de kulak. Yani bugün asgari ücretli bir vatandaşımızın aldığı ücret zaten orta yerde, belli, 2.825 lira. Bugün bunu dolara endekslediğiniz zaman “En uygun iş gücü Çin’de.” dediğimiz rakamların bile altına düştü yani bugün Çin’de bile 340 dolar civarında asgari ücret varken Türkiye’de bugün bu rakam 301 dolar seviyesinde.

Bir ikinci husus da, siz bu faturaları; elektrik faturalarını, gaz faturalarını, enerji faturalarını vergi tahsil makbuzu olarak kullanıyorsunuz. Yani bugün ana fiyatların en az yüzde 100 fazlasını; dağıtım bedeli vergisi, TRT payı, elektrik üretim vergisi, KDV matrahı gibi 8-9 kalemi de üzerine ilave ediyorsunuz ve bu faturaları bir vergi tahsil makbuzu gibi kullanıyorsunuz. Dolayısıyla, ya bu vergileri üzerinden kaldırın... Yani 2 tane vergi var, ya faturalar üzerindeki vergiyi kaldırın ya da çalışanların üzerindeki vergiyi kaldırın ki vatandaşımız rahat etsin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BEDRİ YAŞAR (Devamla) – Toparlıyorum Başkanım.

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

BEDRİ YAŞAR (Devamla) – Peki, alım gücünü artırmak adına biz daha önce de teklif verdik, dedik ki: “Hiç olmazsa asgari ücret üzerindeki vergiyi kaldıralım ki alım gücü bir miktar artsın ya da bu faturalar üzerindeki vergiyi kaldıralım ki aynı şekilde vatandaşımız bir miktar rahat etsin.” Peki, bütün bunların sonucunda ne oldu? Bu yılın ilk beş ayında 1 milyon 525 bin 14 abonenin elektriği kesildi, 674.784 abonenin de doğal gazı kesildi. Yani bugünkü şartlar altında vatandaşın yerine kendinizi koyun, ona göre karar verin.

Sayın Cumhurbaşkanımız seçimlerde diyordu ki: “Siz bu kardeşinize güvenin, itimat edin; doların da faizin de enflasyonun da nasıl düşeceğini ben size göstereyim.”

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BEDRİ YAŞAR (Devamla) - Ama bugün geldiğimiz noktada, biz vatandaş olarak zamların nasıl uçtuğunu, asgari ücretin nasıl yok olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla, bu konu önemlidir. Muhakkak hep beraber araştırmamız lazım gelir diyor, desteklerinizi bekliyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Hakkâri Milletvekili Sayın Sait Dede.

Buyurunuz Sayın Dede. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA SAİT DEDE (Hakkâri) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İYİ Partinin grup önerisi üzerine söz almış bulunmaktayım.

Ne yazık ki kış ayları emekçiler için, yoksullar için dert aylarıdır. Ağır işsizlik ve pahalılık kışkacında yaşayan halklarımız her geçen gün daha da fakirleşmekte, daha da yoksullaşmaktadır. Ne yazık ki itibardan tasarruf etmeyen saray her türlü ürün ve hizmet fiyatlarında artış yoluna giderek tüm halklar için yaşamı çekilmez hâle getirmektedir. Yurttaşlarımız “Hangi markette, hangi pazarda indirim; hangi ürünü hangi saatte alsak daha ucuza getiririz?” araştırmasını yaparak alışveriş yapmaya çalışmaktadırlar. Öyle 1.002 lira abur cubura harcayacak kimsenin parası yok. İnsanlarımız eve ekmek götüremediği için, çocuklarının eğitimini sağlayamadığı için intihar etmekte. Eşi görülmemiş ekonomik bir kriz yaşanmaktadır. Faturalarını ödeyemedikleri için elektriği ve doğal gazı kesilenlerin sayıları milyonları buldu.

AKP, iktidara geldiği 2002 yılından bu yana uyguladığı enerji politikalarıyla ülkemizi enerji yokluğu, enerji yoksulluğu ve pahalı enerji gerçekliğiyle karşı karşıya bırakmıştır. Elektrik başta olmak üzere doğal gaz ve akaryakıt zamlarıyla giderek daha pahalı enerji kullanan bir ülke konumuna getirildiğimiz açıkça ortadadır. Bugün tartışılması gereken konu, sağlıklı bir enerji yönetim sisteminin oluşturulmasıdır. Enerjiye ulaşımın kamusal bir hak olduğu bilinciyle halklar arasında ayrımcılık yapmayan, kâr odaklı değil, hizmet odaklı, enerjinin ucuz ve ulaşılabilir olmasını sağlayacak politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir. 2021 yılı içinde yüzde 15 artan elektrik fiyatlarına son iki buçuk yıl içinde yapılan zamsa yüzde 70’i geçmiştir. Tüm yaşanan bu yoksulluk karşısında sarayın yıllık elektrik, su, doğal gaz, ısıtma giderleri 21 milyonu geçmiştir. Her sıkıştığında, her fırsatta doğal gaz müjdesi veren AKP Genel Başkanına “Hani nerede bu doğal gaz?” diyoruz. Madem gazı buldunuz, doğal gaz fiyatı neden sürekli artmaktadır?

Değerli milletvekilleri, tüm dünyada ve Türkiye’de ısınma sorunu doğal gazla giderilirken doğal gaz altyapısının yetersiz ve siyasi tercihlere göre programlandığını görüyoruz. Bakın, seçim bölgesi olan Hakkâri’de doğal gaz boru hatları il sınırlarımıza yakın yerlerden geçmesine rağmen Hakkâri

ilçelerinde hâlen doğal gaz altyapısı bulunmamaktadır. İnsanlarımızın ısınma ihtiyaçları hâlen kömürle karşılanmaktadır. Bu da hem ekonomik hem sağlık hem de ekolojik olarak birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Kış şartlarının ağır geçtiği ve dolayısıyla ısınma sorununun çok önemli olduğu Hakkâri ve ilçelerine doğal gazın hâlâ gelmemiş olmasının sebebi nedir? Hakkâri'ye göre nispeten iklim koşulları daha elverişli olan bölgelere öncelik tanınmasının izahı var mıdır?

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Tekirdağ Milletvekili Sayın İlhami Özcan Aygun.

Buyurunuz Sayın Aygun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, değerli vekiller; temmuz ayında yapılan zamların piyasaya etkisine yönelik İYİ Parti grup önerisi için söz almış bulunmaktayım. Öneriyi destekliyoruz.

Elektrik fiyatlarıyla vatandaş tüketiniz, çiftçiyi üretimden ettiniz. Elektrik fiyatlarında peş peşe yaptığımız zamlarla üreticiyi de tüketiciyi de nefes alamaz hâle getirdiniz. Vatandaşımız elektrik tüketmiyor, uyguladığımız zamlarla siz vatandaş tüketiyorsunuz. Elektrik şirketleri zam kokusu veriyor, Enerji Piyasası Kanunu'nu dayanak yapan şirketler, AK PARTİ'den aldığı güçle de vatandaşın, sanayicinin, üreticinin üzerine çöküyor. Şu an elektrik fiyatları kilovatsaat başına; ticarethanelerde 97,74; aydınlatmada 90,65; tarımsal sulamada 86,02; sanayide 84,87; konutlarda ise 73,93 kuruştur. 4 kişilik bir ailenin 230 kilovatsaat elektrik harcadığını düşünürsek, fon ve vergi kesintileri sebebiyle 210-220 liralık bir faturayı görüyoruz. TÜİK enflasyonu ile gerçek enflasyon arasında fark vardır. Enflasyona göre memura, işçiye zam yapıyorsunuz ancak elektriğe yapılan zamlar enflasyonun katbekat üzerinde oluyor. Enerji fiyatlarında 2019 yılından bu yana yapılan zam oranı yüzde 71'e ulaşmıştır. Ekim 2020 ve Ekim 2021 arasında elektrik zamlarındaki yıllık artış oranı tam tamına yüzde 29'dur. Dolardaki artışla beraber elektrik zamları da kapıda beklemektedir. Bu, toplumun geniş kesiminde yoksulluğu daha da artıracaktır. Çiftçinin tarımsal sulama elektriklerine sürekli zam yapıyorsunuz. Çiftçilerimiz icralık duruma gelmişler, suları kesiliyor. 2017 yılından 2020'ye geldiğimizde, tarımsal sulamada kullanılan elektrik faturalarında yüzde 65 oranında bir artış olduğunu görüyoruz. Ancak sulanacak araziler artmasına rağmen -elektrik faturalarına geldiğimiz zaman- yapılan zamlarla alanların sulanamadığını görüyoruz. Örneğin, Nisan 2021'de tarımsal sulamada kilovatsaati 74,9 kuruş iken Temmuz 2021'deyse bu rakam 86,02'ye kadar çıktı. Çiftçinin bu koşullarda nasıl tarımsal sulama yapacağı maalesef düşünülüyor. Üç ay içerisinde zamlanmış fiyatların, fiyat tarifesinin yakın zamanda gıda fiyatlarına da yansıtacağını hep beraber göreceğiz.

Yine yılın ilk beş ayında 13.424 çiftçimizin tarımsal sulamadan kaynaklı elektrikleri kesildi. Bu çok büyük bir rakamdır. Ekim 2020'den bu yana son bir yılda elektriğe 3, doğal gaza 8 kez zam yaptınız. Pompa fiyatlarına gelirse; motorine, benzine yedişer kez, LPG'ye ise 6 kez, bu akşam yine LPG'ye zam var, orada da 7 kez zam olmuş olacak. Yani sizin, AKP'nin, tek bildiğiniz şey zam, zam, zam!

Son on ay içerisinde baktığımızda, doğal gaza yüzde 45 oranında zam yapılırken vatandaşlar bu zammı dolaylı olarak market kasalarında ödeyeceklerdir. Bu kapsamda, son on ayda gıda enflasyonundaki artışın da ortalama yüzde 50 olduğu dikkate alındığında enerjiye yapılan zamların bunda etkisinin ne kadar aşikâr olduğu da ortadadır. 2021 yılı içerisinde hem sanayiye hem elektriğe hem de doğal gaza rekor zamlar yaptınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Devamla) – Yaklaşan kış ayları öncesi temel gıda ürünleri başta olmak üzere bütün ürünlerde fiyat artışlarına neden olacağı aşikârdır.

2021 yılında hem konutlarda hem de sanayide yeni enerji zamlarının gündeme gelmesi beklenmektedir. Doların artışıyla beraber enerjiye zam geliyor. Bizim, Cumhuriyet Halk Partisi olarak vermiş olduğumuz kanun teklifi Mecliste duruyor. Diyoruz ki: TRT payını kaldıralım, KDV'yi yüzde 1'e indirelim, çiftçinin, üreticinin, vatandaşın üzerindeki -KDV'yle beraber TRT payıyla- yüzde 20'yi absorbe edelim. Yani çiftçiye, esnafa, vatandaşımıza yüzde 20'ye yakın bir kolaylık sağlayalım diyorum. Ama siz bunu duymazsınız, siz bunu anlamazsınız, sizin tek bildiğiniz şey varsa zam, zam, zam!

AK PARTİ'li arkadaşlarım, artık gittiğinizi siz de biliyorsunuz, yavaş yavaş gidiyorsunuz ama yakın zamanda sandık gelecek, o sandıkta vatandaşlarımız o doğal gaz, elektriğe, motorine, benzine yapmış olduğunuz zamlara cevabı sizi sandıkta yok ederek verecektir.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Zonguldak Milletvekili Sayın Polat Türkmen.

Buyurunuz Sayın Türkmen. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA POLAT TÜRKMEN (Zonguldak) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İYİ Parti grup önerisi üzerinde grubum adına söz almış bulunuyorum. Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Gerek ülkemizin gerekse diğer ülkelerin doğal gaz alım anlaşmaları ticari gizliliği haiz olup anlaşmalar sona erdikten sonra bile gizlilik hükümleri geçerliliğini muhafaza etmektedir. Dolayısıyla, bu anlaşmalar kapsamında doğal gazın ülkemize maliyeti bilgilerinin paylaşılması sözleşme hükümlerine aykırı olduğundan bu maliyetlere ilişkin bilgiler verilmemektedir.

Şunu ifade etmek isterim ki, BOTAŞ tarafından uygulan doğal gaz toptan satış fiyatları, piyasa koşulları, ülkenin ekonomik şartları, piyasa fiyat istikrarı, EPDK'nın tarifeye ilgili kararları, alım fiyatları, ham petrol fiyatlarındaki artışlar, işletme giderleri ve döviz kuru dikkate alınarak mümkün olan en makul seviyede belirlenmekte ve doğal gaz tüketicilerinin kullanımına sunulmaktadır. Doğal gaz perakende satış fiyatı, sistem kullanım bedeli ve birim gaz fiyatı bileşenlerinden oluşmakta olup söz konusu fiyatlarda mevzuata göre hesaplamalar yapılmaktadır. Buna göre Türkiye'de faaliyet gösteren 72 şirketin uyguladığı fiyat, metreküpü 2,28 TL'dir. Şunu da ifade etmek isterim ki: Türkiye, Avrupa ülkeleri içerisinde en düşük fiyata sahip ülke olmuştur.

Değerli arkadaşlar, elektrik üretimi ülkemizde ortalama ne kadara mal oluyor ve tüketiciye tutar olarak ne kadar yansıyor? Ülkemizde elektrik tarifeleri enerji bedeli, dağıtım veya iletim bedeli ile vergi, fon ve paylardan oluşmaktadır. Düzenlemeye tabi olan enerji bedellerinin belirlenmesinde görevli tedarik şirketlerinin enerji alım kaynaklarından enerji alım miktarları ve fiyatları ile işletme giderleri dikkate alınmaktadır. Görevli tedarik şirketleri 2021 yılı için enerjinin yüzde 35'ini EÜAŞ, yüzde 65'ini de Enerji Piyasaları İşletme AŞ'nin işlettiği organize toptan satış piyasalarından almaktadır. Enerjinin direkt alım maliyetlerinin yanında tüm tedarik şirketlerine yansıtılan yenilenebilir enerji kaynakları destekleme mekanizması maliyetleri de tüketicilerin enerji bedelinde dikkate alınmaktadır. Enerji bedeli üzerine şebeke bedeli olan dağıtım veya iletim bedeli eklenmektedir. Enerji bedeli üzerine yüzde 0,7 Elektrik Enerjisi Fonu, yüzde 2 TRT katkı payı, elektrik ve hava gazı tüketim vergileri eklenmektedir.

Değerli arkadaşlar, kısacası, doğal gaz ve elektriğe yapılan fiyat belirleme işlemleri döviz kuru hareketliliği, mevzuat ve sözleşme hükümleri gereğince belirlendiğinden Hükümetimiz tarafından

keyfekeder bir tavır olmadığını ifade eder, İYİ Partinin vermiş olduğu bu önerinin tarafımız tarafından uygun bulunmadığını ve olumsuz oy kullanacağımızı belirtmek isterim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

POLAT TÜRKMEN (Devamla) – Türkiye’de ekim ayı tarifesinde konutlara sağlanan doğal gaz zam gelmedi. Konut tüketicisi için de gaz dağıtım şirketlerinin ekim ayında uygulayacağı satış fiyatı tarife olduğu gibi bin metreküp doğal gaz için 1.488 lira olarak belirlendi. Doğal gazda ekim tarifesinde konut aboneleri için zam çıkmazken sanayi ve elektrik üretimi yapan santraller için yüzde 15’lik fiyat artışı yapılmıştır. Türkiye’de ocak ayı içerisinde megavatsaat başına 13,7 euro olan doğal gaz birim fiyatı eylülde 21,27 oldu. Türkiye doğal gaz ve elektrik fiyatlarında sürdürülen yerli ve yenilenebilir enerji projeleri sayesinde zam konusunda Avrupa’nın gerisinde kaldı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Vekilim.

POLAT TÜRKMEN (Devamla) – Avrupa’da hem elektrik hem de doğal gaz fiyatları son bir ayda 2’ye katlandı. Elektrik fiyatları dokuz aylık artışla yüzde 250’leri aştı, doğal gaz fiyatlarında yaşanan yükseliş sene başından bugüne kadar 400’e ulaştı. Dolayısıyla ülkemizde bu dönem oluşan kuraklık nedeniyle barajlarımızda su seviyesi azaldığından ve doğal gazda enerji kısıntısının olmaması için, doğal gazda çok daha fazla ihtiyaç duyulduğundan dolayı bir yükseliş meydana gelmiştir ama bunu Hükümetimiz en asgari derecede vatandaşlarımıza ve sanayiye uygulamıştır. Bunun bilinmesini istiyorum.

Tekrar bu önergeye oyumuzun ret olduğunu söyleyip hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ Parti grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Halkların Demokratik Partisi Grubunun İç Tüzük’ün 19’uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

2.- HDP Grubunun, Grup Başkan Vekilleri Siirt Milletvekili Meral Daniş Beştaş ve İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç tarafından, TÜGVA faaliyetlerinin araştırılması amacıyla 19/10/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin, diğer önergelerin önüne alınarak ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 20 Ekim 2021 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

20/10/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 20/10/2021 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından, grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük’ün 19’uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Meral Daniş Beştaş

Siirt

Grup Başkan Vekili

Öneri:

19 Ekim 2021 tarihinde Siirt Milletvekili Grup Başkan Vekili Meral Danış Beştaş ve İstanbul Milletvekili Grup Başkan Vekili Hakkı Saruhan Oluç tarafından verilen (14919) grup numaralı TUGVA faaliyetlerinin araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olan Meclis araştırma önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 20/10/2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Önerinin gerekçesini açıklamak üzere Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Batman Milletvekili Sayın Necdet İpekyüz.

Buyurunuz Sayın İpekyüz. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye’de son günlerde bir konu konuşuluyor. Öyle bir ülkede yaşıyoruz ki gündem yirmi dört saatte bir değişiyor; bir taraftan vergi kaçırانları konuşurken bir taraftan baskıları konuşurken şimdi de Türkiye Gençlik Vakfı (TUGVA) diye bir vakfın yaptığı uygulamaların her gün biriyle karşı karşıyayız. Neydi? Bir gazetecinin, sosyal paylaşım sitesinde paylaşması üzerine çarşaf çarşaf usulsüzlükler akeydi. Her zamanki gibi en başta inkâr, her zamanki gibi “Kıskanıyorlar.” her zamanki gibi “Yalan!” Sonra, belgeler ortaya çıkınca “Ya, birileri sızdırmış olabilir.” Artık bu kabul edilebilir bir durum değil. TUGVA, Türkiye’de 2013 yılında kurulmuş bir vakıf. O tarihlere gidelim; cemaatle bir çekişme, Gülen cemaatiyle bir kopuş ve dersanelerin kapatılması, yurtların kapatılması, peşinden bir vakıf kuruluyor. Sekiz yıl önce 500 bin lirayla kurulan bir vakıf şu anda Türkiye’deki bütün tarikatların, bütün cemaatlerin bir çatı şirketine dönüşmüş, vakıf değil de bir şirket, rakamlarla açıklayacağız. Zaten girin sayfaya, sayfaya baktığımızda, 81 ilde örgütlü, 58 tane yükseköğrenim erkek öğrenci yurdundan -kadınlarla ilgili başka bir vakıf kurulmuş- tutun birçok alana girmiş, otoparkından otoparkına, işletmelere kadar birçok yerde var.

Peki, arkadaşlar vakıf demek geçmişte neydi? Vakıf demek, bir kişinin veya grubun hayır yapması ve rızasıyla bir yeri tahsis etmesi. Burada bir tahsis mi var, bir rıza mı var? Hayır. Bir işgal var, bir yerleşme var, bir çökme var. Bunun adı nedir? Gece gündüz, televizyonlarda itiraz çıkınca “terörö terörö” “paralel devlet yapılanması” şu bu... Paralel devlet yapılanması budur, tümüyle çökmedir, tümüyle üstünde oturmazdır. Neden? Bakın arkadaşlar, kamudan alınan birçok bina TUGVA’ya veriliyor, kayyum atanmış birçok şirketin yerleri tekrar buraya veriliyor; dersaneler, yurtlar. Ne oluyor arkadaşlar? Bunlar dışında düşük kirayla kamunun yerleri onlara veriliyor. Ne oluyor arkadaşlar? Dışarıdan yer kiralanıyor, kendi belediyelerine ödettiriliyor. Ne oluyor? Bir bakıyoruz ki iş başvuru merkezi gibi çalışıyor; hâkim, polis, kolluk gücü, subay, astsubay atamalarında işe gireceklerin listesi veriliyor. Ne oluyor? Arşiv taraması yapıyor, valilerin özel hayatlarına kadar her yeri araştırıyorlar. Bütün bunları çoğaltabiliriz, çoğaltabiliriz. Fakat geldiğimiz aşamada ne? Peki, gençlere ulaşıyorlar mı? Hayır, kendi gençlerine ulaşıyor. Peki, bu vakfı kim kurmuş? Milletvekili arkadaşlar da var, içinde genel başkan yardımcıları da var, içinde bakan yardımcılığı da var. Peki, siyasi partilerin zaten gençlik yapısı var. Arkadaşlar, Halkların Demokratik Partisinin gençleri dışarıda gezince Ankara’nın ortasında araca bindirilip kaçırılmaya çalışılıyor, ajanlık teklif ediliyor; gençler bunu söylüyor. Gençler ne söylüyor? Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri diyor ki: “Biz kayyum rektör istemiyoruz.” “Terörö!” Gençler diyor ki: “Barınmıyoruz, yurt yok.” “Terörö!” Gençler diyor ki: “Açız, işsiziz.” “Terörö!” Gençler diyor ki: “Kredi değil, burs istiyoruz.” “Terörö!” Gençler diyor ki: “Kredimizi ödeyemiyoruz, haciz geliyor.” “Terörö!” Ve Cumhurbaşkanı diyor ki: “Yurt dışındaki gençler gelsin.” Biz daha geçen hafta Ağrı’daydık, Ağrı’daki gençler artık İstanbul’a, İzmir’e gitmiyor, Kanada’ya, Amerika’ya gidiyor. Gençler mutsuz, işsiz, yoksul, çaresiz ama gençler şunu da biliyor: Gittikçe siz kaybediyorsunuz, azalyorsunuz.

Bir diğerkonu, nasıl ki çökme, paralel devlet yapılanması, kayyumlar... Biz kayyum dediğimizizde siz ürküyorsunuz ama kayyum bir işgal. Bu işgali artık siz öyle bir hâle getirdiniz ki kendiniz dışında herkesin yararlanmasına dönüştürdünüz. Nedir? TÜGVA, Türkiye Gençlik Vakfı. Bakın, Diyarbakır Kayapınar Belediyesi Diyarbakır'ın değil, Türkiye'nin en gelişmiş yerlerinden biri, örnek gösterilecek bir kentleşme yeri ve kayyumdan sonra tümüyle –bir ranta- her yere peşkeş çekilmeye çalışıldı, sanatla kültürle ilgileden tutun, birçok yeri.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NECDET İPEKYÜZ (Devamla) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın İpekyüz.

NECDET İPEKYÜZ (Devamla) – Nedir? 27 Mart, seçime iki gün var, Kayapınar Belediyesine ait 20 bin metrekairelik, 20 dönümlük Ekin Ceren Parkı aynı gün ihaleye veriliyor, tevhit ediliyor, ifrazı yapılıyor, tapu tahsisi yapılıyor, Millî Emlaka veriliyor, seçime iki gün kala. 1 Nisan, seçimden sonra TÜGVA'ya devrediliyor. Bununla mı yetiniyorlar? Hayır. Oradaki taşınmazların bakımı, onarımı, mefruşatı, elektriği, suyu, güvenliği, 1 araç tahsisi ve aracın yakıt gideri Belediyece karşılanacak, Belediye seçilmiş ya. Ya, ye, ye, ye, doymuyorsunuz; işgal et, işgal et, doymuyorsunuz. Asıl kayyum sizlersiniz, asıl işgal eden sizlersiniz, asıl seçilmiş iradeye el koyan sizlersiniz.

Tekrar, Silopi'de Laleş Kültür ve Sanat Merkezini kalkıp aldılar kendilerine, Silvan'da Meya Kadın Merkezini aldılar kendilerine; 200 lira kira, 200 lira kira, Silopi'deki binanın belediyedeki fiyatı. Bunlar gidecek, bitecek, bu saltanat sona erecek.

Teşekkür ediyorum, sağ olun. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ Parti Grubu adına Ankara Milletvekili Sayın İbrahim Halil Oral.

Buyurunuz Sayın Oral. (HDP sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA İBRAHİM HALİL ORAL (Ankara) – Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; TÜGVA'nın faaliyetlerinin araştırılması hakkındaki grup önerisi üzerine İYİ Parti Grubu adına söz almış bulunuyorum. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Saygıdeğer milletvekilleri, Türk-İslam medeniyeti bir vakıf medeniyetidir. Yüce Peygamber Efendimiz bir hadisîşerifinde şöyle buyurmuştur: “İnsanların en hayırlısı, insanlara faydalı olandır; malın en hayırlısı, Allah yolunda harcanandır.” Vakıf, işte bu hadisîşerifin işaret ettiği değerlerin bir çatısıdır. Vakıfların temelinde ise güven vardır. Bu güven ki Peygamber Efendimiz isrâ ve miraç mucizesini gerçekleştirdiğinde, Hazreti Ebu Bekir'e kendisine bu hususu soran Mekkelilere “O, Muhammed dediye doğrudur.” sözlerini söyleten güvendir. Bugün maalesef bu güvenin çok uzağındayız. İktidar birtakım sivil toplum kuruluşları ile vakıfların insanlara faydalı olma ilkesini kiritip yandaşlara faydalı olma ilkesini hâkim kılmıştır. Bu vakıflar, malları Allah yolunda harcamak yerine yakın zamanda İstanbul'da ve Türkiye'nin pek çok yerinde gördüğümüz gibi kamu mallarını yandaşlara peşkeş çekmenin aracı hâline gelmiştir maalesef. Dün, FETÖ dernek ve vakıflarıyla devletin güvenilirliğini nasıl istismar edilmişse bugün TÜGVA, TÜRGEV gibi vakıflarla aynısı yapılmaktadır. Sormak istiyorum: Paralel yapılar, devlet dışı organizasyonlar kurup destekleyerek daha sonra da “Kandırıldık.” demekten hâlâ bıkmadınız mı Allah aşkına? Daha kaç kere kandırılacaksınız, Yüce Allah'tan af dileyeceksiniz?

Sayın milletvekilleri, TÜGVA örneğinde gördüğümüz gibi, bir de bu vakfın yöneticilerinden bazıları çıkıp bu haramzadelikleri, bu yolsuzlukları, bu kötülük silsilesini örtbas etmek için yüce dinimizin değerlerini kullanmaktadır. Camilerde siyasi basın açıklaması yapmak hangi vakfın kültüründe vardır, lütfen söyleyiniz? Yolsuzluklara karşı duranları “Dinle, imanla alakasız insanlar İslam'a operasyon

yapıyorlar.” diye suçlamak nasıl bir ahlaksızlıktır, bu nasıl hadsizliktir? Siz kimsiniz ki insanların imanlarını tartışmaya açıyorsunuz? Orta Çağ Avrupası’nda kalan, Allah ile kul arasına giren köhnemiş Hristiyan zihniyeti hortladı da bizim haberimiz mi yok? (İYİ Parti sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İBRAHİM HALİL ORAL (Devamla) – Sayın Başkanım, bitiyor.

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

İBRAHİM HALİL ORAL (Devamla) – Tüyü bitmemiş yetimin hakkını savunmak ne zamandan beri İslam’a operasyon olmuştur? Bu çirkin dilin, bu şuarsuzluğun destekçisi de sahibi de azmettiricisi de maalesef iktidardır. Allah’ın izniyle iktidara geleceğiz ve sizin bu çürümüş düzeninize yüce sahabe Hazreti Ömer’in adaletiyle muamele edeceğiz ve samimi, ihlaslı insanları bu haramzadelere ayırarak sorumlulardan da hesap soracağız.

Bu düşüncelerle Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Mersin Milletvekili Sayın Alpay Antmen.

Buyurunuz Sayın Antmen. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ALPAY ANTMEN (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, konumuz TUGVA. TUGVA ne? Bir vakıf, Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulmuş ve buna göre çalışması beklenen bir vakıf. Ama bakıyoruz, ne yapıyor? Şimdi, öncelikle, AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın oğlu Bilal Erdoğan, yeğeni Üsâme Erdoğan, AKP İstanbul İl Başkanı, AKP İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi Grup Başkan Vekili ve Esenler Belediye Başkanı gibi üst düzey AKP’liler TUGVA’da yönetici. Peki, bu vakıf ne yapıyor? Beklentimiz Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre iş ve işlem yapması ama bu vakıf öncelikle AKP’nin Gençlik Kolları gibi hareket ediyor. Keşke bu kadar olsaydı, gene iyiydi. Belediyelerin, AKP’li belediyelerin ve kayyum belediyelerinin mallarına çöküyor. Bu belediyeler, AKP belediyeleri ve kayyum belediyeleri bu vakfa onlarca taşınmaz tahsis ediyor, halkın paraları oluk oluk bu vakfa akıyor. Peki, bu yetiyor mu? Hayır. TUGVA kamu kaynaklarına da çöküyor, kamu mallarını kullanıyor. Mesela İstanbul Büyükşehir Belediyesine ait Büyükkada İskelesi’nden tahliye kararına rağmen, polis de yardımıyla çıkmıyor. Demek ki kendilerini mahkeme kararını tanımayacak kadar devletin yerine koyuyorlar. Bunlar yetiyor mu? Yeter mi hiç. TUGVA’nın ortaya çıkan en son marifeti: Bir paralel devlet edasıyla ve sevdasıyla kendilerinde, devlette kadro açıyorlar, kadro yaratıyorlar; polis, asker ve en önemlisi, hâkim ve savcı alımlarında referans listesi veriyorlar, buralarda kadrolaşıyorlar. Peki, 11 milyon kişinin işsiz olduğu, 11 milyon gencimizin iş bulamadığı bir ortamda sizce bu hak mı, reva mı; günah değil mi? Peki, sizden olmayanlar ölsün mü? Sadece AKP gençliği mi iş bulsun? Sınavların hepsinde bunu yapıyorsunuz ama burada daha önemli bir şey var; FETÖ’yü unutuyorsunuz. FETÖ nasıl da paralel bir devlet olarak devlette yapılanmaya gitmişti, bütün devlet memurlarını ve memurlukları ele geçirmeye çalışmıştı; şimdi de başta TUGVA olmak üzere belirli dernekler, vakıflar, cemaatler bunu yapıyor. Buna neden ses çıkarmıyorsunuz? 15 Temmuzdan hiç mi ders almadınız?

Arkadaşlar, bu ülkede 11 milyon işsiz var; Ankara, İzmir ve Mersin’in nüfusunu toplayalım ancak bu kadar ediyor. Bu insanlar işsiz, bu insanlar aç! Peki, ne yapıyoruz? Ey TUGVA, atanamadığı için intihar eden öğretmenlerden, işsizlikten kendini yakan babalardan ve evladının karnını doyuramadığı için kendini asan insanlardan utanmıyor musun? İnsanda biraz utanma olur, Allah aşkına!

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALPAY ANTMEN (Devamla) – Tamamlayayım Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

ALPAY ANTMEN (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Bütün bu rezaletler sonrasında bir TÜGVA yetkilisi çıkıyor, diyor ki: “Bunlar İslam’a operasyon yapıyor.” Allah’tan korkmaz, kuldan utanmaz; kul hakkı yemenin, devlet yağmalamanın ve belediyeleri hortumlamamanın Yüce İslam diniyle ne ilgisi var?

Sayın milletvekilleri, peki, yaklaşık 25 bin hukuk fakültesi mezunu adli yargı hâkimliği için, 17 bin kişi idari yargı hâkimliği için, 4 bin avukat ve toplam 45 bin kişi hâkim ve savcı olmak için Adalet Bakanlığında sınava giriyor. Sadece bin kişi alınıyor ve bunların listelerini vakıflar, cemaatler ve başta TÜGVA yazıyor, oluşturuyor. Yani “Ya bendensin, işe gireceksin ya benden değilsin, aç kalacaksın.” deniliyor. Doğru mu? Doğruysa gereğini yapın, eğer “Yalan.” diyorsanız, buyurun araştıralım, bu araştırma önergesine “evet” oyu verin diyorum.

Yüce Meclisi saygılarımla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Hulusi Şentürk.

Buyurunuz Sayın Şentürk. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; HDP Grubunun TÜGVA hakkında vermiş olduğu araştırma önergesiyle ilgili AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunuyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hepinizin bildiği gibi, adına kısaca yönetim dediğimiz, kamu karar ve hizmetlerinin sivil toplum örgütleriyle beraber tüm taraflarca verilmesi ve uygulanmasına dayalı modern yönetim yaklaşımı özellikle kültürel, sosyal ve eğitsel faaliyetlerin sivil toplum örgütleri eliyle görülmesini teşvik etmektedir. Bu anlayış çerçevesinde de merkezi kamuda olsun, belediyelerde olsun birçok faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Bunlardan bir tanesi de Sayın İmamoğlu’nun Başkanı olduğu dönemde Beylikdüzü’nde yapılmıştır, 5 bin küsur metre karelik bir alanda dernekler yerleşkesi yapılmış ve bu yerleşke derneklere tahsis edilmiştir, gayet hukukidir, normaldir, itirazımız yok. Burada, Çağdaş Yaşamı Desteleme Derneğine tahsisat yapılmış, Atatürkçü Düşünce Derneğine tahsisat yapılmış, Cumhuriyetçi Kadınlar Derneğine tahsisat yapılmış; yapılıns itirazımız yok ama kimi belediyelerimiz tarafından TÜGVA gibi millî ve manevî değerlere sahip gençlik yetiştirmekten başka arzusu olmayan STK’lere tahsisat yapılınca kıyamet koparmak...

BURHANETTİN BULUT (Adana) – Bir tane mi yapıldı?

HULUSİ ŞENTÜRK (Devamla) – Bunu anlamak mümkün değil değerli arkadaşlar.

Değerli arkadaşlar, son zamanlarda ne yazık ki bir yalan rüzgârı sürekli kullanılıyor, faşist Goebbels’in günümüzdeki gölgesi hâlen varlığını sürdürüyor, bir iddianın yalan olduğu ortaya çıkarıldığında bir başka yalanla bu fiyasko örtülmeye çalışılıyor. İşte, TÜGVA ve benzeri vakıflarla ilgili son dönemde tam bir Goebbels mantığıyla yürütülen kampanyalara şahit olmaktayız.

BURHANETTİN BULUT (Adana) – Daha ne olacak!

HULUSİ ŞENTÜRK (Devamla) – Lütfen dinlemeyi öğrenin önce.

T3 Vakfıyla ilgili “Para aldı.” diye iddia ettiniz, T3 Vakfı mahkemeye gitti -Küçükçekmece Asliye Mahkemesi- belediyeye “Kaç para verdin?” dedi, belediye yazdı: “Para ödemedik.” Yalan, kendi belediyeniz yalan olduğunu yazdı. Efendim, kalktınız TÜGVA’yla ilgili ve diğer STK’lerle ilgili kampanyaya başladığınızda sivil toplum örgütlerinin raporunu dayanak gösterdiniz, geçenlerde mahkeme, böyle bir rapor olmadığı yalanını ortaya koydu.

Değerli arkadaşlar, geçenlerde Heybeliada’yla ilgili -az önce yine gündeme getirildi- olmayan... “Olmayan” derken şöyle: TÜGVA, vapur işletmelerine bir dava açıyor, bir ara karar var, bu ara kararı

sanki belediyenin açtığı davada tahliye kararı gibi gösterip bir zorbalık yapılmaya kalkıyor, zorbalık tutmayınca da yalan ve iftira kampanyası; tam Goebbels mantığı. Bunu yapanların başında gelen kişinin de Büyükşehirden 30 milyonun üzerinde ihale almış olması manidar, asıl bunun araştırılması gerektiğini düşünüyorum.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Hadi araştıralım.

BURHANETTİN BULUT (Adana) – Onay verin araştıralım, onay verin. Öneriye onay verin, araştıralım.

HULUSİ ŞENTÜRK (Devamla) – Bu kampanyalar üzerine TÜGVA Başkanı bir açıklama yapıyor masumane bir biçimde, açıklamasında diyor ki: “Bazı belgeler kurumumuzdan alınmış, içine masabaşında yalan ve kurmaca belgeler eklenerek... Bu belgelerle yıpratılmak isteniyoruz.” Buradaki “yalan” ve “kurmaca” ifadeleri siliniyor. “Sızdırıldığını itiraf etti.” gibi bir yalan ve bir çarpıtma...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın.

HULUSİ ŞENTÜRK (Devamla) – Allah aşkına, bu nasıl pejmürde bir yaklaşımdır, bu nasıl bir mantıktır? (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BURHANETTİN BULUT (Adana) – Meclis görsün o yalanı! Yalansa korkmayın o zaman.

HULUSİ ŞENTÜRK (Devamla) – Buradaki rahatsızlığın nereden olduğu belli. Rahatsızlık PKK'nın arka bahçesini temizleyen kayyumlardan rahatsızlık; rahatsızlık millî ve manevi değerlere sahip gençlik yetiştirmeye çalışanlardan rahatsızlık ama kusura bakmayın rahatsızlık vermeye devam edeceğiz diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Danış Beştaş...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Hatip “Çarpıtma listeleriyle...” işte, “Yalan üzerine...” Önergemizi tamamen bu şekilde niteledi. Sataşmadan söz istiyorum.

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Beştaş. (HDP sıralarından alkışlar)

VI.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, İstanbul Milletvekili Hulusi Şentürk'ün HDP grup önerisi üzerinde yaptığı konuşması sırasında Halkların Demokratik Partisine sataşması nedeniyle konuşması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Vallahi, TÜGVA millî ve manevi değerlere uygun gençlik yetiştiriyor mu bilmiyorum ama bütün gençlerin eğitim hakkını, çalışma hakkını, olanaklardan eşit yararlanma hakkını tamamen ortadan kaldırdığını biliyoruz. Bu ülkede üniversite okuyan, çok zeki olan, istediği yerde işe giremeyen yüz binlerce, milyonlarca genç varken TÜGVA, tamamen kendine bağlı bir yöntemle gençleri işe yerleştirmiş, ihaleler almış, ihaleler vermiş. Yani bu konuda çıkan listelerin hangisini anlatabilmiyorum. Size, son; TÜGVA'da torpil listesi haberlerine erişim engeli getirildi ve ne komiktir ki Osmanîye 2. Sulh Ceza Hâkimi Muhsin Kadir Yılmaz'ın da TÜGVA listesinden hâkim olduğu ortaya çıktı. Ya, kendiniz çalıp kendiniz oynuyorsunuz böyle bir şey var mı ya? (HDP sıralarından alkışlar) Erişim engeli niye getiriyorsunuz, niye erişim engeli getiriyorsunuz? Hatip, böyle, çok inanarak, inanıyormuş gibi yaparak Goebbels'i anlattı. Ya, vallahi, Goebbels'e girmeyeyim de çünkü siz onu mezarında ters çevirdiniz iktidar olarak. Yani şunu söylüyorum: Niye kaçuyorsunuz o zaman ya? Çok samimi bir teklifte bulunuyoruz; gelin, araştırma önergemizi gerçekten kabul edin, bu listeleri hep birlikte ortaya çıkaralım, yoksa da çıkmasın. Hani, var, şu anda bir haftadır çarşaf çarşaf yayınlanıyor. “Bütün bunlar doğru değil.” diyorsanız gelin doğru olmadığını ispatlayalım. Bir kaygınız yoksa neden reddediyorsunuz? Gelin, şu anda Türkiye'de milyonlarca genç bu TÜGVA belgeleri yüzünden başına

neler geldiğini biliyor ve kayyumlara hiç girmeyin çünkü TÜGVA kayyumların arka bahçesi olmuş, asıl arka bahçe olan onlar. (HDP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ZÜLFÜ DEMİRBAĞ (Elâzığ) – Her gün 3-4 tane araştırma önergesi var; hangisini...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Bunu kabul edin.

ZÜLFÜ DEMİRBAĞ (Elâzığ) – Hangisini?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Bunu kabul edin.

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Güler.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

30.- İstanbul Milletvekili Abdullah Güler'in, Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ABDULLAH GÜLER (İstanbul) – Başkanım, herhangi bir şekilde sataşma olduğunu biz düşünmüyoruz ama –Meral Hanım ifade ettiler- bu hususta yargı süreci başlıyor. Anayasa'mızın amir hükümleri belli. Kimin elinde ne delil ne belge ne bilgi varsa cumhuriyet başsavcılıklarına ulaştırınsınlar ama yapmazlarsa müfteri ilan edeceğiz. (CHP ve HDP sıralarından gürültüler)

RAFET ZEYBEK (Antalya) – Bir şey yapmıyorlar Başkan.

ABDULLAH GÜLER (İstanbul) – Şu anda yargı süreci devam ediyor. Herkes yalan bilgi, gerçek dışı bilgilere sığınarak burada tezvirat üretmesin; ne bilgi, belge varsa cumhuriyet başsavcılıklarına ulaştırın. Şu anda da yargı süreci bu konuda devam ediyor.

Arz ediyorum.

RAFET ZEYBEK (Antalya) – Başkanım, ben ilettim, hiçbir şey yapmadı savcılık ya! Başkanım, vallahi ben ilettim, hiçbir şey yapılmadı.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Beştaş.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, sadece tutanaklara geçsin diye söylüyorum.

Bu belgeler ve bilgiler tabii ki yargıya ulaşıyor, ulaşmasa bile yapılan bu kadar haberin tamamı yargı için ihbardır zaten. Şu ana kadar savcılar ne yapıyor bilmiyoruz. Savcılar, HDP'lileri kovalamakla, haksız gözaltılarla, Cumhurbaşkanına hakaret edenlerle uğraşırken bu ülkenin kaynaklarının tamamı TÜGVA gibi kurumlarla kendi yandaşlarına peşkeş çekiliyor. Bir de yargıda da TÜGVA'nın hazırladığı listelerle kazanan, savcı ve hâkim olanların da demin örneğini verdim. Hangi yargıdan söz ediyoruz; bağımsız bir yargı mı bıraktınız, tarafsız bir yargı mı bıraktınız? Dün ben buradan sordum, AKP Grubu cevap vermedi: HSK üyesi neden istifâ etti? Sorumu tekrarlıyorum: HSK üyesi neden istifâ etti? Buna cevap versinler.

V.- ÖNERİLER (Devam)

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ (Devam)

2.- HDP Grubunun, Grup Başkan Vekilleri Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş ve İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç tarafından, TÜGVA faaliyetlerinin araştırılması amacıyla 19/10/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin, diğer önergelerin önüne alınarak ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 20 Ekim 2021 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

3.- CHP Grubunun, Grup Başkan Vekilleri İstanbul Milletvekili Engin Altay, Manisa Milletvekili Özgür Özel ile Sakarya Milletvekili Engin Özkoç tarafından, kamu kuruluşlarının kamu kaynağı aktardığı vakıfların hangilerinin olduğunun, aktarılan kaynağın tutarının ve bu kaynakların hangi amaçlarla kullanıldığının belirlenmesi amacıyla 19/10/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin, diğer önergelerin önüne alınarak ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 20 Ekim 2021 Çarşamba günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

20/10/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 20/10/2021 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Engin Altay

İstanbul

Grup Başkan Vekili

Öneri

İstanbul Milletvekili Grup Başkan Vekili Engin Altay, Manisa Milletvekili Grup Başkan Vekili Özgür Özel ile Sakarya Milletvekili Grup Başkan Vekili Engin Özkoç tarafından kamu kuruluşlarının kamu kaynağı aktardığı vakıfların hangilerinin olduğunun, aktarılan kaynağın tutarının ve bu kaynakların hangi amaçlarla kullanıldığının belirlenmesi amacıyla 19/10/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırma önergesinin (2875 sıra no.lu) diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 20/10/2021 Çarşamba günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Önerinin gerekçesini açıklamak üzere Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Zonguldak Milletvekili Sayın Deniz Yavuzyılmaz.

Buyurunuz Sayın Yavuzyılmaz. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; TÜGVA, Türkiye’de torpilin adı, kul hakkı yeme vakfı. (CHP sıralarından alkışlar) TÜGVA, ordudan yargıya, Emniyetten akademik kadrolara kadar devlete torpille sızan bir yapı.

Şimdi size bu yapının nasıl torpil yaptığını ispat edeceğim. Torpilin belgesi mi olur? Alın size torpilin belgesi. Sayıştay dış denetim raporu ne diyor? “Akademik kadro ilanlarında objektif olmayan ek koşullara yer veriliyor.” Ne demek bu? Öğretim üyeliği kadrolarına yapılacak atamalar için ek koşullar belirlenirken objektif olunmuyor, denetlenebilirlik ilkelerine riayet edilmiyor, ilanların büyük çoğunluğunda belli bir kişiyi işaret eden şartların istendiğini ve bu sebeple de sadece birer kişinin başvurabildiğini yazıyor. Sonuç, AK PARTİ'nin atadığı rektörler çoğunu çocuğunu, yakınını, TÜGVA'sını, TÜRGEV'ini, Ensar'ını bu kadrolara soktular. Böylelikle, AK PARTİ'nin yaptığı yolsuzluklar, usulsüzlükler ve kamu zararlarıyla ilgili üniversite yönetimlerinden çıt çıkmıyor. Elinizden gelse neredeyse ilkokul sınıf başkanlığı seçimlerinde bile torpil yapacaksınız; kim bilir, belki de yapıyorsunuz. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, soru şu: AK PARTİ'nin yandaş olan dernek, vakıf, birlik ve benzer teşekküllere hazineden “yardım” adı altında her yıl aktardığı tutarlar ne kadar? Yanıt, Strateji ve Bütçe Başkanlığı faaliyet raporunda. Ne diyor rapor? “2020 yılında dernek, vakıf, birlik ve benzeri teşekküllere yardım amacıyla 1 milyar 97 milyon 513 bin lira para aktarılmıştır.” diyor. Son on yılda bu dernek, vakıf, birlik

ve benzeri teşekküllere aktarılan toplam tutar, döviz cinsinden dönüş yapılırsa, 22 milyar 480 milyon lira. Bir de bunun üzerine AK PARTİ'li belediyelerden hortumlanan paralar, tahsis edilen binalar var.

Sayın AK PARTİ milletvekilleri, şimdi size kendinizi savunabilmeniz için iki fırsat sunacağım. Birinci fırsat; hazineden ve belediyelerden TÜGVA, TÜRGEV, Ensar gibi yandaş dernek ve vakıflara, hangisine ne kadar, hangi tutarda para aktardığınızı açıklayın. İkinci fırsat; bu dernek ve vakıflar hazine ve belediyelerden ne kadar para aldıklarını açıklasınlar. Eğer bunları açıklamazsanız, bu hortumlarınızı kabul etmiş olursunuz. Bir de bu dernek ve vakıflar için TMSF üzerinden çöktüğünüz şirketler var. Örnek; Sürat Kargo. Sürat Kargonun piyasa bedeli, 1 milyar 700 milyon lira. İhalesi yapıldı, ihaleyi bir şirket aldı, adrese teslim ihale. 335 milyon 500 bin liraya ihaleyi aldı, buraya kadar tamam, inceleyelim. İhaleyi alan şirketin patronu, TÜRGEV ve Ensar Vakıflarının Amerika'da kurduğu TURKEN Vakfının da aynı zamanda yönetim kurulu üyesi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun lütfen.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Devamla) - Peki, ihaleyi veren TMSF kayyum heyetinde, ihale dosyasını hazırlayan, kapalı zarfların içini açıp içindeki rakamları görebilen heyetin içinde kimler var? Tabii ki TÜRGEV yönetim kurulu üyesi var. Diyeceksiniz ki kayyum heyetindeki bir TÜRGEV yönetim kurulu üyesi bütün ihaleyi şekillendirir mi? O yüzden diğer üyelerine de bakalım, bakalım kimler var. AK PARTİ Beyoğlu eski ilçe başkanı var, AK PARTİ Üsküdar eski ilçe başkanı var, TÜRGEV yönetim kurulu üyesi var, AK PARTİ Sarıyer eski ilçe başkan yardımcısı var, Türk Hava Yollarının -hani 40 tane şirketin yönetim kurulunda yer alan- basın müşaviri var. Yani ihaleyi veren, yapan, alan; aynı dernek ve vakıfların üyeleri.

Sayın milletvekilleri, torpil virüsü AK PARTİ'nin tüm hücrelerini sarmış durumda. Türkiye'yi bu torpil hastalığından kurtarmanın tek bir yolu var, o da Cumhuriyet Halk Partisidir. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ Parti Grubu adına Konya Milletvekili Sayın Fahrettin Yokuş.

Buyurunuz Sayın Yokuş. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İYİ Parti Grubu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizde yıllardır iktidara yakın isimlerin kurduğu bazı vakıfların ve derneklerin kamudan aktarılan kaynaklarla beslendikleri, hepimizin bildiği, şahit olduğu gerçekler. Yaklaşık sekiz yıl önce kurulan TÜGVA'nın da kısa sürede büyümesinin arkasında maalesef AK PARTİ'li belediyeler ile bir kısım kamu kurumlarının desteğinin olduğunu burada bilmeyen bir Allah'ın kulu yok. Siyasi iktidar, kamu kurum ve kuruluşlarının hangi sivil toplum kuruluşlarına ne kadar kaynak aktardığını ve nerelere kullandığını sır gibi saklamaktadır. TÜGVA'nın birçok idari binalarının giderlerinin belediye, valilik, özel idare eliyle karşılandığını yine burada bilmeyen kimse yok. Ortaya çıkan bu tablo aslında yirmi yıldır devam edip gidiyor. Konu sadece TÜGVA değil; TÜRGEV, Ensar, say babam say!

Şimdi, bütün bu kurumlar ne yapıyorlar? Şu anda devletimizin içinde, hani bir dönem beraber yürüyüp beraber besleyip büyüttüğünüz FETÖ'nün, devleti paralel paralel yönettiğiniz FETÖ'nün kısa süreli boşluğunu bunlar dolduruyor. Aslında, FETÖ'nün devlette devamı sağlanıyor. Niye sağlanıyor? FETÖ'nün siyasi ayağına dokunamayan bir iktidar var. Şimdi, FETÖ'nün siyasi ayağına dokunamazsanız... Siyasi ayağının devletteki hücreleri yani sizin koruduğunuz FETÖ'cü bürokratlar şu anda devlette devam ediyor ama kısmi bir boşluk doğunca bunu kurduğunuz vakıflar, dernekler vasıtasıyla dolduruyorsunuz. Şimdi, bunu bilmeyen var mı? Buna “Hayır.” diyebilecek var mı?

Allah'tan korkar buna "Hayır." diyecek olan. "Biz devlette torpil yapmıyoruz, biz devlette yandaş kayırmıyoruz, biz devlet kadrolarını yandaşlarımıza peşkeş çekmiyoruz." diyecek bir AK PARTİ'li çıkarsa Cenab-ı Allah'ın vallahi gazabına uğrar. Niye? Yaşadık, yaşıyoruz, yaşamaya devam ediyoruz. Hizmetli alımından, taşeron alımından, bir memurun terfisine, yer değiştirmesine kadar yandaş kadrolaşma devam edip gidiyor. Bir yandan il, ilçe örgütleri; bir yandan vakıflar, dernekler; bir yandan hatırlı seçmenler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Yokuş.

FAHRETTİN YOKUŞ (Devamla) – Değerli milletvekilleri, üzülererek ifade etmek isterim ki yirmi yıllık AK PARTİ iktidarında Türkiye Cumhuriyeti devletinin hiçbir döneminde görülmeyen bir siyasi kadrolaşmayı siz gerçekleştirdiniz. Devletimiz âdeta parti devletine dönüştürüldü. Liyakat, tecrübe, birikim yerini partizanlık, yandaşlık, candaşlık aldı gitti. Artık, devlet kadroları, AK PARTİ il, ilçe teşkilatları, yandaş sendika, vakıflar, dernekler kanalıyla ulufe gibi paylaşıldı. Şimdi burada şunu söylüyorum: Bütün bu yaptıklarınızın hesabı vallahi sorulacak; hesap yakın. İyiler geliyor, İYİ Parti geliyor. Allah için, hak için, hukuk için adaletle bunun hesabını soracağız. Hiç merak etmeyin, hiç merak etmeyin sizin gibi olmayacağız, sizin gibi yapmayacağız. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Bravo.

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Ağrı Milletvekili Sayın Dirayet Dilan Taşdemir.

Buyurunuz Sayın Taşdemir.

HDP GRUBU ADINA DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Teşekkür ederim Başkan.

Cumhuriyet Halk Partisinin verdiği grup önerisi üzerine partimiz adına söz aldım, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, "OHAL döneminde bakanlar boş kâğıtlara imza atıyordu ve KHK'liler hep böyle işten çıktı." sözleri, yaşanan hukuksuzluğu gözler önüne sermişti. Binlerce emekçi, KHK'yle hukuksuzca, aslında bu şekilde görevden atıldı, açlığa mahkûm edildi ve hâlâ da binlerce emekçinin mağduriyeti devam ediyor.

Şimdi, bu son dönemlerde TÜGVA'yla ilgili basına yansıyan belgeler ve açığa çıkan duruma baktığımızda bu ihraçların yerine bunlar göreve getirilmiş. Aslında, bu yandaş kadrolar ülkedeki tüm kurumlara yerleştirilmiş. Yine, bu belgelerde, vakfın, kamu mallarına çöktüğü, kamu kurumlarına torpille kişi yerleştirdiği, sadece yurt alımlarına değil, önemli kurumlara işe alımlarda referans olduğu ki bu kurumlar, Emniyet ve yargı gibi önemli kurumlar. Yani bırakın bunu, hatta yarışma programlarına bile kendi yandaşlarını göndermişler! Durum, bu kadar vahim.

Yani, bakın arkadaşlar, insanlar aç, açlıktan gerçekten her gün feryat figan ediyorlar, çöpten ekmek topluyorlar; üniversiteliler tüm çalışmalarına, çabalarına rağmen hâlâ atanamıyor, binlerce genç işsizlikle boğuşuyor ama bunlar kurmaca mülakatlarla bu gençlerin yerine kendi yandaşlarını torpille her yere yerleştirmişler. Sınavda yüksek not alan öğrencilerin nasıl elendiğini biz bu belgelerde görüyoruz ve bu başarılı öğrencilerin yerine her kuruma liyakatsiz kişiler alındı. Bugün ülkedeki kurumlarda yaşanan krizin ve kaosun bir nedeni de bu liyakatsiz kişilerdir.

Yine, değerli arkadaşlar, hepimiz daha önce tanıklık ettik, defalarca burada da konuştuk; evet, bir paralel yapıdan söz edildi. O zaman da bu paralel yapıya cemaat eliyle sızdırılan yargıçlar ve hâkimler vardı. Bu yargıçlar ve hâkimler hukuktan emir almadılar, talimatı başka yerden aldılar ve binlerce

insan, haksız hukuksuz şekilde, bunların verdiği kararlarla hâlâ cezaevindeler. Gerçi siz hâlâ onların kararlarını adil buluyor, sahipleniyorsunuz söz konusu bizler olunca ama şu listelerde ismi geçen yargı mensupları da bilsinler ki kararları şaibelidir ve bu kararlar bizler açısından da tartışmaya açıktır.

Yine, değerli arkadaşlar, bunun adı tabii ki talan ve rant düzenidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Taşdemir.

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Devamla) – Bu mantık, ülkedeki tüm kurumlara sirayet etmiş. Az önce arkadaşlarımın da ifade ettiği gibi bu rant alanının en fazla kendini yaşattığı, örgütlediği yer de belediyeler çünkü belediyelere kayyum atandı. Kayyum, belediyeyi gassetikten hemen sonra bu vakfın üyeleri buralarda işe alındı. Taşınmaz mallar ya bunlara devredildi ya da çok ucuz fiyatlarla bunlara kiralandı.

Yine, değerli arkadaşlar, “Biz bu vakıf ne yapıyor?” diye sorduğumuzda genelde şunu söylüyorsunuz: “Gençlere ahlak ve değer üretiyorlar.” Açıkçası “Nasıl bir ahlak, nasıl bir değer?” İnsan bu soruyu sormadan edemiyor. Bu kadar şaibeli, bu kadar torpil, bu kadar kul hakkı yiyen bir vakfın kimseye öğreteceği bir şey olduğunu düşünmüyorum. Eğer siz öyle düşünüyorsanız o zaman bu meselenin, bu TÜGVA’yla ilgili iddiaların araştırılması, soruşturulması gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Devamla) – Meclisin de bu konuda bu araştırmaya destek vermesi gerektiğini parti olarak düşünüyoruz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Tokat Milletvekili Sayın Yusuf Beyazıt.

Buyurunuz Sayın Beyazıt. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA YUSUF BEYAZIT (Tokat) – Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; öncelikle hepinizi şahsım ve grubum adına saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Değerli milletvekillerim, sözlerime başlamadan önce bu hafta Mevlid-i Nebi Haftası, onun için ben konuşmamı bu anlamda biraz daha sevgi ve saygı çerçevesi içerisinde yapmayı değerlendiriyorum. Bu hafta, Peygamberimiz’e bir vefa haftası olarak kutlamamız gereken bir hafta. Bir taraftan da, millî teknolojinin üstatlarından, SİHA’ların ve İHA’ların kahramanlarından, bir vatan evladı, gerçekten benim de dostum, ağabeyim Özdemir Bayraktar’ın öbür dünyaya intikali dolayısıyla ona da Allah’tan rahmet diliyorum. O büyük insan, aynı zamanda Karabağ Nişanı’nı Azerbaycan Cumhurbaşkanı’nın elinden almış bir büyüğümüz.

Değerli dostlar, verilen önerenin aleyhinde grubum adına söz aldım. Vakıflar, malumualiniz insanların kendi emeklerinin, kendi kazançlarının, kendi değerlerinin, kendi zenginliklerinin, kendi fikirlerinin kendilerine göre kutsal gördükleri bir gayeye hasredilmek olarak tanımlanır. O nedenle, vakfın kökeninde iyilik vardır, vakfın temelinde sevgi vardır, saygı vardır. Nerede bir şifa varsa, nerede bir yalnızlık varsa orada vakıf devreye girer. Dünyanın ilk vakfı Kâbe’dir, Beytullah’tır. İnsanlar yaratıldığından itibaren yardımlaşmaya bir ihtiyaç duymuş ama bu, değişik toplumlarda, değişik şekillerde tezahür ederken bizim toplumumuzda, bizim milletimizin değerlerinde bir medeniyet olarak kendisine yer bulmuştur. O anlamda, Peygamber Efendimiz’in de vakıf geleneğini başlatmış olması ve vakıf hürriyeti noktasında önemli eserleri değerlendirmiş olması da manidardır.

Değerli dostlar, Selçuklular döneminde vakıf... Nerede bir han, hamam, kervansaray, darülaceze, şifahane, imarhane varsa bunların hepsine Selçukluların el attığını görüyorsunuz. Medreseler... Hangi

şehirde yaşarsanız yaşayın eğer bir ulu cami görmüşseniz, bir medrese görmüşseniz ve özellikle taştan yapılan bir eser görmüşseniz -Divriği Ulu Cami’de olduğu gibi- Selçuklu eserlerine tanıklık yaparsınız. Osmanlı zamanında da böyle olmuştur ve bir medeniyet olarak kendisini ifade etmiştir. Batı’ya gittiğiniz zaman, yine bugün Balkanlarda görmüş olduğunuz bütün tarihî eserler vakıflar eliyle yapılmış ve bizim toplumumuza böyle kazandırılmıştır. O nedenle değerli dostlar, biz doğru oturalım doğru konuşalım, günümüze kadar 200 binden fazla Osmanlı vakfı gelmiş, bütün şehirlerimizi, bütün kültürümüzü, bütün medeniyetimizi ihya etmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz.

YUSUF BEYAZIT (Devamla) – Dolayısıyla Cumhuriyet Dönemi’nde de vakıflar kurulmuştur. Nerede bir vakıf varsa orada mutlaka bir yardımlaşma, bir sevgi, bir saygı, bir düşünce vardır. TÜGVA da bunlardan biridir, kurulan vakıflar da bunlardan biridir.

Ben sözlerimi kırıcı olmaksızın, sadece burada Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisini verdiği için onların dikkatine sunmak açısından söylüyorum. İzmir Turizm Tanıtma Vakfı’na, İZTAV’a Sayın Başkanım bir bakmanızı özellikle istirham ediyorum.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Bakarız.

YUSUF BEYAZIT (Devamla) – 8 milyon lira para meclis kararıyla İZTAV’A verilmiş ve Belediye Başkanının kardeşi, İZTAV’ın Genel Sekreteridir; danışmanı da oranın aynı zamanda müdürüdür, vakıf müdürüdür. En son Sayıştay bu dosyayı çıkardıktan sonra Genel Sekreter istifa etmiştir, 8 milyon lirayla ilgili de 1 milyon 200 bin lira Sayıştay tarafından zimmet olarak çıkarılmıştır ama ben vakıfların desteklenmesinin, vakıfların hakikaten korunmasının önemli olduğunu duyuruyorum; hepinize saygılar sevgiler sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

KEMAL PEKÖZ (Adana) – Ayrım yapmadan hepsini araştıralım, doğru her neyse bulalım.

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun İç Tüzük’ün 19’uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

4.- AK PARTİ Grubunun, bastırılarak dağıtılan 283 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin kırk sekiz saat geçmeden gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmının 1’inci sırasına, yine bu kısımda bulunan 141 sıra sayılı Kanun Teklifi ile 264 sıra sayılı Karma Komisyon Raporu’nun yine bu kısmın sırasıyla 3’üncü ve 4’üncü sıralarına alınmasına ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesine; Genel Kurulun çalışma saatlerine ve 283 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin İç Tüzük’ün 91’inci maddesine göre temel kanun olarak bölümler hâlinde görüşülmesine ilişkin önerisi

20/10/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 20/10/2021 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından, İç Tüzük’ün 19’uncu maddesi gereğince, grubumuzun aşağıdaki önerisinin Genel Kurulun onayına sunulmasını arz ederim.

Mahir Ünal

Kahramanmaraş

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Bastırılarak dağıtılan 283 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin kırk sekiz saat geçmeden Gündemin Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler kısmının 1'inci sırasına; yine bu kısımda bulunan 141 sıra sayılı Kanun Teklifi ve 264 sıra sayılı Karma Komisyon Raporu'nun yine bu kısmın sırasıyla 3 ve 4'üncü sıralarına alınması ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesi,

Genel Kurulun;

20 Ekim 2021 Çarşamba günü (bugün) birleşiminde 283 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

21 Ekim 2021 Perşembe günü birleşiminde 264 sıra sayılı Karma Komisyon Raporu'na kadar olan işlerin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

26 Ekim 2021 Salı günü birleşiminde 259 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne kadar olan işlerin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

26 Ekim 2021 Salı günü birleşiminde 259 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne kadar olan işlerin görüşmelerinin tamamlanamaması hâlinde 27 Ekim 2021 Çarşamba günü birleşiminde 259 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne kadar olan işlerin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar, çalışmalarını sürdürmesi;

283 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesi ve bölümlerinin ekteki cetveldeki şekliyle olması,

önerilmiştir.

283 sıra sayılı Antalya Milletvekili Atay Uslu ve 83 Milletvekilinin Kooperatifçilik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3863)		
Bölümler	Bölüm maddeleri	Bölümdeki madde sayısı
1. Bölüm	1 ila 12'nci maddeler	12
2. Bölüm	13 ila 25'inci maddeler	13
Toplam Madde Sayısı		25

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Muş Milletvekili Sayın Gülüstan Kılıç Koçyiğit.

Buyurunuz Sayın Kılıç Koçyiğit. (HDP sıralarımdan alkışlar)

HDP GRUBU ADINA GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, sayın vekiller ve ekranları başında bizleri izleyen değerli halklarımız; hepimizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Meclis başlarken Grup Başkan Vekilimiz Sayın Meral Danış Beştaş da ifade etti, bugün, yol arkadaşımız, TJA'nın dönem sözcüsü Ayşe Gökkan'a otuz yıl gibi bir ceza verildi. Bu otuz yıllık cezanın aslında Ayşe Gökkan'ın mücadelesine, kadın özgürlüğüne olan inancına, sokaklarda, meydanlarda, belediye başkanırken her gün, her yerde ve her zeminde aslında kadın haklarını haykırmasına, kadın mücadelesini yükseltmesine ve bu erkek devlete, bu erkek düzene karşı bayrak açmış olmasına verildiğini biliyoruz. Yine biliyoruz ki bu cezayı gün geçtikçe erkekleşen erkek devlet yargısı AKP eliyle verdi; AKP, bir kez daha yargıyı araçsallaştırdı. Bugün hem Kürt özgürlük hareketinin hem Kürt siyasal hareketinin ve aynı zamanda Kürt kadın hareketinin başında yargıyı balyoz gibi sallayarak aslında onu cezalandırmak istiyor. Bizi bu cezalarla, bu sindirme politikalarıyla yıldıramayacağımızı bir kez daha buradan ifade etmek istiyorum ve bu vesileyle de cezaevinde siyasi olarak, siyasi düşünceleri nedeniyle tutulan bütün kadın yoldaşlarımızı bir kez daha saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, AKP, sadece cezalar eliyle toplumu yıldırıyor, aynı zamanda cezaevi sistemiyle de bütün bir toplumu esir almaya, yok etmeye çalışıyor. Bakın, biz ne diyoruz? Anayasa önünde herkes eşittir; ceza aldıktan sonra insanlar giderler, cezaevinde cezalarını çekerler; değil mi? Peki, bugün siz neden cezaevlerini ezaevlerine çevirmiş durumdasınız? Neden cezaevlerini işkencehanelere çevirmiş durumdasınız? Neden gece yarısı koşulları basıyorsunuz? Neden sürgünlere gönderiyorsunuz insanları gece yarısında? İnsanları sürgüne gönderirken neden darbediyorsunuz, ring araçlarında neden nefessiz bırakıyorsunuz?

İnsanları iki yıldır neden aileleriyle açık görüşte görüştürmüyorsunuz değerli arkadaşlar, söyler misiniz? Her şey normalleşti; Türkiye aşılama da çok iyi, pandemiyle mücadelede de çok iyi, onda çok iyi, bunda çok iyi; peki, o zaman neden insanlar cezaevindeki yakınlarıyla, mahpuslarıyla açık görüş yapamıyorlar? Bu sorunun cevabını verir misiniz? Yüz binlerce insan cezaevinde, onların milyonlarca yakını var ve siz bu insanların iki yıldır temas etmesini engellemişsiniz.

Bununla da yetinmiyorsunuz, aynı zamanda kapalı görüşlerde de sayı sınırlaması getiriyorsunuz ve insanlar sevdiklerini göremiyorlar. Bu da yetmiyor size, o kadar intikamcısınız ki, Şırnaklı ailenin mahpusunu Edirne'ye gönderiyorsunuz, Edirneli mahpusu Mardin'e gönderiyorsunuz ve diyorsunuz ki: "Birbirlerini görmesinler."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Koçyiğit.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Daha vahimi, siz 2020 yılında bu idare ve gözlem kurulu kararlarını çıkardınız. Şimdi, bu gözlem kurulları ne yapıyor biliyor musunuz? Kendi parasıyla kantinden aldığı radyoyu bozduğu gerekçesiyle insanların infazını yakıyorlar, biliyor musunuz?

Evet, Tefvik Kalkan bu infazı yakılanlardan birisi ve Tekirdağ F Tipi Kapalı Cezaevindeydi, otuz yıl mahpustu, otuz yılı bitti, şartlı tahliye olması gerekiyordu. Gözlem Kurulu kararı "Olmaz." diyor, "Radyoyu bozmuş." diyor; "Olmaz." diyor, "Kütüphaneden kitap almamış." diyor. Ya böyle bir şey olabilir mi değerli arkadaşlar? Sizin vicdanımıza sesleniyorum: Böyle insafsız kararlar olur mu; böyle, yargı denetimi dışında kararlar olur mu? İnsanları otuz yıl sonra bile cezaevinde tutmaya çalışmak nasıl bir ahlaktır, nasıl bir vicdandır, nasıl bir hukuktur? Bunun cevabını biri verebilir mi bize?

Teşekkür ediyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Engin Altay.

Buyurunuz Sayın Altay. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ENGİN ALTAY (İstanbul) – Çok teşekkür ederim.

Sayın Başkan, sizi ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Biraz önce burada sevgili Orhan Atalay ve sevgili Yusuf Beyazıt, Kutlu Nebi Haftası'ndan da etkilenerek çok güzel şeyler söylediler Peygamber Efendimiz'le ilgili. Ne güzel, ben de haz aldım ama bu arada düşündüm yani mesela Peygamber Efendimiz'in hiç tercihli vakfı yoktu, Peygamber Efendimiz'in tercihli müteahhitleri yoktu. (CHP sıralarından alkışlar) Amcası Ebu Leheb'e dedi ki: "Bir köle ne kadar İslam'ın feyzinden faydalanacaksa, kerametinden faydalanacaksa, bir köle ve bir kadın kadar, ancak sen de o kadar." Ama şimdi öyle değil. Ben biliyorum arkadaşlar, hepinizin, büyük çoğunluğunuzun vicdanında bir yara var, bir kırıklık var. TÜGVA'yla ilgili... Yusuf Bey diyor ki "İzmir'de bir vakıf varmış, adını da unuttum, burada da yolsuzluk var." Niye reddettin o zaman? Önerge zaten bunları araştıralım diyeydi, niye reddettiniz? Bu olmuyor. Bir milletvekili, burada devletin, milletin kör kuruluşunu korumaktan imtina ediyor ise görevini yapmıyordur, emanet ehilde değildir, emanete ihanet vardır; bu meseleyle böyle bakalım.

Bir meselemiz daha var değerli arkadaşlar. Efendim, memurlar tehdit ediliyormuş; tehdit olarak algılanıyorsa evet, tehdit. Bu, bir uyarıdır, Sayın Cumhurbaşkanımızın 2001'de yaptığı uyarıdan daha hafif tonda bir uyarıdır. Niye uyarı olduğunu da hemen söyleyeceğim ama önce, herhâlde Sayın Cumhurbaşkanımızın sesine tahammül edersiniz...

ABDULLAH GÜLER (İstanbul) – Hangi konuda olduğunu da söylerseniz, başörtüsü zulmü, katsayı zulmü, insan hakları mesela...

ENGİN ALTAY (Devamla) – Tabii tabii, konuyu söyleyeceğim, merak etme.

(Hatibin cep telefonundan bir ses kaydı dinletmeye başlaması)

SALİH CORA (Trabzon) – O açıklama yapıldığında polis Yeni Şafak gazetesinin ortasına karakol kurmuştu ya!

ENGİN ALTAY (Devamla) – Dinleyin ya!

SALİH CORA (Trabzon) – Yeni Şafak gazetesinin ortasına karakol kurdu ya!

ENGİN ALTAY (Devamla) – Dinle! Cumhurbaşkanına saygılı ol ya!

SALİH CORA (Trabzon) – Öyle şey olur mu ya? Onun ile onun ne alakası var ya? Ülkede olay mı vardı ki, bir olay mı oldu, herhangi bir sorun mu oldu ki böyle açıklamada bulunuyor Kılıçdaroğlu? Böyle bir şey olabilir mi?

(Hatibin cep telefonundan bir ses kaydı dinletmeye devam etmesi)

ENGİN ALTAY (Devamla) – Yani "Ezeceğiz." diyor, Sayın Erdoğan "Ezeceğiz." diyor.

SALİH CORA (Trabzon) – Onunla onu birleştiremezsin ki!

ENGİN ALTAY (Devamla) – Başörtüsü zulmü yapan memurdan da hesap sorulur, hırsızlığın altına imza atandan da hesap sorulur. (CHP sıralarından alkışlar)

SALİH CORA (Trabzon) – Yeni Şafak gazetesinde kalorifer peteklerine insanları kilitlediler, kalorifer peteklerine kelepçelediler gazetecileri.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Taciz etme, laf atacaksan laf at!

SALİH CORA (Trabzon) – 28 Şubat süreciyle onu karşılaştıramazsın!

RAFET ZEYBEK (Antalya) – Hesap vermekten korkmayın, korkmayın!

ENGİN ALTAY (Devamla) – Hesap şu: Isparta Şehir Hastanesinde 12 Martta temel attırdığınız müteahhide dört ay sonra ihaleyle Hastaneyi veriyorsunuz. Burada İhale Komisyonunun 5 üyesi var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın lütfen.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Bu İhale Komisyonunun Başkanından ve bu imzayı atanlardan hesap sorulmayacaksa siyaset niye var? Hesap sorulacak kardeşim.

SALİH CORA (Trabzon) – Cüppe mi giydin, cüppe mi giydin?

ENGİN ALTAY (Devamla) – Milletin kör kuruşunu çalandan, eşine dostuna onu peşkeş çekenden hesap sormayan bir iktidarı Allah bize nasip etmesin zaten. (CHP sıralarından alkışlar) Bu kadar basit.

SALİH CORA (Trabzon) – Cüppe mi giydin?

ENGİN ALTAY (Devamla) – Memura “Hırsızlığa alet olmayın.” demek, memura “Hırsızlığa göz yummayın.” demek, memura “Partizanlık yapma.” demek, memura “Adil ol.” demek, memura “Kanunsuz emre itaat etme.” demek “657 sayılı Kanun’un 6’ncı maddesine, Anayasa’nın 137’nci maddesine göre iş yap.” demek, “Yapmazsan bedelini ödersin.” demek tehdit, evet tehdittir ama kimse bunu böyle algılamıyor, kimse bunu böyle algılamıyor.

SALİH CORA (Trabzon) – Cüppe mi giydin?

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Kamu kurumlarına “ahır” diye bir ifadesi var Genel Başkanınızın.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Bir şey daha yapacağız ve bir şey daha yapacağız, hesabı biz sormayacağız.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Sayın Başkan, “ahır” ifadesi...

ENGİN ALTAY (Devamla) – Sizin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ENGİN ALTAY (Devamla) – Niye rahatsız oldunuz ya? Niye rahatsız oldunuz?

RAFET ZEYBEK (Antalya) - Korkmayın, hesap vereceksiniz!

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Kamu kurumlarına “ahır” ifadesi var Genel Başkanınızın, onu ne yapağınız?

ENGİN ALTAY (Devamla) – Ya, bir dur ya, bir dur! Tekrar aynı ifadeye geçiyor.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Kendisi de emekli bir memur, onun çalıştığı kurum ahırsa kendileri ne oluyor? Kendileri ne oluyor? Kendileri ne oluyor o zaman?

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Böyle bir usul var mı? Grup Başkan Vekiliyle karşılıklı konuşmak var mı?

ENGİN ALTAY (Devamla) – Ve bir şey daha yapacağız, bunu biz yapmayacağız.

BAŞKAN – Sayın Altay...

SALİH CORA (Trabzon) – Genel Başkanınız kimden talimat alıyor?

ENGİN ALTAY (Devamla) – Bunu Rize’de cüppelerine düğme diktığınız yargıçların düğmelerini keserek...

BAŞKAN – Sayın Altay, müsaade eder misiniz efendim.

ENGİN ALTAY (Devamla) – ...ve elini kolunu bağladığınız savcıların...

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Kamu kurumları “ahır” değildir.

ENGİN ALTAY (Devamla) – ...ellerindeki kelepçeyi çıkararak adalet yapacak.

BAŞKAN – Sayın Altay...

SALİH CORA (Trabzon) – Genel Başkanınız talimatı ekselanslardan mı aldı?

ENGİN ALTAY (Devamla) – Bak, senin yaptığın laf atma değil, taciz.

SALİH CORA (Trabzon) – Olur mu öyle şey? Hayır, taciz değil.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Sus, adam gibi otur yerine!

SALİH CORA (Trabzon) – Çok net bir şekilde söylüyorum, taciz değil.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Taciz ediyorsun, adam gibi laf at, başımın üstünde yeri var.

SALİH CORA (Trabzon) – Genel Başkanımız ekselanslardan...

ENGİN ALTAY (Devamla) – Benden çok sen konuştun ya, terbiyesiz!

BAŞKAN – Sayın Altay...

ENGİN ALTAY (Devamla) – Ayıp ya! Bu lafı ettiriyorsun bana ya!

SALİH CORA (Trabzon) – Bu ifadeyi size iade ediyorum.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Gel burada söyle lafını, gel burada söyle!

SALİH CORA (Trabzon) – Hiç yakışmıyor, hiç doğru değil ya!

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, hatibe saygı gösterelim, lütfen.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Neyi doğru değil? Gel buraya açıkla burada, gel buraya açıkla!

BAŞKAN – Sayın Altay...

SALİH CORA (Trabzon) – Çıkarız, açıklarız!

ENGİN ALTAY (Devamla) – Gel buraya açıkla! Adamsan açıkla, gel!

SALİH CORA (Trabzon) – Açıklarız!

ENGİN ALTAY (Devamla) – Gel açıkla adamsan!

BAŞKAN – Sayın Altay...

SALİH CORA (Trabzon) – Açıklarız!

ENGİN ALTAY (Devamla) – Dört ay önce temel atıp dört ay sonra firmaya ihaleyi nasıl verdiğini açıkla!

Gel, bir şeyi daha açıkla, gel...

SALİH CORA (Trabzon) – Git, savcılığa suç duyurusunda bulun!

ENGİN ALTAY (Devamla) – Şunu açıkla senden özür dileyeceğim...

SALİH CORA (Trabzon) – Git, savcılığa suç duyurusunda bulun!

ENGİN ALTAY (Devamla) – Birim fiyatı 7 lira 94 kuruş olan borunun 2.239 liraya nasıl verildiğini açıkla!

SALİH CORA (Trabzon) – Varsa belge suç duyurusunda bulun!

ENGİN ALTAY (Devamla) – Lan, Sayıştay raporu var, bundan büyük belge mi olur? Savcılarımızın elini bağladınız, hâkimlerin cübbesini bağladınız!

ABDULLAH GÜLER (İstanbul) – Genel Kurula hitap et!

SALİH CORA (Trabzon) – Mahkemeye git, yargıya git!

ENGİN ALTAY (Devamla) – Türkiye’de 6.500 savcıyı rehin aldınız, rehin!

SALİH CORA (Trabzon) – Mahkemeye git, savcıya git!

ENGİN ALTAY (Devamla) – Buradan söylüyorum: 6.500 savcı, Erdoğan’ın rehinidir; Erdoğan’ın baskısı, basıncı, tahakkümü altındadır! Ayıptır, günahıdır! (CHP sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından “Hadi oradan!” sesleri)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Ver mahkemeye! Savcılık var. Bağırarak zorunda mısınız ya? Bağırılmaz ki, verilir mahkemeye, o bağırma ne ya?

ENGİN ALTAY (Devamla) – Çıkın, bunu savunun! 7,63 liralık bir boru için 2 bin lirayı müteahhide nasıl ödediniz ya? Allah'tan korkun yok mu senin ya? Buna nasıl sahip çıkarsın sen ya?

SALİH CORA (Trabzon) – Suç duyurusunda bulunun!

ENGİN ALTAY (Devamla) – Yazıklar olsun sana! Yazıklar olsun! (CHP sıralarından alkışlar)

SALİH CORA (Trabzon) – Suç duyurusunda bulunun!

ENGİN ALTAY (İstanbul) – 7 liralık boruya 2 bin liraya vermişsiniz! Ayıp ya! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Ayıp ya! Hırsızlığa sahip çıkıyorsun be! Benim gibi namuslu bir adamsın sen!

SALİH CORA (Trabzon) – Ne alakası var ya?

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Benim gibi namuslusun sen, hırsızlığa sahip çıkma!

SALİH CORA (Trabzon) – Hayır, çok ayıp ya! Hırsızlığa sahip çıkan şerefsizdir, namussuzdur!

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Benim gibi maaşınla geçiniyorsun sen! Ayıp ya!

SALİH CORA (Trabzon) – Hırsızlığın daniskası İstanbul'da oluyor, siz niye sahip çıkıyorsunuz? Ayıp ya! (CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, birleşime on beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 16.31

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 16.53****BAŞKAN: Başkan Vekili Nimetullah ERDOĞMUŞ****KÂTİP ÜYELER: Abdurrahman TUTDERE (Adıyaman), Şeyhmus DİNÇEL (Mardin)**

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 9’uncu Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Sayın Çakıröz...

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

31.- Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer’in, hayatını kaybeden Gazeteci Sami Kohen ile Millî Eğitim eski Bakanı Orhan Oğuz’a Allah’tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Türk basının usta kalemlerinden, yetmiş yıldan fazla süredir bizlere dünyayı, dış politikayı anlatan gazeteci Sami Kohen’i kaybetmenin üzüntüsünü yaşıyoruz. Dış haberciliğe verdiği önemle, bilgisiyle, tevazusuyla, nezaketiyle hepimize örnek bir isimdi. Kederli ailesine, tam altmış sekiz yıldır yazdığı Milliyet gazetesine ve basın camiamıza başsağlığı diliyorum.

Dün kaybettiğimiz bir başka önemli isim ise Eskişehir’imizin bir üniversite kenti olmasında büyük emeği olan Anadolu Üniversitemizin, Marmara Üniversitemizin kurucusu, Millî Eğitim eski Bakanımız Orhan Oğuz’dur. Maalesef dün onu da kaybettik. Kendisine Allah’tan rahmet diliyorum; ailesine, Eskişehir’imize, ulusumuza, eğitim camiamıza başsağlığı diliyorum.

BAŞKAN – Sayın Kılıç...

32.- Kahramanmaraş Milletvekili İmran Kılıç’ın, iklim değişiminin su kaynaklarına etkisine ilişkin açıklaması

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Su, tüm canlılar için vazgeçilmez temel bir kaynaktır. Medeniyetlerin kurulması, gelişmesi ve yaşayabilmesi, insanların su kaynaklarına sağlıklı, güvenilir bir şekilde erişebilmesi, suyun yeterli miktarda ve istenilen kalitede olması suyun stratejik ancak çeşitli nedenlerle tükenebilecek bir doğal kaynak olduğu gerçeğinin tam olarak anlaşılmasıyla mümkündür. Dünyamız ve ülkemiz genelinde su kaynaklarını tehdit eden önemli unsurlardan biri de iklim değişikliği ve bu değişikliğin etmenleridir. “İnkâr edenler gökleri ve yer bitişik iken onları ayırdığımızı ve her canlıyı sudan yarattığımızı görmeyenler mi?” Enbiyâ suresi, 30’uncu ayet.

BAŞKAN – Sayın Gergerlioğlu...

33.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu’nun, cezaevlerindeki usulsüz aramalara ilişkin açıklaması

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Cezaevlerinde usulsüz aramalar devam ediyor. Adana Kürkcüler Cezaevinde mahpuslara yönelik ağız içi arama, pantolonun kemerini gevşetme gibi isteklerde bulunuluyor ve mahpuslar bu onursuz aramayı -haklı olarak- kabul etmeyen bir tavır içinde oluyorlar. Mahpus yakınları da “Evladlarımız, bu tür bir aramayı kabul etmiyor, bundan dolayı hastaneye gidemiyor, sağlık hakkı gasbediliyor.” diyorlar.

Bu ihlallerin bir an evvel bitmesi gerekiyor. Cezaevindeki insanlar da tüm anayasal haklarına sahip olmalıdır, hiçbir şekilde engellenmemelidir.

BAŞKAN – Sayın Karahocagil...

34.- Amasya Milletvekili Mustafa Levent Karahocagil'in, vefat eden Baykar AŞ Yönetim Kurulu Başkanı Özdemir Bayraktar'a Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması

MUSTAFA LEVENT KARAHOCAGİL (Amasya) – İman varsa imkânsız diye bir şey yoktur. Özdemir Bayraktar'ı Rahmetirahman'a uğurladık. Allah'ım taksiratını hasenatına tebdil eylesin, cennetiyle cemaliyle şereflendirsin. Dünyanın en önemli teknolojisini üretip ülkesine, milletine adayan kahraman. İnançın zaferi. Sadece kendisini değil, tüm evlatlarını da bu yolda, bu uğurda yetiştiren hayırlı insan. O kadar hayırlı ki "Z kuşağı" denilerek amaçsız, gayesiz, kişiliksiz, haczı, hazırcı bir nesle karşılık vatani için, devleti için, milleti için teknolojiyi, ilmi, bilimi öne çıkaran yeni Türk gençliğine rol model olacak evlatlar...

Allah rahmet eyleye.

BAŞKAN – Sayın Bulut...

35.- Adana Milletvekili Burhanettin Bulut'un, Merkezî Hekim Randevu Sistemi'ne ve sağlık çalışanlarının sorunlarına ilişkin açıklaması

BURHANETTİN BULUT (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Merkezî Hekim Randevu Sistemi'nde randevu aralığının beş dakikaya düşürülmesi nitelikli sağlık hizmetinin önüne geçmektedir.

Pandemi döneminde zor şartlarda izin kullanmadan hizmet veren, üzerine, hasta ve hasta yakınları tarafından şiddet gören sağlık emekçileri, geçen bir buçuk yıl sonunda yorgun düşmüştür. Özlük ve ekonomik haklarıyla ilgili talepleri karşılanmayan, düşük ücretlere mahkûm edilen, "Hakları ödenmez." denilen sağlık çalışanları bu süreçte art arda istifa etmektedir. Sağlık örgütleri, sağlık çalışanlarının aylık maaşlarının asgarisinin yoksulluk sınırı tabanına alınarak belirlenmesini; haksız performans sistemine, adil dağıtılmayan ek ödeme sistemine son verilmesini; sağlık emekçilerinin kadrolu, güvenceli çalışmalarının sağlanmasını; personel açığının giderilmesi için bir an önce atama yapılmasını talep etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Çelebi...

36.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi'nin, Ulaştırma Bakanlığının yol yapım stratejisine ilişkin açıklaması

MEHMET ALİ ÇELEBİ (İzmir) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Memleket Partisi olarak Türkiye'nin dört bir yanında halkımızla buluşuyoruz. 2 ilde gördük ki Ulaştırma Bakanlığının yol yapım stratejisi muhteşem! Bartın Kozcağız'da dere yatağına istinat duvarı çekmişler, yol yapıyorlar. Kontrollü su salınmış, istinat duvarlarının pabuçları açığa çıkmış. Bölgenin sel felaketlerinden etkilenmesi ve can kayıplarının yaşanması olası; uyarıyoruz.

Antalya'da Elmalı-Korkuteli yolu -30 kilometresi- 2020 yılında bitmesi gerekirken "Bütçe yok." diye durdurulmuş. Peki, asıl sebebi ne? AK PARTİ yerel seçimde kaybetmiş, sonra yol durmuş, millî iradeye ceza kesilmiş. Ulaştırma Bakanlığı Bartın'da dere yatağına yol yapıyor, Elmalı'da yerel seçimi kaybedince "Bütçe yok." diyerek yol yapmıyor. Böyle rezillik olmaz diyorum.

Genel Kurulu selamlıyorum.

BAŞKAN – Alınan karar gereğince denetim konularını görüşmüyor ve gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmına geçiyoruz.

1’inci sıraya alınan, Antalya Milletvekili Atay Uslu ve 76 Milletvekilinin Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu’nun görüşmelerine başlayacağız.

VII.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- Antalya Milletvekili Atay Uslu ve 76 Milletvekilinin Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3863) ve Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 283) (x)

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

Komisyon Raporu 283 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince bu teklif İç Tüzük’ün 91’inci maddesi kapsamında temel kanun olarak görüşülecektir. Bu nedenle teklif, tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanıp maddelerine geçilmesi kabul edildikten sonra bölümler hâlinde görüşülecek ve bölümlerde yer alan maddeler ayrı ayrı oylanacaktır.

Teklifin tümü üzerinde söz isteyen İYİ Parti Grubu adına Denizli Milletvekili Sayın Yasin Öztürk.

Buyurunuz Sayın Öztürk. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Başkan, değeli milletvekilleri; görüşülmekte olan kanun teklifinin geneli üzerinde İYİ Parti Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu saygıyla selamlarım.

Değerli milletvekilleri, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 1’inci maddesine göre, tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve kamu tüzel kişileri ile özel idareler, belediyeler, köyler, cemiyetler ve dernekler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli teşekküllere kooperatif denir.

Kanuni tanımın da hükme bağladığı üzere kooperatifler, ortaklıklarının ekonomik menfaatlerini, meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını kendi aralarında dayanışma içinde çözmek amacıyla kurulurlar.

Dünya, bu amaçlarla kurulan ilk modern kooperatifi 1844’te Manchester’da kurulmuş “Haksever Öncüleri Kooperatifi” olarak kabul etmektedir. Ancak, tam karşılığı kabul edilmese de Türk milleti, Türk kültürü bu yapılanmanın getireceği faydaları Ahilik teşkilatıyla 1200’lü yılların başında keşfetmiştir.

Ahilik teşkilatı, Anadolu’daki Türk zanaatkarları ayakta tutmayı amaç edinen bir esnaf örgütüdür. Teşkilatın en önemli unsuru ise dayanışma ve kardeşliktir. Doğru yoldan şaşmadan ticaret yapabilmek için de kendilerine dinî ve ahlaki kuralları örnek almışlardır. Tarihimizde, 1863 yılında yüksek faiz ve tefecilik anlayışına karşı Mithat Paşa tarafından kurulan Memleket Sandıkları ile 1883 yılında kurulan Menafi Sandıkları, Türk kooperatifçilik hareketinin ilk kurumsal örnekleridir. Bugün çifter maaşlı yöneticileriyle anılmak zorunda kalan Tarım Kredi Kooperatiflerinin temeli, 1924’te çıkarılan İtibari Zirai Birlikleri Kanunu’yla atılmıştır. 1924’te, daha cumhuriyetimiz 1 yaşında iken çiftçilerimiz için atılan temel, bugün, yönetiminin çiftçi bile olmayanlarca ele geçirilmesi sonucu sarsılmaya başlamıştır. 1925’te Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün öncülüğünde ve ortaklığında kurulan Ankara Memurin Erzak

(x) 283 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

Kooperatifi de cumhuriyet tarihimizin ilk kooperatifçilik çalışmaları arasında yerini almıştır. 1961 Anayasası, devlete kooperatifçiliğin gelişmesi açısından anayasal bir sorumluluk yüklemiştir: “Devlet, kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.” 1982 Anayasası’nda bu hüküm genişletilmiştir: “Devlet, milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.”

Buraya kadar konuşmamda, kooperatifçiliğin tarihsel geçmişinden bahsettim çünkü ülkemiz geçmiş dönem mirasıyla birlikte bu konuya uzak değil. Kooperatifçiliği keşfetmeye gerek yok; Türk kültürü, 13’üncü yüzyıldan beri benzer uygulamaları bugünkü anlamıyla olmasa bile başlatmış. Bugünden sonra yapılması gereken, değişen dünya ve ülke şartlarını, sosyal ve ekonomik gereklilikleri dikkate alıp aksaklıkları gidererek kooperatifçilik üzerine uygulamalara destek olmaktır. Bu anlamda getirilen kanun teklifine olumlu bakıyoruz ancak kanun teklifinde var olan bazı maddeler mevcut kanunla çelişiyor, bazılarında gözden kaçan noktalar var, bazılarının amacı ise tam anlaşılmiyor. Bunu Komisyon toplantısında dile getirdik, ne yazık ki iktidar muhalefetten gelen her öneriyi reddetmek alışkanlığında olduğu için bu önerilerimizi dikkate almadı; ne diyelim, alıştık artık. Ancak iktidar milletvekilleri de kendi getirdikleri kanun teklifi için Komisyon görüşmeleri sırasında 7 ayrı değişiklik önergesi verdi. Bu neyi göstermektedir? AK PARTİ’si Komisyona getirdiği kanun teklifini hazırlarken çok acele etmiştir, yeterli çalışma yapmamıştır. Teklif 3 bakanlığı ilgilendirmesine rağmen, alt komisyonlara havale edilmemiştir ve her zaman olduğu gibi istişareye kapalı bir biçimde, sonradan başka bir torba kanunda düzeltilmek üzere kabul yoluna gidilmiştir. Kanunlar neden yangından mal kaçırılırcasına yapılıyor, bunun bir mantığı var mı? Kooperatifçilik, tarımın daha verimli bir hâle gelmesi için çok önemli bir uygulamadır. Bu kanun teklifinde de tarım satış kooperatifleri ve birlikleri hakkında maddeler var. Buna rağmen, teklifin tali komisyonu olarak görülen Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonunda görüşülmemiştir. Bir daha soruyorum: Neden? Bu hâl, hem Türkiye Büyük Millet Meclisinin kanun hazırlama ciddiyetine yakışır bir durum değildir hem de konunun muhataplarına karşı büyük bir haksızlıktır.

Bir diğer husus, 1163 sayılı Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 18 defa değişikliğe uğramıştır. Özellikle yapı kooperatifleri bahane edilerek kanunun özü ve demokratik yapısı bozulmuş, hatta yapılan her değişiklik sonrası kanun, Ceza Kanunu niteliğine büründürülerek siyasi müdahalenin önü açılmıştır. Zaman zaman yapılan değişikliklerle bu sıkıntı aşılmaya çalışılmıştır ama yapılan düzenlemeler konunun muhataplarının yeterli bulunmamıştır. Şu an kanundaki 19’uncu değişikliği görüşüyoruz. Komisyon görüşmelerinden anladığımız kadarıyla çok yakında bu kanunun “bazı kanunlarda değişiklik” adı altında yeniden önümüze geleceği aşikârdır. Böyle olması yerine, keşke uzun zamandır gördüğümüz ve birbirinden alakasız torba kanunların aksine konuyla ilgili maddelerde değişiklik içerdiği için takdir ettiğimiz bir kanun düzenlemesini, kısa zaman sonra tekrar görüşmek zorunda kalmayacağımız bir şekilde yapabileseydik.

Değerli milletvekilleri, biraz önce de değindiğim gibi, kooperatifçilik 3 ayrı bakanlığın uhdesinde yürütülmektedir. Bu kapsamda, Tarım ve Orman Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ve yeni adıyla Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının görev ve sorumluluğunda faaliyet gösteren 26 türde 60 bine yakın kooperatif kurulmaktadır. Bu kooperatiflerin ortak sayılarının toplamı ise 6,5 milyon insana yakındır. Bu sayılar gün gün yeni kooperatiflerin kurulmasıyla birlikte değişmektedir ancak sayıca fazla görülmele birlikte ülkemizde kooperatifçilikteki sayısal değişim, gelişime yansımamaktadır. Ne üye sayısı ne ekonomik büyüklüğü ne de yarattığı istihdam açısından kooperatiflerimiz dünya ortalamasını da Avrupa ortalamasını da yakalayamamıştır. Neden? Bu sorunun cevabını da ülke gerçeklerimiz üzerinden vermeye çalışalım.

Ülkemizi bir kooperatif olarak kabul edelim. 84 milyon vatandaşımız da bu kooperatifte dayanışma içinde üretim yapmak, üretimini artırmak ve adaletli bir biçimde paylaşmak için bir araya gelmiş olan üyeleri olsun, kooperatifin başkanı da Sayın Cumhurbaşkanı olsun. Her üye eşit şartlarda kooperatife üye ve eşit şartlarda ortak olduğuna göre hedef bellidir: Birbiri üzerinde üstünlük sağlamadan, birini diğerinden ayırmadan, birbirinin üzerine basmadan, hep birlikte emek vererek kazandıklarını adaletli bir şekilde paylaşmak. Bu kooperatif, hedefine kitlendiği sürece başarısız olabilir mi? Olabilir. Ne zaman? Niyet bozulduğunda, araya nifak sokulduğunda, adalet unutulduğunda ve başkan, üyelerinin bir kısmını dışlamaya soyunduğunda. İşte, bizim, bugün, kooperatiflerimizin yaşadığı durum tam da budur. Niyet bozulmuştur, kooperatifler arasına nifak sokulmuştur, adalet unutulmuştur, üye olmayanlar başkanlığa soyunmuştur. Bugün, ne yazık ki kooperatifler “bizden olanlar” ve “diğerleri” ayrımına tutulmaktadır. Bugün, ne yazık ki kooperatifler dayanışma ruhundan uzaklaştırılmaktadır. Bugün, ne yazık ki bazı kooperatifler yağma, yağmalama ve kadrolaşma aracı hâline getirilmeye çalışılmaktadır. Bugün, ne yazık ki üye sayısı ve etkinliği fazla olan kooperatifler iktidarın siyasi etki ve baskısı altına girmeye zorlanmaktadır. Bu arada şunu da söylememiz gerekiyor: Kooperatifler ilk defa siyasi vesayetle AK PARTİ’si döneminde karşılaşmamıştır; darbe dönemleri özel kooperatifçiliğin üzerine kapkara bir gölge gibi çökmüştür ama AK PARTİ’si iktidarı da bu vesayet anlayışını parasal ve sayısal etkinliği fazla olan kooperatifler üzerinde uygulamaya yönelik bir miras olarak kabul etmiştir. Bir çiftçi kuruluşu olan Tarım Kredi Kooperatiflerinin bugünkü yönetsel yapısı buna en iyi örnektir. AK PARTİ’si 2012-2016 dönemini kapsayan Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı’nı hazırlamıştır, Ağustos 2019’da ise Ticaret Bakanlığında yapılan yeni duyuruyla birlikte Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı kapatılmıştır çünkü yeni bir eylem planı ihtiyacı doğmuştur. Yeni duyuru 2019-2023 dönemini kapsayacak yeni bir strateji belgesinin hazırlanması için çalışmalara başlandığı yönünde olmuştur. Sonuca gelelim: 2021’in sonuna yaklaşıyoruz, iktidar, kooperatifler için yeni bir eylem planı hazırlamamıştır ama kooperatifleri doğrudan ele geçirme planını devreye almıştır.

Değerli milletvekilleri, ne yazık ki bu bakış açısı iktidarın, üzerinde baskı kurmaya çalıştığı yapıların verimini de verimliliğini de üretimini de kazancını da doğrudan etkilemektedir. Özellikle Cumhurbaşkanının Tarım Kredi Kooperatifleri marketleri üzerindeki söylemleri bu kuruluşun çiftçi kuruluşu olduğu gerçekliğinden uzaklaştırıp iktidarın bir organı olarak algılanmasına neden olmaktadır. Hâl böyleyken Tarım Kredi Kooperatiflerinin Yönetim Kurulu üyeliklerinde yapılan siyasi ve çifter maaşlı atamalar, birlikteliğin kaç market açacağına ilişkin talimatlar bu algının üzerine tüy dikmektedir.

Kooperatifçilik, aile çiftçiliğinin örgütlü hâlidir. Bu anlamda, tarım kooperatifleri de geniş bir ailedir. Buradan, bu büyük ailenin üyeleri adına Sayın Cumhurbaşkanına seslenmek istiyorum: Ülkenin ekonomisi ortada, dolar almış başını gidiyor, bu şartlarda geri gelmesi imkânsız. Parası olan üretim yapmaya korkuyor, parası olmayan zaten perişanları oynuyor. Vergi Usul Kanunu’nda yapılan düzenlemeyle çiftçilere güya müjde verdiniz, çiftçiyi, desteklemeden kesilen vergiden muaf tutunuz. Bu mudur çiftçiye reva görülen destek? Ağızlarına parmağınızın ucuyla bal çalmaya çalıştığımız çiftçiler daha bugünden, gelecek yılın zararının altından nasıl kalkabileceğini hesaplıyor. O yüzden, gelin, çiftçi kuruluşu olan Tarım Kredi Kooperatiflerinin üzerinden elinizi çekin, yönetimine karışmayın, marketlerine karışmayın.

Bu arada, hazır konu Tarım Kredi Kooperatiflerinden açılmışken çiftçinin bir talebini de buradan dile getirmek istiyorum: Malum, neredeyse bütün tarım üreticilerimiz Ziraat Bankasının yanında Tarım Kredi Kooperatiflerine de borçlu durumda. Tarım Kredi Kooperatifleri, Ziraat Bankasından aldığı fonların üzerine kendi faiz, kâr marjlarını ekleyerek üreticiye aktarıyor. Bu model, ne yazık ki çiftçinin kredi maliyetlerini ağırlaştıran kademeli bir modeldir. Kooperatifler kanalıyla tarımsal ürünleri

üreticiden tüketiciye en kestirme yoldan aktarmaya çalışmak isterken tarımsal kredilerin böylesine kademeli bir yoldan aktarılması doğru bir uygulama değildir.

Sayın milletvekilleri, pandemi süreci dayanışmayı esas alan ekonomik faaliyetlerin önemini dünyada göstermiştir. Bireysel olarak güçsüz kalacak ekonomik faaliyetlerin daha güçlü ve sürdürülebilir hâle gelmesini sağlamak açısından kooperatiflerin önemi bu dönemde bir kere daha ispatlanmıştır. Bu noktada, bu hususun altını çizerek belirtmek isterim ki devlet desteği yanında, görev ve sorumluluğun asli sahipleri kooperatiflerdir. Kooperatifler ulusal ve uluslararası pazarda varlık göstermek istiyorlarsa öncelikle, çok amaçlı, çok ortaklı kooperatiflere geçmek ve kendi aralarındaki iş birliğini güçlendirmek zorundadır. Kooperatifler özerk yapılardır, siyasi iktidar, kooperatifleri yönetmeye kalkarsa bunun adı kooperatifçilik olmaz. Bu kurala sahip çıkması gereken kooperatifler, uyması gerekenler ise iktidardır. Bu nedenle, kooperatifler öncelikle üst örgütlenme yapılarına sahip çıkmalı, iktidar da kooperatiflerin yönetimine karışmak yerine demirbaş, makine ve ekipman alımı, personel istihdamı, destekleyici krediler ve eğitim konusunda bu yapılara destek olmalıdır.

Değerli milletvekilleri, gelelim kanun teklifine ilişkin değerlendirmelerimize. Bu teklif, bizce, genel manada olumlu bir tekliftir. Özellikle, kadın girişimciler ile engelli girişimcilerin desteklenmesini biz de önemsiyoruz. Hatta daha da ileriye götürerek, bu desteklerden çoğunluğunu 30 yaş altı gençlerin oluşturduğu kooperatiflerin de yararlanmasını talep ediyoruz. Bu konuyu Komisyonunda bir önergeyle dile getirdik. Sevgili gençler, biliniz ki sizin adınıza ilettiğimiz bu talebimiz Komisyonunda kabul edilmemiştir, iktidar Komisyonu, hiç bir şey yokmuş gibi görmezden gelmiştir.

Komisyonunda dile getirdiğimiz bir diğer husus da teklifteki bazı maddelerin esas kanunla çeliştiği, bazılarında gözden kaçan noktalar olduğu, bazılarının ise amacının tam olarak anlaşılmadığı yönünde olmuştur. Ama ne yazık ki bu uyarılarımız da önerilerimiz de objektif bir şekilde değerlendirilmemiş, her zaman olduğu gibi oy çokluğuyla reddedilmiştir. Biz, istişareye kapalı bir şekilde kabul edilmeyeceğini bilerek de olsa kanun teklifinin bazı maddelerine ilişkin görüşlerimizi Komisyonunda dile getirdik ve burada da tekrarlıyoruz: Kanun teklifinin 4'üncü maddesi genel kurul toplantısının ana sözleşmede hüküm bulunması şartıyla elektronik ortamda da yapılabileceğini düzenlemektedir. Dönem, pandemi dönemi, doğal olarak bazı değişiklikler sürece uygun olarak düzenleniyor ancak ülkenin her yanı eşit imkânlarla sahip değil, bu da bir başka ülke gerçeği. Özellikle kırsal bölgelerde henüz yeterli teknik altyapı oluşmadığı durumda kullanılacak platform altyapısı, hükümet komiserinin katılımı, toplantı yeter sayısının tespiti, tutanakların kayıt yöntemi gibi hususlar açıklığa kavuşturulmadan elektronik ortamda yapılacak genel kurullar ortakların tam temsili bakımından sorun yaratacak ve telafisi zor olumsuzluklara neden olabilecektir.

Kanun teklifinin 5'inci maddesinde, kooperatif yönetim kurulu üyelerinin ve yedeklerinin seçilmelerini takiben en geç dokuz ay içinde kooperatifçilik eğitim programını tamamlamaları şartı getirilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve çeşitli Anayasa Mahkemesi kararları, hukuka uygun olarak kazanılmış, kişiye özgü ve lehte kararları sonuç doğuran hakları "müktesep hak" kavramıyla korumaya almaktadır. Bu kapsamda, seçimle göreve getirilen üyelerin eğitim şartı öne sürülerek üyelikten çıkarılmaları müktesep hak kavramının ihlaline neden olacaktır.

Kanun teklifinin 8'inci maddesiyle, yönetim kurulu üyelerinin görevlerinin bitiminden itibaren üç iş günü içinde sorumluluklarında bulunan bütün belge ve mal varlıklarını tutanakla yeni seçilenlere teslim etmesi zorunlu hâle gelmektedir. Hayatın olağan akışı dikkate alındığında üç gün çok kısa bir süredir. Bu sürenin on beş güne çıkarılması teklifle amaçlanan hukuki çıkarın temini açısından büyük önem arz etmektedir. Yasal tescil süresi on beş gündür, tescili tamamlanmamış bir yönetim kuruluna evrakların teslim edilmesi başka olumsuzlukları beraberinde getirebilir.

Kanun teklifinin 9'uncu maddesi de 5'inci maddesi gibi Anayasa'yla güvence altına alınan "müktesep hak" kavramının ihlalini içeren bir maddedir. Maddeye göre, kooperatiflerin denetleme organı içerisinde görev ifa eden üyelerin ve yedeklerinin seçilmelerini takip eden en geç dokuz ay içinde kooperatifçilik eğitimi programını tamamlamaları şarttır. Süresi içinde eğitim şartını sağlamayanların denetçiliğinin düşeceği öngörülmüştür. Kanun teklifinin birçok maddesinde kooperatifçilik açısından olumlu yaklaşım olmakla birlikte seçilmiş üyelere anayasal güvenceyle verilmiş olan hakların ihlaline neden olacak bu düzenlemeyi doğru bulmadığımızı belirtmek istiyorum.

Talebimiz, ilgili düzenlemenin seçimle göreve gelen mevcut üyeler için uygulanmamasıdır. Ayrıca gerekirse aday olmadan önce aday olma şartı olarak eğitimi koyabilirsiniz. Eğer eğitim göreve seçilmenin şartlarından biri olarak öngörülecekse kapsamı, eğitimi verecek kişi veya kurumlar, eğitim süresi ve eğitimin kurucu unsurlarına ilişkin temel hususlar kanunda düzenlenmeli ve yalnızca pratiğe ilişkin ayrıntılar yönetmeliğe bırakılmalıdır.

Kanun teklifinin 10'uncu maddesi bir çelişki maddesidir. Kanun teklifiyle düzenlenen madde, Kooperatifler Kanunu'nun kooperatifler birliklerinin ve birliklere üye olmanın hukuki altyapısını tesis eden 77'nci maddesiyle çelişmektedir. Yapılmak istenen değişiklikle, kooperatiflerin kooperatif birliklerine, kooperatif birliklerinin de merkez birliğe ortak olmadığı takdirde kamu yararlarından, kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefalet sağlayamayacağı ve kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapamayacağı hüküm altına alınmaktadır. Kanunun lafzına ve özüne aykırılık ihtiva eden bu maddenin bu kanun teklifi görüşmeleri sırasında düzeltilmediği takdirde birkaç ay içinde torba kanun içerisinde değişikliği istenen bir teklif olarak önümüze geleceği de aşikârdır. Genel Kurulu, görüşülmüş bir kanun teklifini tekrar tekrar gündeme alarak oyalamak yerine tam da bugün düzeltmek, hem zaman hem de işleyiş açısından doğru bir yaklaşım olacaktır.

Muhalefet şerhimizde uyarıda bulunmak zorunluluğu hissettiğim bir diğer madde de 12'nci madde. Teklifte kooperatifler ve üst kuruluşlarına genel kurul toplantılarından en az on beş gün önce ilgili bakanlıktan temsilci talebinde bulunmaları zorunluluğu getirilmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

YASİN ÖZTÜRK (Devamla) – Sayın Başkanım, tamamlıyorum.

Usulüne uygun talepte bulunulduğu takdirde, temsilcinin toplantıya katılmaması hâlinde yapılması öngörülen genel kurulun gerçekleştirilmesine imkân sağlanmıştır. Bakanlık temsilcisinin ücretiyse ilgili kooperatif tarafından alınmaktadır. Ne var ki tersinden yorumla, ilgili teklif, temsilcinin toplantıya katılmaması hâlinin kanunen yolunu açmaktadır. Bu durum, pratikte keyfiliğe ve hukuka aykırı uygulamalara yol açacaktır. Ek olarak genel kurullara katılmakla yükümlü ve görevli kamu görevlisinin görevini ifa etmemesine neden olacak hukuki bir durum yaratılması idarenin etkinliğini de zedeleyecektir.

Son söz olarak diyorum ki: Yarattığı istihdam dolayısıyla dünya ekonomilerinde üçüncü sektör olarak kabul edilen kooperatiflerin ülke ekonomimizde de hak ettiği noktaya gelmesini temenni ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN – Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Antalya Milletvekili Sayın Abdurrahman Başkan.

Buyurunuz Sayın Başkan. (MHP sıralarından alkışlar).

MHP GRUBU ADINA ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Sayın Başkan, Gazi Meclisimizin değerli milletvekilleri ve televizyonları başında bizleri izleyen aziz Türk milleti; görüşmekte olduğumuz

283 sıra sayılı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin tümü üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kooperatifler diğer işletmelerden demokratik yönetimleri, sorumluluk, eşitlik, adalet, yardımlaşma ve dayanışma gibi değerlerin kılavuzluk ettiği girişimler olarak ayrılmakta ve etki alanının merkezinde yer almaktadır. Günümüzde kooperatifçilik kamu ve özel sektör yanında üçüncü bir sektör olarak kabul edilmekte ve özel sektörle birlikte ekonomik ve sosyal kalkınmanın lokomotifi olarak görülmektedir. Küresel ölçekte rekabet ile kamu yararı arasındaki dengenin kurulması ve bu dengenin kalıcı olabilmesini sağlayan temel araçlardan biri olarak kabul edilmesi nedeniyle kooperatifçilik bireylerin ve toplumun ekonomik ve sosyal kalkınması açısından oldukça önemlidir.

Ülkemizde geçmişi Osmanlı'ya uzanan kooperatifçiliğin Türkiye'deki ilk uygulaması 1863 yılında devlet eliyle kurulan Memleket Sandıklarıyla başlamıştır. Cumhuriyetimizin kuruluş ve gelişme sürecinde de kooperatifçilik alanında esaslı adımlar atılmak suretiyle kooperatif sayısının her geçen gün arttığı bilinmektedir. Kökeni yüzyıllar öncesine dayanan kooperatiflerin bugün küresel çapta yaklaşık 400 milyon kişiye doğrudan ya da dolaylı istihdam sağladığı, dünya genelinde 10 kişiden 1'inin, Avrupa'da ise 5 kişiden 1'inin kooperatif ortağı olduğu bilinmektedir. Sadece Avrupa'da kooperatiflerin oluşturduğu toplam ekonomik büyüklüğün 1,5 trilyon avroya yaklaştığı, benzer şekilde dünyanın en büyük 300 kooperatifinin toplam cirosunun 2 trilyon doların üzerinde olduğu görülmektedir. Kooperatifler etkinliklerinin merkezine insanı koymaları, piyasa dengelerini düzelterken etkin piyasa mekanizmalarını sağlayan bir denge unsuru olmalarıyla, küçük sanayi işletmelerine, kendi sistematığı ve özerk yapıları içerisinde güçlü ekonomik yapılar olarak piyasaya ve üretime katkı vermektedir. Ürün ya da hizmet arzını koordine etmek suretiyle piyasa dengelerini sağlamaları ve üretimden tüketime kadar, konuttan sağlığa, bankacılıktan sigortacılığa kadar pek çok alandaki başarılarıyla hem küreselde hem ülkemizde önemli üretim ve değer katkısı veren kuruluşlardır.

Değerli milletvekilleri, yüzyıllar önce Memleket Sandıklarıyla başlayan, lonca, imece gibi tarihimize ait sosyoekonomik örgütlenmelerle milyonlarca kişiye istihdam sağlayan ve bugün itibarıyla çok önemli bir ekonomik büyüklüğe ve sosyal ağa ulaşan kooperatifçiliğimizin daha ileriye gitmesi ve bu alanda yaşanan sorunların giderilmesi, daha etkin yapılara ulaşabilmesi bakımından görüşmekte olduğumuz kanun teklifi oldukça önem arz etmektedir.

Kooperatiflerin ilgili bakanlıklara göre dağılımı göz önüne alındığında, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının kendi alanında 35.938, Ticaret Bakanlığımızın çalışma alanında 12.327, Tarım ve Orman Bakanlığının çalışma alanındaysa 11.499 kooperatifin faaliyet gösterdiği; toplam kooperatif sayısı dikkate alındığındaysa 59.764 kooperatifin 6 milyon 328 bin 945 ortağıyla ülkemizde faaliyette bulunduğu bilinmektedir. Bu da nüfusumuzun yaklaşık olarak yüzde 7'sine tekabül etmektedir.

2021-2023 Yeni Ekonomi Programı'nda kooperatifçiliğin geliştirilmesiyle ilgili, kooperatiflerin ve üst kuruluşların daha şeffaf, daha etkin, daha profesyonel bir yönetime kavuşturulması ve bu kapsamda ilgili mevzuat değişiklikleri ve gerekli güncellemelerin yapılacağına ilişkin taahhütlere yer verilmiştir.

Ülkemizde kooperatifçilikle ilgili politikaları belirlemekle görevli ve öncü kurum Ticaret Bakanlığımızdır. Kooperatiflere kuruluş, işleyiş ve denetim hizmeti sunan diğer bakanlıklar ile kooperatifçilik sektörünün temsilcileri ve ilgili kurum ve kuruluşların katkılarıyla hazırlanan Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı'nda kooperatifçiliğimizin sorunları bütüncül ve detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Bahse konu belgede belirlenen misyon ve vizyon doğrultusunda sorunların giderilmesi, kooperatifçiliğin ideal yönde gelişebilmesi için ülkemizde uygun kanuni düzenlemelerin

ve politikaların oluşturulabilmesi amacıyla geçici çözümlerin ötesinde sistem değişikliği ihtiyacı ortaya çıkmış ve bu nedenle 1163 sayılı Kanun'da uluslararası esaslar ve günün ihtiyaçları doğrultusunda değişiklikler yapılmasına ilişkin eylem planında özel bir maddeye yer verilmiştir.

Değerli milletvekilleri, kooperatiflerde etkin bir denetim sisteminin olmamasından dolayı yaşanan sorunları çözebilmek amacıyla çalışmalar yapılmış ve ülkemiz kooperatifçiliği ile kooperatifçilikte başarı yakalamış ülkeler arasındaki en önemli farklardan oluşan dış denetim sisteminin ülkemizdeki belli kriterleri taşıyan kooperatifler için de getirilmesi öngörülmüştür. Bu denetimler çok önemlidir şeffaflık açısından. Bu kapsamda, kooperatiflerimizin etkin bir denetim yapısının olması için Almanya, Japonya, Kanada, İspanya, Polonya ve İtalya gibi başarılı örnekleri de bulunan zorunlu dış denetim sistemi ülkemizde de uygulamaya geçirilmektedir. Bununla birlikte kooperatif ortağının, kooperatifin işleyişinden haberdar olabilmesi ve şeffaf bir yönetim anlayışının geliştirilebilmesi adına kooperatiflerde yönetim kurulu yıllık faaliyet raporunun, gelir gider farkı hesaplarının, bilanço ve denetçi raporlarının elektronik ortamda da ortaklar tarafından incelenmesine imkân sağlanmaktadır. Böylece ortakların, kooperatifin işleyişi hakkında daha etkin bilgi edinmesinin önü açılmaktadır.

Ayrıca, özellikle seçim dönemlerinde adaylar arasında fırsat eşitliğinin sağlanması ve seçimlerin daha şeffaf ve adil bir ortamda gerçekleştirilmesi amacıyla, aday olan kişilere genel kurul toplantısına katılma hakkını haiz olduklarını gösterir listeye erişme imkânı da vermektedir. Bilindiği üzere, kooperatiflerin kuruluş, işleyiş ve denetimleri, amaç ve faaliyet konularına göre üç bakanlıkça yürütülmektedir. Bu sebeple, ülkemizdeki bütün kooperatiflerin istatistik verilerine sağlıklı bir şekilde ulaşılabilir. Yapılan yeni düzenlemeyle, ülkemizdeki tüm kooperatiflere ilişkin verilerin tutulacağı merkezî bilgi sistemi uygulamaya geçirilmektedir. Sistemin hayata geçmesiyle birlikte işlem maliyeti ve zaman kaybı da azalacaktır. Ülkemizdeki tüm kooperatiflerin bilgilerinin yer alacağı bu sistem sayesinde hem uygulamada karşılaşılan birçok sorunun önüne geçilecek hem de kooperatifler daha şeffaf bir hâle gelecektir. Böylece güncel istatistiki bilgilerle etkin politikalar geliştirilmesinin de önü açılmış olacaktır.

Öte yandan, yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte isteyen kooperatiflere elektronik ortamda genel kurul yapabileme imkânı getirilmekte ve ortakları uzun mesafelerde bulunan veya ortağı çok olan kooperatiflerde aynı anda aynı mekânda bulunma zorunluluğunun ortadan kaldırılmasıyla zaman ve maliyet tasarrufu da sağlanacaktır. Böylece diğer şirket türlerine sağlanan bu teknolojik imkândan kooperatifler de yararlanacaktır.

Yapılacak kanun değişikliğiyle ülkemizde kadın girişimciler tarafından kurulan ve 2000'li yıllardan beri ekonomide kadın dayanışmasının iyi bir örneği olarak karşımıza çıkan kadın kooperatifleri ve hassas gruplardan olan engellilerin bir araya gelerek oluşturacakları kooperatiflerle ilgili olarak diğer şirket türlerine göre pozitif ayrımcılık yapılmak istenilmiş ve bu kooperatiflerin gerek kuruluş aşamasında ve gerekse faaliyet dönemlerindeki ticaret sicil müdürlüğünde ödedikleri tescil ve ilan ücretleri ile ticaret odasına kayıt ücreti, yıllık aidat ve munzam aidat ödeme mükellefiyetleri de kaldırılmıştır. Kadın ve engellilerimiz ülkemizin önemli sorununa çare üretebileceklerdir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşmekte olduğumuz kanun teklifinde yönetim ve denetim kurulu üyelerinin kooperatifçilik konusunda daha nitelikli bilgiye sahip olabilmeleri ve daha profesyonel bir şekilde görevlerini yerine getirebilmeleri amacıyla, seçildikten sonra kooperatifçilik konusunda eğitim alma zorunluluğunun getirilmesi hususu da düzenlenmektedir.

Bunun dışında, kanun değişikliğiyle, seçimi kaybeden bazı kooperatif yöneticilerinin kooperatife ait defter, belge ve sair varlıklarını yeni seçilenlere devretmemesi sorunu çözüme kavuşturulmaktadır, zira bu konuyla ilgili daha önce de bir düzenleme bulunmadığından seçilemeyen yönetim kurulu üyeleri

zimetlerinde bulunan defter ve belgeleri gereği gibi teslim etmiyor ve suistimallerde bulunuyorlardı. Bu soruna yönelik olarak, yönetim kurulu üyelerinin sorumlulukları altında bulunan belge ve varlıkları görevleri bitiminden itibaren üç iş günü içerisinde yeni seçilen yönetim kuruluna teslim zorunluluğu getirilerek bu evrak ve varlıkların güvenli bir şekilde devri sağlanmaktadır.

Bilindiği üzere, kooperatifler sermaye şirketi olmadığından düşük sermaye miktarıyla da kurulabilmektedir. Kooperatiflerde bir ortağın en az taahhüt etmesi gereken pay adedi 1, payın değeri ise sadece 100 TL'dir, hâl böyle olunca 700 TL'yle kooperatif kurulabilmekte ve bu asgari sermaye miktarı bazı alanlarda faaliyet gösteren kooperatifler için yeterli olmamaktadır. Bu kapsamda, düzenleme yapılması ihtiyacı hasıl olmuştur. Düzenlemeyle, on yıldır ülkemizde faaliyet gösteren ve yüksek sermaye gerektiren sigorta kooperatifleri için bir ortağın taahhüt edebileceği pay adedinin üst sınırı kaldırılarak bu kooperatiflerin kuruluşlarında yaşadığı sermaye sorunu çözüme kavuşturulmaktadır. Ayrıca taşıma kooperatifleri gibi bazı kooperatiflerde pay değerlerine ilişkin karşılaşılan sorun giderilerek pay değerini artırma yetkisi Bakanlığa verilmektedir. Örneğin, hâlihazırda bir payın değeri 100 TL iken taşıma kooperatifleri için bu değer Bakan onayıyla 500 TL olarak belirlenebilecektir.

Ülkemizde esnaf, sanatkârlar ve çiftçilerimizin ortak oldukları kooperatiflerin kefaletiyle ya da aracılığıyla düşük faizli kredi kullanılmakta ancak bazı durumlarda kooperatif yöneticilerinin keyfi davranışlarıyla karşılaşılabildiğinden bu alanlarda faaliyet gösteren kooperatiflere yönelik birtakım özel düzenlemelerin yapılması gerekmiştir. Buna göre, kamu kaynaklarından desteklenen kredilere aracılık eden kooperatifler ile tarımsal desteklemelere aracılık eden kooperatiflerin ortaklığa kabul işlemine yönelik yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu kooperatifler, yönetim kurulu ana sözleşmede belirtilen şartları taşıyanları ortaklığa kabulden kaçınmayacaklardır. Görüşmekte olduğumuz kanun teklifiyle, yönetim kurulunca ortaklık şartlarını taşıdığı hâlde ortaklığa kabul edilmeyen ve bu nedenle finansmana erişemeyen esnaf, sanatkârlar ve çiftçilerimizin mağduriyet yaşamalarının önüne geçilmesi de amaçlanmıştır. Bu kapsamda, kooperatif üst kuruluşlarının yöneticilerinin de ortaklığa kabule ilişkin yetkileriyle ilgili düzenleme yapılmaktadır. Aynı şekilde kooperatiflerde olduğu gibi, kooperatif üst kuruluşları da söz konusu düzenlemelere ilişkin şartları taşıyıp ortak olmak için kendilerine müracaat eden kooperatif ve birlikleri ortaklığa kabulden de kaçamayacaklardır.

Diğer taraftan, kooperatiflerde dikey yapılanmanın önünün açılması amacıyla bu kapsamdaki kooperatiflerin kooperatif birliklerine, kooperatif birliklerinin de merkez birliğine ortak olmadığı takdirde, kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefalet sağlanamayacağı ve kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapılamayacağı da hüküm altına alınmaktadır. Bütün bunların yanında, daha önce yalnızca konut yapı kooperatiflerine sağlanan amaç ve faaliyet konusunun değiştirilerek feshedilmeksizin faaliyetlerine devam etmesine ilişkin kolaylık sanayi sitesi, yapı kooperatifleri, toplu iş yeri yapı kooperatiflerini de kapsayacak şekilde genişletilmektedir. Ayrıca ana sözleşme değişikliği yapılarak yapı kooperatiflerinin amacının değiştirilmesi için tanınan altı aylık süre kısıtlaması kaldırılarak bu kooperatiflerin işlemlerinin kolaylaştırılması amaçlanmıştır. Böylece bu madde kapsamına giren yapı kooperatiflerinin tasfiyeden dönebileceği zamana kadar amaç ve faaliyet konusunu değiştirebilmesine ve kooperatiflere güvenin artırılmasına imkân sağlayacaktır.

Değerli milletvekilleri, konuşmamın bu bölümünde seçim bölgem Antalya'mızda son yıllarda kurulmuş olan kooperatiflerden bahsetmek istiyorum. Antalya'mızda 1 tane tarım satış kooperatifleri merkez birliği, 34 tane esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifi, 172 tane motorlu taşıyıcılar kooperatifi, 22 tane deniz yolcu taşıma kooperatifi ile 9 tane de tüketim kooperatifi, eğitim kooperatifi, temin tevzi kooperatifi, karayolu yük taşıma kooperatifi, üretim ve pazarlama kooperatifi, işletme kooperatifi, turizm geliştirme kooperatifi ve tarım satış kooperatifi olmak üzere toplam 348 tane

kooperatifimiz bulunmaktadır yani kooperatif zengini bir ilimiz de diyebiliriz. Antalya’ımızda 2020 yılında 23, 2021 yılında 9 olmak üzere son iki yılda toplam 32 kooperatif kurulmuştur. Bu kooperatiflerimizden 27’sinin kadın kooperatifi olmasının yanı sıra önümüzdeki süreçte kadın kooperatifleri birliğinin de ilimizde kurulması planlanmaktadır. Cumhurbaşkanlığı On Birinci Kalkınma Planı çerçevesinde kooperatif destek sistemi hayata geçirilmiştir ve finansal destek araçları geliştirilebilmektedir. Bu çerçevede kooperatiflerin makine ve ekipman alımı, nitelikli personel istihdamı, demirbaş alımları ile tanıtım amaçlı giderleri sübvansiyonlu kredi olarak desteklenecektir. Plan döneminde başta tarım satış kooperatifleri, kadın kooperatifleri ile sosyal nitelikli kooperatifler olmak üzere öncelikli sektörlerde faaliyette bulunan kooperatiflere destekler sağlanmaktadır.

Kooperatifçilikle ilgili kamuoyunda farkındalık sağlanması ve kooperatifçilik girişimciliğinin farklı alanlarda uygulanması yönünde çalışmalar yapılmakta olup bu çalışmaların bir örneği Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı olan KOOP-DES’tir. Ticaret Bakanlığınca yürütülen Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı (KOOP-DES) kapsamında 2020 ve 2021 yıllarında Antalya ilimizde faaliyet gösteren, ortaklarının çoğunluğunu kadınların oluşturduğu ve kadın emeğini değerlendirme amacı güden 25 kadın kooperatifimiz bu projeye başvuruda bulunmuş olup şimdilik 19 kooperatife hibe desteği verilmesi uygun görülmüştür. 17 kooperatifin ise hibe işlemleri yürütülmektedir. 8 tane kooperatifimizle ilgili Bakanlık merkez komisyonundan onay beklenmektedir. 2020 yılında 11 kadın kooperatifimize 1 milyon 135 bin 376 TL, 2021 yılında ise 4 kadın kooperatifimize 300.684 TL ödeme yapılmış; 2 tane kooperatifimize de yaklaşık 223.053 TL -Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı kapsamında- ödeme yapılacağını belirtmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, Antalya’ımızın kendisine atfedilen “turizmin başkenti” unvanını fazlasıyla hak ettiğini gururla söyleyebiliriz. Yeşil ve mavinin bulunduğu Antalya’ımızı coronavirus pandemisine rağmen 2020 yılında 3 milyon 444 bin 426 turist ziyaret etmişken 2021 yılı Ekim ayı itibarıyla Antalya’ımıza hava yoluyla gelen turist sayısı 8 milyon 38 bin 761’e ulaşarak İspanya’yı geride bırakmış, ülkemize ve bizlere turizm alanında büyük bir gurur yaşatmıştır. 4 mevsim turizmin yaşandığı güzel şehrimiz alınan pandemi tedbirleri ve 2’nci, 3’üncü doz aşuların tamamlanmasıyla eski günlerine tekrar kavuşacağına sinyalini vermiş bulunmakla birlikte, şehrimizin yıl sonuna kadar 10 milyon turiste ev sahipliği yaparak yeni bir rekora imza atacağına da canı gönülden inanıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmama son vermeden önce, 21 Ekim 1979 tarihinde, henüz 18 yaşındayken uğradığı hain saldırı sonucu ağır yaralanan ve kaldırıldığı hastanede şehit olan Antalyalı ülkücü şehidimiz Erdal Çor’u şehadetinin 42’nci sene devriyesinde rahmet ve minnetle anıyor, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Mersin Milletvekili Sayın Rıdvan Turan.

Buyurunuz Sayın Turan. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA RIDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve ekran başında bizleri izleyen değerli halkımız; ben de 283 sıra sayılı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’ne ilişkin görüşlerimizi ifade etmeye çalışacağım.

Şimdi, önce size bir kooperatif örneği vereyim, sonra bu kooperatifin içerdiği çarpıklıkları, çapraşıklıkları tedavi etmek açısından bu gelen teklifin ne kadar işe yarayıp yaramayacağını beraber değerlendirelim.

Tarım Kredi Kooperatifleri... Fahrettin Poyraz bu kooperatiflerin Genel Müdürü. Şimdi, bu kooperatifler bürokratik bir elit tarafından yönetiliyor. Sordum, dedim ki: “Ya, 11 yerden 180 bin lira maaş alıyormuşsunuz.” Cevap vermedi. Sonra çıktı “Böyle iddialarda bulunuluyor ama bu doğru

değil, ben aslında 62 bin 500 lira alıyorum.” dedi, içimiz rahatladı böyle olduğu için. Bu Tarım Kredi Kooperatiflerinin iştiraki olan Bereket Sigorta, Ümraniyespor’a sponsorluk yaptı, hem de isim sponsorluğu, hem de en pahalı sponsorluk. Şimdi, insan ister istemez soruyor: “Böyle bir kooperatifçilik olabilir mi?” Yani toplanan ya da kamu kaynaklarından gelen paraları bir spor kulübünün sponsorluğuna harcamak hangi kooperatifçiliğin zihniyetinde, felsefesinde var ve bu nasıl oluyor da hâlâ sürgit bir biçimde devam ediyor? Yine, TARKİM Genel Müdürünün kendi arkadaşına yüzde 30-40 daha ucuza zirai ilaç sattığını sordum “Yapılan her şey kanunlara uygundur.” dediler. Yılmadım, geçen yıl TAREKS Hayvancılığın -yine bu da Tarım Kredinin yan kuruluşu- yerli üreticiden 39 liraya aldığı eti Bosna Hersek’ten neden 45 liraya ithal ettiğini sordum “Yapılan her şey yasalar hükmü gereğince yapılmıştır.” diye bir cevap geldi.

Şimdi, ben bir milletvekili olarak bir kooperatifi denetleyemiyorum, ki denetim bir milletvekilinin en önemli vazifelerinden bir tanesi. Bu yasa teklifi böyle bir kooperatifi denetlemek konusunda nasıl iddia sahibi olabilir? Hele, onu boş verin, bu kooperatifi ortakları bu kooperatifi nasıl denetleyebilir?

Arkadaşlar, kooperatifçilik olağanüstü bir çıkmaza girmiş durumda epey zamandır. Bir defa şunun ayrımını çok sağlam yapmak lazım: Ticari şirketin amacı kârdır, aracı sermayedir ama kooperatifler esas olarak ortaklarının ekonomik ve sosyal kalkınmasını sağlamak için dayanışma, yardımlaşma ve kefalet ilkelerine göre çalışır. Eğer kooperatifleri biz ticari şirket gibi görürsek zaten baştan yanlış yapmış oluruz, baştan düğmeyi yanlış iliklemiş oluruz.

Biraz geriye gitmekte bence fayda var. Kooperatiflerin kökeni öyle zannedildiği gibi prekapitalist dönemlere falan ait değildir. Yani loncalar ve benzeri meslek örgütleri evet, bazı dayanışma ilişkilerini, imeceyi ortaya koymuştur ama esasen kooperatiflerin ortaya çıkışı kapitalizmdir. Niye böyledir? Çünkü feodalizmde kır merkezdi; kırdan olan insanlar, daha sonra kentlerin merkez olmasıyla yani kapitalizmin gelişmesiyle birlikte kırdan kente doğru yoğun bir biçimde göç etmeye başladılar. Bu yoğun göçün sonucunda, kapitalizmin yaratmış olduğu olağanca eşitsizlikten korunabilmek için sınıflarını birbirlerine dayama ihtiyacı, dayanışma içinde yan yana olma ihtiyacı hissettiler. İşte, 1800’lü yılların ilk dönemlerinde yani 1850 yılına kadar çıkan kooperatiflerin esaslı bu antikapitalist zihniyetle şekillendi ve o zamandan bu zamana da bir biçimiyle, iyi kötü devam ediyor. Emin olun, mevzuya bu zaviyeden baktığımızda, Türkiye’de kendi iç dinamiğiyle yani halkın talebiyle kurulmuş, çalışmaya başlamış bir kooperatifçilik deneyiminden ne yazık ki bahsedemiyoruz.

Bakın, Mithat Paşa örnek veriliyor. Mithat Paşa bir Osmanlı münevveridir, değil mi? Yani dolayısıyla, Mithat Paşa ve şürekâsı uygun gördüğü için Memleket Sandıkları kurulmuştur. Hadi biraz daha ileriye gidelim, cumhuriyete. Cumhuriyette de kurulan, Mustafa Kemal Atatürk’ün bizzat kurduğu kooperatifler de bizim bildiğimiz manada ya da olması gerektiği gibi tabanın inisiyatifi ve talebiyle kurulmuş kooperatifler değildir. Bu sebeple, ülkemizdeki -bunu üzülerek söylüyorum- kooperatiflerin kahir ekseriyeti bürokratik elitin, yöneticilerin uygun görmesiyle, bunu bir kalkınma modeli olarak görmesiyle, memleketin kalkınması için bir araç olarak tayin etmesiyle ortaya çıkmıştır. Kötü müdür? Hayır, kötü değildir ama tartıştığımız konu kooperatifse bundan bir adım daha ileriye gitmekte fayda var. Ya, bu mevzu öyle bir hâle gelmiş ki değerli arkadaşlarım, dönemin Ankara Valisi Nevzat Tandoğan’a atfedilen bir laf vardır: “Bu memlekete komünizm gelecekte onu da biz getiririz.” diye, tam da işte “Bu memlekette kooperatif lazımsa onu da ancak münevverler, okumuş yazmışlar, devletlular getirebilir.” diye bir zihniyet eskiden bu zamana devam etmiş, gitmiş. Bu sebeple, Türkiye’de kooperatifçilik her zaman devlet vesayetiyle mahlul olmuş; kendi başına karar alan, bir özerkliğe sahip olan, bu kararlarını pratikte uygulayan kooperatifçilik deneyimleri neredeyse hiç olmamış. Niye “neredeyse” diyorum, biliyor musunuz? Bir ara bazı kooperatifler öne çıktı, bunlardan bir tanesi KÖY-

KOOP'tur. KÖY-KOOP, aslında, bir köy kalkınma kooperatifi modelidir, 12 Eylül 1980 darbesine kadar yüz binlerce üyeye ulaşmıştır. 12 Eylül askerî darbesi bu kooperatifi kapatmıştır. O kadar başarılı olmuştur ki alanda, örneğin, Romanya'dan traktör getirip -aracısız, direkt- getirdiği traktörü köylüye satmak suretiyle tarımda mekanizasyon açısından da çok faydaları olmuştur. Ama bürokratik denetim mekanizmaları onda da var mıdır? Vardır. Onda da devlet, kooperatifi, KÖY-KOOP başta olmak üzere, potansiyel bir komünist yuvası olarak görmüş müdür? Evet, görmüştür. İşte, 12 Eylül askerî diktatörlüğü, bu sebeple, Türkiye'deki bütün kooperatifi derdest etmiş durumdadır. 24 Ocak Kararlarıyla -ki 12 Eylül onun yolunu açtı, bilinecektir- ülkeye giren neoliberalizm, esasen, tam böyle bir zemin üzerinde şekillenmiştir. Niye bunu söylüyorum? Çünkü kooperatif demek yardımlaşmadır, dayanışmadır, kefalettir yani bu dünyada yalnız olmadığını anlatmaktır insanların, yan yana gelmelerini önermektir, birlikten kuvveti doğurmaktır ama neoliberalizm ülkeye girecekse, burada sermaye temelli işler yapılacaksa elbette ve elbette bu tür örgütlenmeleri sermaye istemez. Kapitalizmin doğuşunda Avrupa'da da benzer şeyler olmuştur. Sermaye örgütleri işçi kooperatiflerinin gelişiminin önünde her zaman engel teşkil etmiş durumdadır. Ne yazık ki biz, ülkemizde, devletin sürekli yukarıdan denetlediği, sürekli müdahale ettiği, hangi kararın nasıl alınacağına kadar kendi hükümet komiserleri tarafından yol verdiği kooperatifçilikten çok çektik, çok çektik.

Şimdi, şu soruyu hep beraber soralım: Ya, hadi Mithat Paşa'dan alalım, Mithat Paşa'dan bu zamana kadar bu memlekette kooperatifçilik niye düzelmedi kardeşim? Niye olmadı bu? Olmaz. Çünkü kamusal bir perspektifle kooperatiflere bakmıyoruz. İşte, bu gelen yasa teklifi de kooperatifi daha fazla denetlemek suretiyle, "dış denetim" diye bir şey kurmak suretiyle, aslında kooperatiflerin kendi iç dinamiğiyle, dinamizmiyle, karar alma süreçleriyle yaşayacak, ayakları üzerinde duracak örgütler, yapılar olması gerçeğini gözden irak tutmuştur. Bunu, deyim yerindeyse, kaldırıp çöp tenekesine atmıştır. Sadece bu teklif için söyleyemiyorum, bu zamana kadar ki bütün tekliflerde aşağı yukarı durum böyle olmuştur değerli arkadaşlar.

Şimdi, hep deniyor ya bize: "Ya, siz hep eleştiriyorsunuz; eleştir, eleştir, eleştir, hiçbir şeyi de beğenmiyorsunuz. E, bir şeyi de siz ortaya koyun da biz ona bakalım." Koyduk, 90 maddelik bir kooperatifler yasa teklifini geçen sene yazdık. Burada grubu olan bütün siyasi partilerimize, hatta olmayanlara da bu yasa teklifini gönderdik. Şimdi, bizim gördüğümüz temel mesele şu: Bu bir teknik düzenleme, gelen teklif bir teknik düzenleme. Biz diyoruz ki: Kooperatifçiliğin felsefesinde radikal değişimler ve dönüşümler yapmayan hiçbir kooperatif yasa teklifinin pratik karşılığı olmayacaktır. Bu sebeple de mutlaka ve mutlaka kooperatiflerin yardımlaşma, dayanışma ve kefalet gibi özelliklerinin öne çıkarılacağı ama her şeyden önce o kooperatifi kooperatif ortaklarının yöneteceği mekanizmaların kurumsallaşması lazım. Yani aslında mesele, biraz devletin de demokratikleşmesidir. Yalnızca kooperatifin iç mevzuatının demokratikleşmesi değil, kooperatifin çevresindeki evrenin de demokratikleşmesiyle bir şey ancak başarılabılır.

Ama buna rağmen teknik olarak da neler yapılması gerektiğine ilişkin önerilerimizi sıraladık. Bizim yasa teklifimizde bir defa diyoruz ki: Bu yapısal değişimi, dönüşümü yapmak için, bakın, 3 tane yasa var: 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu, 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun. Olmaz böyle. Yani 3 gariban köylü bir araya gelip de "Hadi biz bir kooperatif kuralım." dese bu kanunların içerisinden çıkması mümkün değil. 1163 sayılı Kanun temel kanun, bakıyorsun, başka bir şey kuracaksın ona göre de diğer kanunlardan faydalanıyorsun. Mevzuatın teke düşürülmesi lazım. Bizim yazdığımız kanun teklifiyle iddiamız, bu mevzuatı teke düşürdüğümüz biçimdedir.

İkincisi, 3 tane bakanlık bu alanı denetliyor. Olmaz, bu 3 bakanlığın yerine bir kooperatifler bakanlığının kurulması lazım değerli arkadaşlar. Ziraat Bankası gibi, artık, sermayeye 750 milyon dolar kredi verip, dönüp bakmaya bile tenezzül etmeyen bankaların, kooperatiflerin kredi sorununu çözmesi mümkün değil, bu Tarım Kredinin kredi sorununu çözmesi mümkün değil; o yüzden bir kooperatifler bankasının kurulması lazım. Bu kooperatifler bakanlığına ilişkin öneri çok şaşkıncı geliyor; vardı aslında, vardı biliyorsunuz, “Kooperatifler ve Kırsal İşler”di yanlış hatırlıyorsam, böyle bir bakanlık Türkiye’de zaten zamanında kurulmuştu, kapatılana kadar.

Kooperatiflerin demokratikleşebilmesi için, yönetim kurulu, temsilde yetkili kişiler gibi o bürokratik kastı daha da yerine çakan şeylerin genel kurul, kooperatifler meclisi, yürütme kurulu gibi demokratik mekanizmalarla değiştirilmesi gerekir.

Yine “huzur hakkı” diye bir şey var. Oradaki kooperatifleri şirketleştiren, karar alma süreçlerini yönetici bir elitin inisiyatifine terk eden bu süreçler ortadan kaldırılmalı. Kooperatiflerde de huzur hakkı yerine, sendikaların belirleyeceği, asgari ücretten yüksek olmamak koşuluyla ve kooperatif genel kurulunda karara bağlanmak koşuluyla ücretlendirmeye gitmek lazım.

Bir ucube de şu ortaklar arası faaliyet. Deniliyor ki: “Kardeşim, sen süt üretirsin, kooperatif faaliyetidir ama peynir yaparsan çıranı yakarım.” Niye çıranı yakıyor biliyor musun? O zaman ticari faaliyete girdiği için ümüğüme çöküyor ve benden vergi alıyor. Bu sebeple kooperatifler gelişmiyorlar, bu sebeple sermaye birikimi mümkün olmuyor.

Değerli arkadaşlar, küçük ve orta ölçekli kooperatifler de bizim önerimizdir. Bu “kooperatif içi faaliyet” diye tarif ettiğimiz şeyi “ortaklar arası faaliyet” diye tarif ettiğiniz şeyi kaldırmak gerekir. Bu, küçük ve orta ölçekli kooperatiflerin kalkınması için gereklidir. Domatesi üreten aynı zamanda -ne olacak ya, cebinizden mi veriyorsunuz- domates salçasını da üretsin, bir küçük imalathane kursun oraya, domates salçasını da satsın, kooperatifine faydalı olsun.

Geldik şu dış denetime. Kooperatifin iç denetçileri var, genel kurulda seçiliyor; üst birliğin kooperatifi denetlemesi var, yargısal denetimi var ama iktidardakiler bununla yetinmemiş, diyor ki: “Biz bir de dış denetim kuralım.” Kimler olsun bunun içerisinde? “Vallahi, bakanlıktan mali müşavirlere kadar herkes olsun.” Olmaz arkadaşlar, zaten kooperatiflerin ümüğüne çökmüşsünüz; zaten bürokratik yapı, devlet vesayeti, kooperatifleri nefessiz bırakmış, bunun üstüne bir tane daha denetim mekanizması kurmanın pratikte hiçbir anlamı ve karşılığı yok.

Bir başka sorun: Ana sözleşme lafta kalmış, ana sözleşmeye doğru dürüst atıf yok, burada da doğru dürüst atıf yok. O sebeple ana sözleşmenin kooperatifin aort damarı olduğunu, kanı canı olduğunu bilerek esas meselelerin ana sözleşmeyle karara bağlanması gerektiğini bir kez daha hatırlamak gerekiyor.

Çok tehlikeli olduğunu düşünüyorum: Kredi kooperatiflerine bir ortağın taahhüt edeceği pay adedinin üst sınırı kaldırılmış; bu, bir defa kooperatif felsefesiyle uyumuyor, bu yanlış. Bu pay miktarı belirlidir; belirli olmasa bir zengin gelir, tamam mı, herkes bir pay alırken o 50 pay alır, ondan sonra da o kooperatifi kendi kâr maksadının aparatı hâline dönüştürür; bu, kooperatif felsefesiyle uzak yakın alakası olmayan bir şeydir değerli arkadaşlar. Kooperatiflere bu sebeple yalnızca gerçek kişiler üye olmalıdır, ortak olmalıdır. Gerçek kişi olmayanların yani tüzel kişiliklerin, belediyelerin kooperatiflere ortak olmalarının sebebi -özellikle ticari şirketleri kastediyorum- kârdır, bundan uzak durmak gerekir. Oraya siz tüzel kişiliği soktuğunuzda, bir ticari şirketi soktuğunuzda o kooperatifin alacağı kararların hepsi dayanışma, yardımlaşma, kefalet amacıyla değil, o şirketin kâr amacıyla olacaktır, bunu da kabul etmek mümkün değildir. Devam edelim... Bunların hepsini kanun teklifimize yazdık ama iktidar mahfillerinde çok kıymetli görülmemiş; onlara da vermiştik aslında.

Yine, problemli bir şey daha var, bu 26'ncı madde de sonradan getirilmiş yani ilk başta yoktu: Tarım satış kooperatifleri ve bağımsız denetim dışında kalan tarım satış kooperatifleri birlikleri 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'ndan muaf oluyor. Ya, bir şeyi vergiden muaf kılacaksak gariban, küçük, köy kalkınma kooperatifleri var, fukara kooperatifler var, bunları vergiden muaf tutalım. Ama büyük olasılıkla Cumhurbaşkanının geçtiğimiz günlerdeki "Daha çok satış kooperatifi kurulmalıdır." fikrinin burada devamını görüyoruz. Bunlara vergi muafiyeti, vergi istisnası sağlayıp bu kurumların doğal olarak da faaliyetlerini vergisiz bir ortamda sürdürmeleri sağlanacaktır; asla ve asla bu yaklaşım doğru değildir. Ekonomik krizin yaratmış olduğu yetmezliği, insanların yoksulluğunu, gıdaya ulaşamama hâllerini inzibati yöntemlerle ya da makyaj yöntemleriyle, getirdiğiniz bu mevzuatla düzeltmek mümkün değildir değerli arkadaşlar.

Bir başka mevzu şu: Eğitim meselesi. Biz de yazdık, evet, eğitim meselesi önemli bir meseledir ama yönetim kurulu üyelerinin, denetmenlerin falan değil. Doğru dürüst kamusal kooperatif eğitimleri verilmeli. Biz öneriyoruz: Kooperatif üniversiteleri kurulmalı arkadaşlar ve bu kooperatif üniversiteleri yaygın eğitim yapmalı, ilk mektepten itibaren de tarım ve kooperatif dersleri mutlaka ve mutlaka müfredata girmeli. Bizim çocukluğumuzda vardı hatta, hatırlayacaksınız, böyle sarı kağıda basılmış tarım kitabımız vardı, çok şey öğrendik. Şimdi çocuklar domatesi zincir marketlerde yetiştiriyor zannediyor; sağ iktidarlar sayesinde topraktan bu kadar kopartıldık ne yazık ki.

Yine, bir yönetim kurulunda görev alan kişi başka bir yönetim kurulunda -biz tabii "yönetim" demiyoruz, kendi teklifimizde "yürütme" bunun adı- görev almamalı, herkes ancak bir işi yapar.

Yine, küçük ölçekli kırsal kalkınma kooperatiflerine, tarım satış kooperatiflerine, kadınların kurduğu, 30 yaşın altındaki gençlerin kurduğu ve engellilerin kurduğu kooperatiflere vergi istisnası tanımak gerekir. Bu teklifte şöyle anlatılmış: "Çoğunluğu engellilerden ve çoğunluğu kadınlardan oluşan" denilmiş. Bunun şöyle bir problemi var: Bu, rahatlıkla istismar edilebilecek bir şeydir. Bir de burada vergi istisnasından bahsedilmiyor, bazı bürokratik işlerde ödenecek meblağın bağışlanmasından bahsediliyor. Tam tersine, burada, sağlam bir vergi istisnasına -küçük ve orta ölçekli kooperatifler için söylüyorum, köy kalkınma kooperatifleri için söylüyorum- mutlak suretle ihtiyaç olduğu kanısındayız.

Bir başka konu üst birliklere üye olma meselesi; gerçekten büyük sorun. Üst birliklere üye olmak için kooperatifleri motive etmek lazım, özendirme lazım, teşvik etmek lazım ama bu inzibati yöntemlerle yani kredi ve girdi kullanmalarına izin vermemek suretiyle bu işi yapmanın pratik bir karşılığı yok. Bunu önermişsiniz ama kooperatif ile birliği ya da üst birliği -her neyse- bunlar arasındaki ilişkiyi demokratikleştirecek hiçbir öneride bulunmamışsınız, "Oraya üye olmazsan canını yakarım." demişsiniz -mealen söylüyorum- bunun da demokratik açıdan problemli bir yaklaşım olduğunu ifade etmek lazım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

RIDVAN TURAN (Devamla) – Elektronik düzenlemeye gelince, muhtelif yerlerde vurgu var yani bunda fayda var tabii ki ama şöyle de bir tarafı bu var işin: Bakın, bu kooperatif ortaklarının bir süre sonra kooperatif mekânını kullanmamalarına, oradaki dayanışma, kefalet, yardımlaşma ilişkilerini yaşamamalarına sebep olur ve bu, kooperatiften uzaklaştırıcı ve yabancılaştırıcı bir faktördür. Bunu özellikle ilgililerinize sunmak istiyorum değerli arkadaşlar.

Şimdi, gelelim hülâsaya. Daha aslında söylenecek çok şey var ama biraz süre kısıtlı. Şimdi, bizim ülkemizde özellikle kırsalın tasfiyesinin önüne geçmek için bir kooperatifçilik zihniyetine ihtiyaç var.

Kıymetli arkadaşlar, yıllardan beri bunu dönüp dönüp söylüyoruz ama bu, teknik düzenlemeyle olmaz; bu, politik bir düzenleme olmak zorunda. Bu, halkın...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RIDVAN TURAN (Devamla) – Selamlayabilir miyim?

BAŞKAN – Tamamlayınız efendim.

RIDVAN TURAN (Devamla) – Bu, özellikle küçük ve orta ölçekli, kır kökenli kooperatiflerin güçlenmesi için, ayakta kalması için, insanların bittiği yerde karınlarının doyması için ve sonuçta da yardımlaşma, dayanışma ve kefalet ilkelerine göre insanların sağlam bir toplum oluşturabilmeleri için olmazsa olmaz. Yoksa ne yazık ki böyle makyaj tedbirlerle, böyle göstermelik şeylerle bu meselenin çözülmesi mümkün değil. O sebeple, ben, bizim yazmış olduğumuz yasa teklifini, kooperatifler yasa teklifini bir kez daha ilginize sunuyorum. Bu yasa teklifi böyle geçse de gönül ister ki bütün partilerle beraber demokratik, sosyal, halkçı bir kooperatifler yasasını el birliğiyle geçirelim.

Teşekkürler. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Antalya Milletvekili Sayın Çetin Osman Budak.

Buyurunuz Sayın Budak. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin tümü üzerine Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım.

Uluslararası Kooperatifler Birliği verilerine göre, bugün, dünya nüfusunun yüzde 12'si yani yaklaşık 800 milyon kişi kooperatif üyesi durumunda. Dünya genelinde kurulmuş 3 milyondan fazla kooperatif var. Dünyanın en büyük 300 kooperatifinin ve iştiraklerinin yıllık ciroları toplamı ise -buraya dikkat edin- 2 trilyon 146 milyar dolar. Dünya çapında çalışan nüfusun yüzde 10'u kooperatifler tarafından istihdam ediliyor. Dünyada 2 milyar 800 milyon insanın çalışma hayatında olduğu varsayılırsa yaklaşık olarak 280 milyon kişi kooperatiflerde istihdam ediliyor. Dünyanın en büyük kooperatifi bir Fransız kooperatifi, Credit Agricole, cirosu yaklaşık 90 milyar dolar. Bu rakam, İstanbul Sanayi Odasının İSO 500'deki firmalarından ilk 75 şirketin cirosunun toplamına eşit bir kooperatif ve Türkiye'deki İSO 500 listesinde yer alan ilk 75 şirketin cirosu kadar büyük.

Dünyada kooperatifleşme her ne kadar gelişmekte olan kaynak yoksulu ülkelerde sanki çok önde olur diye düşünülüyorsa da öyle değil. Dünyanın en büyük kooperatifleri gelişmiş ülkelerde kurulmuş ve büyümüşler. Dünyanın 300 büyük kooperatif listesinde ABD'den 45, Fransa'dan 44, Almanya'dan 30, Japonya'dan 24, Hollanda'dan 17 diye böyle gidiyor; bunlar gelişmiş ilk 10 ekonomi ve en büyükleri de bu ülkelerde. Ekonomik faaliyetlere göre ise tarım ve sigortacılık alanında faaliyet gösteren kooperatiflerin bir adım öne çıktıklarını da görüyoruz. Bu iki sektör ilk 300 firma içerisindeki kooperatiflerin yüzde 67'sini oluşturuyor.

Değerli arkadaşlar, Türkiye'deki kooperatiflerin yapılarına şöyle bir bakarsak, maalesef doğru dürüst bir bilgiye bile ulaşamıyoruz. Bakanlığın internet sitesine şu anda girin, 2005-2016 yıllarının verileriyle karşılaşacaksınız. Biz bu Komisyona gelmeden önce “Bir değerlendirme yapalım yani buradaki istatistik rakamlara bakalım, Türkiye'de kooperatifçilik nereye gelmiş; küçük ve orta ölçekli kooperatifler, tarım kooperatifleri, küçük köy kooperatifleri nereye gelmiş, bununla ilgili de bir çalışma yapalım.” dedik ama maalesef millî gelire katkıları bile bilinmiyor. İyimser bir tahminle, bununla ilgili yaptıkları çalışmaları yani bu kanun teklifini getiren arkadaşların yaptıkları çalışmaları şöyle değerlendirdim: Herhâlde gerek görmemişler. Hiç olmazsa verilere oradan ulaşalım, beş senedir

buraya Bakanlık verileri işlenmiyor. Komisyon kooperatiflerle ilgili bir kanun teklifini getiriyor ama bununla ilgili etki analizleri yapılmamış, bugüne kadar diğer kanunlarla da ilgili böyle bir etki analizi çalışmasının yapılmadığını biliyoruz. E, o zaman neye göre kanun yapacaksınız? El yordamıyla kanun yapıyorsunuz.

Arkadaşlar, getirdiğiniz kanun tekliflerinin detaylarını aslında siz de verilere ulaşamadığınız için bulup getiremediniz Komisyona. Şimdi merakla bekliyorum, kanun teklifini getiren arkadaşlar burada acaba bize detaylı birtakım bilgiler sunacaklar mı? Kooperatifçilikte her ne kadar dünyanın çok gerisinde kalmış olsak da önemli kooperatiflerimizin olduğunu da burada vurgulamamız gerekiyor. ISO 500 listesinde 6 tane büyük kooperatif var veya “kooperatif iştiraki” de diyebiliriz. Bunlar; Trakya Birlik, Konya Şeker, Kayseri Şeker, GÜBRETAS, Tarım Kredi Yem, Tarım Kredi Birlik gibi sıralanabilir, 6 büyük şirket. Dolayısıyla, çok önemli bir alanla ilgili düzenlemeler yapıyoruz ama maalesef, iktidardan vekillerimizin bu özeni bu şekilde göstermediklerini de burada söyleyebilirim. Kanun teklifinin gerekçesinde 2021-2023 Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi Eylem Planı’na atıfta bulunuldu ama öyle bir eylem planı da yok. Teklif sahipleri teklifi 2012-2016 yıllarını kapsayan Eylem Planı’na göre hazırladıysa bu daha da vahim. O zaman bir eylem planı yapılmış ve bir daha eylem planı da maalesef göremiyoruz.

Kanun teklifiyle getirilmek istenenlere şöyle sırasıyla bir bakmakta fayda var: Kooperatif yönetim kurulu kooperatif ortaklığı için başvuranlarla ilgili kararını bir ay içinde bildirecek, kamu kaynaklarından destekli kredi kefalet ve tarım kooperatifleri ise şartları taşıyanların ortaklık başvurusunu kabul etmek zorunda olacak. Kooperatif ortaklık payı değeri 100 lira olarak güncelleniyor. Cumhurbaşkanı kararıyla artırılmakta olan ortaklık payının asgari değeri artık ilgili bakanlığın takdiriyle artırılabilir. Yüksek sermayeli sigorta kooperatifleri için taahhüt edilecek pay adedinde sınır gözetilmeyecek. Teknoloji uyum ve şeffaflık için kooperatif ortaklarının raporlara ve hesaplara elektronik ortamda da erişimi sağlanacak. Kooperatif ortakları genel kurula katılabileceklerin listesine Kooperatif Bilgi Sistemi üzerinden erişebilecek diye böyle uzayıp giriyor. Biraz sonra arkadaşlar da konuşacaklar, onlar da bunların detaylarına girerler ama burada özellikle dikkatinizi çekmemiz gereken bir nokta var, bu eğitim meselesi. “Kooperatifler kendi aralarında seçimleri yaptıktan sonra eğitim alacak.” deniliyor ve burada bir tanımlama yok, tanımlamanın içeriğini aslında kanunda belirlemeniz gerekiyor. Bunu Bakanlık mı yapacak, kooperatifler mi yapacak? Ki öyle kooperatifler var ki bu eğitimleri verme ihtimali yok. Ha “Eğitimleri almazsanız dokuz ay içerisinde, üyelikten düşürürüz.” diye bir tanımlama koymuşsunuz, o zaman üye de bulamayacaksınız bu kurumlara.

Değerli arkadaşlar, kooperatif üst kuruluşlarda dış denetim, finansal tabloların denetimi zorunlu hâle getiriliyor, zaten birçok açıdan denetim kurulları kooperatiflerde denetimini yapıyor. Aynı zamanda kamu denetliyor, demek ki yetmiyor bir de dışarıdan denetçi atanacak buraya -biraz sonra anlatacağım buraların nasıl arpalık hâline dönüştürüldüğünü- sanıyorum yeni kadrolar çıkarmak üzere böyle bir çalışma yapılıyor. Kanun teklifinde birçok önemli düzenleme yürütmenin keyfine bırakılıyor, mesela kanun teklifinin 5’inci maddesinde eğitim programı -biraz önce bahsettiğim gibi- muğlak bir şekilde bırakılıyor.

Evet, arkadaşlar, kanun teklifinin Komisyon görüşmeleri sırasında teklifin niteliğini artıracak bazı önerilerimiz oldu. Bunlardan biri, kooperatiflerin ve üst kuruluşların yönetim ve denetim kurullarında üçer dörder maaş ve huzur hakkı alımının önlenmesiydi. Bu, AK PARTİ milletvekillerinin tamamının oylarıyla reddedildi. Bu öneriyi dikkate almayarak gösterdiler ki üçer dörder maaş alanlardan bizim Komisyondaki vekil arkadaşlarımız da son derece memnun çünkü -biraz sonra sıralayacağım- bu kooperatiflerde yönetim kurulu üyesi olan, yönetim kurulu başkanı olan öyle güzel maaşlar alıyor ki

isim isim de bunları söylemek mümkün. Mesela, Tarım Kredi Kooperatifleri Genel Müdürü Fahrettin Poyraz, sizlerin arkadaşı, geçmiş dönemde Bilecik Milletvekili, AK PARTİ milletvekilliği yapmış. Bunun hakkında da bir haber çıktı, 180 bin lira huzur hakkı ve maaş aldığı iddia edildi ve bu iddiaları bu arkadaşımız yalanladı. Huzur haklarıyla birlikte aylık gelirinin 62 bin lira olduğunu söyledi. Şimdi, milletvekili maaşları çok eleştirilir “Şöyle alıyorsunuz, şu kadar alıyorsunuz.” diye. Arkadaş 180’i, tamam, reddediyor ama bir taraftan da itiraf etmiş; 62 bin lira maaş alıyor. Ya, burada özrü kabahatinden büyük. Anlaşılan, Tarım Kredi Kooperatiflerinde veya iştiraklerinde yönetim kurullarında bulunmak için AK PARTİ’li olmak fiili bir ön koşul hâline gelmiş. Çok fazla örnek var, kooperatiflerdeki yönetim kurulu üyeliklerini ve başkanlıkları internete girdiğiniz zaman şöyle bir tarayın, bunların hepsi önümüze dökülüyor. Ama birkaç tane örnek verelim: Tarım Kredi iştiraki olan GÜBRETAŞ Yönetim Kurulu Üyesi Zeynep Müjde Sakar AK PARTİ Genel Sekreter Yardımcısı ve AK PARTİ’nin 24’üncü Dönem milletvekili aday. GÜBRETAŞ Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Tunçak AK PARTİ Bursa eski Milletvekili. TAREKS Hayvancılık Yönetim Kurulu Üyesi Bünyamin Özbek AK PARTİ Bayburt eski Milletvekili. Tarım Kredi Yem Genel Müdürü Hasan Fehmi Kinay AK PARTİ Kütahya eski Milletvekili. O kadar çok ki, ben listeledim, şimdi bütün zamanımı yani yirmi dakikayı burada kullansam bu listeyi bitiremezdim. Bir diğer örnek: Geçen dönemde, 26’ncı Dönemde burada, bu sıralarda oturan bir milletvekili arkadaş Türkiye Esnaf Kefalet Kooperatifleri Başkanı ve burada da onu eleştirmiştik. O zaman “Milletvekili maaşı alıyorsunuz; Mamak’ta Esnaf Kefalet Kooperatifinde Yönetim Kurulu Başkanısınız, oradan maaş alıyorsunuz; Ankara Esnaf Kefalet Kooperatif Başkanı, oradan maaş alıyorsunuz; TESKOMB’un Genel Başkanısınız, oradan maaş alıyorsunuz. Altınızda makam arabaları, esnaf kan ağlıyor, siz buralardan -sanıyorum 2017’ydi, o zamanın parasıyla- 80 küsur bin lira para alıyorsunuz.” demiştim. Ha, bunun başka bir özel tarafı da var tabii. Şimdi, TESKOMB gibi bir yerde, esnaflarda CHP’lisi var, HDP’lisi var, MHP’lisi var, AK PARTİ’lisi var, herkes var fakat buranın tepesinde bir AK PARTİ’li milletvekili oturuyor ve oraya giden insanlar bir ön yargıyla gidiyorlar. Buradan kredi almak isteyen insan “Acaba benim siyasi kimliğimden dolayı mı bana kredi verilmedi?” deme hakkına sahip. Artık, bu kadar partilileşmiş, tek bir partinin insanların böyle özel kurumların başına gelmesinin kabul edilebilir bir tarafı yok ve geçenlerde komisyonda yine bu arkadaşımız –şu anda TESKOMB Genel Başkanı olarak devam ediyor– söz aldı –ben bu eleştiriye yaptım yani birçok AK PARTİ’li yönetim kurulu üyesinden bahsederek– ve dedi ki: “Bu işleri eğer maaş almadan yaparsak bu işler angaryadır, bu işleri yapacak adam bulamazsınız.” Ve bu reddedildi, komisyonda reddedildi, bunu da bilgilerinize sunuyorum.

Kooperatiflerde asıl amaç kıt kaynaklarla insanların genel ihtiyaçlarının karşılanması; tüketiciler için bu, üreticiler için de ne yapmak gerekiyor? Üreticileri bir araya –kendi başlarına gelemediği için– getirip en yüksek fiyattan onların ürünlerinin pazarlanması ve onların refah seviyesini yükseltmek. Böyle bir kanun görüşmüyoruz şu an, sadece ufak tefek düzenlemeler yapıyoruz, maalesef durum bu.

Şimdi, bu ve üçer beşer maaş meselelerinin üstünde çok fazla durmadan geçeceğim çünkü bunu artık sizler değil, bütün Türkiye biliyor. Yönetim kurulu üyelikleriyle 3 yerden, 5 yerden, hatta 11 yerden maaş alan insanların, AK PARTİ’lilerin olduğunu biliyoruz.

Arkadaşlar, 4 Ocak 2021’de asgari ücretlinin eline, 2.835 liralık asgari ücretin karşılığı olarak 385 dolar civarında maaş geçiyordu. Bugün net asgari ücretin dolar karşılığı 304 dolar. Asgari ücretli çalışanın maaşının alım gücü bu kadar süre içinde 81 dolar düşmüş yani -aşağı yukarı 9 lira desenez- asgari ücretli 700-800 lira gelir kaybetmiş. Şimdi, burada, dünyanın başka bir yerinde böyle bir örnek olmadığı için bunları söylemek zorundayım: Bir tarafta 3 maaş, 5 maaş, 7 maaş, 11 maaş alan var; “Bu işleri eğer bu maaşlar alınmazsa -ki çok yüksek maaşlar- angarya görürüm.” diyen TESKOMB Genel Başkanı var, Tarım Kredi Kooperatifleri Başkanları var ve asgari ücretlinin rakamı şu anda Çin’in altına

düşmüş durumda. Çin’de asgari ücretli çalışan 2.200 yuan alıyor ve bu, 342 dolara -bugünkü kurla- geliyor, bizim asgari ücretimiz 304 dolar alıyor. Dünyanın en ucuz iş gücü diye bütün dünyadaki sanayi yatırımları Çin’e gitmişti. Acaba bu yatırımlar şimdi dünyanın en ucuz iş gücüne sahip Türkiye’ye yağmur gibi akıyor mu? Akmaz çünkü yargınız bağımsız değil, hukukunuz dejenere olmuş, aynı zamanda da demokrasiden tamamen uzaklaşıp tek adam rejimine geçmişsiniz; gelmez sermaye. Bir taraftan kooperatif konuşurken bu gerçeklikleri de bir şekilde değerlendirmek lazım.

Evet, zaman kısaldığı için bazı konuları atlıyorum.

Şu, akaryakıtta gelen son zamlar; mazota gelen zamlar, benzine gelen zamlar... Biraz önce gene bir zam açıklandı, oto gaza da sanıyorum 22 kuruş civarında zam gelmiş.

Şimdi, çiftçiden üretim bekliyorsunuz, bir tarafta, geçtiğimiz dönemde, seçimden önce soğan depolarını, patates depolarını basıp tanzim satış mağazaları kurmuştunuz. O mağazalar ne oldu? Siz şu anda tekrar gidip o soğan üreticilerinin ya da soğanları depolayanların depolarını basıyor musunuz? Demek ki seçimlere kadar siz buradan bir popülizm elde etmeye çalıştınız ama olmadı. Şimdi de “Bırakınız yapınlar, bırakınız geçsinler, bunları destekleyelim, öbür tarafta esnaf ne olursa olsun.” dediğiniz ve bugün sadece “üç harflilerin” 30 binin üzerine çıktığı marketlerinin karşısında... Onları da bu sefer terörist ilan edip -ki onları bu şekilde semirten iktidar da sizsiniz- ve onları şu anda terörist ilan ederken bir taraftan da “Bin tane market kuracağız...” 500’ünü kurdular. “500 daha kuracağız, piyasa regülasyonunu sağlayacağız.” Mümkün mü? Yani piyasa regülasyonunu sağlayabilmek için piyasaya müdahale etmemeniz gerekiyor. 24 Ocak Kararlarıyla serbest piyasa ekonomisine geçtiniz. Burada bir karar vermeniz lazım; serbest piyasa ekonomisinden mi, karma ekonomiden mi, yoksa kapalı bir ekonomiden mi yanasınız? Ayrıca bunu da tartışmak gerekiyor, ayrı bir konu. Ve bunu Tarım Kredi Kooperatifleri aracılığıyla yapıyorsunuz. Tarım Kredi Kooperatiflerinin şu anda bin markete ödediği kira rakamı inanamayacağınız büyüklükte. Bir de ayrıca bunların lojistik merkezlerinin yapılması gerekiyor, tedarik merkezlerinin yapılması gerekiyor. Ve iki senedir zarar ediyor bunlar; iki senedir zarar ediyor, bu zarar da çiftçinin üstüne yükleniyor. Tarım Kredi Kooperatiflerinin zararı bir şekilde çiftçinin üstünde ve halkımızın üstünde.

Şimdi, bin tane market kurarak ne yapmak istiyorsunuz? Zaten fiyatlar pahalı. Vatandaşlar oraya gidiyor, marketteki fiyatları inceliyor, herhangi bir bakkaldaki fiyatları da inceliyor, bakkal fiyatından yukarıda. Burada sizin yapmak istediğiniz bildiğimiz popülizm yine. “Biz bunları açıyoruz, halkımızı ezdirmeyiz. Ucuz gıda ürünlerine buradan ulaşırsınız.” Ama onu bile becerememişsiniz.

Şimdi, eğer enflasyonu böyle düşürecekseniz düşüremezsiniz yani marketlerde zararı göze alırsınız ama bu bütçe onu kaldırmaz. Türkiye Cumhuriyeti devletinin bütçesiyle kendi icat ettiğiniz marketlerde ucuz mal satmanızla regülasyon olmaz, enflasyon düşmez. Enflasyonun düşebilmesi için önce şeffaf olacaksınız, sonra sözünüze güvenilecek, Merkez Bankasının üstünden baskıyı kaldıracaksınız, Merkez Bankası tam bağımsız bir şekilde kararlarını verebilecek, piyasalara güven vereceksiniz. Dışarıdan yatırımcıyı doğrudan davet ettiğiniz zaman zaten bu ortama gelir ve kendiliğinden piyasa regüle olur -sıcak para bile gelmiyor ülkeye, yüzde 6,5 dolar faizi veriyoruz- ve enflasyon düşer. “Faiz sebeptir, enflasyon sonuçtur.” teorisinin tutmadığını gördünüz, dünyada zaten böyle bir teori de yok. Yani böyle bir saçmalığı bugüne kadar sürdürüp gece yarısı Merkez Bankası başkanlarını görevden alarak, gece yarısı Merkez Bankası başkan yardımcılarını -ki bu adamlar kolay yetişmiyorlar- görevden alarak ülkede enflasyonu düşüremezsiniz. Enflasyon milletin cebinden onun isteği olmadan parasını çalmaktır; bu kadar açık, bu kadar net. İnsanlar yoksullaşıyor, asgari ücretlinin ne kadar para kaybettiğini biraz önce söyledim.

Ve burada bir ümit kooperatifler... Küçük kooperatifleri, küçük üretici kooperatifleri tam anlamıyla destekleyerek, küçüklerin gücünü bir araya getirerek buradan elde ettiğiniz uygun maliyetli ürünleri de halkınıza yedirsiniz. Bu da enflasyonu düşürme araçlarından bir tanesidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Devamla) - Kanun teklifinin en önemli maddelerinden biri kamu kaynaklarından desteklenen, aracılık yapan kooperatifler ve bunların üst kuruluşlarında üst üste iki dönem görev yapma meselesiydi ve yine bizim arkadaşlarımız yani burada birlikte görev yaptığımız milletvekilleri bunu getirdiler. Nedense bundan vazgeçtiler, iki dönem üst üste kararından vazgeçtiler. Kanun yapma tekniğiyle ilgili istişare etmeden getirildiği ne kadar ortada. Niye getirdiniz, niye kaldırılıyorsunuz? Nereden baskı yediniz, o baskıdan dolayı mı kaldırdınız? Bunlar izaha muhtaç. Yani iki dönem üst üste meselesi aslında desteklenebilecek bir şey ama orada bir arkadaş, dışarıdan gelen, kooperatiflerin başkanlarından birkaç tanesi “İki dönemde bu iş öğrenilmez, üç dönem, dört dönemde anca öğrenirsiniz.” diyorlar. Dört yıllığına seçiliyor bildiğim kadarıyla bu kooperatiflere.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÇETİN OSMAN BUDAK (Devamla) – Son cümlem...

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Devamla) – “İki dönemde öğrenilmez, işte efendim üç dönemde, dört dönemde ancak öğrenilir. Bu iş iki dönem içinde yapılmaz.” dediği için mi bu kanun teklifini geri çektiniz? Eğer çekecektiniz niye getirdiniz?

Son olarak da artık bir ekonomi büyüme modelinin, modellerinizin kalmadığını, o modellerin artık çok demode olduğunu... Kooperatifler önemlidir çok ciddi kalkınma araçları hâline gelebilirler ama buna rağmen siz her baktığınız yerde gördüğünüz gibi arpalıkları görüyorsunuz “Bu arpalıklardan biz ne kadar rant elde edebiliriz?”i, bunu görüyorsunuz. O yüzden de tutarlı kanun teklifleri getirmiyorsunuz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Dikkatle dinlediğiniz için ayrıca çok çok teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Şahıslar adına ilk söz Antalya Milletvekili Sayın Atay Uslu’ya aittir.

Buyurun Sayın Uslu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ATAY USLU (Antalya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu sevgiyle ve saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, kooperatifler demokratik yönetimleriyle sorumluluk, gönüllülük, eşitlik, yardımlaşma ve dayanışma gibi değerlerin kılavuzluk ettiği girişimler olarak diğer işletmelerden ayrılırlar. Günümüzde kooperatifçilik kamu ve özel sektör yanında üçüncü bir sektör olarak dünyada kabul görüyor. Yine dünya genelinde rekabet ile kamu yararı arasındaki dengenin kurulmasını sağlayan araçlardan biri olarak kooperatifçilik sayılmaktadır.

Dünyada bugünkü anlamda kooperatifçiliğin yüz altmış yıllık bir hikâyesi var. Bu hikâye, 1800’lü yıllarda ilk kez İngiltere’de, işçi sınıfının çok fazla olduğu, dokuma sanayinin o yıllarda çok geliştiği bir kentte, Manchester’da başlıyor. Dokuma işçileri, temel tüketimlerini karşılamak için bir ortak girişim oluşturuyorlar, sonra bu kültür önce Avrupa’ya, sonra da dünyaya hızlıca yayılıyor.

Bizim ülkemizde kooperatifçiliğin tarihi dünyayla eş zamanlı ancak serüvenimiz biraz farklı. Kooperatifler Osmanlı Devleti’nde 19’uncu yüzyılda dünyayla eş zamanlı olarak kurulmaya başlanıyor. İlk örneği olarak, 1863 yılında Mithat Paşa’nın Niş Valisiyken kurduğu Memleket Sandığına görüyoruz.

Memleket Sandığı bugünkü Ziraat Bankasının ilk çekirdeğidir. Aslında onun da öncesi var; Ahi teşkilatının, lonca kültürünün de felsefesine baktığımızda bunların içinde birlik, beraberlik, dayanışma olduğunu görüyoruz. Yani örnek bir kooperatif sistemi bu lonca teşkilatlarında ve Ahi teşkilatlarında da görülüyor. Cumhuriyet döneminde de kooperatifçiliğe çok önem veriyoruz. Türkiye’deki kooperatifçilik hareketleri 1960’lı yıllardan itibaren hızla çoğalıyor ancak 60’lı ve 70’li yıllarda kooperatifçilik, tabandan gelen toplumun talebi olarak değil, daha çok üst yapının bir talebi olarak gündeme geliyor. Belki de Türkiye’de yeterince gelişememe hikâyesi bu anlayıştan kaynaklanıyor.

Sayın milletvekilleri, Türkiye, kooperatif sayısı bakımından dünyanın önde gelen ülkelerinden biri. Başarılı ülkelerin çoğuna nazaran çok fazla kooperatifimiz var. Neredeyse dünyadaki 10 kooperatiften 1’i Türkiye’de ancak ortak sayısı bakımından durum o kadar iç açıcı değil. Kooperatifçiliğin geliştirilmesini sağlayacak tedbirlerin alınmasını Anayasa’mıza koymamıza rağmen ortak sayısı bakımından ülkemizdeki kooperatifler dünya geneline kıyasla 10 kat daha küçük. Bu husus, kooperatif kültürünün yaygınlaşması hususu bu çalışmayı, bu kanun teklifini de gerekli kılan noktalardan bir tanesidir. Hâlihazırda ülkemizde Tarım ve Orman Bakanlığıyla ilgili 3 milyonu geçen üyesiyle yaklaşık 11.500 kooperatif var; Çevre, Şehircilik ve İklim Bakanlığıyla ilgili 1,5 milyon üyesi olan 36 bin kooperatif var; yine, Ticaret Bakanlığıyla ilgili 1,5 milyon üyesi olan 12 bin kooperatif var. Toplamda 6 milyon üyesiyle 60 bin kooperatif faaliyet göstermektedir. En fazla kooperatif konut alanında, bunu sırasıyla tarım, kalkınma kooperatifleri, motorlu taşıma kooperatifleri, sulama kooperatifleri ve tüketim kooperatifleri izliyor. Ülkemizde çok başarılı kooperatif örnekleri de bulunmaktadır.

Değerli milletvekilleri, 1969’a kadar kooperatifçilik Türk Ticaret Kanunu’yla düzenleniyordu; 1969 yılında çıkarılan Kooperatifler Kanunu’yla özel bir düzenlemeye kavuştu bu alan. Bugün Türkiye’deki tarımsal kooperatifler dâhil olmak üzere tüm kooperatifler bu çerçevede kurulmaktadır. Elli yıllık bu uzun sürede, uygulamada ortaya çıkan değişiklikler, uygulamada ortaya çıkan talepler Kooperatifler Kanunu’nda zaman zaman değişiklikler yapmayı gerekli kılmıştır. Toplamda 18 değişiklik var bugüne kadar, bazıları küçük, bazıları geniş çapta. Yine, bu süre içerisinde çıkan teknolojik gelişmeler, ekonomideki küreselleşme bu kanunu kapsamlı ve işlevsel olarak yeniden ele almayı gerekli kılmıştır. Yürütme organı, Hükümetimiz, 2021-2023 Yeni Ekonomi Programı’nda kooperatif ve üst kuruluşlarının şeffaf ve profesyonel bir yapıya kavuşturulması, etkin bir denetim sistemine sahip olması için mevzuatta güncellemeler yapılması gerektiğini de ifade etmiştir.

Değerli milletvekilleri, bu doğrultuda, kooperatiflerin ticari hayatın değişen kurallarına adapte olabilmesi, kooperatiflerin daha profesyonel bir şekilde faaliyetlerini sürdürebilmesi, kooperatif yönetimlerinde şeffaflığın temin edilebilmesi, kooperatif sistemine güvenin artırılması, kooperatif kültürünün daha da yaygınlaştırılması amacıyla bu teklifimizi hazırladık. Teklifimizle çiftçimizin, esnafımızın, kadınlarımızın, engellilerimizin kooperatif sisteminden daha çok faydalanmasını amaçladık. Kanun teklifini hazırlama sürecinde sektör temsilcileriyle görüşmeler yaptık, talep ve önerilerini aldık. Komisyon öncesi siyasi parti gruplarıyla da görüş alışverişinde bulunduk. Yine, teklifimiz Komisyonunda görüşüldü, şimdi de inşallah Genel Kurulda nihai şeklin verilmesiyle kanunlaşacak.

Komisyonlarda teklifimizde değişiklikler oldu. Arkadaşlar, değişiklik tabii ki olacak, Komisyonun görevi o; Genel Kurulda mutlaka değişiklik olacak, Genel Kurulun görevi bu; getirdiğimiz gibi çıkması doğru bir şey değil, arkadaşlarımız mutlaka katkı sunacak, bazı maddeler değişecek, yeni maddeler eklenecek; teklifte değişikliğin olmaması anormal bir durum, bunu da ifade etmek istiyorum.

Kanun teklifimizdeki yenilikler ve değişiklikler şunlar: Kadın ve engelli kooperatiflerine pozitif ayrımcılık getiriyoruz. Ortakların çoğunluğu kadınlardan ve engellilerden oluşan kooperatiflere muafiyetler getirdik bu teklifle. Kadın ve engelli kooperatiflerinin kuruluş aşamasında ve faaliyet

dönemlerinde ödedikleri tescil ve ilan ücretlerini, ticaret odası kayıt ücretlerini, yıllık aidat ve munzam aidat ödemelerini kaldırıyoruz. Böylelikle, kadın ve engelli kooperatiflerine pozitif bir ayrımcılık sağlıyoruz.

İkincisi, kooperatifleri şeffaflaştıracak bilgi sistemi kuruluyor. Sistem, kooperatifçilik sistemine de kültürüne de güveni artıracaktır. Ülkemizde bulunan tüm kooperatiflere ilişkin verilerin tutulacağı merkezi bilgi sistemi olan Kooperatif Bilgi Sistemi (KOOPBİS) kurulacaktır. Bilgi teknoloji alanındaki bu çalışmayı yapma ve sistemi kurma görevi Ticaret Bakanlığına veriliyor. Sisteme finansal tablolar, yönetim kurulu faaliyet raporları, bilanço ve denetçi raporları, ortakların bilgileri, payları ve ödemeleri gibi veriler girilecektir. Böylece, ortaklara elektronik ortamda da üye oldukları kooperatiflerin faaliyetlerini inceleme imkânı sağlıyoruz. Bu sistemle kooperatif yönetimleri daha şeffaf hâle gelecektir. Yine, hazırun listelerine ulaşmak, seçim dönemlerinde seçim katılım listelerine elektronik ortamda ulaşmak mümkün olacaktır.

Diğer bir düzenleme, elektronik ortamda genel kurulun yapılabilmesi. İsteyen kooperatifler ana sözleşmelerinde olma şartıyla elektronik ortamda genel kurullarını yapabileceklerdir. Uzak mesafelerde bulunan ortaklar böylece genel kurul toplantılarına katılacaktır. Aynı anda, aynı mekânda bulunma zorunluluğunun ortadan kaldırılması, özellikle ortağı çok olan kooperatiflere bu süreçte bir katılım desteği vermiş olacaktır. Şirketlere sağlanan teknolojik imkânlar bu maddeyle kooperatiflere de sağlanmış oluyor.

Diğer konu, profesyonelleşmeyi artıracak eğitim düzenlemeleri. Kooperatiflerin yönetim ve denetim kurulu üyelerine seçildikten sonra kooperatifçilik konusunda eğitim alma zorunluluğu getiriliyor. Yönetimlerin kooperatifçilik konusunda nitelikli bilgiye sahip olmaları daha profesyonel bir şekilde görevlerini yerine getirebilmelerini sağlayacaktır. Değerli arkadaşlarım, eğitim almazsa yönetim kurulu üyeliği düşecek, yoksa kooperatif üyeliği düşmeyecek; burada bu farkı görmek lazım. Yalnızca yönetim kurulu ve denetim kurulu üyelerine eğitim şartı getiriyoruz. Eğer bu eğitime katılmazlarsa yönetim kurulu üyelikleri veya denetim kurulu üyelikleri düşecek.

Kooperatiflere dış denetim sistemi getiriyoruz; bu, hesap verilebilirliği artıracak. Kooperatiflerin dış denetimleri de yalnızca finansal konuları kapsayabilir. Cirolara, üye sayısına yani ticari büyüklüğe göre bağımsız denetçiler, mali müşavirler veya birlik denetçileri bu kooperatifleri denetleyebilecek. Bu, kooperatifçilik sistemine güveni artıracak bir husustur. Bu başarıyı yakalamış Avrupa ülkelerinde, dünya ülkelerinde dış denetim sistemi vardır, biz de bu sistemi Türkiye'deki kanunlarımıza dercediyoruz bu düzenlemeyle.

Kamu kaynaklarını kullanan kooperatiflerin üyelikleri ile ilgili düzenlemeler yapıyoruz. Kamu kaynaklarından desteklenen, onlara aracılık eden kooperatifler var esnaf kredi ve kefalet kooperatifleri gibi, tarımsal desteklemeye aracılık eden tarım kooperatifleri gibi. Bu kooperatifler, ana sözleşmede belirtilen şartları taşıyanları ortaklığa kabulden veya üye yapmaktan kaçınamayacaklardır. Dolayısıyla ana sözleşmede üye şartlarını taşıyanlar bu kooperatiflere üye olabileceklerdir. Bu düzenlemeyle ortaklık şartlarını taşıdığı hâlde ortaklığa kabul edilmeyen, bu nedenle finansmana ve ortaklığa erişemeyen esnaf, sanatkâr ve çiftçilerimiz mağduriyet yaşamayacak, yaşanan mağduriyetlerin önüne geçilmiş olacaktır.

Değerli milletvekilleri, kooperatif kültürünün daha da yaygınlaşması, etkin, şeffaf, profesyonel bir kooperatif sisteminin kurulabilmesi için hazırladığımız teklif ülkemize, milletimize hayırlı olsun.

Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Şahıslar adına İzmir Milletvekili Sayın Tacettin Bayır.

Buyurunuz Sayın Bayır. (CHP sıralarından alkışlar)

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Görüşülmekte olan 283 sıra sayılı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Değerli Başkan, saygın milletvekilleri; vekili olmaktan büyük onur duyduğum İzmir ili kooperatifçilik konusunda önderlik yapmış, geçmişte bu yasalar için çok ciddi emekler vermiştir. Bu noktada, geçmiş dönemde Gümrük ve Tekel Bakanlığı da yapmış olan kooperatifçiliğin önderi Mahmut Türkmenoğlu’nu rahmetle anıyorum.

Genel olarak kooperatiflerin farklı bakanlıklara bağlı olması ve her bakanlığın kooperatifçiliğe bakış açısının değişik olması aslında sıkıntının baş nedenidir. Kadın üretim kooperatiflerinin Aile Bakanlığına, taşıma kooperatiflerinin Ulaştırma Bakanlığına, tarım üretim kooperatiflerinin Tarım Bakanlığına, bazılarının da Ticaret Bakanlığına bağlı olması kargaşaya neden olmaktadır. Ayrıca, son zamanlarda, az ortaklı olarak kurulan çok sayıdaki kooperatif nedeniyle kooperatiflere bakış açısının devlet tarafından değiştiğini söyleyebilirim. Yani, artık neredeyse bu “Kooperatifçilik gereksiz.” düşüncesinin iktidar tarafından pompalandığını düşünmekteyim. Böylelikle birlikte üretim yapma, dayanışma, örgütlenmenin önü kesilmeye çalışılmakta, “Birlikten kuvvet doğar.” sözü unutturulmaktadır.

Saygıdeğer milletvekilleri, kooperatifler uzun vade ve düşük faizle bankalara müracaat ettiğinde “Siz KOBİ değilsiniz.” denilerek bankalar tarafından geri çevrilmektedirler. Herhangi bir biçimde kredi talebinde bulunan bu kooperatifler, banka müdürü tarafından KOBİ olmadıkları için geri çevrilerek “Sizi bu krediden faydalandıramayız.” denmektedir.

Bir başka konu ise, yasaya göre, kooperatiflerin iktisadi işletme kurma zorunluluğu vardır. Bunun kaldırılmasını talep etmektedir kooperatifler. Çünkü gerekçe olarak şunu söylemektedirler: “Bize bu iktisadi işletme kurma zorunluluğunu dayatmayın çünkü biz kooperatifler zaten Türk Ticaret Kanunu kapsamında ticaret yapabilir özelliğe sahibiz.” Yani demektedirler ki: “Zaten ben Ticaret Kanunu’na tabiyim dolayısıyla bu kapsamda ticaret yapabilecek özelliğe sahibim; bana iktisadi işletme kurma zorunluluğunu dayatmayın.”

Burada yine tespit ettiğimiz bir başka konu: Kooperatifler Kanunu’nun tek bir paket içerisinde yani paçal bir biçimde hazırlanmış olması. Yani sütü üreten, fındığı üreten, pamuğu üreten tarım kooperatifleriyle; konut üreten ya da ticari inşaat, iş yeri üreten kooperatiflerin yani satış yapan kooperatiflerin aynı statüde olmasının doğru olmadığını düşünmekteyiz. “Niye böyle düşünüyorsunuz?” dersiniz çünkü biri gerçekten bu ülkeye bir katma değer yaratıyor, üretim yapıyor, tarımda toprağı işliyor; buna tanınan haklarla ticari amaçlı iş yeri yapan, fabrika inşaatı yapan kooperatiflere tanınan hakların aynı olmasını adaletli görmüyoruz, bulmuyoruz, farklar olması gerektiğini düşünüyoruz. Bu anlamda, üretim yapan, özellikle tarıma dayalı üretim yapan tarımsal kooperatiflere daha çok destek sağlamamız gerektiğini düşünüyoruz.

Değerli Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; üretim kooperatiflerinin bulunduğu bölgeye hem ekonomik hem de eğitsel anlamda katkılarından âdeta rahatsızlık duyulduğunu ifade etmem sanırım yanlış olmaz. Tarihte, öz önce rahmetle andığım Sayın Mahmut Türkmenoğlu’nun köy kooperatifçiliği konusunda, özellikle İzmir’de, bundan kırk yıl önce yarattığı proje, köyde tiyatroyla sonuçlanmıştı. Türkiye’deki ilk köy tiyatrosu Urla Bademler köyündedir arkadaşlar ve bu, o tarım kooperatifi sayesinde yapılmıştır. Bu anlamda bu aydınlanmanın acaba kooperatifler kanalıyla Türkiye’ye yayılmasının bir rahatsızlığından mı yakınmaktadır mevcut iktidar, bir sıkıntı mı vardır?

Ben bakanlıklarda kooperatiflere verilen paraların da ayrıca amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını, geri dönüşlerinin denetlendiğini görmedim, duymadım. Bu anlamda bu işin bir kontrolü olmadığını düşünüyorum.

Kooperatiflerin üretim alanlarına göre ayrıştırılarak tarımsal amaçlı üretim kooperatiflerinin ayrı tutulmasını önermekteyiz; aksi takdirde birçok ithal tarım ürünü, örneğin kuru fasulyeyi Arjantin, Kanada, Kırgızistan; pirinci Çin, Rusya, Pakistan, Arjantin, Yunanistan, Hindistan; mercimeği Mısır, Irak, Sudan; bulguru Bosna Hersek, Rusya, Hollanda; mısıru Rusya, Sırbistan, Romanya; ayçiçeği yağını Rusya, Ukrayna, Moldova, Bulgaristan, Yunanistan; nohudu Meksika ve Hindistan'dan ithal ederek halkımızın alım gücünü yükseltmez, yeterli gıda almasını sağlayamayız.

Bir zamanlar âdeta tahıl ambarı olarak anılan ülkemiz artık tarımsal ürünlerini Rusya başta olmak üzere diğer Avrupa ülkelerinden temin etmektedir. Çok fazla değil, daha otuz sene önce kendi kendine yetebilen 7 ülkeden biriyken bugün geldiğimiz nokta bugün bulunduğumuz acı durumun net bir göstergesidir; artık kendi kendine yeten 7 ülkeden biri değiliz, mutfaklarında yangın olan ülkeler kategorisindeyiz, yiyeceklerini ithal eden ülkeler kategorisine geçtik.

Değerli Başkan, saygın milletvekilleri; burada kooperatiflerin çok amaçlılık ilkesini hep göz ardı ediyoruz. Bugüne kadar hep uzmanlaşma, ihtisaslaşma gibi bir kavramdan hareket ettik ve bunun doğru olmadığını bugün yaşıyarak görüyoruz. Bu nedenle az ortaklı çok sayıda kooperatifin oluşmasının önüne geçen bir hüküm ben bu yasa önerisinde görmedim, bunu eleştiriyorum. Yani bir taraftan siz hem az ortaklı çok kooperatif kurulmasına müsaade edeceksiniz, önünü açacaksınız hem de bundan şikâyetçi olacaksınız, “Çok sayıda kooperatif var. Bunun için şu yasayı çıkarıyorum.” diyeceksiniz.

Eksik olan şeylerden bir tanesi de kooperatiflerin finansman ayağı yok. Kooperatiflere finansman nasıl sağlanacak? Ayrıca kooperatiflere çok değişik kanallardan verilen bu paraların Sanayi ve Teknoloji Bakanlığından, Ticaret Bakanlığından, Tarım ve Orman Bakanlığından verilmesi, giden paranın dönüşünün takip edilmemesi yani bir ölçüm mekanizmasının olmaması eleştirdiğimiz konulardan bir tanesidir.

Kooperatiflerin sadece kurulması değil sürdürülebilir olması çok önemlidir. Kadın kooperatiflerinin önlere açılmasında vergi engelleri olmamalıdır. Kadın kooperatifleri ham maddeyi çiftçiden yüzde 1 vergiyle alıyor ancak işleyip, katma değer yarattıktan sonra yüzde 8 vergiyle satmak zorunda kalıyorlar. Katma değer yaratıyorlar ama kadın kooperatiflerinden katma değer vergisi almıyor, âdeta cezalandırılıyorlar. Sadece katma değer vergisi mi ödüyorlar? Hayır, bunların haricinde gelir vergisi, kurumlar vergisi, stopaj, damga vergilerini de ödüyorlar. Bu durum da zorlanmalarına yol açıyor. Kalkınma ajanslarının, kamu kurumlarının hibelerini kullanıyorlar ama hibelerden makine, ekipman bile alınsa kadın kooperatifine gelen paralar vergilendiriliyor. Bu tür hibelerin vergisiz olarak alınmasını istiyorlar.

Değerli Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; sözlerime son verirken tekrar belirtmek istiyorum ki kooperatifçilik tek başına yetemeyen köylünün, tarım emekçisinin birbiriyle dayanışmasını sağlar. Güç birliği yapan çiftçinin hem ekonomik hem de emek anlamında paylaşmasıdır, yardımlaşmasıdır kooperatifçilik. Kooperatifçilik köyden, kırsaldan kente göçün durmasını sağlar, çiftçinin alın teri ve emeğinin karşılığını alabileceği bir ortaklık yöntemidir; vazgeçilmesi asla düşünülemez. Bu bağlamda, tarımsal amaçlı kooperatifler mali bilanço ve çalışan sayısına bakmaksızın her koşulda KOBİ sayılmalıdır. Tarımsal kalkınma kooperatiflerinin tümünün KOBİ tanımına bakılmaksızın, düşük faizli uzun vadeli finansman kaynaklarından faydalandırılması sağlanmalıdır.

Kooperatiflerin üreticiji teknolojiyle buluşturma, toplu alımla maliyetlerini düşürme, gıda güvenliği sağlama, pazarlama sorununu çözmeye gibi işlevlerini yerine getirebilmesi için yatırım destekleri sadece ilçe bazlı kooperatiflere verilerek köy kooperatiflerinin de birleşmesi teşvik edilmelidir.

Kooperatiflerin iktisadi işletme kurma zorunluluğu kaldırılmalıdır çünkü onlar zaten Ticaret Kanunu kapsamında ticaret yapabiliyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun efendim.

TACETTİN BAYIR (Devamla) – Kooperatifler Kanunu faaliyet alanlarına göre ayrılmalıdır, tarımsal amaçlı kooperatifler ayrı tutularak kanun çıkarılmalıdır.

Bu anlamda hepinize saygılar sunuyor, Kooperatifler Kanunu'nun üreticimize, milletimize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Şimdi, soru-cevap işlemine geçiyoruz.

Sayın Barut...

AYHAN BARUT (Adana) – Sayın Başkan, tarımsal üretimde yeni bir ekim dönemindeyiz. Mazot fiyatları aldı başını gitti. Gübreden tohuma, zirai ilaçtan elektrik bedeline kadar her şey zamlandı. Çiftçi yeni sezonda ne yapacağını da şaşırılmış durumda. Üretim planlamasının olmaması, sürdürülebilir strateji yoksunluğu ve yeterli destek verilmediği için tarımda sorunlar değişiyor. Bakın, yeni sezonda ekim yapacak çiftçimiz gübreden yana çok dertli. Ülkemizde yaklaşık olarak yılda 5,5 milyon ton gübre kullanılıyor, bunun neredeyse tamamı ithal. Gübre fiyatları almış başını gitmiş, hızına kimse yetişemiyor. Geçen sene 1.700 lira olan bir gübrenin fiyatı bugün 7 bin liralara aşmış durumda. Gübredeki yangın çiftçinin ocağını söndürüyor ama iktidar çözüm bulmak yerine seyrediyor; seyretmeyin kardeşim, çıkın cam kulelerinizden, kalkın rahat koltuklarınızdan; çiftçiye gübre temini için harekete geçin, çare üretin, çözüm bulun.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Güzelmansur...

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) – Sayın Başkan, kara yoluyla uluslararası nakliye yapan firmalarımız, tır şoförlerimiz dört aydır Kazakistan transit geçiş belgesi sorununun çözülmesini bekliyor. Kazakistan, Orta Asya ülkelerine ihracat taşımalarımızda çok önemli çünkü Türkmenistan salgın nedeniyle tamamen kapalı, Azerbaycan fazladan ücretler nedeniyle çok maliyetli, geriye bir tek Kazakistan geçişi kalıyor. Kazakistan transit geçiş belgesi sorunu çözülmezse Orta Asya taşımalarında pazar payı yüzde 40 düştü. On-on beş günde çözülecek bu sorun dört aydır neden çözülüyor? Amaç kara yolu taşımacılığını demir yoluna yönlendirmek mi?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Taşkın...

ALİ CUMHUR TAŞKIN (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle, kooperatif kültürünün yaygınlaşması, etkin, şeffaf ve profesyonel bir kooperatif sisteminin kurulabilmesi için hazırlanan ve görüşülmekte olan Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin ülkemize ve milletimize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Sorum Komisyon Başkanımıza olacak. Birinci sorum: Kanunda yapı kooperatiflerine yönelik herhangi bir düzenleme yapıldı mı? İkinci sorum: Kamu kaynaklarının kullanılmasına aracılık eden

kooperatifler için yeni düzenlemeler getiriliyor mu? Üçüncü sorum: Kanun değişikliğiyle kooperatiflerin denetim sorunu çözülmüyor mu?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Gaytancıoğlu...

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Keşan ilçemizde, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, buğday hasadına az bir zaman kala petrol ve doğal gaz araması yaptı; çiftçi hasadını yapamadan ürünleri telef oldu. Aynı durum, ayçiçeği hasadında da devam etti. “Hasattan sonra bu aramaları yapın.” çağrılarımız ne yazık ki karşılık almadı. Bu durumu da burada yani Mecliste dile getirdim. Ayrıca, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanına soru önergesi verdim. Haziran ayında vermiş olduğum soru önergesine, Bakan, ağustosta verdiği cevapta, çiftçilerin zararlarının ödenmeye başlandığını ve bir ay içinde tamamlanacağını söyledi. Şimdi, buğday ekim zamanı geldi ama ortada tamamlanan bir ödeme yok. Çiftçinin daha fazla mağdur olmaması için, devlet olarak verilen sözün tutulması için acil olarak ödemelerin tamamlanması çağrısında bulunuyorum. Çiftçi, maliyetler nedeniyle zaten tarlasını ekmekte zorlanıyor. Bir an evvel yok ettiğiniz ürünlerin karşılığını ödeyin. Hâlâ da gaz bulamadınız.

BAŞKAN – Sayın Köksal...

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, seçim bölgesi Afyonkarahisar ili Sultandağı ilçesine bağlı Dereçine kasabasında, Belediye Başkanımız Ömer Yıldız’ın üstün çaba ve gayretleriyle, 64 kadın çiftçi tarafından, 2019 yılı Kasım ayında, Afyonkarahisar’ın ilk kadın kooperatifi olarak kurulan, adı ve logosunun patenti alınan, paketleme yetkisi olan Dereçinem Kadın Kooperatifi; kiraz, vişne, elma, erik gibi meyvelerin geleneksel yöntemlerle kurutularak satılmasını sağlıyor. Ayrıca salça, turşu, kuru bakliyat ürünleri de satış listesinde.

Kadın işsizliğinin yüksek olduğu ülkemizde kadınların ekonomiye katılımlarını sağlayan bu kooperatif destek bekliyor; büyük şehirlerdeki pazarlarda satış yapabilmesi için ürünlerini taşıyacak bir nakliye aracına ihtiyacı var. Bu konuda Dereçinem Kadın Kooperatifi gibi kadın kooperatiflerine niçin destek verilmiyor, niçin pozitif ayrımcılık yapılmıyor? 13’üncü madde bu bağlamda yetersizdir. Bu konunun aslında biz bu teklifte olmasını bekledik. Bu konuda Komisyon ne düşünüyor?

BAŞKAN - Sayın Topal...

SERKAN TOPAL (Hatay) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Seçim bölgesi Hatay’da hazine arazileri sorunu devam ediyor. On yıllardır üzerinde kurulan evler, maalesef şu anda hak sahiplerine verilmiyor. Türkiye’de sadece Hatay’da hazine arazileri kendi mülk sahibine verilmiyor, neden? Bu ayrımcılık neden? İktidara sesleniyorum: İnanın, vatandaşımız arsa bedelinden daha çok ecrimisil ödüyor ve şu anda, maalesef, icralık oluyor. Sayın Cumhurbaşkanı “Pandemi sürecinde kiraları düşürün.” diyor ama Maliye Bakanlığı ecrimisili düşürmüyor. Neden düşürmüyorsunuz? Öyle bir şey olamaz. Türkiye’de hazine arazilerini alamayan tek il Hatay, neden Hatay? Vatandaşlarımızı neden mağdur ediyorsunuz? Lütfen, bir an önce bu mağduriyeti ortadan kaldırm. Gelin, birlikte kaldıralım. Hatay halkı mağdur durumda.

BAŞKAN - Sayın Aydoğan...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) - Ekmeğini kâğıt toplayarak çıkarmaya çalışan katı atık toplayıcılarına İstanbul’da bir zulüm var, kamu gücünü kullanarak zulmediyorsunuz. 13 milyon işsiz yarattığınız yetmiyormuş gibi, bir sosyolojik vakanın üzerine de sürekli benzin döker gibi kamu gücüyle saldırıyorsunuz, çekçeklerine el koyuyorsunuz. Onları bir mesleki statüye kavuşturmak gerekirken yani

sosyal bir devletin yapması gereken işleri yapmanız gerekirken bu zulme devam ediyorsunuz. Buradan sesleniyorum: Siz bu zulme devam ettikçe biz sizi teşhir etmeye devam edeceğiz. Büyük bir ihtimalle “son katı atık” diye sizi toplayacak bu katı atık toplayıcıları.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Bulut, buyurunuz.

BURHANETTİN BULUT (Adana) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Tip 1 diyabet hastalığında kan şekerini kontrol altına almak için dışarıdan insülin vermek yetmemekte, şeker düzeyinin de sürekli ölçülmesi gerekmektedir. Çocukların günde en az 8 kez parmak uçları delinerek şeker ölçümü yapılmaktadır. Bu işlem sırasında çocuklar hem acı çekiyor hem de korku yaşamaktadır. Ayrıca, parmaklarındaki enfeksiyon riski, nasırlaşma, sinir kaybı gibi durumlar da görülebilmektedir.

Tip 1 diyabet hastası olan çocuklar için parmak ucunu delmek yerine glikoz ölçüm sensörleri de kullanılmaktadır. Sensörlü cihazlar çocuklar için ne kana ne de iğneye maruz kalmadan ölçüm yapmaktadır ancak diyabet hastalığında çocukların ve ailelerin ömür boyu ihtiyaç duydukları bu sensörlü şeker ölçüm cihazlarının aylık 900 ile 1.500 lira arasında bir maliyeti vardır ve bunu SGK ödememektedir. Aileler bu sensörlerin devlet tarafından ödenmesi talep etmektedir.

BAŞKAN – Sayın Kılıç...

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

283 sıra sayılı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Tarihî olarak kültürümüzde imece usulü ve Ahilik teşkilatı gibi hiç de yabancı olmadığımız bir yapının günümüzdeki benzer oluşumlarından biri olan kooperatif, insan ihtiyaçlarının karşılıklı yardımlaşma yoluyla giderilmesini sağlamak ve ortakların çıkarlarını korumak amacıyla kurulan tüzel, ekonomik kuruluşlardır. İnsanlar birlikte iş yaparak toplumun kalkınmasına katkı sunarlar. Üretici ve ürünlerinin desteklenmesi, tüketicinin ve toplumun çıkarına kuruluşlardır kooperatifler. Kooperatifler Yasası günün ihtiyaçlarına göre güncellenegelmiş ve günümüz şartlarına uygun yeni düzenlemeler yapılması hasıl olmuştur. Kooperatiflerin bir kısım sorunları da olagelmıştır. Sorum şu: Değişiklik sonrasında kooperatiflere yönelik kanunlarda bir çelişki oluşmayacak mıdır?

BAŞKAN – Sayın Sümer...

ORHAN SÜMER (Adana) – Teşekkür ederim Başkan.

Cezaevlerinde büyük zorluklar içerisinde görev yapan ve önemli güvenlik sorunlarıyla karşılaşan infaz koruma memurlarının sorunları çözüm bekliyor. Sorunların çözümü için infaz koruma memurlarının emniyet hizmet sınıfına geçirilmesi, cezaevi döner sermayesinin tüm personele dağıtılması, sözleşmeli-kadrolu personel ayrımının kalkması, yıpranma haklarının geriye doğru işletilmesi, denetim personeline yıpranma hakkı verilmesi, 3600 ek göstergeye infaz koruma memurlarının da dâhil edilmesi, mevzuatın güncellenmesi, görev tanımlamasının yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Defalarca gündeme gelen haklı taleplerine artık çözüm bulunmalıdır.

BAŞKAN – Sayın Çelebi...

MEHMET ALİ ÇELEBİ (İzmir) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Isparta Gülbirlik, gül çiçeği kilogram fiyatını 7,8 lira olarak açıklamıştır, geçen sene bu fiyat 7,35 lira olarak belirlenmişti. Geçen sene üreticinin 100 liraya aldığı zirai ilaç bu sene 180-200 lira

olmuşken, 5 liraya aldığı mazot bu sene 8 lira olmuşken, tarımsal girdi maliyetleri yüzde 60'ın üzerinde artarken gül üreticisine reva görülen bu fiyat üreticiyle dalga geçmek değil midir diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Evet, cevap işlemi için Sayın Komisyon...

Buyurunuz efendim.

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU BAŞKANI ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) – Sayın Başkan, çok kıymetli milletvekillerim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, Kooperatifler Kanunu'yla ilgili Komisyonumuzda tüm parti temsilcilerimizin etkin, kapsayıcı katılımlarıyla kabul edilen teklifimiz Genel Kurulun onayına gelmiş durumda. Genel Kurulun katkıları için tüm milletvekillerimize teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, tüm sorularınızı not ettik, saygıyla karşılıyorum, bazıları cevaplayacağım çünkü Kooperatifler Kanunu kapsamında, diğerlerini de not alıp ilgili birimlere iletip daha sonra ilgili birimlerin cevaplarını ulaştırmak için sizlere göndereceğim.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Kooperatifler Kanunu'nu, bir defa, niye değiştiriyoruz? Üretimi önceleyen bir çalışma anlayışı içerisindeyiz. Ülkemizin tüm kesimlerini, tüm hanelerini, tüm bireylerini üretime yönlendirmeye çalışıyoruz. Üretimi, istihdamı ve ihracatı önceliyoruz. Hane halklarının gelirlerinin artırılması için her hanenin üretici olmasını önceliyoruz, o yüzden kooperatifleri önceliyoruz, o yüzden Kooperatifler Kanunu'nda değişiklik yapmak suretiyle sizlerin huzuruna getirmiş durumdayız.

Değerli arkadaşlar, bildiğiniz hususlar ancak şunun altını özellikle çizmek istiyorum: Ülkemizde şu an itibarıyla Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde... Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde 11.499 kooperatifimiz, 3 milyon 278 bin 759 üyesiyle; Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızda 35.938 kooperatif, 1 milyon 467 bin 226 üyesiyle; Ticaret Bakanlığımızda 12.327 kooperatifimiz, 1 milyon 582 bin 960 üyesiyle ve toplamda 59.764 kooperatifimiz, 6 milyon 328 bin 945 üyesiyle çalışıyor ve hanelerine, çoukluklarına çocuklarına ekmek, aş üretiyor.

Biz de değerli arkadaşlar, Komisyon üyelerimizle birlikte gelen teklifi tüm boyutlarıyla değerlendirmek suretiyle bu çabayı değerli kılmak, kolay kılmak, etkin kılmak ve üretim imkânlarını artırmak için çalıştık.

Şimdi, değerli arkadaşlar, özellikle kadın ve engelli kooperatiflerinde kuruluş aşamasında 2.500-3 bin TL arasında bir kuruluş masrafı var, bu teklifle bunlardan vazgeçiyoruz. Tescil ve ilana tabi işlemlere baktığımız zaman burada da 1.500-2 bin TL arası bir masraftan vazgeçiyoruz sizlerin onayıyla, vazgeçeceğiz inşallah. Yıllık aidat konusunda da 300 TL ile bin TL arasında bir aidattan vazgeçiyoruz. Burada, toplamda üst üste koyduğumuz zaman 6 bin TL civarında kooperatiflerimize dönük, bir mali yükümlülüğten, bunları kurtarmış oluyoruz.

Diğer taraftan, değerli arkadaşlar, tüm çiftçilerimizin belli bir üretim planı çerçevesinde üretimlerini artırmaları ve çiftçi gelirlerini, sürdürülebilir bir şekilde hem faaliyetlerini hem de refah artışını hanelerine yansıtmaları doğrultusunda çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Kooperatifçilik işte bu anlamda değerli ve önemlidir değerli arkadaşlar. Ayrıca, önümüzdeki dönemde kooperatifler ve bunların çalışmalarıyla ilgili etkin bir kooperatifçilik anlayışı nedeniyle, arkadaşlarımızın konuşmalarında da haklı olarak ifade ettikleri gibi, özellikle dijitalleşen çağımızda dijital yöntemlerle genel kurulun yapılmasını sağlıyoruz. Kooperatiflerde yönetim değişikliğinde ve buna ilişkin adaylıklarda üye bilgilerine erişim konusunda hüküm getirmek suretiyle üyelere erişimi sağlıyoruz.

Ayrıca, değerli arkadaşlar, bir şeyi bilmiyorsanız yönetemezsiniz. Bütün bu çalışmalar kapsamında 6 milyona yakın kooperatifin istihdam, üretim, ihracat konusunda net verilerini bir dijital ortamda tutabilmiş değiliz. Getirmiş olduğunuz hükümlerle tüm kooperatiflerimizin üretimlerini, sağlamış olduğu istihdamı, varsa ihracatı ve ticaret hacimlerini dijital ortamda izleyebilmek ve buna ilişkin sorunları anında müdahaleyle giderebilmek için bir dijital platform oluşturulması ve bunların sistemleştirilmesi konusunda hüküm getiriyoruz. Diğer taraftan, özellikle denetim konusunda, denetimle ilgili olarak da dış denetimi kooperatiflere imkân dâhilinde getirmek suretiyle, varsa denetim zafiyetini gideriyoruz arkadaşlar.

Ayrıca, kooperatifçilikte 2012 yılı Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı çerçevesinde kooperatif yönetiminin bilgi, beceri ve küresel anlamdaki yetkinliklerini, etkinliklerini artırma adına eğitim faaliyetlerine yönetim ve denetim organlarının katılımını zorunlu hâle getiriyoruz. Bütün bu yaptıklarımızla 6 milyonun üzerinde üyesi olan bu alanı daha etkin, daha izlenebilir, daha yönetilebilir ve bu kapsamdaki emek veren tüm kesimlerin ortaya çıkan değerden belli bir hak ölçüsünde istifade edebilmelerine dönük olarak da sistemi şeffaf ve izlenebilir hâle getiriyoruz.

Bu kapsamda çalışmalarımıza vermiş olduğunuz destekler nedeniyle Genel Kurulumuza teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Başkan.

Sayın milletvekilleri, teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Birleşime yirmi dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.06

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 19.38****BAŞKAN: Başkan Vekili Nimetullah ERDOĞMUŞ****KÂTİP ÜYELER: Abdurrahman TUTDERE (Adıyaman), Şeyhmus DİNÇEL (Mardin)**

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 9’uncu Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

283 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Şimdi birinci bölümün görüşmelerine başlıyoruz.

Birinci bölüm 1 ila 12’nci maddeleri kapsamaktadır.

Birinci bölüm üzerinde söz isteyen İYİ Parti Grubu adına Ankara Milletvekili Sayın Ayhan Altıntaş. Buyurunuz Sayın Altıntaş. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kooperatifler Kanunu hakkında verilen teklifin birinci bölümü üzerine İYİ Parti Grubu adına söz almış bulunuyorum. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bu teklifin birbirinden alakasız kanunlardan oluşan torba yasalar gibi olmadığını, bunu önemseyeceğimizi ve devamını beklediğimizi Komisyon toplantısında da belirtmiştik. Bu önemli bir gelişme ancak yine, üzerinde yeterince istişare olmayan bir teklifle karşımızdasınız. Mesela, tali komisyon olan Tarım, Orman ve Köyüşleri Komisyonunda bu teklif görüşülmedi. Oysa, Tarım, Orman ve Köyüşleri cihetinden bu teklif incelenmeliydi; bu sayede, zaten o alanı da ilgilendiren, daha doğru ve ülke ihtiyaçlarını karşılar bir teklif karşımızda olacaktı.

Bakın, The World Cooperative Monitor’ün 2020 Kooperatif Ekonomisinin Keşfi Raporu’nun verilerine göre dünyadaki en büyük 300 kooperatifin 104’ü, ormancılık dâhil, tarım ve gıda sanayileri üreticilerinin iştirak ettiği kooperatifler, 2’si de balıkçılık üzerine.

Ayrıca, Avrupa’da, ciro açısından, tarım sektöründe faaliyet gösteren kooperatifler yıllık 347 milyar avro civarında bir büyüklükle ön sıralarda gelmektedir. Avrupa’daki kooperatiflerin yüzde 36’sı imalat ve hizmet sektöründe, yüzde 30’u tarım, yüzde 22’si ise konut sektöründe faaliyet göstermektedir. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere kooperatifçilik tarımın önemli bir unsurudur.

Tarımı görmezden gelip tarım üzerine görüş alışverişi yapmadan kooperatifçiliği geliştirme çabaları eksik kalır. Kooperatifçiliğin önemi dünyada uzun yıllar önce anlaşılmıştır. 1844 yılında Manchester’daki dokuma ve tekstil fabrikalarında çalışan 28 işçi, geçim şartlarını iyileştirebilmek için, Rochdale Haksever Öncüleri Kooperatifini kurmuştur. Bizim kültürümüzde de yüzlerce yıldır var olan imece, Ahilik gibi olgulara da bir tür kooperatifçilik diyebiliriz. Bunlar da kooperatifçilik anlayışımıza katkı sağlamıştır.

Türk tarihindeki ilk çağdaş kooperatifçilik örneği 1863 yılında Mithat Paşa tarafından yüksek faiz ve tefeciliğe karşı kurulan ve bugünkü Ziraat Bankasının temelini oluşturan Memleket Sandıklarıdır. Memleket Sandıkları Tarım Kredi Kooperatifçiliğine benzer bir yapıdır. Modern Türk kooperatifçiliği 1883 yılındaki Menafi Sandıklarıyla, 1924 yılındaki İtibari Zirai Birlikleri Kanunu ve bu kanuna dayanarak kurulan İtibari Zirai Birliğiyle devam etmiştir.

Değerli milletvekilleri, kooperatifçiliğin öneminin farkına varan ve bugünkü hâline gelmesi için önemli adımları atan Mustafa Kemal Atatürk'tür. Esas gelişmeler Cumhuriyet Dönemi'nde atılmıştır. Mustafa Kemal, halkı kooperatifçilik konusunda bilinçlendirmenin yanı sıra, kooperatiflerin içinde bizzat yer almıştır. Örneğin, 1925'te kurulan Ankara Memurin Erzak Kooperatifinin kurucu ortağı olmuştur. Atatürk, hayatı boyunca ülkemizdeki kooperatiflere yönelik hukuki düzenlemelerin de önderi konumundadır. Atatürk'ten sonra 1960'lara kadar durağan bir dönem yaşansa da 1961 Anayasası'yla devlete kooperatifçilik hususunda sorumluluklar yüklenmiştir. Bugünkü Anayasa'mızın 171'inci maddesiyle de kooperatifçiliğin geliştirilmesini sağlayacak tedbirleri alma sorumluluğu devlete verilmiştir fakat maalesef, Türkiye'de kooperatifçiliğin gelişimi henüz yeterli değil. Vatandaşlarımızı teşvik etmemiz, kooperatifçiliğe yönlentmemiz gerekiyor. Bu açıdan, teklifi olumlu bir adım olarak görüyoruz.

Ticaret Bakanlığının internet sitesinde 18 Haziran 2021'de yayımlanan verilere göre ülkemizde 84.232 kooperatif ve bu kooperatiflerin 8 milyon 109 bin 225 ortağı var. Bunlar; Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı olmak üzere 3 farklı bakanlığın görev ve sorumluluğunda faaliyet gösteriyorlar. Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı 12.990, Ticaret Bakanlığına bağlı 13.384, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının sorumluluğunda ise 57.858 kooperatif var. Bu rakamlar Komisyon Başkanımızın açıkladığı rakamlardan farklı, eğer güncel değilse Bakanlığımızın "web" sitesinde düzeltme veya güncelleme yapılması gerekmektedir.

Türkiye'de kooperatif sayısı epeyce yüksek fakat maalesef, kooperatiflere üye olanların sayısı Avrupa'ya oranla hâlâ düşük; Avrupa'da her 5 kişiden 1'i olarak seyreden bu rakam bizde yaklaşık 10 kişiden 1'ine tekabül ediyor. Avrupa'da kooperatiflerin ekonomik büyüklüğü 1,5 trilyon avroya ulaşmış durumda.

Değerli arkadaşlar, kooperatifçilik aynı zamanda önemli bir istihdam da yaratıyor. Avrupa'da kooperatif işletmeleri 4,5 milyona yakın bir istihdam sağlamaktadır. Komisyon toplantısında, kooperatiflerin dünya üzerinde yaklaşık 300 milyon kişiye doğrudan veya dolaylı olarak istihdam sağladığı da belirtilmiştir.

Görüldüğü gibi kooperatiflere yeterince önem vermek hem ülkenin kalkınmasına yardımcı olacak hem istihdam yaratacak hem de birçok vatandaşımız için ekonomik refahı yükseltecektir.

Teklifin birinci bölümünde yer alan maddelerle ilgili de görüşlerimi açıklamak istiyorum.

4'üncü maddeyle, istenirse kooperatiflerin genel kurullarının elektronik ortamda yapılması öngörülüyor. Bu, aslında, teknolojik gelişmeler göz önünde bulundurulunca olması gereken bir madde fakat maalesef, ülkemizde bunu özellikle kırsal kesimlerde karşılayabilecek altyapı yeterli değil. En basit örnek, EBA'da gördük. Bu maddenin tekrar gözden geçirilmesini istiyoruz. İnternet altyapısının, kullanılacak platform özelliklerinin belirlenmesi, hükümet komiserinin nasıl katılacağı, toplantı yeter sayısının nasıl tespit edileceği, tutanakların kayıt yöntemi gibi hususlar açıklığa kavuşturulmalıdır, yoksa bu şekilde yapılacak olan genel kurullar temsil bakımından sorunlar yaratabilir. Ayrıca üyelerin şifrelerinin kötü niyetli kullanılmasının da önüne geçilmesi gerekmektedir. Herhangi bir üyenin şifresiyle, hesabıyla başka birileri işlem yapamamalıdır. Yaşanacak eksiklikler, olumsuzluklar, siber güvenlik açıkları kooperatif genel kurullarının demokratik bir şekilde yürütülmesi bakımından olumsuzluklara yol açabilir.

5'inci maddeyle kooperatif yönetim kurulu üyelerinin ve yedeklerinin seçilmelerinden sonra en geç dokuz ay içerisinde kooperatifçilik eğitimini tamamlamaları şartı getiriliyor. Bu eğitimi tamamlayamayan üyenin hakkını yitirmesi durumunun Anayasa'ya aykırılık oluşturup oluşturmayacağı konusunda soru işaretlerimiz var, bunu Komisyonda da belirtmiştik. Seçimle görev verilen üyenin

eğitim şartı ileri sürülerek üyelikten çıkarılması hak kavramının ihlaline sebep olabilir. Bu madde ve eğitim şartı tekrar değerlendirilmelidir.

7'nci maddeyle yönetim kurulu, görev ve sorumlulukları arasında bulunan belge ve mal varlıklarının hepsini görevlerinin bitiminden itibaren üç iş günü içerisinde yeni yönetim kuruluna teslim etmekle mükellef kılınmak isteniyor. Ancak bu üç günün kısa olduğu da görülmelidir, bu yüzden de uygulamada sorunlar çıkabilir. Tescil edilemeyen bir yönetime bu mal varlıklarını, parayı ya da belgeleri teslim etmek hukuki açıdan ne kadar doğrudur? Bu, yalnızca muhalefetin kaygısı değil, HAYKOOP Merkez Birliği Genel Başkan Yardımcısı Sayın Faruk Özen de Komisyon görüşmelerinde bundan bahsetmişti. Biz Komisyonda da bunun için önerge vermiş ve bu sürenin tescil işlem süresine uygun olarak on beş güne çıkarılmasını teklif etmiştik. Bu üç gün sınırının çıkarılabileceği sorunlar göz önünde bulundurulmalıdır.

8'inci maddeyle kooperatiflerin denetleme organı içerisinde görev ifa eden üyelerinin ve yedeklerinin seçilmelerini takiben en geç dokuz ay içinde kooperatifçilik eğitim programlarını tamamlamaları şartı, süresi içinde eğitimini tamamlayamayan üyelerin de denetçiliğinin düşmesi öngörülüyor. 5'inci maddede belirttiğimiz sakıncalar burada da var. Kaldı ki bu 2 maddede eğitim almış olmak göreve seçilmenin şartlarından biri sayılacaksa eğitimin kapsamı, verecek kişi ve kurumlar, eğitim süresi gibi eğitime ilişkin temel hususların kanunda düzenlenmesi ve yalnızca pratiğe ilişkin ayrıntıların yönetmeliğe bırakılması daha doğru olacaktır.

12'nci maddeyle kooperatifler ve üst kuruluşlarına, genel kurul toplantılarından en az on beş gün önce ilgili bakanlıktan temsilci talebinde bulunmaları zorunluluğu getirilmek isteniyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

AYHAN ALTINTAŞ (Devamla) - Usule uygun talepte bulunulmasına rağmen temsilcinin toplantıya katılmaması hâlindeyse genel kurulun bir saat gecikmeyle gerçekleştirilmesine imkân veriliyor.

Değerli milletvekilleri, diyelim ki görevini yerine getirmeyen bir bakanlık temsilcisi var, temsilcinin ceza alıp almaması bir yana, bu durum ileride hukuka aykırı uygulamalara yol açabilir; bunun önüne geçilmelidir, en azından yedek temsilciler belirlenmelidir. Ayrıca, bir kamu görevlisinin görevini yapmamasına ilişkin hukuki bir imkân tesis etmek idarenin etkinliğini zedeleyecektir. Biz, kooperatiflerin güçlendirilmesine, vatandaşın desteklenmesine, istihdama, kalkınmaya karşı değiliz, destekçisiyiz fakat daha doğru analizler ve iyi çalışmalar yapılarak kanun çıkarmak gerektiğini düşünüyoruz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Esin Kara.

Buyurunuz Sayın Kara. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA ESİN KARA (Konya) – Sayın Başkan, büyük Türk milletinin değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan 283 sıra sayılı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin birinci bölümü üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubumuz adına söz almış bulunmaktayım. Gazi Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Kooperatifler yardımlaşma ve dayanışma duygularının temelini oluşturduğu girişimler olarak diğer ticari faaliyetlerden ayrılırlar. Günümüzde kooperatifçilik kamu ve özel sektör yanında üçüncü bir sektör olarak kabul edilmekte ve özel sektörlerle birlikte ekonomik ve sosyal kalkınmanın lokomotifleri olarak

görülmektedir. Kooperatifler ülkemizde ekonomik kalkınma unsuru olarak önemli bir yer tutarken kamu yararını ön planda tutmaktadır. Ülkemizde kooperatifçilikle ilgili politikalar Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenmektedir. 1163 sayılı Kanun günümüzde duyulan bazı ihtiyaçlara cevap verememektedir. Bu sebeple, görüşmekte olduğumuz kanun teklifiyle, gerek duyulan alanlara yönelik temel düzenlemeler getirilmektedir. Teklifte, kooperatifler ve üst kuruluşların kendi kendilerini yöneten, ortaklık haklarına yönelik menfaatleri üst düzeyde tutan, yenilikçi yönetim ilkelerini benimseyen ve nihayetinde, özellikle bölge bazlı kalkınmaya katkı sunan güçlü yapılar hâline getirilmesi amaçlanmaktadır.

Teklifin 1'inci maddesiyle yapılan düzenlemede kooperatif yönetim kurulunun ortaklık başvurusunu bir ay içerisinde sonuçlandırması ve durumu başvuru sahibine bildirmesi kuralı getirilmiştir. Böylelikle yönetim kurulunun başvuruyu ne kadar sürede sonuçlandıracağı konusundaki belirsizlik giderilmiştir ana sözleşmede belirtilen şartları taşıyanların ortaklığa kabul edilmesi sağlanmış, keyfiyete bağlı yaşanan mağduriyetlerin önüne geçilmiştir.

Teklifin 2'nci maddesiyle ortaklık payının değeri "100 Türk lirası" şeklinde değiştirilmiştir. Yine, ortaklık payı değerinin kooperatiflerin amaç ve faaliyet konularına göre ilgili bakanlıkça artırılacağı hükme bağlanmıştır. Yüksek sermaye gerektiren sigortacılık faaliyetinde bulunan kooperatifler için en çok pay taahhüt sınırının uygulanmaması ve ortaklık payının değerinde ilgili kurumun görüşünün alınması hükme bağlanmıştır.

Teklifin 3'üncü maddesiyle kooperatife ait mali verilerin genel kurulun yıllık toplantısından en az on beş gün öncesinden itibaren bir yıl süreyle kooperatif merkezinde, varsa şubelerinde ve elektronik ortamda ortaklar tarafından incelenebilmesine imkân sağlanmıştır. Yine, seçimlerde kullanılmak üzere, genel kurula katılma yetkisini haiz ortakların listesinde Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na uygun bir şekilde kullanılabilme imkânı sağlanmıştır.

Teklifin 4'üncü maddesiyle olağan genel kurul toplantı süresini üç yıldan iki yıla indirerek birleştirme süresi, yönetim ve denetim kurulu görev süresinin üst sınırıyla uyumlu hâle getirilmiştir. Yine, maddeyle kooperatiflerin elektronik ortamda genel kurul yapabilmesi sağlanmaktadır. Bu sayede zaman ve maliyet tasarrufu sağlanmış, uzak mesafedeki ortakların genel kurula kolaylıkla katılabilmesine imkân tanınmıştır.

Teklifin 5'inci maddesiyle kooperatif yönetim kurulu üyelerinin ve yedeklerinin seçilmesini takiben en geç dokuz ay içerisinde kooperatifçilik konusunda bilgilerinin artırılması amacıyla eğitim programlarını tamamlama zorunluluğu getirmiştir. Tüzel kişi üyelerde ise bu üyelerin temsilcilerinin eğitime alınması şartı getirilmiştir.

Teklifin 7'nci maddesiyle kooperatif yönetim kurulu üyelerine, sorumlulukları altında bulunan belge ve varlıkların görevlerinin bitiminden itibaren üç iş günü içerisinde yeni yönetime teslim etmesi zorunluluğu getirmiştir.

Teklifin 8'inci maddesiyle en fazla dört yıllığına en az 1 denetçi seçileceği, asıl üye sayısı kadar yedek üye seçilebileceği belirtilmiştir. Yine, denetçilere eğitim programını tamamlama zorunluluğu getirilmiş, eğitim şartlarını sağlayamayanların denetçiliğinin düşüleceği belirtilmiştir. Yine, ilgili maddede denetçi seçimine, denetim organının görev ve yetkilerine, denetim raporuna, denetçilerin ticaret siciline tesciline ve ticaret sicil gazetesi ile internet sitesinde ilanına ilişkin hükümler düzenlenmektedir.

Teklifin 9'uncu maddesiyle kooperatifin çalışma konusu, ortak sayısı ve cirosu gibi kıstaslara göre belirlenecek şartlara göre dış denetim yaptırılması şartı getirilmiştir. Bağımsız denetimi yapacak kişi olarak 3568 sayılı Yasa'ya tabi meslek mensuplarının ve ilgili bakanlıklarca yetkilendirilen birlik ve merkez birlikleri tarafından yapılması öngörülmüştür. Dış denetimi gerçekleştireceklerin görevlerini

gereği gibi yapmamaları sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun kamu görevlilerine ait hükümleri uyarınca cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Dış denetim sonucu hazırlanan raporun genel kurulda görüşülmesi ve dış denetim nedeniyle haklarında kamu davası açılan denetçilerin durumlarının yapılacak ilk genel kurulda görüşülmesi, ayrıca, dış denetim için seçilenlerin yönetim kurulu tarafından tescil ve ilanının yapılmasına yönelik düzenleme yapılmıştır. Yine, maddeyle, denetim yapacak kişilerin niteliklerini, sunacakları raporların standartlarını ve denetim uygulama esaslarını belirleme yetkisi Ticaret Bakanlığına verilmiştir.

Teklifin 10'uncu maddesiyle kooperatiflerin kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefalet sağlayabilmek ve kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapabilmeleri için kooperatif birliğine, kooperatif birliklerinin de merkez birliğe üye olma şartı hükme bağlanmıştır. Bu maddeyle, kamusal kaynak israfının önlenmesi, kredinin geri ödenmeme riskini üstlenen yapıların güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca, düzenlemeyle, merkez birliklerin birlikleri ve birliklerin kooperatifleri ortaklığa kabulden kaçınması engellenmektedir.

Teklifin 11'inci maddesiyle önceden konut yapı kooperatiflerine tanınan ancak amaç ve faaliyet konusunun değiştirilerek feshedilmeksizin faaliyetlerine devam etmelerine ilişkin sağlanan kolaylık sanayi sitesi yapı kooperatiflerini ve toplu iş yeri yapı kooperatiflerini de kapsayacak şekilde genişletilmektedir. Ayrıca, ana sözleşme değişikliği yapılarak kooperatifin amacının değiştirilmesi için tanınan altı aylık süre kısıtı kaldırılmıştır. Bu değişiklikle yapı kooperatiflerine tasfiyeden dönebileceği zamana kadar amaç ve faaliyet konusu değiştirebilme imkânı sunulmaktadır.

Teklifin 12'nci maddesiyle kooperatif genel kurullarının daha demokratik bir ortamda gerçekleştirilebilmesi amacıyla kooperatifler ile üst kuruluşlarına genel kurul toplantılarından en az on beş gün önce ilgili bakanlıktan temsilci talebinde bulunma zorunluluğu getirilmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Başkan Yardımcımız Konya Milletvekilimiz Sayın Mustafa Kalaycı Beyefendi'yle birlikte 2018 yılında vermiş olduğumuz Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Hakkındaki Kanun Teklifi'mizin dördüncü geçici vergi beyannamesinin kaldırılmasıyla ilgili maddesi geçen hafta kabul etmiş olduğumuz kanun teklifiyle yasalaştı. Yine, teklifimizde bulunan meslek mensuplarına mücbir sebep hakkı verilmesi hakkındaki madde Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından tebliğle düzenlenmiş oldu. Serbest muhasebeci ve yeminli mali müşavirler adına Sayın Bakanımıza teşekkür ediyorum. Böylelikle vermiş olduğumuz kanun teklifindeki 7 talebimizden 2 tanesi gerçekleşmiş oldu.

Yine, kanun teklifimizde bulunan mali tatil döneminde beyan ve ödeme sürelerinin en az 31 Temmuz olması, mesleğe yeni başlayan meslek mensuplarına KOSGEB desteği hakkının tanınması, belirli bir süre meslekteki görevini tamamlayan meslektaşlarımıza yeşil pasaport hakkı verilmesi, iş, vergi ve ticaret mahkemeleri konularına giren alanlarda meslek mensuplarına ara buluculuk hakkı verilmesi taleplerimiz arasındadır.

Yine, Katma Değer Vergisi Kanunu ile Gelir Vergisi Kanunu arasındaki tahakkuk ve tahsil şartlarının birbiriyle çelişmesi nedeniyle serbest meslek mensupları sıkıntı yaşamaktadır, şöyle ki: Katma değer vergisi kanunları KDV'nin doğması için tahakkuk esasını alırken gelir vergisi de gelir beyanında tahsili esas almaktadır. Yani serbest meslek sahipleri, özellikle mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler mesleklerini icra etmektedirler ama parasını alamadıkları, gelir olarak hanelerine yazmamış oldukları gelirlerin katma değer vergisini ödemek zorunda kalmaktadırlar. Bu nedenle bu sorunun çözülebilmesi için Katma Değer Vergisi Kanunu'nda bir değişiklik yapılarak tahakkuk esasından tahsil esasına geçilmesi gerekmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun efendim.

ESİN KARA (Devamla) – Yine, meslek mensupları için katma değer vergisi oranının yüzde 18’den yüzde 8’e indirilmesi ve KDV tevkifatı olarak 9/10 esasının belirlenmesi taleplerimiz arasındadır.

Sayın Bakanımızın meslektaşlarımızın sorunları konusundaki taleplerimize duyarsız kalmayacağını temenni ediyor, büyük Türk milletini ve onun büyük Meclisini saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Ali Kenanoğlu. Buyurunuz Sayın Kenanoğlu. (HPD sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Kooperatifler ülkemizin en önemli kurumlarından, kuruluşlarından ve toplumumuzun çok yakından ilgilendiği, birçoğumuzun temas ettiği yapılardan bir tanesi. Ben de kooperatifleri ilk duyduğumda 6 ya da 7 yaşındaydım. Köyümüzde bir kooperatif vardı, tüketim kooperatifi. Tabii, bütün ihtiyaçlarımızı oradan giderirdik. İşte, o yaşlarda, 6-7 yaşında çocukken babamla gidip köyümüzün kooperatifinden kara lastik almıştık, oradan biliyorum kooperatifi. Bu vesileyle, köyümüzün kooperatifini o zaman işleten, yöneten İbrahim Engin amcamızı da saygıyla ve rahmetle anıyorum; devridaim, yolu ışık olsun, nur içinde yatsın.

Tabii, daha sonra, kente göçtükten sonra, İstanbul’da yaşamımız içerisinde kooperatiflerle daha çok iç içe olmaya başladık ve ben bir konut yapı kooperatifinin uzun süre mali işler sorumluluğunu yürüttüm. Daha sonra da Türkiye’nin en büyük konut yapı kooperatifinde uzun süre yöneticilik yaptım. Şimdi, bu anlamıyla, konut yapı kooperatifleri alanında çok şeye tanık oldum ama esasında bizim daha çok üzerine düşmemiz ve yoğunlaşmamız gereken konunun da köylerdeki kooperatifler, tarım kooperatifleri olması gerekiyor.

Tabii burada, şimdi, bu kanunu yaparken -genelde bu kanunlar yapılırken de- yapmış olduğumuz bir eleştiri var; bu eleştiri de kanunların sektör temsilcileriyle birlikte yapılması yani onların görüşlerinin alınarak yapılması. Yani bu Kooperatifler Kanunu hazırlanırken de... Aslında bu Kooperatifler Kanunu’ndaki değişiklikler kimi teknik değişiklikler yani Kooperatifler Kanunu’nun esasını ilgilendiren, esasına yönelik değişiklikleri ilgilendiren bir kanuni düzenleme de değil bir taraftan baktığınız zaman. Ancak bu yapılırken, bu sektördeki yani kooperatifin yönetimlerinde, üst birliklerinde bulunan kişiler, kimselerle bir değerlendirme yapıldığı ve düzenleme yapıldığı görülüyor. Tabii, partimize de getirildi, diğer parti gruplarına da götürüldü Komisyona gelmeden önce ama bütün bu süreçler iki gün içerisinde oldu bitti.

Şimdi, 6 milyonun üzerinde üye var yani Türkiye’deki kooperatiflerin 6 milyonun üzerinde üyesi var. Bunu dörtle çarptığınız zaman, düşünün, milyonlarca insanı ilgilendiren -çünkü her bir üye bir aileyi ifade ediyor- bir kanuni düzenlemeden bahsediyoruz. Peki, bu üyelerin yani bu kanundaki değişikliklerden etkilenecek olan bu üyelerin bu kanundan haberi var mı, yapılan değişikliklerden haberi var mı? Onlar buna ilişkin bir görüş ifade edebildiler mi? Bu mümkün değil çünkü kanunlar sadece dar bir alanda görüşülerek ve kısa zaman içerisinde görüşülerek hazırlanıyor, komisyonlara getiriliyor ve hızlıca Genel Kurula getirilip çıkarılıyor. Bu anlamıyla, örneğin, Komisyona da üst birlik temsilcileri, kooperatif yöneticileri katıldılar ama o yöneticilerden şikâyeti olan birçok üye var yani bir kooperatif -burada, bizim sözcümüz de ifade etti- yönetimleri eliti de oluşmuş durumda. Belli kimselerin elinde toplanmış bir yönetim anlayışı da var ve bunlardan mağdur olan kooperatif üyeleri de var ama bu değişikliklerin hiçbirinden üyeler haberdar olamıyor ve onların görüşleri bu yasaya yansımıyor. Birçok yasayı, hemen hemen bütün yasaları bu şekilde hazırlıyoruz dolayısıyla

bu değişlikle Kooperatifler Kanunu'nda yapacağımız olan bu değişlikle ilgili olarak kooperatif üyelerinin ne onayı vardır ne bilgisi vardır ne de katkısı vardır; tamamı, kooperatif yöneticileriyle ve birlik yöneticileriyle hazırlanmıştır.

Şimdi, bir de sorunları biz şöyle çözüyoruz: Örneğin, ben konut yapı kooperatiflerinden biliyorum, orada ciddi muafiyetler vardı. İnsanların, hani fakirin fukaranın bir araya gelerek bir konut edinebilmesi, dar gelirli insanların bir ev sahibi olabilmesi amacıyla oluşturulmuş kooperatifler vardı ve bu kooperatiflere tanınan birçok muafiyet vardı; vergi muafiyetinden tutun da birtakım stopajlar, aidatlar ve benzeri şeylerden muaf tutuluyordu. Şimdi, tabii, bu alan suistimal edildi, iki sebepten kaldırıldı bütün bunlar; birincisi, suistimal edildi. Kimler tarafından suistimal edildi? Müteahhitler tarafından suistimal edildi. Müteahhitler sırf bu muafiyetlerden faydalanabilmek için kendileri kooperatif kurdular. İkincisi, müteahhitlerin baskısı yani siyasi iktidar üzerindeki baskısı, buradan kaynaklı olarak yapılan bir değişlikle aslında bu dar gelirli insanların bir araya gelerek dayanışma amacıyla oluşturdukları kooperatifler bütün cazibesini kaybetti ve kooperatiften ev almak ile müteahhitten ev almak arasında bir fark kalmadı, bir cazibe kalmadı. Bütün bu süreçlerin tamamı da yine iktidarın kooperatifçiliğe ya da bir bütün olarak piyasaya bakış açısıyla ilgilidir. Biz burada ifade ettik yani kooperatifçilik esasında dar gelirli insanların büyük müteahhitler, büyük kapitalistler, büyük sermaye şirketleri karşısında tutunabilmesi açısından bir araya gelerek oluşturdukları birliklerdir. Şimdi bizde nasıl bakılıyor? Bizde böyle bakılmıyor, bütünüyle bir şirketleşme ve şirket mantığı üzerinden ele alınıyor. Oysa kooperatifçilik şu anda esasında kırsaldan kente göçü engelleyebilecek en önemli unsurdur yani sektör aslında bir taraftan baktığınız zaman. Şimdi köylerde yani doğduğu yerde insanları doyurabileceğiniz bir mekanizmadır. İşte kadın kooperatifleri, engellilerle ilgili birtakım haklar bu yasayla birlikte ifade ediliyor. Örneğin, gençlere yönelik böyle bir imkân tanınmış olsa gençlerimizin köylerde üretimleri ve ürettiklerini satarak geçimlerini orada sağlayabildikleri bir mekanizma oluşur ve böylelikle köylerden kentlere göçüp oralarda işçi olmaktan da kendilerini kurtarırlar ve kendi köylerinde yaşamlarını sürdürebilecekleri imkâna sahip olurlar ama burada böyle bir düzenleme yok.

Bir taraftan da çok farklı kooperatifler var ve yasa çıkartılırken Komisyona katılan yöneticilerin, kooperatif yöneticilerinin şikâyet ettikleri konulardan biri de “Ya, bir köyde birden çok kooperatif oluşmak zorunda kalıyor.” diyorlar. Örneğin: Pancar yapıyorsunuz, pancar kooperatifi kurmak zorundasınız; sulama yapıyorsunuz, sulama kooperatifi kurmak zorundasınız; tarım yapıyorsunuz, tarım kooperatifi kurmak zorundasınız yani bir bakıyorsunuz bir köyde 4 tane kooperatif var. Köy kalkınma kooperatifi ile sulama kooperatifi hemen hemen aynı işleri yapıyor olmasına rağmen, bir köyde bunların hepsinin ayrı olarak değerlendirilmesinden kaynaklı olarak birden farklı kooperatifin oluştuğunu görebiliyoruz. Bütün bunlar bir karmaşayı ve kargaşayı da beraberinde oluşturuyor. O nedenle biz bir bütün olarak yeniden bir kooperatifler kanunu, bir kooperatif bakanlığı ve bir kooperatifler bankası kurulmasını öneriyoruz, parti olarak bizim kanun teklifimizde bu öneriler vardı.

Tabii, vergi yükü meselesi var. Özellikle oraya katılan köylerden gelen ve tarım sektöründe faaliyet yürüten kooperatiflerin şikâyetleri şuydu: Ortaklar arası ilişkiler çok daraltılmış durumda ve işte, domatesi alıyoruz salça yaptığımız zaman bunu hemen ticari faaliyet olarak değerlendirip, ortaklar arası ilişki boyutundan çıkartıp vergilendirildiğini ifade ettiler. Tabii, bu da büyük şirketlerle ve özellikle zincir marketlerle köy kooperatiflerinin mücadele imkânını ortadan kaldırıyor, bunların ayakta durma imkânlarını ortadan kaldırıyor. Yani koskoca büyük zincir market ile bir köy kooperatifi bu anlamıyla nasıl mücadele edecek nakliye ve benzeri işlemlerden dolayı? Hatta ilginç bir bilgi de verildi, şöyle: Şimdi, Cumhurbaşkanı bugün şikâyet ediyor ya “5 tane zincir market bütün ürünü topluyor ve piyasayı altüst ediyor.” diye. Şimdi, “Ya, 2006 yılında bu 5 tane zincir marketin baskısıyla siz yasayı değiştirdiniz ve köy kooperatiflerinin mallarını ucuza piyasaya sürebilecek birtakım işlere vergi

yüklediniz ve bu 5 tane zincir marketin baskısıyla bunu yaptınız. Şimdi, bunları bizim karşımıza bahane olarak çıkarıyorsunuz.” dediler; bunu, sektör temsilcileri söyledi yani kooperatif temsilcileri söyledi. Yani işinize geldiği noktada zincir marketlere muafiyet tanıyorsunuz ya da onların elini güçlendirecek imkânlar sağlıyorsunuz ama işinize gelmediği noktada hemen onları satın arkasından bütün suç onların üzerine yükleyebiliyorsunuz; böyle bir pratikliğe, böyle bir kıvraklığa sahip bir iktidarımız var. Ve sektör temsilcileri yani kooperatiflerden katılan sektör temsilcileri de bütün bu konulardaki şikâyetlerini dile getirdiler.

Esasında biz tümüyle yasanın bir bakış açısı olarak kooperatiflere bir şirket mantığıyla bakıldığını, bu anlamıyla da kooperatiflerin gerçek anlamı dışında tutulduğunu ifade ettik. Kooperatiflerin bir dayanışma amacıyla dar gelirli insanların bir arada durmak ve geçimlerini sağlayabilmek için oluşturdukları bir mekanizma olarak değerlendirilmesi gerekir. Büyük şirketler olarak bakmamak gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ KENANOĞLU (Devamla) – Bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

ALİ KENANOĞLU (Devamla) – Avrupa örnekleri verildi ama Avrupa örnekleri de iyi bir örnek değil. Oradaki örneklerin hepsi de bakıyorsunuz, işte, ING Bank bir kooperatiftir, zincir marketler var yani büyük zincir marketler, işte, Migros falan ve benzeri; bütün bunların hepsi Avrupa’da aslında birer kooperatiftir çünkü onlar artık kooperatif mantığından çıkmış, bir şirket mantığı içerisine girmiş, en büyük sigorta şirketleri kooperatiftir. Bütün bunlara baktığınız zaman aslında, bizim arzu ettiğimiz ve bizim ülkemizin ihtiyacı olan kooperatif anlayışı ile bugün kapitalist yapıların uygulamış oldukları kooperatif anlayışı farklı. Ama biz, köylümüzün ve dar gelirlimizin ayakta durabilmesini sağlayacak düzenlemeyi değil, tam tersine vahşi kapitalizmin örnek aldığı kooperatifçilik yapısını kendimize örnek almayı ilke edinmişiz, bu yasa da bundan farklı bir şey değil. Bu anlamıyla biz, tümünden, bir kooperatifler kanunu değişikliğine ihtiyaç olduğunu ifade ediyoruz.

Teşekkür ederim. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Manisa Milletvekili Sayın Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu.

Buyurunuz Sayın Bakırlıoğlu. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Değerli Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; 283 sıra sayılı Kanun Teklifi’yle ilgili söz aldım. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Söz konusu kanun teklifi 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nda birtakım değişiklikler öngörmekte. Buna göre, kooperatif yönetim kurulu kooperatif ortaklığı için başvurulara kararını bir ay içinde bildirmek zorunda. Söz konusu kooperatif kamu kaynaklarıyla desteklenen kredilere kefil oluyorsa veya tarımsal desteklere aracılık yapıyorsa yönetim kurulu ana sözleşmede belirtilen şartları taşıyan başvuru sahiplerini üyeliğe kabulden kaçınamayacak. Kooperatif ortaklık payı 100 TL olarak güncellenecek ve yüksek sermaye gerektiren sigortacılık faaliyetlerinde bulunacak kooperatifler için en çok taahhüt edilecek 5 bin pay sınırı kaldırılacak. Kooperatif ortakları genel kurula katılabileceklerin listesine Kooperatif Bilgi Sistemi üzerinden erişebilecek. Görevi sona eren yönetim kurulu üyeleri genel kuruldan itibaren üç iş günü içerisinde para ve evrakları, tutanakla yeni seçilene teslim etmek zorunda. Ayrıca, Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenecek kooperatif ve üst kuruluşlar dış denetime tabi tutuluyor.

Değerli milletvekilleri, kooperatifler özellikle kriz dönemlerinde ekonomik ve sosyal hayatın dayanıklılığını artıran bir araç olmasının yanında, uzun vadede yoksulluğun ve eşitsizliğin azaltılması, demokrasinin toplumda yaygınlaşması, güvenceli istihdamın desteklenmesi konularında önemli roller üstlenmektedir.

Peki, dünyada ve ülkemizde kooperatifçiliğin konumu nedir? Dünya genelinde 2,6 milyon kooperatif işletmesi bulunmakta ve 12 milyon 600 bin kişi bu kooperatiflerde istihdam edilmekte. Nüfusunun yüzde 17'sinin herhangi bir kooperatifin ortağı konumunda olan Avrupa'da, bilhassa tarım sektöründe kooperatifleşme oranı çok yüksek. Bu oran Danimarka'da yüzde 98, Hollanda'da yüzde 95, Almanya'da yüzde 76, İspanya'da ise yüzde 70. Türkiye'de ise her 100 çiftçiden ancak 13'ü bir kooperatifin ortağı. Ülkemizdeki üreticilerin yarısının ÇKS kaydının olmadığını düşünürsek bu oranın daha da aşağıda olduğunu görmekteyiz.

Dünyadaki en büyük 300 kooperatifin yer aldığı listeyi incelediğimizde, Finlandiya'daki 9 kooperatifin bu listeye girdiğini görüyoruz. Bu 9 kooperatifin büyüklüğü, Finlandiya'nın gayrisafi yurt içi hasılasının yüzde 16'sına tekabül etmekte. Benzer durum Hollanda'da da var. Hollanda'nın en büyük 17 kooperatifi ülke gelirinin yüzde 12'si büyüklüğünde.

Değerli milletvekilleri, kooperatiflerin bir ülkenin ekonomisine ve istihdamına ne denli katkı sağlayabileceğini gösteren çarpıcı bir örnek daha vermek istiyorum: Japonya'da bir tarım kooperatifinin yıllık cirosu 41 milyar dolar, tam 41 milyar dolar ve bu kooperatifte 7.500 kişi çalışmakta. Örnekler bakacak olursak, sosyoekonomik durum ve demokratik kültürün gelişmişliği ile kooperatifleşme arasında anlamlı bir bağ bulunmakta. Kooperatiflerin bir ülkenin ekonomisine, istihdamına, tarımına, sosyal hayatına, demokratik kültürüne verdiği katkıyı örnekleriyle anlatmaya çalıştım. Bu rakamlarla baktığımız zaman, bu örneklerle baktığımız zaman kooperatifleşme konusunda ülkemizin katetmesi gereken bir hayli yol olduğunu görmekteyiz. Dünyayla karşılaştırsak Türkiye'deki kooperatifçiliğin sorunlu alanları bellidir; en önemli sorunlarından bir tanesi sermaye yetersizliği. Türkiye'de geçmişte kooperatiflere kurumlar vergisi muafiyeti, katma değer vergisi istisnası tanınmıştı ancak son yıllarda özellikle tüketim, motorlu taşıyıcılar ve bazı konut yapı kooperatiflerinin kurumlar vergisi kapsamına alındığını görmekteyiz. Tarım sektörünün durumu ortada, gıda fiyatları da ortada. Bu durumda, tarımsal kalkınma ve tarım satış kooperatiflerinin desteklenmesi, sermaye yapılarının güçlendirilmesi elzemdir. Kooperatiflerin, özellikle ürün hasat dönemlerinde ucuz krediye, ucuz finansmana ulaşması sağlanmalıdır. Geçmişte Fiyat İstikrar Fonu'ndan birliklere kaynak aktarılıyordu ancak son dönemde bundan da vazgeçildi.

Değerli milletvekilleri, Türkiye'deki kooperatif sayısının yıllar içerisinde azaldığını görmekteyiz. 2012 yılında toplamda 84 bin kooperatif varmış, bu rakam 2020 yılında yaklaşık 60 bine düşmüş. Esasına bakılırsa, 60 bin rakamı bile dünyayla kıyaslandığı zaman fazla ancak bu kooperatiflerin üye sayılarının çok çok az olduğunu görmekteyiz. Almanya'dan bir örnek verelim: Türkiye'de konut yapı kooperatifi sayısı 33 bin, Almanya'da ise 2 bin yani Türkiye'de 16 kat daha fazla konut yapı kooperatifi var. Türkiye'deki bu 33 bin kooperatifin 1 milyon 600 bin ortağı var, Almanya'daki 2 bin kooperatifin ise 3 milyon. Ayrıca, ülkemizdeki eğitim, bilinçlendirme ve araştırma faaliyetlerinin yetersiz olduğunu da üzülmeye değer.

Esasında, ülkemizdeki kooperatifçiliğin geldiği noktayı ve sorunlarını anlamamız için Tarım Kredi Kooperatiflerini incelememiz yeterli. Tarım Kredi Kooperatiflerinin sitesine girdiğimizde kooperatif kendini şöyle tanımlamakta: "Türkiye'nin tarımsal kredi ve girdi lideri, çiftçilerin sosyoekonomik güvencesi durumunda olan Tarım Kredi Kooperatifleri, bugün, Merkez Birliğine bağlı bölge birlikleri, kooperatifleri, hizmet büroları, şirketleri ve 800 binden fazla ortağıyla Türkiye'nin en büyük çiftçi

kuruluşudur.” Evet, bugün 1.625 tarım kredi kooperatifi var ve bu kooperatiflerin 800 bin ortağı bulunmakta ancak 2001 yılında tarım kredi kooperatifi sayısı 2.561’di, ortak sayısı ise 1 milyon 600 bini. Yani AKP devrinde, devriktidarınızda ortak sayısı yarı yarıya düştü. Neden? Bu ülkede tarım bitiyor, üretici sayısı azalıyor, gıda güvenliğimiz tehdit altında. Ortak sayısının yarı yarıya düşmesini üretici sayısındaki düşüşle açıklayabilirsiniz; peki, gerçek bu mu? Üretici sayısının düşmesinde, tarımın bitme noktasına gelmesinde Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği yönetiminin kusuru, kabahati, vebali yok mu? Kendi ortağına yani varlık sebebine tefeci faizi uygulayan, yaptığı satışlardan komisyon alan, ortağını icraya veren, ortağının sırtından büyüyerek holding hâline gelen Merkez Birliğinin tarımda yaşanan çöküşte payı mutlaka ki vardır.

Değerli milletvekilleri, görüştüğümüz kanun teklifi yasalışırsa kooperatiflerimiz daha demokratik, daha şeffaf bir yapıya kavuşacak mı? Mesela, Tarım Kredi Kooperatiflerinin herhangi bir ortağı, eski bir Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekili olan Genel Müdürün ne kadar maaş aldığı bilgisine ulaşabilecek mi? Başka bir soru: Tarım Kredi Kooperatifleri gerçekten çiftçi kuruluşu mu? Mesela, daha önceleri Tarım Kredi Kooperatiflerine uygun şartlarda kredi veren Ziraat Bankasına göre Tarım Kredi Kooperatifleri artık çiftçi kuruluşu değil. Bu nedenle, Ziraat Bankası kooperatife kullandığı kredi faiz oranlarını artırmış durumda.

Değerli milletvekilleri, Tarım Kredi Kooperatifleri artık çiftçi kuruluşu değildir, 15 şirketi olan kocaman, devasa bir holding hâline gelmiştir. Merkez Birliği yıllar içerisinde bünyesine birçok şirket dâhil etmiş, büyüdükçe büyümüş ancak büyüdükçe ortak sayısı azalmıştır. Kooperatif, bugün, sigorta poliçesi düzenliyor, gübre üretiyor, tarım ilacı üretiyor, marketler açıyor ancak ortağına herhangi bir ayrıcalık tanımıyor. Gübre, ilaç, poliçe piyasada ne kadarsa kooperatifte de aynı, hatta bazen daha bile pahalı. Bugün, Tarım Kredi Kooperatifleri iktidarın vesayeti altındadır. Bugün, Tarım Kredi Kooperatifleri iktidarın elinde operasyonel bir aygıt hâline gelmiş durumdadır. Kooperatif, talimatla, üstelik hukuk dışı yollarla Suriye’den zeytinyağı getirmekte ve kendi ortağı olan zeytin üreticisini mağdur etmektedir. Kooperatif, Cumhurbaşkanının talimatıyla, dün, tanzim satış çadırları kurmuş, 3’e aldığını 2’ye satmış, zarar etmişti, bugün de gene talimatla marketler açmaktadır. Kooperatifin genel müdürü, yöneticileri, şirketlerindeki yönetim kurulu üyelerinin neredeyse tamamı Adalet ve Kalkınma Partililerden oluşmaktadır. Bakın, yönetim kurulu listelerine eski milletvekillerini, adaylarını, aday adaylarını göreceksiniz. Özetle, kooperatif, vesayet altındadır, şeffaf değildir, Adalet ve Kalkınma Partisinin arka bahçesi hâline gelmiştir ve daha da acısı artık kooperatif bir çiftçi örgütlenmesi değildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Devamla) – Değerli milletvekilleri, tartıştığımız teklif, başta da belirttiğim gibi, Kooperatif Kanunu’nun bir kısmına bizim de uygun gördüğümüz birtakım düzenlemeler getirmektedir ancak unutmamak gerekir ki ülke kooperatifçiliğinin gelişmesine katkıları ne yazık ki sınırlı olacaktır.

Bu duygularla Genel Kurulu saygıyla selamlarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Manisa Milletvekili Sayın Semra Kaplan Kıvırcık.

Buyurunuz Sayın Kaplan Kıvırcık. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kooperatifler Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi üzerine söz almış bulunuyorum. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Ekonomik ve ticari hayatın en önemli aktörlerinden biri, hiç kuşkusuz kooperatiflerdir. Ülkemizde eğitimden sağlığa, konuttan sigortacılığa, ulaşımdan tarımsal kalkınmaya, enerjiden konuta ve kadın girişimine kadar, tamamını saymadığım 40'a yakın sektörde faaliyet gösteren yaklaşık 60 bin kooperatif bulunmaktadır ve bu kooperatifler 6 milyona yakın vatandaşımızın ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Temelinde dayanışma ve topluma hizmet anlayışı olan kooperatif ortaklık modeli, bireylerin ve toplumun ekonomik ve sosyal kalkınması açısından büyük önem taşımaktadır. Sosyal sermayenin artırılması, gelirin adil dağıtılması ve yoksulluğun azaltılmasında kooperatiflerin katkısı oldukça önemlidir.

Değerli milletvekilleri, istikrar içinde, üreterek büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, güçlü ve büyük Türkiye için kooperatifçiliğin geliştirilmesine yönelik çalışmalarımızı kararlılıkla sürdürüyoruz. Kooperatiflerimizi krizlere karşı dayanıklı, sürdürülebilir kalkınmaya hizmet eden, kurumsal yapısı güçlü, çağın ekonomik koşullarına uyumlu, dünya standartlarında ekonomik aktörler hâline getirmeyi hedefliyoruz.

Küresel olarak zor bir dönemden geçiyoruz. Sadece biz değil, tüm dünya Covid salgını etkileriyle yoğun mücadele hâlinde. Ülkemizin ve dünyanın içinden geçtiği bu zor dönemde üreticilerimizin, esnafımızın, kooperatiflerimizin, kadınlarımızın ve halkımızın yanında olmaya devam ediyoruz. Bu kapsamda, Ticaret Bakanlığımız özellikle küçük ölçekli kooperatiflerimizin büyümesine ve güçlenmesine yardımcı olmak amacıyla Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı'nı hayata geçirdi. Bakanlığımız, bu programla kooperatiflerin üretim ve istihdama katkı sağlayacak projelerine hibe desteği sağlıyor. Programın ilk uygulaması, kadın kooperatiflerine destekle başladı, 2020 yılında 41 ilde 139 kooperatifin 149 projesine 14 milyon 279 bin TL'lik hibe desteği verildi. 2021 yılında, 58 ilimizden tutarı 17,9 milyon TL olan 149 projenin 13,5 milyon TL'lik kısmı Bakanlığımız tarafından hibe desteği olarak karşılandı. Büyük ölçüde makine, ekipman alımına dair verilen bu hibelerin kooperatiflerimizin üretim kapasitesini artırmasını umuyor, desteklerin kooperatiflerimize hayırlı olmasını diliyorum.

Değerli milletvekilleri, gündemimizdeki kanun değişikliği teklifiyle kooperatifçilikte başarıyı yakalamış ülkelerde uygulamasını gördüğümüz dış denetim sistemi, ülkemizdeki belli kriterleri taşıyan kooperatifler için de getirilerek kooperatiflerimizin etkin bir denetim yapısına sahip olması amaçlanmaktadır. Yeni düzenlemeyle birlikte, kooperatiflerde yönetim kurulu yıllık faaliyet raporunun, gelir gider farkı hesaplarının, bilanço ve denetçi raporlarının, elektronik ortamda da ortaklar tarafından incelenmesine ve seçim dönemlerinde eşitlik sağlamak için aday olan kişilere, genel kurul toplantısına katılma hakkı bulunan ortakların listesine erişme imkânı da sağlanmaktadır.

Ülkemizdeki tüm kooperatiflere ilişkin verilerin tutulacağı merkezî bilgi sistemi uygulamaya geçirilmektedir. Ülkemizdeki tüm kooperatiflerin bilgilerinin yer alacağı bu sistem sayesinde hem uygulamada karşılaşılan birçok sorunun önüne geçilecek hem de kooperatifler daha şeffaf hâle gelecektir. Böylece, güncel istatistiki bilgilerle etkin politikalar geliştirilmesinin önü açılmaktadır.

Yine, görüşmekte olduğumuz teklifle, isteyen kooperatiflere teknolojik gelişmelere uygun olarak elektronik ortamda genel kurul yapabilme imkânı getirilmekte ve ortakları uzak mesafelerde bulunan veya ortağı çok olan kooperatiflerde aynı anda, aynı mekânda bulunma zorunluluğunun ortadan kaldırılmasıyla zaman ve maliyet tasarrufu sağlanmaktadır. Böylece, diğer şirket türlerine sağlanan bu teknolojik imkândan kooperatifler de yararlanacaktır. Kooperatiflerin yönetim ve denetim kurulu üyelerine seçildikten sonra kooperatifçilik konusunda eğitim zorunluluğu getirilerek, bu sayede daha profesyonel bir şekilde görevlerini yerine getirebilmeleri ve yine yönetim kurulu üyelerine sorumlulukları altında bulunan belge ve varlıkların görevlerinin bitiminden itibaren üç iş günü içinde yeni seçilen yönetim kuruluna teslim zorunluluğu getirilerek bu evrak ve varlıkların güvenli bir şekilde devri sağlanmaktadır.

Ortakların çoğunluğu kadınlardan oluşan ve kadın emeğinin değerlendirilmesi amacıyla kurulan kooperatifler ile ortaklarının çoğunluğu engellilerden oluşan kooperatiflerin gerek kuruluş aşamasında ve gerekse faaliyet dönemlerindeki ticaret sicil müdürlüğünde ödedikleri tescil ve ilan ücretleri ile ticaret odasına kayıt ücretleri, yıllık aidat ve munzam aidat ödeme mükellefiyetleri kaldırılarak kadın ve engelli kooperatiflerine pozitif ayrımcılık sağlanmaktadır.

Kooperatiflerimizi, 2023 yılı için büyük hedefleri olan ülkemizin hedeflerine ulaşmasında önemli araçlardan biri olarak görüyoruz. Bu doğrultuda, kooperatifçilikte geldiğimiz seviyeyi bir kat daha artırmak, kooperatiflerimizi emin adımlarla geleceğe taşımak için çabalamaya devam edeceğiz.

Kanun değişikliği teklifinin ülkemiz ve kooperatiflerimiz için hayırlı olmasını diliyorum, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Şahıslar adına söz sırası Iğdır Milletvekili Sayın Habip Eksik'in.

Buyurunuz Sayın Eksik. (HDP sıralarından alkışlar)

HABİP EKSİK (Iğdır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, her zamanki gibi, yasamanın yapılış şekliyle ilgili ciddi bir sorun var. Bu sorun şu: Gerçekten, Parlatentonun gerçek anlamda görevini yapmasıyla ilgili bir sıkıntısı var galiba çünkü hemen hemen bütün kanun teklifleri sarayın yaşadığı bir olaydan sonra ya da sarayın talimatıyla direkt geliyor, bir süzgeçten geçirilmiyor, komisyonlarda yeterli bir düzeyde tartışma yürütülmüyor ve gerçekten sorunlara cevap bulacak şekilde oluşturulmuyor. Doğalında da gelen kanun teklifleri sadece makyaj denecek düzeyde birçok sorunu es geçiyor, çözüymüş gibi yapıp "mış" "mış" gibi devam ediliyor.

Şimdi, AKP Genel Başkanı, gıda krizi ortaya çıkınca alışverişe çıkıyor, Tarım Kredi Kooperatiflerinde bir atıştırma alışverişi yapıyor. Baktığınız zaman, sepetinde ne yağ var ne bakliyat var -yani temel gıda ürünleri yok- ne et var ne başka bir şey, sadece atıştırma ürünleri var ve bu atıştırma ürünlerinin hemen hemen hepsi 1.002 TL tutuyor. Belli ki sarayla ilgili bütün giderler zaten halkın bütçesinden harcandığı için fark etmemiş bugüne kadar, bu fiyatları görünce doğal olarak hemen "Bunlar ne?" diyerek bin tane Tarım Kredi Kooperatiflerine bağlı satış marketi kurulması talimatı veriyor 500 metrekaresi aşacak şekilde. Bunlar güzel şeyler ama sorun şu: Bu sorunun çözümüyle ilgili, bu gıda krizini ya da diğer üretimle ilgili sorunları çözecek nokta yanlış algılanmış. Yine, orada, ciddi anlamda bir olayı ıskalama durumu söz konusu. Şöyle, baktığınız zaman, olayın, üretimle ilgili sıkıntının desteklemeler ve insanların yaşadığı problemler, üreticilerin yaşadığı sıkıntılardan ziyade Tarım Kredi Kooperatiflerinin iç denetiminin arttırılmasıyla bu sorunun çözüleceği düşünölmüş. Oysaki tamamıyla yanlış çünkü siz, bu işi denetimle sağlamaktan ziyade içeriği demokratikleştirmeyle sağlayabilirsiniz, bu sorunları kooperatiflerin genel kurullarının demokratik bir şekilde yapılmasıyla aşabilirsiniz.

Türkiye'de kooperatif sorunu sadece Tarım Kredi Kooperatifleri de değil, hemen hemen birçok alanla ilgili sorun var, birliklerin birçoğuyla ilgili ciddi sıkıntılar var. Mesela, otobüsçülerle ilgili, minibüsçülerle ilgili hiçbir çözüm getirmiyor; onların mazot sorunuyla ilgili bir çözüm getirmiyor, vergiyle ilgili bir çözüm getirmiyor bu teklif ve aynı zamanda, yaşadıkları sıkıntılarla ilgili bir çözüm getirmiyor.

Bakın, Iğdır'da Suveren köyünde otobüsçülerin bir kooperatifi var. Oradaki kayyum kooperatifin ihalelerini keyfi olarak iptal ediyor ve tekrar ihaleye götürüp 10 bin TL para istiyor bu pandemi döneminde. Bu soruna çözüm bulacak mı? Hayır; Horgovlu, Suverenli bu insanların sorununa çözüm bulmayacak. Tarım alanında üretim yapan insanların sorunlarına çözüm bulacak mı bu denetimin

arttırılması olayı, bu tamamıyla tek adama bağlama yöntemi? Hayır, çözmeyecektir yani insanlar, yine, aynı şekilde, gıdayı da diğer ürünleri de pahalıya almak zorunda kalacaklardır. Tohumun uygun fiyata alınmasına bir derman olacak mıdır? Hayır. Desteklemelerle ilgili sıfır faiz uygulanacak mı Tarım Kredi Kooperatiflerinde? Kesinlikle yok. Tam tersi, borcunu ödeyemediği anda daha da tepesine binen bir tarz geliştirilmiş olacaktır. O açıdan, şunu özellikle belirtmemiz gerekir: Bu sorunları çözecek olan yöntem, kooperatiflerin iç denetimini tamamıyla tek bir kişiye, tek bir merciye bağlamak değildir. Hatırlarsanız, bir bir buçuk ay önce -şöyle bir yasa çıktı- Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kooperatiflerin, birliklerin, tüm vakıfların denetlenmesi Devlet Denetleme Kurulu aracılığıyla aslında Cumhurbaşkanlığına bağlandı, ondan sonra bu kanun teklifi geldi. Yani açıkçası burada şöyle bir durum söz konusu: Toplumun tümünü tekleştirip toplumun bütününe sadece saraya bağlama tarzı, yöntemi var. Oysaki kooperatifler gönüllü bireylerden oluşuyor. “Gönüllü bireylerin bir araya gelerek, kişilerin ekonomik sosyal ve kültürel gereksinimlerini birlikte karşılayabilmek için demokratik bir biçimde kendi kendini yöneten ve denetleyen bir girişimdir.” deniliyor ama bu kanun teklifi, bence bu, kendi kendini denetleyen ve yöneten girişimi daha da tekelleştirecek, bir şirkete dönüşecektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz.

HABİP EKŞİK (Devamla) – Teşekkürler Sayın Başkan.

O açıdan, şunu özellikle belirtmekte fayda var: Sorunları ıskalayan, tamamıyla yönetimi daha da baskılayan, denetimi artıran ve bunu da sadece bir merkez olarak saraya doğru yönelten bir tarzın olması doğru değildir. Burada olması gereken şu: Kooperatifleri ya da birlikleri daha demokratik, iç mekanizmasını ortaya koyan, kendi meclisini yürüten bir tarza dönüştürmek lazım, bunun önünü açmak lazım. Mesela, elektronik olarak katılımın olması doğru bir yaklaşımdır ama diğer sorunlara çözüm bulma noktasında kesinlikle doğru değil; birçok sorunu çözemiyor, birçok soruna cevap olmuyor, her zamanki gibi Ak Parti iktidarının sorunları ıskalayan bir tarzı vardır.

HDP, gerçekten, demokratik kooperatifçiliği, birliği oluşturacak bir tarzda iktidara gelecektir, o zaman bu sorunları çözecektir diyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HABİP EKŞİK (Devamla) – Teşekkür ediyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Şahıslar adına Osmaniye Milletvekili Sayın Mücahit Durmuşoğlu.

Buyurunuz Sayın Durmuşoğlu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 283 sıra sayılı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin birinci bölümü üzerinde şahsım adına söz almış bulunuyorum. Ekranları başında bizleri izleyen aziz vatandaşlarımızı ve yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Kökene yüzyıllar öncesine dayanan kooperatif kültürü sorumluluk, eşitlik, adalet, yardımlaşma ve dayanışma gibi değerlerin kılavuzluk ettiği girişimler olarak diğer ticari işletmelerden ayrılmaktadır. Ülkemizin kadim bir geleneği olan imece kültürü, bir kooperatifçilik örneğidir; beraberinde, Ahilik kültürü, lonca kültürü bu sistemin devamıdır.

Ülkemizde kooperatifçiliğin ilk uygulaması, Osmanlı Dönemi'nde 1863 yılında devlet eliyle kurulan Memleket Sandıklarıyla başlamaktadır. Ticari hayattaki gelişmeler ve ekonomideki dönüşmeler sonucunda, 1969 yılında Ticaret Kanunu'ndan ayrılarak 1163 sayılı “Kooperatifler Kanunu” adıyla özel bir düzenleme yapılmıştır. Bugün, dünyada yaklaşık 400 milyon kişiye istihdam sağlayan bu

sistemin sadece Avrupa'da ekonomik büyüklüğü 1,5 trilyon avroyu aşarken dünyanın en büyük 300 kooperatifinin toplam cirosunun ise 2 trilyon doları geçtiği görülmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığının çalışma alanlarında toplam 60 bin kooperatif ve bu kooperatiflerin 6 milyon 300 bin üyesi bulunmaktadır. Türkiye'de kooperatiflerin çağdaş bir yapıya kavuşması, modern dünyanın rekabetçilik düzeyine uyumlu hâle getirilerek etkinliğinin artırılması, AK PARTİ hükümetlerinin öncelikleri hedefleri arasında yer almıştır.

2012 yılında, dönemin Başbakanı, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan öncülüğünde Gümrük ve Ticaret Bakanlığının koordinasyonunda Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı, Yüksek Planlama Kurulu kararına bağlanarak yürürlüğe girmiştir. Ülkemiz kooperatifçiliği için yol haritası niteliğinde olan eylem planında, sorunların bütüncül bir anlayışla ele alınarak etkin ve hızlı bir şekilde çözülmesi için yeni öneriler getiren birçok faaliyet ve projeye yer verilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi önemli konuları düzenlemektedir. Öncelikle, kanun teklifiyle, çoğunluğu kadınlardan oluşan ya da kadın emeğini değerlendiren kooperatifler ile çoğunluğu engellilerden oluşan kooperatiflere pozitif ayrımcılık getirilmekte, bazı ödeme mükellefiyetleri kaldırılmaktadır. Bu kapsamda, kuruluş aşamasında ve faaliyet döneminde ticaret sicil müdürlüğünde ödedikleri tescil ve ilan ücretlerini, ticaret odasına ödedikleri kayıt ücretlerini, yıllık aidatları, munzam aidatları kaldırıyor, dolayısıyla, kadın ve engelli kooperatiflerimizin daha da yaygınlaşmasını hedefliyoruz.

Teklifle, ayrıca, kooperatiflerin şeffaflaşması amacıyla, Ticaret Bakanlığınca tüm kooperatiflerin ve üst kuruluşlarının hizmetlerine elektronik ortamda eriştiği merkezî bir bilgi sistemi olan Kooperatif Bilgi Sistemi (KOOPBİS) uygulamaya geçirilmektedir. Bu sayede, gelir gider hesaplarına, bilanço ve denetçi raporlarına, genel kurulların hazırlan listelerine elektronik ortamlarda ulaşılabilecektir. Kanun teklifi, yönetim ve denetim kurulu üyelerinin nitelikli bilgiye sahip olmaları amacıyla seçildikten sonra kooperatifçilik eğitimi alma zorunluluğunu da getirmektedir. Kanun teklifiyle Bakanlıkça çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kıstaslar dikkate alınarak belirlenen kooperatif ve üst kuruluşların dış denetime tabi olmasıyla etkin denetim sistemi kurulması hedeflenmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; seçim bölgesi Osmaniye'de kooperatiflere ilişkin kısaca bazı bilgileri de paylaşmak istiyorum. Osmaniye'de Ticaret Bakanlığına 81, Tarım ve Orman Bakanlığına 43, Çevre ve Şehircilik Bakanlığına 17 olmak üzere toplam kayıtlı 141 kooperatif faaliyet göstermekte ve 17 bin üyesi bulunmaktadır. Bunlardan 5'i kadın emeğini üretime ve ekonomiye kazandıran kadın kooperatiflerinden oluşmaktadır. Kooperatiflerimize KOOP-DES kapsamında ciddi proje desteği sağlanmaktadır. AK PARTİ hükümetleri olarak her zaman kadın ve gençlerimize yönelik pozitif ayrımcılık yapmaya devam edeceğiz. Görüştüğümüz kanun teklifinde de bu yönde önemli düzenlemeler bulunmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

MÜCAHİTDURMUŞOĞLU (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün kooperatifle ilgili kamuoyunda farkındalık sağlanması, kooperatif girişimciliğinin farklı alanlarda uygulanması ve uygulamada ortaya çıkan sorunların giderilmesi, daha etkin, daha üretken, piyasa dengelerini daha iyi sağlayan istihdam, istihdamı daha da önceleyen izlenebilir, şeffaf bir yapının oluşturulabilmesi amacıyla hazırladığımız bu kanun teklifine bütün milletvekillerimizin desteğini bekliyor, kanun teklifinin üreticilerimiz, ekonomimiz ve ülkemiz için hayırlar getirmesini temenni ediyorum.

Teklifin hazırlanmasında emeği geçen, katkı sunan herkese teşekkür ediyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Birinci bölüm üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, birinci bölümde yer alan maddeleri, varsa o maddeler üzerindeki önerge işlemlerini yaptıktan sonra ayrı ayrı oylarınıza sunacağım.

1’nci madde üzerinde 3 önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 283 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin 1’inci maddesinde geçen “veya” ibaresinin “ya da” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan	Çetin Osman Budak	Tacettin Bayır
Kocaeli	Antalya	İzmir
Müzeyyen Şevkin	Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu	Özcan Purçu
Adana	Manisa	İzmir

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU BAŞKANI ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) – Katılmıyoruz Başkanım.

BAŞKAN – Önerge üzerinde söz isteyen İzmir Milletvekili Sayın Özcan Purçu.

Buyurunuz Sayın Purçu. (CHP sıralarından alkışlar)

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinize saygılar sunuyorum.

Türkiye’nin AKP döneminde en büyük sorunu üretim. Üretim olmadı, toplumu sadece tüketmeye alıştırdık ama özellikle, üreten çiftçiyi desteklemedik, kooperatifleri, tarım kooperatiflerini desteklemedik. Millet yoksullaştı, açlığa mahkûm oldu. Tarım ülkesi olan Türkiye, tarım ürünlerini ithal etmeye başladı. Dört mevsim gören, insan bile eksen yetişir dediğimiz topraklar terk edildi, çiftçilerin sayısı azaldı.

Şimdi, sizin döneminizde tarım kooperatiflerini desteklemediğiniz için çiftçinin borcu 72 kat arttı. 2003’te 2,5 milyar lira olan çiftçinin borcu, sizin döneminizde 180 milyar lira oldu. Neden? Çünkü tarım kooperatiflerini desteklemediniz. Ayrıca, her yıl, son olarak bu yıl 46 bin çiftçi çiftçiliği bırakmış, ÇKS kaydı düşmüş, topraklarını terk etmiş ve yine sizin döneminizde kooperatifleri desteklemediğiniz için tarım toprakları yüzde 12,5 oranında azalmış. Yine, maalesef, sizin döneminizde çiftçinin borcu 180 milyar lira yükselmiş, hacizler gelmiş, çiftçinin traktörleri haczedilmiş.

Türkiye’nin tek çaresi kaldı, bakın, sadece tarımı desteklemek, sadece tarım kooperatiflerini desteklemek, başka çaremiz kalmadı ama sizin döneminizde maalesef bu çareyi de elden yitirmiş durumdayız. Tarım kooperatiflerini desteklemediğiniz için bu yıl tarım ithalatına 9,5 milyar dolar ödemişiz, sizin döneminizde toplam 117 milyar dolar ödemişiz. Keşke bu ithalata verdiğiniz parayı tarım kooperatiflerine, çiftçilere verseydiniz.

Yine, tarım kooperatiflerini desteklemediğiniz için enflasyon artmış, tarım kooperatiflerini desteklemediğiniz için dış borcumuz 450 milyar dolar olmuş. Yine, tarım kooperatiflerini desteklemediğiniz için bu ülkede 16 milyon aç, 50 milyon yoksul ortaya çıkardınız çünkü Türkiye üretmiyor. Tarım öyle bir sektör ki sanayi sektörüne de lokomotif olan ve artık günümüzde, dünyada aşağı yukarı tüm sektörler de lokomotif olan bir sektör, maalesef sizin döneminizde batmış ve bitmiş

durumda. Şu an bu kooperatifler desteklenmediği için, dolaylı olarak Türkiye’de 10 kişiden 7’si borçlu. Yine, aynı şekilde özellikle her 4 kadından 3’ü işsiz, maalesef işsiz çünkü -kadın kooperatifleri de var- dolaylı olarak kadın istihdamı, genç istihdamı yapılmıyor çünkü üretim yok, sanayi sektörü beslenemiyor üretimden. Dolayısıyla; kadınlar işsiz, gençler işsiz bütün sektör işsizlik ve yoksullukla boğuşmak durumunda kaldı ve ithalatımız artmak mecburiyetinde kaldı. Yine, maalesef üretmediğimiz için, kooperatifleri desteklemediğimiz için iki yılda yüzde 9 oranında yoksul sayısı artmış. Yine, maalesef insanları çöp toplamaya mahkûm etmişiz. Şu an itibarıyla, yaklaşık 500 bin kişi günlük olarak geçimini ve ekmeğini çöpten sağlıyor arkadaşlar çünkü üretim yok, kooperatifleri desteklemiyoruz. Aslında Türkiye’nin o kadar verimli toprakları varken, o kadar saha uygunken bu sektörü, bu kooperatifleri desteklemememiz çok ilginç. Yine, maalesef, üretimi ve kooperatifleri desteklemediğimiz için dünyanın en borçlu, aslında da bir nevi en fakir ilk 10 ülkesi içerisindeyiz arkadaşlar. Yine, son dört yılda tarımı, tarım kooperatiflerini desteklemediğimiz için, çiftçiyi desteklemediğimiz için döviz Türkiye’de yüzde 145 artmış, faizler son dört yılda yüzde 118 artmış; yine, son dört yılda yem yüzde 167, gübre yüzde 257, Türkiye’de mazot da maalesef yüzde 100 artmış durumda.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım.

ÖZCAN PURÇU (Devamla) – Bu tablo şunu gösteriyor: Maalesef sizin döneminizde -dediğim gibi- üreten değil tüketen bir toplum, üreten değil borçlu bir toplum, üreten, zenginleşen değil fakir bir toplum yaratıldı, yarattınız ve insanların psikolojileri bozuldu. Bir muhtaç toplum yarattınız ve siyasette de bunu kullandınız.

Çok teşekkür ediyorum, hepinize iyi akşamlar diliyorum.

Sayın Başkanım, sağ olun. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarımıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 283 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin 1’inci maddesinde geçen “sonuçlandırır” ibaresinin “neticelendirir” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Hasan Özgüneş

Necdet İpekyüz

Mahmut Toğrul

Şırmak

Batman

Gaziantep

Abdullah Koç

Murat Çepni

Kemal Peköz

Ağrı

İzmir

Adana

Habip Eksik

İğdır

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU

BAŞKANI ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) – Katılmıyoruz Başkanım.

BAŞKAN – Önerge üzerinde söz isteyen Gaziantep Milletvekili Sayın Mahmut Toğrul.

Buyurunuz Sayın Toğrul. (HDP sıralarından alkışlar)

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 1’inci maddesi üzerine söz aldım. Bu vesileyle Genel Kurulu, Genel Kurulun sevgili emekçilerini ve ekranları başında bizleri izleyen sevgili yurttaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Sayın vekiller, kooperatif, aslında güçleri yetmeyen insanların sermayelerini, düşüncelerini ya da emeklerini ortaya koyarak bir şeyi başlatma hikâyesidir. Türkiye’de ise daha çok sadece kamunun

imkânlarının kooperatif tipi yapıya aktarılmasını beslemek gibi bir durum söz konusudur. Aslında, bu, kooperatif ideolojisinin tersi bir anlayıştır; Türkiye’de başarısızlık, yeterince gelişmeme hikâyesi de bu anlayıştan kaynaklanmaktadır.

Kooperatif talebi tabandan gelmediği için üstyapının verdiği bir hakmış gibi, bir destekmiş gibi algılanıyor. Bu nedenle bir süre sonra insanların yaratıcılıkları ortadan kalkıyor ve çatışma yaşanıyor. Böylece devletle ilişkileri sürekli hâle geliyor, devlet kaynaklarından beslenmeye başlıyorlar, en küçük krizde de her şey birbirine girip sonuçlanmıyor.

Sayın milletvekilleri, tüm kooperatiflerde karşılaşılan sorunların nedenleri incelendiğinde finansman yetersizliği en önemli neden olarak görülmektedir. Bunu sırasıyla mevzuat yetersizliği ve karmaşıklığı, devletin kooperatifçiliğin gelişimini desteklememesi izlemektedir. Gerek öz kaynaklarının yetersizliği gerek kredi olanaklarının azlığı nedeniyle kooperatifler büyük bir finansman sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır. Beş yıllık kalkınma plan ve programlarında tarımla ilgili oluşturulan yasalarda örgütlenmenin ve kooperatiflerin önemi belirtilse de uygulamada net bir kooperatifçilik politikası söz konusu değildir. Oysa Avrupa Birliği ülkelerinde kooperatifler gibi demokratik, özerk ve bağımsız örgütler kendilerine has karakteristikleri korunarak her açıdan desteklenmektedir. Türkiye’de ise Anayasa’da belirtilmesine rağmen devletin kooperatifçiliği destekleyen belirgin, net bir politikası söz konusu değildir.

Sayın milletvekilleri, küresel pazar ekonomisinin etkin durumda olduğu ve rekabetin günden güne arttığı günümüz şartlarında her alanda olduğu gibi, kooperatifçilik alanında da sürekli bir gelişim ve değişim yaşanmaktadır. Kooperatifçilik hareketinin ülkemizde başarılı olduğunu ve amacına ulaştığını iddia etmek imkânsızdır. Değişen ve rekabetin hızla arttığı piyasa koşullarında kooperatiflerin başarılı olması için kooperatif yapılarının da bu değişime ayak uydurmasının zorunluluğu ortadadır. Ülkemizde kooperatiflerin örgütsel yapısının başarılı olabilmesi için ulusal tarım politikalarıyla desteklenmesi, korunması gereklidir. Yasal düzenlemelerin yapılması, üyeleri ve üst örgütlenmeleri yoluyla sağlıklı bir şekilde denetlenmesi gerekmektedir. Kooperatifçiliği gereği gibi anlayacak ve ülke koşullarına uygulayabilecek kooperatifçi kadrolar yaratılmalıdır. Bu yapılmadığı için kooperatifçilik yerel boyutlarda kalıyor. Büyük kitlelerin, içinde bulunduğu ekonomik kısıtlar nedeniyle, kendiliğinden sorunlarını çözemeyecek kooperatifçilik hareketini oluşturmaları beklenemez. Başarı için bir diğer koşul ise, üretim ve tüketim alanında faaliyet gösteren kooperatiflerin tam bir dayanışma içine girmelerini sağlamak gerekliliğidir. Kooperatiflerin bugün yaşamakta oldukları sorunların çözümü masabaşında oturup yeni teoriler üretmekten geçmemektedir. Bilakis, üreticilerle birlikte el ele üretim alanlarında çalışarak, bilimsel bilgiyi ve dünyadaki gelişmeleri onlarla paylaşarak yol alınabilir. Yani bağımsız bir kooperatifçilik hareketinin, başta küçük üreticinin öz gücünü esas alan, sermayenin, devletin, kooperatif bürokrasisinin hegemonyasına girmeden her aşamada kooperatifçiliğin temel değerlerini uygulayan, doğayı, çevreyi ve kooperatifçilikten yararlananı gözetken bir yapılanmadan sonra doğacağı öngörülmektedir.

Sayın milletvekilleri, aslında, bu vesileyle geçen hafta sonu üreticilerle birlikte olduk. Geçen hafta sonu Gaziantep’te İslâhiye, Nurdağı ve Araban ilçelerimizi ziyaret ettik ve orada bir kez daha müşahade ettik ki Türkiye’de tarım ve hayvancılık ölmüş, ölüyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz.

MAHMUT TOĞRUL (Devamla) - Sayın milletvekilleri, bu bahsettiğim 3 ilçemizin başlıca gelir kaynağı tarım ve hayvancılık. Bakın, bugün, kara kısım geldiği günlerde köylü elektrik borcunu

ödeyemiyor, yakıt giderini karşılayamıyor, neredeyse oduna hatta bu olmadığı durumda da tezeğe dönmek durumunda kalıyor.

Bakın, Nurdağı'nda geçen sene kilo başına 12 lira olan yer fıstığı bu sene 5-6 liraya düşmüş durumda değerli arkadaşlar ve üreticiyle yaptığımız görüşmede yer fıstığı üreticileri, işçi maliyetini dahi karşılamadığı için yer fıstığını toprağın altından çıkaramadıklarını tarafımıza ifade ettiler. İşte, tarım bu hâlde. Gübre fiyatları artmış, mazot fiyatı artmış, ilaç fiyatı 2 katına çıkmış ama yer fıstığının fiyatı yarı yarıya düşmüş; 12 liradan 6 liraya düşmüş. İşte, üreticiyi getirdiğiniz durum bu ve bu böyle giderse yerli üretim ölmeye devam edecek.

Teşekkür ediyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "eklenmiştir" ibaresinin "ilave edilmiştir" ibaresiyle değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Şenol Sunat

Hayrettin Nuhoğlu

Bedri Yaşar

Ankara

İstanbul

Samsun

Hüseyin Örs

Fahrettin Yokuş

Trabzon

Konya

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU BAŞKANI ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) – Katılmıyoruz Başkanım.

BAŞKAN – Önerge üzerinde söz isteyen Ankara Milletvekili Sayın Şenol Sunat.

Buyurunuz Sayın Sunat. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Tarım Kredi Kooperatifleri konusunda bugün sizlerle muhabbet etmek istiyorum. Biliyorsunuz ki Tarım Kredi Kooperatifleri üreticilerin ekonomik menfaatlerini korumak, meslek ve geçimleriyle ilgili ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş olan çok önemli bir yapı Türkiye için ama maalesef devriktidarımızda kuruluş amacından sapmıştır; çiftçi borç batağında iken yönetim kurulu görülmemiş maaş, huzur hakları ve temettü gelirleriyle Tarım Kredi Kooperatiflerini haksız kazanç kapısına çevirmiştir. Tarım Kredi Kooperatifleri maalesef bu amaçla kurulmamıştır, kuruluş senedine de ihanet edilmiştir. Tarım Kredi Kooperatiflerinden kredi çeken 40 bin çiftçi kardeşimizin vadesi gelen borç miktarı 1 milyar 340 milyondur. Bakın Genel Müdürün maaşına, bu basına da yansıdı ama size daha yeni, taze bilgiler de vereyim, Fahrettin Poyraz, 24'üncü Dönem AK PARTİ Bilecik Milletvekili -ki insan kaynakları yönetmeliğinde bu kooperatifin "Sosyal Güvenlik Kurumundan emekli ya da yaşlılık aylığı almaya hak kazananlar kadrolu olarak istihdam edilemezler." hükmüne rağmen- 2017 yılında, Merkez Birliği Yönetim Kurulu Başkanı ve daha sonra dünürü olacak Selahattin Külçü tarafından hukuksuz bir şekilde Genel Müdürlük koltuğuna oturtulmuştur. Poyraz göreve geldikten sonra, 2019'da yönetmeliği değiştirmiş, bu hükümden genel müdürleri istisna tutan bir yönetmelik çıkarmıştır yani iki sene boyunca hukuksuz bir şekilde o koltuğu da işgal etmiştir. Fahrettin Poyraz, boşa kalan

dünürü Selahattin Külçü'yü GÜBRETAS'ın Yönetim Kuruluna atayarak aylık 10 bin lira huzur ücreti almasını da sağlamıştır. Genel Müdürlük maaşına bir bakalım, net maaş 40 bin lira, yılda 160 bin lira tutarında 4 ikramiye, 120 bin lira tutarında 3 adet teşvik primi aldığındayla yıllık geliri 760 bin lira, 12'ye böldüğümüzde 63.300 lira aylık maaş almaktadır. Bu da yetmez çünkü bir de çok önemli işler yaptığı için, bu Genel Müdürün Tarım Kredi Kooperatifinin iştiraklerinden aldığı aylık huzur ücreti var. İşte GÜBRETAS'tan da aylık 12 bin lira huzur ücreti almaktadır. Yine, Tarım Kredi Personel Vakfından aylık 6 bin lira huzur ücreti almaktadır. Bu da yetmemiştir Sayın Genel Müdüre, GÜBRETAS'ın İran'daki iştiraki RAZİ Petrokimya var, burada da euroyla maaş almaktadır, 8 bin euro aylık aldığındayla -hadi küsuratını bırakıyoruz- 80 bin lira da buradan gelmektedir. Yani bu Genel Müdürün -AK PARTİ eski milletvekili Genel Müdürün- aylık geliri yaklaşık 162 bin lirayı bulmaktadır, bir de emekli maaşını, milletvekili emekli maaşını düşündüğümüzde 180 bine yaklaşmaktadır. Emin olun, Cumhurbaşkanı bu maaşı kıskanır, söyleyeyim. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Evet, Tarım Kredi Kooperatiflerinden kredi çeken 40 bin çiftçimiz, borç gırtlığa yapışmış hâlde, aylık bin lira ödeyemezken bu beyefendi bu maaşla büyük işler başarmaktadır.

Bir de Tarım Kredi Birlik AŞ yönetimi var. Cumhurbaşkanı Özel Kalem Müdür Yardımcısı Mustafa İspirgil ve 24'üncü Dönem AKP Konya Milletvekili Harun Tüfekci buradan aylık 6 bin lira huzur ücreti almaktadır. TARKİM Bitki Koruma AŞ Yönetim Kurulunda, Cumhurbaşkanı Danışmanı Mustafa Kamaç'ın kardeşi Ahmet Emin Kamaç yine 6 bin lira huzur ücreti almaktadır. İmece Plastik AŞ Yönetim Kurulunda, 26'ncı Dönem AKP Aydın Milletvekili Abdurrahman Öz, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın Özel Kalem Müdürü Ahmet Bekdemir aylık 6 bin lira huzur ücreti almaktadır..

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz.

ŞENOL SUNAT (Devamla) – Evet, teşekkür ediyorum.

Daha o kadar çok ki elimizde, birkaç örnek daha vereceğim. TARNET AŞ Yönetim Kurulunda, İlim Yayma Cemiyeti Ankara Şube Başkanı Halim Altunkal, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Rektörü Profesör Doktor Yusuf Tekin ve aynı zamanda -bilmem- Ticaret Bakanlığında bir genel müdürün eşi aylık 6 bin lira huzur ücreti almaktadır. Tarım Kredi Lojistik AŞ Yönetim Kurulunda ise 24'üncü Dönem Bayburt Milletvekili Bünyamin Özbek, 26'ncı Dönem Hatay Milletvekili Fevzi Şanverdi ve 26'ncı dönem Çorum Milletvekili Lütfiye İlksen Kurt aylık 6 bin lira huzur ücreti almaktadır. Ya, biraz utanmak olur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ŞENOL SUNAT (Devamla) – Bir dakika daha verir misiniz Sayın Başkan?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

ŞENOL SUNAT (Devamla) – Bitti mi sürem?

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz efendim.

ŞENOL SUNAT (Devamla) – Peki.

Söylemek istediğim: Ya, doyulmadı mı hâlen? Bu milletin gençleri işsizken bunu vicdana sığdırabiliyor musunuz? (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Sunat.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 1'inci madde kabul edilmiştir.

2'nci madde üzerinde 3 önerge vardır. Önergeleri aykırılık sırasına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 283 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesinin tekliften çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Hasan Özgüneş

Murat Çepni

Necdet İpekyüz

Şırnak

İzmir

Batman

Abdullah Koç

Habip Eksik

Kemal Peköz

Ağrı

İğdır

Adana

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU BAŞKANI ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) – Katılamıyoruz Başkanım.

BAŞKAN – Önerge üzerinde söz isteyen Batman Milletvekili Sayın Necdet İpekyüz.

Buyurunuz Sayın İpekyüz. (HDP sıralarından alkışlar)

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Elimizdeki teklifin giriş cümlesini okuyacağım: “Kooperatifler; demokratik yönetimleriyle, sorumluluk, eşitlik, adalet, yardımlaşma ve dayanışma gibi değerlerin kılavuzluk ettiği girişimlerdir.” Demokratik yönetimler, sorumluluk, eşitlik, dayanışma... Ya, bu çerçevede ele alındığında insan diyor ki: “Ne kadar güzel.” Ama bir şey de maharetiniz var, isimleri iyi koyup içeriğini kendi lehinize dönüştürebiliyorsunuz. Birçok isim bakıldığında çok güzel görünüyor, içeriğine baktığımızda yurttaşın, vatandaşın aleyhine. Kooperatif denildiğinde insanlar geçmişte ürküyordu, bugün getirmişsiniz, bunu önümüze bırakıyorsunuz, sonra da diyorsunuz ki: “Güçlü marketlerle nasıl baş edebiliriz veya diğer kurumlarla nasıl baş edebiliriz?”

Yurttaş ne diyor? Biz bütçe buluşmaları çerçevesinde “Halkla beraber bütçe nasıl hazırlanır?” diye Ağrı'daydık, Mardin'deydik, İstanbul'daydık. Ne diyor yurttaş? “Geçinemiyoruz, açız ve çaresiz düzeydeyiz.” Yurttaş kooperatifi nasıl kuracak biliyor musunuz? Size Mardin örneğinden, DEDAŞ örneğinden söz edeyim. DEDAŞ 6 ile hizmet veriyor. Belki de ilk yapmamız gereken, DEDAŞ'la mücadele kooperatifi kurmamız lazım örgütlenmeye. DEDAŞ şu anda ne? Bir şirket. Ama inanım, Mardin'de devletin yerine oturuyor. Nasıl mı? Ziraat Bankasına kredi çekmeye gittiğinizde çiftçiye şunu diyorlar: “Git, DEDAŞ'tan, borcu olmadığına dair kayıt getir.” Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) giriş yapmak için Mardin'e gittiğinizde, başvurduğunuzda diyorlar ki: “Git, DEDAŞ'tan, borcu olmadığına dair yazı getir.” Güneş enerjisi sistemi kuracaksınız, elektrik parası ödeyemiyorsunuz, onunla ilgili girişim yapacaksınız, diyorlar ki: “Git, DEDAŞ'tan, borcu olmadığına dair kâğıt getir.” Ya eskiden sabıka kaydı istiyordunuz, şimdi bölgeden, DEDAŞ'tan borcu olmadığına dair kayıt istiyorsunuz. Niçin? Zaten herkesi sabıkalı yapmışınız. Yurttaş diyor ki: “Kolluk güçleri geldikleri gibi ‘Siz hürsüzsünüz.’ diyor.” Ya kimin malını kimden çalışıyorsunuz, bu tanımlamayı nereden buluyorsunuz, nasıl getiriyorsunuz? Devlet orada şirketi koruyor, yurttaşı korumuyor ve tahsil edemediği birçok şeyin yerine de şirketin aracılığını yapıyor. Nasıl mı? Zaten destekleme çiftçiye... Arkadaşlarımızın çoğu sabahtan beri söylüyor, gübre fiyatı artmış, mazot fiyatı artmış, tohum fiyatı artmış, ilaç fiyatı artmış; çiftçi artık çiftçiliğini yapamıyor, ürününü satamıyor, perişan düzeyde. Desteklemeyi bir yıl sonra veriyorsunuz, o desteklemeye de DEDAŞ tekrar el koyuyor. Yani siz 2020'nin parasını 2021'de... Bir de yeni bir şey daha öğrendik, çiftçinin 2021'de teslim ettiği ürünün parasına yine bloke konuyor. Niçin bloke konuyor? “DEDAŞ'a borcun çıkabilir, sen oradan yazı getir, belki sulama yapmışsındır, ondan sonra paranı verelim.” O zaman böyle bir düzende, böyle bir dönemde yurttaşlar kooperatifçiliği sizin

koruduğunuz şirketlere karşı yapması lazım, ona yönelik geliştirmek lazım. “Mezopotamya Ovası...” diyorsunuz, nedir? Mezopotamya Ovası, bu pandemiyle beraber bile, gıdasıyla, hayvancılığıyla, üretimiyle değil kendi bölgesini, Türkiye’yi besleyebilecek düzeydedir. Ama biz hep tercihlerinizden söz ettiğimizde, “Siz, tercihlerinizi yanlış kullanıyorsunuz.” dediğimizde kabul etmiyorsunuz.

“GAP, GAP...” deniliyordu, yıllardır söyleniyordu. Ya, Mezopotamya Ovası’nda, özellikle Mardin Ovası’nda bir tane sulama kanalı işleme konulmuyor, bir tane sulama kanalı işleme konulmuyor. Mardin vekillerimiz buradaysa, gelsinler, beraber gidelim; Mardin’in Derik ilçesindeki köylere gidelim, Kızıltepe’deki köylere gidelim. Eğer siz sulama kanallarını koymuyorsanız, DEDAŞ borcu getiriyorsanız, oraya Jandarmayla gidip sayaçlarla ilgili işlemleri zorakiye dönüştürüyorsunuz, parasına el koyuyorsanız bunun anlamı şudur: Köyünüzü boşaltın, terk edin. Sistematik, zorunlu bir göç uygulamasıdır, 90’lardaki göç uygulamasının başka bir versiyonudur.

Bir diğeri nedir? Siz, eminim, oradan köylüler çıktığı gibi, borçları arttığı gibi onları şirketlere devredeceksiniz çünkü kafanız sadece şirketlere çalışıyor, yurttaşta çalışmıyor. O zaman şirketlere kooperatif kururun, bu 5 şirketin ismini “kooperatif” diye değiştirin, her şey ortaya çıksın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz.

NECDET İPEKYÜZ (Devamla) – Bunu yapmadığınız sürece, siz gerçekten yurttaşlarla ilgili bir düzenlemeyi düşünemezsiniz.

Nedir buradaki bir diğer konu arkadaşlar? “Kooperatif, kooperatif...” diyorsunuz -elimde liste var-kayyumlar oturmuş kooperatifleri kapatıyorlar. Siirt’te kadınlarla ilgili kooperatif kuruldu, Silopi’de kuruldu, Silvan’da kuruldu, Bismil’de kuruldu, Batman’da kuruldu, Diyarbakır’da kuruldu, Lice’de kuruldu, Suruç’ta kuruldu. İlk işlem, kayyumlar kooperatifleri kapattılar. Neden? Çünkü siz eşitlikçi örgütlenmeye, dezavantajlı kesimlerin yan yana gelişine karşı çıkıyorsunuz. O yüzden biz diyoruz ki: Kayyumlar işgaldir. O yüzden, kayyumların gittikleri gibi ilk yaptıkları şey, yerel halkla beraber kurulan kooperatiflere karşı çıkmaktır ve bunun hesabı sorulacaktır.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 2’nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “eklenmiş” ibaresinin “ilave edilmiş” ibaresiyle değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Hayrettin Nuhoglu

Hüseyin Örs

Mehmet Metanet Çulhaoğlu

İstanbul

Trabzon

Adana

Fahrettin Yokuş

Bedri Yaşar

Arslan Kabukcuoğlu

Konya

Samsun

Eskişehir

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU BAŞKANI ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) – Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Önerge üzerinde söz isteyen Eskişehir Milletvekili Sayın Arslan Kabukcuoğlu.

Buyurunuz Sayın Kabukcuoğlu. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

283 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin 2’nci maddesi üzerine söz almış bulunuyorum. Yüce Meclisi saygıyla selamlarım.

Anayasa'mız 171'inci maddedeki "Devlet, millî ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır." cümlesiyle kooperatifçiliğin memleketimiz için ne kadar önemli olduğunu vurgulamıştır.

Kooperatif, ortaklarının ekonomik menfaatlerini ve özellikle de destek ve geçimlerine dair ihtiyaçlarını sağlamayı amaçlarken bireyler arasında iş birliğini sağlar. Bunun sonucunda, toplumsal dayanışma ve kalkınmayı sağlar.

Dünya genelinde kooperatiflerin yıllık geliri küresel gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 4,3'ü kadardır. Dünyada istihdam edilen nüfusun yüzde 9,5'i kooperatiflerde çalışmaktadır. Ülkemizde ise 2021 yılı itibarıyla, 84 binden daha fazla kooperatif bulunmakta olup 8 milyondan fazla üyesi vardır. Bu sayılar bizim dünya kooperatifçiliğinden daha gerilerde olduğumuzu göstermektedir. Dünya kooperatifçiliğinin başlangıcı 19'uncu yüzyıl olsa da bizde 13'üncü yüzyılda Ahilik'e kadar uzanır.

Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Türkiye'nin en önemli çiftçi kuruluşudur. Aslında tam bir holdingdir ve patronu da Hükûmettir. 1 merkez birliği, 17 bölge birliği ve 1.618 kooperatiften ibarettir. Ayrıca, 483 marketle tüketiciye hizmet vermektedir. Tarım Kredi Kooperatiflerinin mevzuattaki amacı "Çiftçilere tarımsal girdi ve kredi sağlaması, çiftçiler tarafından üretilen ürünlerin değerlendirilmesi." olarak tanımlanmaktadır. Kendi yönetim kurulu olan ve kooperatiflerin doğası gereği özerk olması gereken Tarım Kredi Kooperatifleri, zaman zaman kamu otoritesinin emirlerine maruz kalmaktadır. Örneğin, kurumun dışından gelen talimatlarla, ihtiyaç var mı, yok mu araştırmadan, bin kadar mağaza açılacağı emri verilmiştir. Böyle bir talimat, kooperatifçiliğin ruhuna aykırıdır.

Yine, bazı şubelerde hayalî satışlar yapılmakta, devlet destekli krediler değişik yöntemlerle insanlara fazla miktarda verilmekte ya da haberi olmadan birtakım krediler açılmaktadır. Öyle ki kredi açılan bu çiftçiler, bazen, borçlarını ödemek için tarlalarını satmak zorunda kalmaktadırlar.

Tarım Kredi Kooperatifleri, deposundaki önceki yıldan kalan binlerce ton gübreyi bir fırsatçı davranışı içerisinde, mevcut fiyatlarla tüketicilere yani üyelerine satmaktadır.

Tarım Kredi kurumu yönetimine ve iştiraklerine Hükûmet yanlısı kimselerin -bağımsız olması gereken kurumlara- mevzuatı çiğneyerek nasıl girdikleri bilinmemektedir.

Tarım Kredi iştiraklerinden GÜBRETAS, Türkiye'nin önemli bir gübre üreticisidir; Türkiye gübre piyasasının yüzde 60'ına hâkimdir. Gübre, tarımsal girdilerde vazgeçilmez bir üründür. Çiftçi dostu olması gereken bu kuruluş, yüksek fiyattan satış yapmakta -bir yılda 2 misline ulaşmıştır fiyat- konuyla ilgili çiftçiye hiçbir bilgi vermemektedir.

Üretici kooperatifleri küçük üreticileri koruyucu olmalı, onların haklarını savunmalı, girdilerin ucuz alınmasında ve ürünün satılmasında bir güç olmalıdır.

Kooperatif mevzuatı açık, net olmalı, üyeler tarafından okunduğunda kolayca anlaşılmalı, birtakım ayak oyunlarıyla sessiz çoğunluğun hakkının yenilmesinin önüne geçilmelidir. Ülkemizde bu şekilde kurulan, küçük üreticilerin çıkarlarını koruyan kooperatifler ya az sayıda ya da kısa ömürlü olmaktadır. Bazen sulama birlikleri gibi devlet güdümündeki kooperatifler olsa da bu tür kuruluşlar çiftçi refahını artırmada yeterli etkiyi gösterememektedir. Ülkemizde bu kuruluşların yaygınlaşmasını sağlayacak tedbirler alınmalıdır. Böyle bir kanun hazırlanacaksa birtakım palyatif tedbirler yerine, mevcut mevzuata rötuş yapmak yerine ülkemizde üreticinin ve tüketicinin çıkarlarını düşünerek üretim maliyetlerini düşürecek, üretimi artıracak, israfı önleyecek kooperatifçiliğin yolları araştırılmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Devamla) – Mevcut kanun teklifi sadece birtakım şekli düzenlemeler getirmekte, ülkemizde kooperatifçiliğin yaygınlaşmasını, kökleşmesini sağlamaktan ve çok ihtiyaç duyulan gruplara hizmet vermekten uzaktır.

Hepinizi saygıyla selamlarım. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 283 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesinde geçen "lira" ibarelerinin "Lira", "göre" ibaresinin "uygun biçimde" olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan	Çetin Osman Budak	Tacettin Bayır
Kocaeli	Antalya	İzmir
Müzeyyen Şevkin	Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu	Erkan Aydın
Adana	Manisa	Bursa

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU
BAŞKANI ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) – Katılmıyoruz Başkanım.

BAŞKAN – Önerge üzerinde söz isteyen Bursa Milletvekili Sayın Erkan Aydın.

Buyurunuz Sayın Aydın. (CHP sıralarından alkışlar)

ERKAN AYDIN (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

283 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesi üzerine söz almış bulunmaktayım. Yüce heyetinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Gönderdiğiniz sıra sayısının genel gerekçe kısmına şu cümleyle başlamışsınız: "Kooperatifler; demokratik yönetimleriyle sorumluluk, eşitlik, adalet, yardımlaşma ve dayanışma gibi değerlerin kılavuzluk ettiği girişimler olarak diğer işletmelerden ayrılırlar." Şimdi, gelelim eşitlik, dayanışma, birliklik, sorumluluk... Hangileri var? Şöyle bir fotoğrafı hep birlikte çekelim. 4 kişilik bir ailenin açlık sınırı 3.049 TL, yoksulluk sınırı 9.931 TL; bunlar Eylül ayının. Ekim ayında emin olun buna bir yüzde 10 daha eklenecek yani 4 kişilik ailenin bütün ihtiyaçları hesaplandığında 10 bin lira civarında. AKP döneminde yoksulluk sınırı 6,6 kat artmış ancak buna rağmen sarayın giderleri günlük 10 milyon, Cumhurbaşkanının maaşı da bugünkü bütçe görüşmelerinin açıklanmasıyla 100 bin 750 TL olarak kayıtlara geçmiş.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Enflasyona ezdirdiler Cumhurbaşkanını, enflasyona!

ERKAN AYDIN (Devamla) – Evet; 14,4 zamlı enflasyonun da altında zam verdiler.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Enflasyona ezdirdiler Cumhurbaşkanımızı!

ERKAN AYDIN (Devamla) – Grup Başkan Vekilimizin aynen söylediği gibi.

İşsizlik, TÜİK rakamlarına göre 4,5 milyon, 7 milyon kişi asgari ücretle geçiniyor, toplamda 11,5 milyon kişi bu açlık sınırının altında hayatını idame etmeye çalışıyor. Şimdi, soralım: Eşitlik, adalet, yardımlaşma ve dayanışma nerede? Sadece saray ve şürekâsında var yardımlaşma ve dayanışma. E, gelelim diğer değerlere: Geldiklerinde, 2002'de 130 milyar dolar olan dış borç bugün 475 milyar dolar; 2002'de 1,30 TL olan benzin artık 8 lirayı da aştı, mazota on günde 3 defa zam geldi; dolar 1,5'ken en son 9,30'lardaydı, bilmiyorum gece kaç buldu, 9,5'u buldu mu? Yarın bakacağız, inşallah 10 lira olmaz. Cumhuriyet tarihi boyunca arka arkaya yedi yıl küçülmenin yaşandığı dönem, 2014 ile 2021 yılları arasındaki dönem de AKP dönemine denk geldi.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Dolar 9,21 olmuş.

ERKAN AYDIN (Devamla) - İkinci Dünya Savaşı'nda dahi böyle olmadı, orada üç yıl üst üste; 12 Eylül döneminde bile dört yıl üst üste düşüş oldu yani dayanışma, eşitlik ve adalet maalesef 83 milyonda değil, çok dar bir kesimde oldu.

Gelelim 2'nci maddeye; burada, ortaklık paylarındaki sınırı, 5 bin pay adet sınırını kaldırıyoruz. 100 TL'den 500 bin liraya kadar orada pay sahibi olabilen kooperatif ortakları bu maddeyle birlikte artık sınırsız pay sahibi olabilecek. Bunu da şimdilik sigorta kooperatifleriyle sınırlamışsınız. Buradan şeytanın avukatlığını yapalım, sizin on dokuz yıldır yaptıklarınıza bakarak niyet okuyalım: Bugün, sigorta kooperatifleriyle ilgili getirdiğiniz bu ortak dışı satışlarda -kooperatifler bir ortaklara satış yapar, bir de ortak dışı satışlar yapar, bir de şirketler aracılığıyla, iştirakleri aracılığıyla satış yapar- bu pay adedini kaldırarak sermayenin, para sahiplerinin gidip istediği miktarda buradan pay almasını kolaylaştırıyorsunuz yani 50 milyon, 100 milyon bir şirket, fon, holding geldi; sigorta kooperatiflerindeki bu payı aldı, giderlerin hepsini ortak içi satışlara yedirdi, ortak dışı satışlardaki, tabiri caizse, kârı kılıksız bir şekilde aldı ve belli bir süre sonra da aslında o kooperatifin sahibi oldu. Şimdilik sigorta kooperatiflerinde ancak gelebilecek bir gece yarısı önergesiyle diğer kooperatifleri de buna katarsanız kooperatifçiliğin ruhuna el Fatiha, kooperatifler tamamen özel şirketlerin kontrolüne geçer ve dayanışma, adalet, eşitlik, birlik beraberlik bir şey kalmaz. Bunu buradan biz uyaralım, kayıtlara da geçmiş olsun. Yarın böyle bir uyanıklıkla bir değişiklik yapmaya kalkarsanız da "Biz bu Kooperatifler Kanunu değişikliğinde bunu uyarıttık." diye de ifade ederiz. (CHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERKAN AYDIN (Devamla) – Toparlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurunuz efendim.

ERKAN AYDIN (Devamla) - Son olarak... Eleştirilerimiz çok, her kanunda burada Genel Kurul konuşmalarında yapıyoruz; artık eleştiriyi değil, çözüm önerilerimizi söylüyoruz. İktidara geldiğimizde ilk bir hafta yapacaklarımızı, ilk bir yılda yapacaklarımızı... Şurada biz Cumhuriyet Halk Partisinin ilk bir yılda yapacaklarını her türlü mecrada paylaştık. On dokuz yılda yaptığımız bütün aksaklıkların, sıkıntıların hepsini çözeceğiz. Bu önümüzdeki kış AKP'nin yarattığı son kara kış olacak, bu bütçe son bütçe olacak diyorum. Cumhuriyet Halk Partisi, Millet İttifakı ve dostlarımızla birlikte Türkiye'nin hak ettiği aydınlık günlere hep birlikte ulaşacağız diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 2'nci madde kabul edilmiştir.

3'üncü madde üzerinde 3 önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 283 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesinde geçen "eklenmiştir" ibaresinin "ilave edilmiştir" olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Hasan Özgüneş

Necdet İpekyüz

Abdullah Koç

Şırnak

Batman

Ağrı

Kemal Peköz

Murat Çepni

Habip Eksik

Adana

İzmir

İğdır

Dirayet Dilan Taşdemir

Ağrı

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU BAŞKANI ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) – Katılmıyoruz Başkanım.

BAŞKAN – Önerge üzerinde söz isteyen Ağrı Milletvekili Sayın Dirayet Dilan Taşdemir.

Buyurunuz Sayın Taşdemir. (HDP sıralarından alkışlar)

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Genel Kurulu selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, insanların birbiriyle rekabet ederek değil, emeklerini ortaya koyarak geliştirdikleri üretim tarzı olan kooperatifçilik hareketinin tarihi biraz önce arkadaşlarımızın da çokça değindiği gibi ta 1900'lere kadar uzanıyor ama maalesef hem demokrasi alanındaki sorunlar hem de mevcut kooperatifçilik anlayışından kaynaklı, ülkemizde, kendi mecrasında devinen, bağımsız, sosyal bir kooperatifçilik anlayışı gelişmedi, hâlâ daha gelişmemesi için mevcut iktidar elinden geleni yapıyor. Bu düzenlemede de biz onları görüyoruz.

Özellikle 12 Eylül darbesinden sonra kooperatifçilik adım adım tasfiye edildi yani aslında dayanışmacı toplumsal ilişkiler yok edildi, kalanlar da toplumsal dayanışma ve yardımlaşma yerine kâr odaklı kurumlara dönüştürüldü. Tüm bu olumsuzluklara rağmen hem dünyada hem de ülkemizde aslında kooperatiflere ilgi de gün geçtikçe artıyor. Hem kapitalizme hem merkeziyetçiliğe hem bireyselleşmeye karşı toplumsal dayanışma ihtiyacı gittikçe yakıcı bir şekilde kendini hissettiriyor. Kooperatifçilik, bir kez daha, güçlü bir alternatif olarak aslında açığa çıkıyor.

BM'nin verilerine göre dünya genelinde neredeyse 1 milyar insanın ortak olduğu 750 binden fazla kooperatif bulunuyor ve çok uluslu şirketlere göre yüzde 20 daha fazla insana iş yaratıyor. Özellikle sosyal kooperatifler yoksulların, kadınların ve engellilerin istihdama katılımı için önemli bir potansiyel taşıyor. Ülkemizde kadın kooperatif sayısı 200'ü aşkındır, bu kooperatifler 61 ilde yılda ortalama 20 binin üzerinde kadına ulaşmaya çalışıyor. Kadın kooperatifleri kadınların istihdamı ve sosyal hayata katılımı için elbette önemli. En derin yoksulluk ülkemizde kadın yoksulluğudur, maalesef kadın yoksulluğu genel anlamda reddediliyor, inkâr ediliyor; buna yönelik güçlü politikalar oluşturulmuyor, yokmuş gibi davranılıyor. Dolayısıyla, kadınlar da bu yoksullukla mücadele etmek için bir şekilde yan yana gelerek, kadın kooperatifleri kurarak bu yoksullukla mücadele etme girişiminde bulunuyorlar ama bunu yaparken de tabii ki kadınlar çok ciddi engellerle karşılaşılıyor, ciddi sorunlar yaşıyor. Son dönemde özellikle KHK'yle birlikte, kadınların yoğun emek vererek kurdukları bu kooperatifler bu sudan gerekçelerle kapatıldı. Mevcut kooperatif mevzuatı kooperatifin sosyal yönünü kapsamıyor, herhangi bir kâr amaçlı şirketle aynı statüde tarif ediliyor. Tabii ki bu anlayışın değişmesi gerekiyor. Kadın kooperatifleri “sosyal kooperatif” tanımı altında olmalıdır. Toplumsal cinsiyet eşitliğini kapsayan eğitimler kamu hizmeti olarak bu kurulan kooperatiflerde verilmelidir.

Yine, kooperatiflerin vergi yükü azaltılmalıdır. Küçük ölçekli kırsal kalkınma kooperatifleri, tarım satış kooperatifleri ile kadınlar, 30 yaş altı vatandaşlar ve engelli vatandaşların kurdukları bu kesimlere hitap eden kooperatifler vergiden muaf tutularak toplumsal üretim için gerekli giderlerin kooperatifler bakanlığınca bedelsiz karşılanması planlanmalıdır.

Bunlara ek olarak, kooperatifler konusunda yetişkinlerin, nitelikli gençlerin yetiştirilmesi zorunludur. İlköğretimde okutulması gereken kooperatif derslerinden başlanarak yükseköğretimde kooperatif üniversitelerinin açılmasıyla bu hedefe ulaşılmalıdır. Buna yönelik, arkadaşlarımız hem tümü üzerinde hem de geneli üzerinde konuşurken önerilerimizi sıraladılar, bir kez daha ben de bu önerilere kadınlardan yana birkaç öneri getirmek istedim. Dolayısıyla, gerçekten bir kooperatifçilik anlayışı, felsefesi geliştirilmek istenirse bu önerilerin dikkate alınarak bir düzenleme yapılması gerekiyor

ama maalesef biz biliyoruz yine AKP istediğini dayatıyor ve bunu yapmak istiyor. Dolayısıyla, adil, demokratik, şeffaf bir yönetim anlayışından giderek uzaklaşan, merkezileşen, denetim altına alınmaya çalışılan bir kooperatifçilik anlayışıyla bu düzenleme geçirilmek isteniyor.

Teşekkür ederim. (HDP ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 283 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesinde geçen "amade tutulur" ibaresinin "hazır bulundurulur" olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan	Çetin Osman Budak	Tacetin Bayır
Kocaeli	Antalya	İzmir
Müzeyyen Şevkin	Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu	Burhanettin Bulut
Adana	Manisa	Adana

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU BAŞKANI ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) – Katılmıyoruz Başkanım.

BAŞKAN – Önerge üzerinde söz isteyen Adana Milletvekili Sayın Burhanettin Bulut.

Buyurunuz Sayın Bulut. (CHP sıralarından alkışlar)

BURHANETTİN BULUT (Adana) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gündemimizin konusu olan kooperatifçilik basit işletme üzerine kurgulu bir anlayış değildir; bir yaşam biçimidir, topluma bakıştır, siyasi görüştür çünkü kooperatifçilik karşılıklı yardım amacına uygundur; hedefi, amacı birliktelik oluşturmak, dayanışma sağlamaktır. Hatta ilk dönemlerde, kooperatif çalışanlarının kooperatif bilincini güçlendirmek için, bir atölyede, çalışanların giydiği önlüklerin iliklerini arkada yapmışlar sırf insanlar önlüğünü giyerken bile başkasına ihtiyaç duysun diye. O yüzden kooperatifleri "bir yaşam biçimidir" diye tanımlıyoruz. Bunlar kâr amacı gütmeyenler, araçları ortadan kaldırmaya çalışırlar; özellikle açgözlü araçlara karşıdırlar; üretim, istihdam, katma değer oluştururlar; gelir dağılımını dengelerler. Kooperatifçilik bugünkü gibi derin yoksullukta bir ilaç olarak karşımızda duruyor. Demokrasiyi güçlendirirler çünkü karar alma süreçlerine üyelerini dâhil ederler.

Şimdi, bu kadar komplike, bu kadar önemli kooperatifleri on dokuz yıl boyunca güçlendirmemiş ve bu konuda hiçbir çaba sarf etmemiş iktidar, on dokuz sene sonra böyle bir yasayı karşımıza getiriyor. Biz de açıkçası, kooperatifle ilgili bir madde geldiğinde, ilk başta, toplumun en çok tartıştığı, geçmiş dönemlerde yapı kooperatiflerinde olduğu gibi kooperatifler bilincine zafiyet gösteren bu maaşlarla ilgili de bir çaba içerisine gireceğini düşündük. Örneğin, Tarım Kredi Kooperatifleri 2020 itibarıyla toplam 58 milyon lira zarar etmiş. Peki, buranın Genel Müdürü bu kurum zarar da etse kâr da etse ne kadar maaş alıyor? 62 bin 500 lira ve çoklu maaş üzerinden bu tartışmalara gelmiş bu insan ama maalesef pişkin bir şekilde "11 maaş almıyorum, 4 maaş alabiliyorum." diyebilecek kadar da cesur.

Yine, TESKOMB Başkanı Abdulkadir Akgül 1'den fazla maaş almış, yine, bu Mecliste bu tartışılmış. 2017 yılında Mahmut Tanal o gün milletvekili olan TESKOMB'un Başkanı Abdulkadir Akgül'e soru sormuş, "4 yerden 75 bin lira maaş alıyorsunuz." diye kürsüden hitap etmiş. O günkü Milletvekili Abdulkadir Akgül "Ne 75'i, kaliteli adamım ben, 150 bin lira maaş alıyorum." diyebilmiş ve bugün bunlara ilişkin tek bir madde bu Genel Kurula gelmiş değil. En azından -biraz önce

kooperatifçiliği anlatırken- bu anlayışa uygun bir maaş sisteminin getirilmesi gerekiyor, en azından Cumhurbaşkanından daha fazla maaş almaması gerekiyor ama buna ilişkin tek bir madde getirmediğiniz. Ece Ayhan'ın çok güzel bir dizesi var: "İnsan, yarası yarasına denk geleni sever." der. Bu tür yarayı bilmeyenlerin, yarası yarasına denk gelmeyenlerin kooperatif yönetimiyle bu ülkeyi ya da kooperatifleri geliştirmesi mümkün değil.

Görülen o ki, aynen otoyollarda, havalimanlarında ülkenin gelecek yirmi beş yılı nasıl ipotek altına alınıyorsa burada da benzer bir çaba, benzer bir amaç güdüyor. Traktörü, toprağı icraya verilmiş çiftiyi geliştirmek üzere bir çabanın... Burada bir kooperatif anlayışının olması mümkün değil. En azından şöyle bakmak lazım: Dünyada kooperatifi güçlü olan ülkelere bakmak lazım. Kooperatifi güçlü olan ülkeler en çok Avrupa Birliği ülkeleri. Örneğin, Hollanda'da kooperatiflerin tarımdaki payı yüzde 83, Hollanda'yı burada anlatacak değiliz. En azından, Türkiye'yle mukayese açısından da Hollanda'nın ne kadar ileride olduğu görülür. Yani kooperatifçilik çağdaş bir yönetim şeklidir, üreticiyi ve tüketiciyi aynı anda korur.

Yine, bu 283 sıra sayılı, 77 milletvekilinin imzaladığı Kooperatifler Kanunu Teklifi'nin Komisyona getirdiği maddelerin biri -sanırım 22'nci maddesiydi- burada da...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BURHANETTİN BULUT (Devamla) – Başkanım...

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

BURHANETTİN BULUT (Devamla) – Bu maddede -23'üncü maddeymiş- Komisyona şöyle bir teklif getirmişler: "Üst üste iki dönem yönetim kurulu üyeliği yapanlar aradan bir seçim dönemi geçmedikçe bu göreve tekrar seçilme olasılığı yoktur." Yani 2 dönem yapacaksınız, eğer devam etmek istiyorsanız 1 dönem ara vereceksiniz, sonra tekrar seçileceksiniz. Ancak, bu madde kaldırıldı; buradan Komisyona soruyorum, 77 imzayı atan milletvekillerine tek tek soruyorum: Bu maddeyi neden kaldırdınız? Bu madde Komisyonda görüşülürken bu maddeye ilişkin -biraz önce bahsettiğim- Abdulkadir Akgül'den bir kulis yediniz mi, onun önerilerini dinlediniz mi, onun söylemine göre mi bu maddeyi geri çektiniz? Sembolik olarak bile olsa, en azından bu tür iyileştirmeleri yapmanız beklenirken...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BURHANETTİN BULUT (Devamla) – ...siz, buradaki milletvekilleri olarak, aksine, çok maaş alan bürokratların esiri olmuşsunuz.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarımıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "eklenmiştir" ibaresinin "ilave edilmiştir" ibaresiyle değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ayhan Altıntaş
Ankara

Ümit Beyaz
İstanbul

Şenol Sunat
Ankara

Mehmet Metanet Çulhaoğlu
Adana

Feridun Bahşi
Antalya

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU
BAŞKANI ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) – Katılmıyoruz Başkanım.

BAŞKAN – Önerge üzerinde söz isteyen Adana Milletvekili Sayın Mehmet Metanet Çulhaoğlu.

Buyurunuz Sayın Çulhaoğlu. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

MEHMET METANET ÇULHAOĞLU (Adana) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 283 sıra sayılı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesi hakkında İYİ Parti Grubumuzun görüşlerini ifade etmek üzere söz aldım. Heyetinizi saygılarımla selamlarım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kooperatifler Kanunu'nun 24'üncü maddesinin değiştirilen birinci fıkrasıyla, yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu, gelir ve gider farkı hesapları, bilanço ve denetçi raporlarının ortaklar tarafından elektronik ortamda da incelenebilmesine imkân sağlanıyor. Bu suretle, ortakların kooperatifin işleyişi hakkında daha etkin bilgi edinmesinin önü açılmak isteniyor. Maddenin ikinci fıkrasında yapılan değişikliklerle, elde edilen verilerin 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na uygun olarak hangi amaçla kullanılabilceği belirtilmektedir. KOOPBİS olumlu bir gelişme ama bu verilerin doğru saklanması, siber saldırılardan korunması, veri güvenliğinin tesis edilmesi gibi hususların dikkatle incelenmesi gerekmektedir. Ayrıca, verileri kullanacak yetkili kişilerin amacı dışında kullanımını engelleyecek tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bunlarla ilgili çıkarılacak yönetmeliğin detaylı hazırlanması, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun şartlarının yerine getirilmesi sağlanmalıdır.

Değerli arkadaşlar, kooperatifler kuruluş amaçları itibarıyla çok önemli görevleri yerine getirmek zorundadır. Yardımlaşma, dayanışma, iş birliği yaparak kooperatiflerin esas amacı ortaklarına piyasa fiyatlarının altında girdi sağlamaktır ama ne yazık ki bugün böyle olmamakta, tüm fiyatlardaki yükselişlere Tarım Kredi Kooperatifleri de aynen ayak uydurmakta, gübre ve tarımsal ürünlerde piyasa fiyatları üzerinde satış yapmakta ve çiftçilerimizi yüksek faizlerle perişan etmektedir. Oysa Türk toplumunun temel sosyokültürel değerleri arasında yardımlaşma, imece ve Ahilik benzeri yapılaşma ve anlayışlar bulunmasına rağmen kooperatifçilik Türkiye'de yeterince ve istenen ölçüde bir gelişme gösterememiştir. Hâlbuki, yardımlaşma, dayanışma, iş birliği gibi kavramlar uzun süre bir arada yaşayan ve millet olabilmeyi başarmış toplumlarda sıkça rastlanan düşünce ve fiillerdir.

Kooperatifler hakkında bilinçlendirme yalnızca tarım hususunda değil diğer bütün hususlarda yapılmak mecburiyetindedir. Kooperatiflerin kurulması kadar demirbaş, makine ve ekipman alımı, personel istihdamını destekleyici kredilerle desteklenmesi de önemlidir. Bizdeyse tarım ve kredi kooperatifleri ancak küçük esnafın önüne geçerek satış yapmak için market açıyor ve iktidar da bunu “Bin tane daha açacağız, fiyatların önüne geçeceğiz.” diye teşvik ediyor. Bin mağaza açtınız diyelim, peki küçük esnaf ne olacak? Bunlar için de bir önlem alacak mısınız? Çiftçimize mazotunu ucuza kullandırmayı, gübreyi sübvansede etmeyi düşünüyor musunuz? Peki, hiç Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin satış marketlerine gidip buralardaki fiyatları gördünüz mü? Ya piyasayla aynı ya da piyasadan daha pahalı satış yapıyor. Mesela 1 kilo barbunya Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin marketlerinde 29 lira 96 kuruşken bir başka markette 14 lira 90 kuruş. 1 kilo baldo pirinç burada 23 liraya satılırken başka markette 12 lira 25 kuruş. Yine, Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin marketinde 79 lira 90 kuruşa satılan 5 litrelik ayçiçeği yağı bir markette 68 lira 50 kuruş. Evet, AK PARTİ'lilere göre sadece abur cubur için ödenen bin lira uygun olabilir, kendilerini maddi anlamda hiç etkilemeyebilir ama 2.825 lira aşgari ücretle geçinmeye çalışan bir vatandaşımız için temel gıda maddelerinin, sıvı yağ ve et ürünlerinin içinde bulunmadığı bu fiyatlar korkunç derecede pahalıdır.

Değerli arkadaşlarım, 27'nci Dönemde çeşitli bakanlara vermiş olduğum 96 adet yazılı soru önergemim 10 tanesi çok önemsedğim bir konu olduğu için üretici kooperatiflerimizle ilgiliydi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

MEHMET METANET ÇULHAOĞLU (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

İYİ Parti olarak kooperatifçilik girişimlerinde vatandaşlarımızın desteklenmesi ve kurulan kooperatiflerin geliştirilmesini, aktif tutulmasının sağlanmasını oldukça gerekli gördüğümüzü de ifade ediyoruz. Kooperatifler iktidarın eski milletvekillerinin veya bürokratlarının ikinci maaş alacağı, teşkilatlarında görev alanların torpilleriyle liyakatsiz insanlar tarafından arpalık hâline getirileceği yerler olmamalıdır diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 3'üncü madde kabul edilmiştir.

4'üncü madde üzerinde 3 önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Hayrettin Nuhoglu	Fahrettin Yokuş	Bedri Yaşar
İstanbul	Konya	Samsun
Hüseyin Örs	Behiç Çelik	Mehmet Metanet Çulhaoğlu
Trabzon	Mersin	Adana

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Önerge üzerinde söz isteyen Mersin Milletvekili Sayın Behiç Çelik.

Buyurunuz Sayın Çelik. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

283 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesi üzerinde konuşmak için söz almış bulunuyorum.

Kooperatifçilik, ülkemizde oldukça geçmişe dayalı bir sosyal, ekonomik, kültürel, tarımsal kalkınma oluşumu olarak en az iki yüz yıla yaklaşan bir maziye sahiptir. Buna rağmen kooperatifçiliğin ülkemizde Batı'ya nazaran gelişmemiş olması da dikkat çekicidir. Son on dokuz yılda kooperatifçiliğin geliştirilmesi yerine, müsait olmayan ortamlar yaratılarak pasifize edilmesi AK PARTİ'nin günahlarından bir tanesidir.

Değerli arkadaşlar, burada hatipler kooperatif sayılarından bahsettiler. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı kapsamında olan, Ticaret Bakanlığı kapsamında olan, Tarım ve Orman Bakanlığı kapsamında olan kooperatiflerden söz ettiler ve sonuç olarak CHP'li hatip 59.764 ve Sayın Altıntaş da 84.232 olarak ifade etti. Bu sayılara rağmen kooperatife üye olan vatandaşlarımızın sayısının düşüklüğü de ayrıca dikkat çekicidir. Devamla, Avrupa'ya kıyasla kooperatifçiliğin yerinde saydığı ve hatta gerilediği de ifade edilmektedir.

Değerli milletvekilleri, kooperatiflerin yanında üretim, tüketim, satış ve pazarlama, dayanışma amaçlı yeni örgütlenmelerin de ülkemizde gelişmemiş olması, iktidar için büyük bir nakisadır. Bu yolla piyasa regülasyonuna katkı yapacağını, suni fiyat artışlarına engel olacağını da unutmamalıyız. Bütçe kaynaklarının kullanılmasında cimri davranılması, kooperatiflere destekten kaçınılması veya yanlı desteklemelerin yapılması sisteme büyük zarar veriyor. Evet, cumhuriyetin ilk yıllarında kurulan kooperatifler ve bunların birlikleri son yıllarda iktidarlarca kaderine terk edilmiştir. Yönetimlerin

suistimale savrulmaları ve zafiyetlerinin artması da diğer bir husustur. AKP'nin kooperatiflerde reform yapma ve sistemik sorunlarını çözmek yerine hiçbir şey yapmaması dikkat çekicidir.

Değerli arkadaşlar, hayat pahalılığının, dövizin, enflasyonun azdığı şu günlerde millî ekonominin sürdürülebilir olmaktan çıktığını da anlıyoruz. AKP iktidarının ve Erdoğan rejiminin Türk milleti tarafından tasvip edilmediğini de görüyoruz. Her şeyin ateş pahası olduğu, döviz ve altının tutulamadığı bir düzen yaşayabilir mi? Asla yaşayamaz. Bu tam anlamıyla bir güven bunalımıdır. Güven bunalımından kurtulmanın yolu da kuşkusuz seçimdir.

Değerli arkadaşlar, gerek Suriye ve Irak ve gerekse de Doğu Akdeniz ile mavi vatan coğrafyası sıcak gelişmelerle kaynatılıyor. Millî güvenlik, dış politika, millî ekonomi iç içe geçmiştir ve bir bütündür. Bu sebeple Suriye'de oluşan bütün sorunlar şu anda bütünüyle ülkemizin aleyhine işleyen bir çark hâline dönüşmüştür. Suriye'nin devasa sorunları yetmemiş gibi bir de daha geçen gün Yunanistan, Mısır, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Türkiye aleyhine kararlar alarak uluslararası toplumla paylaşmaları ayrı bir mahiyet arz ediyor. ABD'nin Yunan topraklarına yerleşmesi ise AKP'nin yanlış siyasetlerinin bir sonucu olarak ülkemizin hasım güçler tarafından çepeçevre sarıldığını gösteriyor.

Değerli milletvekilleri, Türkiye'nin millî güvenlik sorunu olmasının yanında millî ekonomisinde de bir güven sorunu yaşadığını tekrar burada vurgulamak istiyorum. Millî kaynakları harekete geçirmeden, istihdamı, ihracatı ve üretimi artırmadan refahı yakalamak mümkün değildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BEHİÇ ÇELİK (Devamla) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

BEHİÇ ÇELİK (Devamla) – Kooperatifçilik ise ekonomik kalkınmanın dinamosudur. Halkın yüzde 12-13'ünün kooperatiflere üye olması kooperatifçiliğin ekonomide ağırlığa sahip olmadığını da teyit etmektedir. Bunu tersine döndürmek bir zarurettir. Türkiye'nin bunu yapacak bilgi birikimi ve tecrübesi vardır. Ne yoktur? Siyasi irade yoktur.

Dolayısıyla, teklifin 4'üncü maddesi genel kurulun sağlıklı çalışmasına ve üyelerin katılımlarına katkı sağlıyor, KOOPBİS'ten liste alınmasını getiriyor, elektronik ortamda genel kurula katılmayı gerektiriyor, bir de üç yıllık süreyi iki yıla indirerek eşitliyor.

Konuşmamı burada sonlandırırken yüce heyetinize tekrar saygılar sunuyorum. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 283 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesinde geçen "eklenmiştir" ibaresinin "ilave edilmiştir" olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Hasan Özgüneş

Necdet İpekyüz

Abdullah Koç

Şırnak

Batman

Ağrı

Kemal Peköz

Murat Çepni

Habip Eksik

Adana

İzmir

İğdır

Gülüstan Kılıç Koçyiğit

Muş

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Önerge üzerinde söz isteyen Şırnak Milletvekili Sayın Hasan Özgüneş.

Buyurunuz Sayın Özgüneş. (HDP sıralarından alkışlar)

HASAN ÖZGÜNEŞ (Şırnak) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, bir kanun teklifini konuşuyoruz, tartışıyoruz ama her zaman olduğu gibi ne gören var ne duyan var, biz duvarlara konuşuyoruz aslında.

Almanya İkinci Dünya Savaşı'ndan çıkınca Conrad Adenauer yıkıntılar arasında şunu der: "Umarım bir daha İsa bile gelse tüm yetkiyi bir insana verecek kadar aptal olmayız."

Değerli arkadaşlar, evet, şimdi, çürümüş bez gibi neye el atsak bu ülkede iyi giden bir şey yok. Ama kirpiye demişler: "Senin yavrunun tüyleri çok sert." "Ne diyorsun, pamuk kadar yumuşak." demiş. Biz ne anlatsak, AKP'li arkadaşlar, iktidar ne yapıp yapıp tersini göstererek bize âdeta cenneti gösteriyorlar ama keşke gerçekler öyle olsaydı. Şunu çok iyi biliyoruz: Bu enkazı yaratan, bu gemiyi batırmaya çalışan Hükümetin bunu düzeltme şansı yoktur. Tek yolu var, bir an önce halkın sırtından aşağı inmektir çünkü tek adam rejimi, tek parti kurumları bugün hâkim her tarafta. Örneğin, köyleri dolaşıyorum ben, Şırnak'ın köylerini tek tek dolaştım, bir kısmını en azından. Muhtarlar şunu söylüyorlar: "Kaymakama gidiyoruz, valiye gidiyoruz, su getirin, altyapı oluşturalım, köprü yapalım köye." diyoruz." Diyor ki: "Siz AKP'ye ne kadar oy çıkardınız köyden? Çıkardığınız oy kadar hizmet görürsünüz. Kime oy verdiyseniz o size hizmet etsin." Şimdi, Anayasa'da, kanunlarda böyle bir mantık, böyle bir yaklaşım var mı? Devlet memuru herkese eşit yaklaşır. İkincisi, bu halk vergi ödüyor, diğer boyutuyla, askerlik yapıyor vatandaş. Devlet onunla bir sözleşme yapıyor, diyor ki "Ben sana ayırım yapmaksızın hizmet getireceğim." ama AKP Hükümeti vergilerimizle bize herhangi bir hizmet yaptığında ona oy verilip verilmediği şantajını ortaya koyuyor. Bu aslında utanılacak bir durum değerli arkadaşlar.

Şimdi, Şırnak'ın sorunlarını defalarca dile getirdik. Tek bir tanesini bugüne kadar siz dikkate almadınız ama biz halkımıza anlatıyoruz, halk dikkate alıyor çünkü sizi adım adım yolcu ediyor. Şırnak bölgesinde Bakan müjde verdi "16-17 yerde bölge hastanesi yapacağız." diye ve Şırnak'taki il encümenlerinden şunu istediler: "Altyapıyı oluşturun, suyunu özel idareden ayarlayın, biz yapıyoruz." Aradan bir yıl geçti, tek bir ses yok. Ben şuna inanıyorum: Seçim arifesinde seçim malzemesi yapma kuşkusu çok yüksek.

İkinci bir husus, Şırnak'ta etap dışı 1.200 aileye daha hiçbir şey verilmedi, hiçbir şey; kira da kesildi. Dolayısıyla, bu vatandaşların haklarını nasıl ödeyeceksiniz? Şırnak'ta doğal gaz ve diğer altyapı çalışmaları güya var. Her tarafı toz içerisinde bırakmışlar, bazen su da döküyorlar, çamur da oluyor, çok kötü bir mühendislik; bir bölgeden başlayıp diğerini asfaltlayabilirlerdi ama Şırnak'ın her sokağı şu an ya çamur ya tozdur. Şırnak'ın su sorunu çözülmüş değil. Şırnak'ta merkezde yeşil alan ve park sorunu var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

HASAN ÖZGÜNEŞ (Devamla) – Şırnak'ın güneyinde kömür eleme tesisleri var. Defalarca belediye başkanı, vali gidip oradaki köylülere söz vermişler: "Biz buradan kaldıracacağız." 6-7 köy kömür tozunun içerisinde kalıyor, hâlâ kaldırmış değiller, yıllar oldu.

Şimdi, ilçe yolları, Şırnak-Eruh yolu gerçekten berbat. Şırnak-Uludere keza öyle. Şırnak-Beytüşşebap, Şırnak-Yüksekova, Şırnak-Güçlükönak, Güçlükönak-Siirt yolu âdeta gidilmez durumda. Güçlükönak'ın Fındık beldesinde bir hafta ila on iki günde bir kez su veriliyor. Düşünebiliyor musunuz bir belde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HASAN ÖZGÜNEŞ (Devamla) – Defalarca dile getirdik.

(AK PARTİ sıralarından “Bitti, bitti.” sesleri)

HASAN ÖZGÜNEŞ (Devamla) – Evet, bitti. Hoşunuza gitti değil mi?

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Özgüneş.

HASAN ÖZGÜNEŞ (Devamla) - Saygılar sunuyoruz arkadaşlar. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 283 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesinde geçen “çıkarılan” ibaresinin “çıkarılacak” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Tahsin Tarhan	Çetin Osman Budak	Tacettin Bayır
Kocaeli	Antalya	İzmir
Müzeyyen Şevkin	Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu	Burhanettin Bulut
Adana	Manisa	Adana
	Veli Ağbaba	
	Malatya	

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Önerge üzerinde söz isteyen Malatya Milletvekili Sayın Veli Ağbaba.

Buyurunuz Sayın Ağbaba. (CHP sıralarından alkışlar)

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, kooperatifçilik konuşuluyor, Kooperatifler Kanunu'ndaki değişiklikler konuşuluyor. Daha önce milletvekillerimizin, bizlerin, bugün Mecliste diğer arkadaşlarımızın gündeme getirdiği gibi bir kooperatif var ki bu kooperatif hakikaten tam AKP'nin Türkiye'yi yönettiği bir çiftliğe dönüşmüş durumda. O kooperatifin ismi Tarım Kredi Kooperatifleri. Biraz önce arkadaşlarımız maaşları söylediler, eski vekil arkadaşınız, bu sıralarda oturan Fahrettin Poyraz'ın 180 bin mi daha mı az maaş aldığı tartışıldı. Ancak ben buranın bir çiftliğe dönüştüğünü anlatıyorum, birisi eski AK PARTİ milletvekili, yardımcısı kendisinin eski danışmanı, bir diğeri Trabzon eski İl Başkanı, bir diğeri Bilecik eski İl Başkan Yardımcısı vesaire... Tarım Kredi Kooperatifleri, ziraat mühendisi kalmamış Türkiye'de, çiftçi kalmamış Türkiye'de, tamamen AK PARTİ eski milletvekili ve yöneticilerinin çiftliğine dönüşmüş durumda.

Şimdi, burada bir olay anlatacağım değerli arkadaşlar, siz de elinizi vicdanınıza koyun, bir düşünün. Bakın, bu Fahrettin Poyraz geçtiğimiz günlerde bir iş yaptı, eşine ait binayı önce YUSEL firmasına satıyor, bu YUSEL firmasına satılan binanın daha sonra Tarım Kredi Kooperatiflerine bu şirketten kiralanmasını sağlıyor. Bakın YUSEL firması bu binayı Tarım Kredi Kooperatiflerine kiraya veriyor. Şimdi, arkadaşlar, ellerinizi vicdanınıza koyun. Burada ahlak var mı, burada yani insanın nasıl vicdanına sığar ve nasıl açıktan bu kadar ahlaqsızlık yapılır, bunu da vicdanınıza bırakıyorum. Karısına ait bir binayı YUSEL firmasına satıyor, YUSEL firması götürüyor bu binayı Tarım Kredi Kooperatiflerine kiraya veriyor.

Değerli arkadaşlar, bakın, Tarım Kredi Kooperatifleri sürekli iki firmadan alışveriş yapıyor, birinin ismi İRİS, diğersinin ismi YUSEL firmaları. Bunlar kimin? Bunlar Fahrettin Poyraz'ın, Fahrettin Poyraz ve aile yakınlarının şirketleri. Değerli arkadaşlar, tekrar söylüyorum, bu firmalar Tarım Kredi Kooperatifleri Genel Müdürü Fahrettin Poyraz'ın ve aile yakınlarının firması. Ya, Tarım Kredi Kooperatiflerini yiyorsun, Tarım Kredi Kooperatiflerinden aldığın maaş yetmiyor, gidiyorsun İran'daki firmadan maaş alıyorsun, o da yetmiyor kendi kurmuş olduğun, akrabalarının kurmuş olduğu şirketler aracılığıyla Tarım Kredi Kooperatiflerini yani çiftçinin hakkını yiyorsun. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, bakın, bu Genel Müdürün kurucusu olduğu ve aile fertlerinin ortağı olduğu, yöneticisi olduğu İRİS şirketi ki ne hikmetse Fahrettin Poyraz Genel Müdür olduktan sonra Tarım Kredi Kooperatifleri tüm iştiraklerinin bütün hizmetlerini yüksek fiyatlardan bu firmadan almaya başlıyor. Bu süre içerisinde 7 milyon TL'ye aşkın tutarda bir fatura düzenlemişler, 2020 yılına gelindiğinde de İRİS firması bir doğum yapmış, onun ismi de YUSEL olmuş, YUSEL diye bir şirket doğurmuş. Amaç ne? Amaç, onunla da Tarım Kredi Kooperatiflerini soymak. YUSEL şirketi kooperatiflerle iştiraklerine insan kaynakları hizmeti veriyor yani şu geçenlerde Cumhurbaşkanının gidip alışveriş yaptığı marketin sahibi burası.

Değerli arkadaşlar, 9-10 maaşın lafı bile olmaz, 9-10 maaşın lafı bile olmaz. Bir tarafta çiftçinin traktörü, ineği icralık, diğer tarafta Tarım Kredi Kooperatifleri gözümüzün içine baka baka soyuluyor.

Değerli arkadaşlar, Türkiye'de kötü bir atasözümüz var. Nedir o atasözü? "Devletin malı deniz, yemeyen domuz." Millet İttifakı'nda, yapılacak ilk seçimden sonra bu atasözünü bu topraklardan sileceğiz. Ne yapacağız? "Devletin malı deniz, yiyen domuz oğlu domuz." diyeceğiz. (CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, bakın vakıf, vakıf; vakfı bile kirlettiniz, vakfı bile kirlettiniz. Vakıf ne demek? Vakfetmek demek. Ya insan Allah'tan korkar; kuldan utanmıyorsunuz, Allah'tan korkar. Ya yıllardan beri bu vakıflar insanların hizmetine gitmiş. Şimdi vakıf, TÜGVA. Vakfın amacı ne? Vakfetmek, hayır yapmak, fakire fukaraya yardım etmek. TÜGVA ne yapmış? Kendi yandaşlarına iş vermiş, kendi yandaşlarına bina almış, kendi yandaşları çiftler çiftler maaş almış. Ya elinizi vicdanınıza koyun, içinize siniyorsa söyleyin ya! Bakın arkadaşlar, nereden örnek almış bu TÜGVA? Eski ustalarından. Eski ustanız kim? Fetullah, FETÖ; eski ustanız sizin, eski ortağınız ve ustanız. Maşallah onu geçmişsiniz. Arkadaşlar, bakın ne yapmış? Adam kayırma var mı? Var. Fişleme var mı? Var. Kamu malına çökme var mı? Milyonlarca.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Devamla) – Başkanım, hemen bitiriyorum.

Okullara sızma var mı? Var. Torpil var mı? Var. Başka; askerî okullara öğrenci yerleştirme var mı? Var.

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Yok.

VELİ AĞBABA (Devamla) – Hâkim, savcı yerleştirme var mı? Var.

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Yok.

VELİ AĞBABA (Devamla) – Kaymakam yerleştirme var mı? Var. Kimi hatırlatıyor? “Fetullah Hoca Efendi Hazretleri” diyordunuz ya, onu hatırlatıyor.

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Geç onları geç! Geç, geç, onları geç. Onların kimin ustası olduğunu biliyoruz, geç oraları.

VELİ AĞBABA (Devamla) – Yapmayın, yapmayın değerli arkadaşlar, yapmayın.

Bakın, bu memlekette 3 milyon 214 bin çocuğun olduğu evde bir tek çalışan yok, her 2 gençten 1’i işsiz, 10 milyonu aşkın işsiz var. Siz ne yapıyorsunuz? Sadece keşke AK PARTİ’lileri işe soksanız, onları da sokmuyorsunuz; kimi sokuyorsunuz? Daha dar, daha yakınlarınızı.

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Devlete hangi yollarla personel alındığı belli.

VELİ AĞBABA (Devamla) – Yeğen, ana, baba, akrabaları sokuyorsunuz. Bakın, devletin çivisi çıkmış.

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Şov yapma!

VELİ AĞBABA (Devamla) – Genel Başkan diyor ya “Hesap soracağım.” bundan hesap sorulmaz mı ya? Fakir fukara kalmadı. TÜGVA’nın akrabası, bilmem kimin yakını... Allah’tan korkun, Allah’tan, bu fakir fukaranın... Allah’tan korkun, Allah’tan korkun. Vakıfmış, vakfı bile kirlettiniz, vakfı bile yok ettiniz. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

4’üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 4’üncü madde kabul edilmiştir.

Birleşime iki dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 22.04

DÖRDÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 22.05****BAŞKAN: Başkan Vekili Nimetullah ERDOĞMUŞ****KÂTİP ÜYELER: Abdurrahman TUTDERE (Adıyaman), Şeyhmus DİNÇEL (Mardin)**

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 9’uncu Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

283 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon? Yok.

Ertelenmiştir.

Gündemimizde başka bir iş bulunmadığından, alınan karar gereğince, kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için 21 Ekim 2021 Perşembe günü saat 14.00’te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 22.06

VIII.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın, TBMM'de görev yapan mütercim ve tercümanlar ile yabancı dillere çevrilen dokümanlara ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/51403)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Şentop tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını Anayasa'nın 98 ve T.B.M.M. İçtüzüğü'nün 96 maddeleri gereğince saygılarımla talep ederim. 17.09.2021

Av. Mahmut TANAL
İstanbul Milletvekili

1. Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde görevli bulunan toplam kaç tane mütercim ve tercüman vardır? Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesine 2016 yılından işbu soru önergisi tarihine kadar toplam kaç mütercim ve tercüman alımı yapılmıştır? Göreve başlayan mütercim ve tercümanların yetkin oldukları dil grubu her dil için ayrı ayrı belirtilmek koşuluyla kaçtır?
2. Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde bulunan İngilizce mütercim ve tercüman sayısı kaçtır? İngilizce mütercim ve tercümanların meclisteki görev tanımı nedir? İngilizceden Türkçeye ve İngilizceden diğer dillere çevirisi yapılan toplam doküman sayısı kaçtır? İngilizce-Türkçe çevirisi yapılan doküman sayısı kaçtır? İngilizce-Türkçe çevirisi yapılan dokümanların toplam sayfa sayısı kaçtır?
3. Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde bulunan Kürtçe mütercim ve tercüman sayısı kaçtır? Kürtçe mütercim ve tercümanların meclisteki görev tanımı nedir? Kürtçeden Türkçeye ve Kürtçeden diğer dillere çevirisi yapılan toplam doküman sayısı kaçtır? Kürtçe-Türkçe çevirisi yapılan doküman sayısı kaçtır? Kürtçe-Türkçe çevirisi yapılan dokümanların toplam sayfa sayısı kaçtır?
4. Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde bulunan Osmanlıca mütercim ve tercüman sayısı kaçtır? Osmanlıca mütercim ve tercümanların meclisteki görev tanımı nedir? Osmanlıca Türkçeye ve Osmanlıcadan diğer dillere çevirisi yapılan toplam doküman sayısı kaçtır? Osmanlıca-Türkçe çevirisi yapılan doküman sayısı kaçtır? Osmanlıca -Türkçe çevirisi yapılan dokümanların toplam sayfa sayısı kaçtır?
5. Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde bulunan Almanca dili mütercim ve tercüman sayısı kaçtır? Almanca mütercim ve tercümanların meclisteki görev tanımı nedir? Almancadan Türkçeye ve Almancadan diğer dillere çevirisi yapılan toplam doküman sayısı kaçtır? İngilizce-Türkçe çevirisi yapılan doküman sayısı kaçtır? Almanca-Türkçe çevirisi yapılan dokümanların toplam sayfa sayısı kaçtır?
6. Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde bulunan Fransızca mütercim ve tercüman sayısı kaçtır? Fransızca mütercim ve tercümanların meclisteki görev tanımı nedir? Fransızcadan Türkçeye ve Fransızcadan diğer dillere çevirisi yapılan toplam doküman sayısı kaçtır? Fransızca-Türkçe çevirisi yapılan doküman sayısı kaçtır? Fransızca-Türkçe çevirisi yapılan dokümanların toplam sayfa sayısı kaçtır?

7. Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde çalışan mütercim ve tercümanlar Ocak 2016 tarihinden işbu soru önergesi tarihine kadar toplam kaç adet dokümanın çevirisini yapmıştır? Çevirisi yapılan dokümanların toplam sayfa sayısı kaçtır? Çevirisi yapılan dokümanların hangi diller arasında çevirisinin yapıldığı her dil ayrı ayrı belirtilmek koşuluyla; en çok çeviri yapılan diller hangileridir?

8. Ocak 2016 tarihinden işbu soru önergesi tarihine kadar giderleri Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından karşılanan çeviri hizmeti alınmış mıdır? Şayet dışarıdan çeviri hizmeti satın alındıysa TBMM bütçesinden ödenen toplam ücret ne kadardır? Şayet dışarıdan çeviri hizmeti satın alındıysa TBMM bünyesindeki mütercim ve tercümanlardan neden yararlanılmamıştır?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

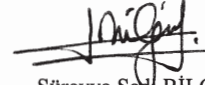
Sayı : Z-43452547-120.07- 899123
Konu : Soru Önergesi

20.10.2021

Sayın Mahmut TANAL
İstanbul Milletvekili

İlgi : 21.09.2021 tarihli ve 7/51403 esas numaralı yazılı soru önergeniz.

TBMM'de görev yapan mütercim ve tercümanlar ile yabancı dillere çevrilen dokümanlara ilişkin ilgi önergenizde yer alan sorularınız ekte cevaplandırılmıştır.
Bilgilerinizi rica ederim.

Süreyya Sadi BİLGİÇ
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanvekili

Ek: Soru Cevabı

CEVAPLAR:

Cevap 1, 2, 3, 5, 6 ve 7.- Türkiye Büyük Millet Meclisinde tercüman kadrosunda 12 personel görev yapmakta olup 2016 yılından sonra herhangi bir tercüman alımı yapılmamıştır.

6253 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı Kanunu'nun 21'inci maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi ile TBMM'deki tercüme hizmetleri Dış İlişkiler ve Protokol Başkanlığının görevleri arasında sayılmış ve bu görevin sınırları "TBMM'nin dış ilişkileriyle ilgili resmî ziyaret ve kabullerle uluslararası organizasyonlarda tercüme hizmeti sunmak ve ilgili belgelerin tercümesini yapmak veya yaptırmak" olarak düzenlenmiştir.

Bu çerçevede Dış İlişkiler ve Protokol Başkanlığı, mezkûr Kanun hükmü uyarınca TBMM'nin resmî dış ilişkiler faaliyetleri kapsamında sayılamayacak durumlarda sözlü ya da yazılı tercüme hizmeti sunmamaktadır. Nitekim Başkanlık, 3620 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisinin Dış İlişkilerinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 1'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ilâ (g) bentleri arasında sayılan faaliyetler ile ilgili tercüme hizmeti sunmakta ve ilgili belgelerin tercümesini yapmak veya yaptırmaktadır. Dış İlişkiler ve Protokol Başkanlığında görevli tercümanlar resmî ziyaret ve kabullerle ilgili belgeleri, uluslararası toplantıların bildiri/beyanname ve kararlarını, işbirliği protokollerini, hazırlık dokümanları ve benzerlerini gerekli gördükleri hallerde yazılı tercüme etmekle birlikte bahse konu toplantı, ziyaret ve kabullerde ihtiyaç olduğu ve iş programları uygun olduğu takdirde sözlü arıl tercüme hizmeti de vermektedirler. Tercümelemler İngilizce, Almanca ve Fransızca dillerinden Türkçeye ve Türkçeden bu dillere yapılabilmektedir.

Cevap 4.- Başkanlığımız bünyesinde "Osmanlıca mütercim ve tercüman" bulunmamaktadır.

"Osmanlıca" Türkçeden ayrı bir dil adı olmayıp Osmanlı Devleti'nde 16. yüzyıldan sonra ağırlık kazanan Arapça ve Farsça söz varlığının ağırlıklı olarak bulunduğu yazı dilini nitelendirmektedir. Bu yazı dilinin de Türkçe olduğu konusunda bir kuşku bulunmamaktadır. Dolayısıyla "Osmanlıca" denilen Osmanlı (yazı dili) Türkçesi ile yazılmış metinlerin günümüz Türkçesine çevrilmesi (söz varlığı yönünden sadeleştirilmesi) ya da bu yazıların transkripsiyonunun yapılarak yeni Türk alfabesine çevrilmesinin iki dil arası çeviri/tercüme faaliyeti olarak nitelenmesi mümkün bulunmamaktadır.

TBMM'nin açıldığı 23 Nisan 1920'den yeni harflerin kabul edildiği 1 Kasım 1928'e kadar üretilen bütün evrak eski alfabe ile yazılmış olduğundan TBMM arşivinde bulunan bu evrakın tasnif ve hizmete sunumu kapsamında transkripsiyonu yapılmakta ve bu çalışmalar tamamlanıkça TBMM'nin resmî internet sitesinde yayımlanmaktadır.

Cevap 8.- TBMM'de toplantı, ziyaret, kabul ve görüşmelerden müteşekkil yılda yaklaşık 650 dış ilişkiler faaliyeti gerçekleşmekte olduğundan mevcut tercüman sayısının ihtiyacı karşılayamadığı hallerde veya Almanca, Fransızca ve İngilizcenin haricinde tercüman kadrosunun olmadığı bir dilde çeviri yapılmasının gerektiği durumlarda, dışarıdan tercüme hizmeti alımı yoluna gidilmesi gerekmektedir. 2016 yılından soru önergenizin verildiği tarihe kadar TBMM'nin resmî dış ilişkileri ile ilgili yazılı belgelerin tercümeleri için toplam 64.836,64 Türk lirası tutarında harcama yapılmıştır.

2.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrikulu'nun, iade edilen bir soru önergesine ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/51404)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı **Sayın Mustafa ŞENTOP** tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Av. Dr. M. Sezgin TANRIKULU
İstanbul Milletvekili

853235 sayılı yazılı soru önergesi **06.08.2021** tarihinde Hazine ve Maliye Bakanına sorulmuş olup, (Orman yangınlarını söndürmek için 128 Milyar Dolarlık rezerve ile kaç uçak ve helikopter alınır?) **23.08.2021 tarihinde** TBMM Başkanınca bahse konu yazılı soru önergesi tarafıma TBMM İç Tüzüğü'nün "Sorulamayacak konular" başlıklı 97'nci maddesi gerekçe gösterilerek iade edilmiştir.

Bu bağlamda;

1. Bahse konu sorunun Başkanlıkça "kabul edilemez" ve "başka bir kaynaktan kolayca öğrenilmesi mümkün olan konular" olarak değerlendirilmesinin gerekçesi ve izahı nedir?
2. İlgili soruya cevap hangi kaynaktan kolayca öğrenilebilir?
3. 1 Ekim 2021 yeni yasama yılı itibarıyla 128 Milyar Dolarlık Rezerve ilişkin tüm yazılı soru önergelerinin muhataplarına iade edilmesi hususunda karar alındığı iddiası doğru mudur?
4. İddia doğru ise, 24 Ağustos tarihi itibarıyla 128 Milyar Dolarlık Rezerve ilişkin kaç yazılı soru önergesi (parti ve milletvekili belirtilmek üzere) muhataplarına iade edilmiştir?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

Sayı : Z-43452547-120.07- ~~899127~~
Konu : Soru Önergesi

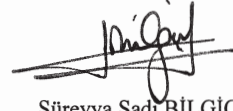
20 . 10 . 2021

Sayın Mustafa Sezgin TANRIKULU
İstanbul Milletvekili

İlgi : 22.09.2021 tarihli ve 7/51404 esas numaralı yazılı soru önergeniz.

İade edilen bir soru önergesine ilişkin ilgi önergenizde yer alan sorularınız ekte cevaplandırılmıştır.

Bilgilerinizi rica ederim.

Süreyya Sadı BİLGİÇ
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanvekili

Ek:

- 1- Soru Cevabı
- 2- İşleme Alındığı Tespit Edilen Soru Önergeleri Tablosu

CEVAPLAR:

Cevap 1, 3 ve 4.- TBMM Başkanlığına sunulan yazılı soru önermeleri ile ilgili işlemler Anayasa ve İçtüzük hükümlerine uygun olarak yerine getirilmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün "*Yazılı soru*" başlıklı 96'ncı maddesinin üçüncü fıkrasında, TBMM Başkanı tarafından İçtüzük şartlarına uygun görülen önermelerin Gelen Kâğıtlar Listesinde yayımlanacağı ve ilgili Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlara gönderileceği hüküm altına alınmıştır. İçtüzük'ün 96'ncı maddesinin birinci fıkrasına göre yazılı soru; "*kısa, gereksiz ve kişisel görüş ileri sürülmeksizin; kişilik ve özel yaşama ilişkin konuları içermeyen bir önerge ile yazılı olarak cevaplanmak üzere milletvekillerinin, Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlara yazılı olarak soru sormalarından ibarettir.*" Aynı maddenin ikinci fıkrasının son cümlesi ile de yazılı soru önermelerine belge eklenemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Yine İçtüzük'ün 97'nci maddesi de "*başka bir kaynaktan kolayca öğrenilmesi mümkün olan konular*" ve "*tek amacı istişare sağlamaktan ibaret konular*"ı içeren soruların Başkanlıkça kabul edilmeyeceğini hükme bağlamıştır. TBMM İçtüzüğü'nün 67'nci maddesinin ikinci fıkrası ise "*Başkanlığa gelen yazı ve önerelerde kaba ve yaralayıcı sözler varsa, Başkan, gereken düzeltmelerin yapılması için, o yazı veya önergeyi sahibine geri verir.*" hükmünü haizdir.

Diğer taraftan, Anayasa'nın 138'inci maddesinin üçüncü fıkrası "*görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.*" hükmünü içermektedir.

Bu kapsamda, TBMM Başkanlığına sunulan yazılı soru önermeleri, yukarıda anılan hükümler ile Anayasa ve İçtüzük'te öngörülen emredici diğer hükümlere uygunluğu bakımından değerlendirilmekte; yapılan değerlendirme sonucunda soru önermeleri TBMM Başkanı'nca işleme alınmakta veya sahibine iade edilmektedir. Bu kapsamda Anayasa veya İçtüzük'e aykırılık taşıyan soru önermeleri TBMM Başkanı'nca işleme alınmamakta ve iadeye konu edilmektedir. Soru önermelerinin iade yazısında, önergenin tarihi, muhatabı, Anayasa veya İçtüzük'e aykırı görülen soru, sorular veya kısımları ve aykırılık sebebi ile iade gerekçesinde belirtilen hususlar doğrultusunda düzeltildiği takdirde önergenin işleme alınabileceği belirtilmektedir.

Anayasa ve TBMM İçtüzüğü'ne şekil ve içerik bakımından uygun olarak hazırlandığı tespit edilen soru önermeleri ile ilgili Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakana gönderilmektedir. Bu kapsamda, sorunuzda belirtilen konu ile ilgili 27. Yasama Döneminde şahsınızın TBMM Başkanlığına sunduğu ve Başkanlıkça yapılan değerlendirme sonrası Anayasa ve İçtüzük hükümlerine aykırılık taşımadığı için işleme alındığı tespit edilen 21 soru önergesi bulunmaktadır (Ek-2). Yine, sorunuzda bahsi geçen konu ile ilgili TBMM Başkanlığına sunulan ve işleme alınan tüm soru önermelerine TBMM Resmî İnternet Sitesi üzerinden <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergeleri> bağlantısında yer alan yazılı soru önermeleri sorgu formu aracılığıyla ulaşılabilir. Bu çerçevede, soru önergenizde bahsi geçen konuya ilişkin tüm soru önermelerinin muhataplarına iade edilmesi hususunda karar alındığı iddiası yalandır, gerçeği yansıtmamaktadır.

Diğer yandan, TBMM Başkanlığına sunulan soru önermelerinin iade kapsamına alınıp alınmamasına önermelerin konularına göre değil, önerge metinlerinin Anayasa ve TBMM İçtüzüğü'ne uygunluğu bakımından yapılan değerlendirmeye göre karar verilmektedir. Bu kapsamda iade edilen soru önermelerinin konularına ilişkin bir istatistik tutulmamaktadır.

Cevap 2.- 06.08.2021 tarihli ve 853235 sayılı iade yazısına konu olan yazılı soru önergeniz, sorunuzda yazılı olan sayının kastettiğiniz uçak veya helikopter modelinin satış fiyatına bölünmesi suretiyle, yani bir hesap makinesi aracılığıyla cevabı kolayca öğrenilebilecek nitelik taşıdığı için TBMM İçtüzüğü'nün 97'nci maddesi kapsamında değerlendirilmiştir.

İşleme Alındığı Tespit Edilen Soru Önergeleri

Esas No	Önerge Özeti	Önerge Muhatabı	İşleme Alınma Tarihi
7/40625	Merkez Bankası tarafından yapılan döviz satışlarına ilişkin	Hazine ve Maliye Bakanı	12.02.2021
7/44331	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	Hazine ve Maliye Bakanı	28.04.2021
7/44731	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	Cumhurbaşkanı Yardımcısı	17.05.2021
7/44742	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	Adalet Bakanı	17.05.2021
7/44757	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı	17.05.2021
7/44761	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	Çevre ve Şehircilik Bakanı	17.05.2021
7/44772	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	Dışişleri Bakanı	17.05.2021
7/44777	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	17.05.2021
7/44780	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	17.05.2021
7/44784	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	Hazine ve Maliye Bakanı	17.05.2021
7/44785	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	Hazine ve Maliye Bakanı	17.05.2021
7/44793	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	İçişleri Bakanı	17.05.2021
7/44818	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	Kültür ve Turizm Bakanı	17.05.2021
7/44823	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	17.05.2021
7/44829	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	Milli Savunma Bakanı	17.05.2021
7/44832	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	Sağlık Bakanı	17.05.2021
7/44844	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	17.05.2021
7/44845	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	Tarım ve Orman Bakanı	17.05.2021
7/44858	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	Ticaret Bakanı	17.05.2021
7/44865	Merkez Bankası rezervlerine ilişkin	Ulaştırma ve Altyapı Bakanı	17.05.2021
7/44996	Merkez Bankası'nın döviz rezervlerine ilişkin	Hazine ve Maliye Bakanı	20.05.2021

DÖNEM: 27

YASAMA YILI: 5

**9'UNCU BİRLEŞİM
20 EKİM 2021 ÇARŞAMBA
SAAT: 14.00**

DANIŞMA KURULU ÖNERİŐİ

1.- 264 sıra sayılı 2020 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporunun görüşülmesi, bu görüşmelerde siyasi parti grupları adına yapılacak konuŐmaların süresinin 30'ar dakika olması (bu süre en fazla 3 konuŐmacı tarafından kullanılabilir) önerilmiştir.

(Genel Kurulun 05.10.2021 tarihli 2'nci Birleşiminde kabul edilmiştir.)

GRUP ÖNERİŐİ

1.- Genel Kurulun 20, 21, 26 ve 27 Ekim 2021 Salı, Çarşamba ve Perşembe günkü birleŐimlerinde denetim konularının görüŐülmeyerek Gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında yer alan işlerin görüşülmesi önerilmiştir.

(Genel Kurulun 12.10.2021 tarihli 5'inci Birleşiminde kabul edilmiştir.)

KOMİŐYON TOPLANTILARI

***Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu**

20.10.2021 Çarşamba- Saat: 10.30

***Plan ve Bütçe Komisyonu**

20.10.2021 Çarşamba- Saat: 13.00

***Güvenlik ve İstihbarat Komisyonu**

20.10.2021 Çarşamba- Saat: 14.00

***Müsilaj Sorununu Araştırma Komisyonu**

20.10.2021 Çarşamba- Saat: 14.30

***Dijital Mecralar Komisyonu**

21.10.2021 Perşembe - Saat: 11.00

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ GÜNDEMİ

9'UNCU BİRLEŞİM

20 EKİM 2021 ÇARŞAMBA

SAAT: 14.00

1 – BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

* * *

2 – ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

* * *

3 – SEÇİM

* * *

4 – OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

* * *

5 – MECLİS SORUŞTURMASI RAPORLARI

* * *

6 – GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

* * *

1.- (S. Sayısı: 271) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı-Interpol Arasında 2021 Yılında İstanbul'da Düzenlenecek 89. Genel Kurul Oturumu ve İcra Komitesi Toplantıları İçin İmtiyazlar ve Muafiyetlere İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3606) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.06.2021) (X)

2.- (S. Sayısı: 272) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Katar Devleti Hükümeti Arasında Büyük Çaplı Organizasyonların Yerine Getirilmesinde İş Birliği Konulu Niyet Mektubunun Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2546) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.06.2021) (X)

3.- (S. Sayısı: 264) 2020 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu İle İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (5/6) (Dağıtma tarihi: 01.06.2021)

4.- (S. Sayısı: 259) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Cıvaya İlişkin Minamata Sözleşmesinin Beyan ile Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2226) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.04.2021) (X)

5.- (S. Sayısı: 256) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Japonya Hükümeti Arasında Teknik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3264) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.04.2021) (X)

6.- (S. Sayısı: 172) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İş Birliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2498) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

7.- (S. Sayısı: 98) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Cezaî Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1794) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 12.07.2019) (X)

8.- (S. Sayısı: 203) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sao Tome ve Prinsipe Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1591) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

9.- (S. Sayısı: 205) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Zimbabve Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1455) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

10.- (S. Sayısı: 25) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Brezilya Federatif Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1197) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.11.2018) (X)

11.- (S. Sayısı: 31) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1363) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.12.2018) (X)

(X) Açık oylamaya tâbi işleri gösterir.

12.- (S. Sayısı: 245) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3053) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.12.2020) (X)

13.- (S. Sayısı: 21) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik Alanında Eğitim ve Öğretime İlişkin İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1191) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.11.2018) (X)

14.- (S. Sayısı: 26) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1194) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.11.2018) (X)

15.- (S. Sayısı: 72) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1773) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

16.- (S. Sayısı: 136) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İşgücü Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2023) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 22.11.2019) (X)

17.- (S. Sayısı: 123) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Altyapı Projeleri Alanında İş Birliği Konulu Anlaşma Ek-1'in Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2217) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

18.- (S. Sayısı: 191) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak Devriye Polis Hizmetlerinin Uygulanması Hususunda Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2600) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

19.- (S. Sayısı: 95) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hükümlülerin Nakli Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1593) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 12.07.2019) (X)

20.- (S. Sayısı: 153) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakımına Yüklü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmalarına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2025) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

21.- (S. Sayısı: 141) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ile Karadağ Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasına İlişkin Olarak İmzalanın Mevcut Protokol I'nı Yerini Alan Protokol I ile Anlaşmaya Eklenen Protokol III'ün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2275) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 22.11.2019) (X)

22.- (S. Sayısı: 47) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1411) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.03.2019) (X)

23.- (S. Sayısı: 76) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kongaz Süleyman Demirel Moldova Türk Lisesi Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1797) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

24.- (S. Sayısı: 55) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tunus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1543) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.03.2019) (X)

25.- (S. Sayısı: 70) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Hükümeti Arasında Savunma Sanayinde Gizlilik Dereceli Bilgilerin Karşılıklı Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1548) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

26.- (S. Sayısı: 73) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakmakla Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmaları Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1774) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

27.- (S. Sayısı: 74) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Estonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakmakla Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1777) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

28.- (S. Sayısı: 75) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlı Kullanımı İçin İşbirliği Anlaşması ile Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1778) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

29.- (S. Sayısı: 86) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Hindistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon veya Konsolosluk Mensuplarının Aile Üyelerinin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmalarına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna İlişkin Kanun Teklifi (2/1772) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 14.06.2019) (X)

30.- (S. Sayısı: 108) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî İş Birliği Mutabakat Muhtrasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1454) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

31.- (S. Sayısı: 109) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kamerun Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1534) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

32.- (S. Sayısı: 110) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kamerun Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Eğitim İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1535) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

33.- (S. Sayısı: 114) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Genelkurmay Başkanlığı ile Moldova Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı Arasında Askerî Eğitim İş Birliği Tamamlayıcı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2021) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

34.- (S. Sayısı: 119) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gine Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kalkınma İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1539) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

35.- (S. Sayısı: 125) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve İsviçre Federal Konseyi Arasında Diplomatik Misyon, Konsolosluk ve Daimi Temsilcilik Mensuplarının Refakatçilerine İlişkin Kazanç Getirici Faaliyetler Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2223) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

36.- (S. Sayısı: 127) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un İslam İşbirliği Teşkilatı Polis İşbirliği ve Koordinasyon Merkezi Tüzüğü'nün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2034) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

37.- (S. Sayısı: 147) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Güney Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1536) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

38.- (S. Sayısı: 148) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1545) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

39.- (S. Sayısı: 150) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kamboçya Krallığı Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1596) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

40.- (S. Sayısı: 152) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tayland Krallığı Hükümeti Arasında Hükümlülerin Nakli Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1949) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

41.- (S. Sayısı: 154) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ve Sudan Cumhuriyeti Arasında Ticaret ve Ekonomik Ortaklık Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/2278) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

42.- (S. Sayısı: 169) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2370) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

43.- (S. Sayısı: 178) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1458) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

44.- (S. Sayısı: 179) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1532) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

45.- (S. Sayısı: 181) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Madencilik Alanında İşbirliğine Dair Mutabakat Zaptı ile Mutabakat Zaptında Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1588) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

46.- (S. Sayısı: 182) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Fildişi Sahili Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1594) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

47.- (S. Sayısı: 183) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Svaziland Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1781) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

48.- (S. Sayısı: 184) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı ile Ekvator Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2026) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

49.- (S. Sayısı: 186) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1898) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

50.- (S. Sayısı:187) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1947) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

51.- (S. Sayısı: 189) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Zambiya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2219) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

52.- (S. Sayısı: 190) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2599) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

53.- (S. Sayısı: 194) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Fildişi Sahili Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2371) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 02.03.2020) (X)

54.- (S. Sayısı: 202) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumu Kurucu Anlaşmanın 26 ncı ve 31 inci Maddelerinin Tadiline İlişkin Olarak Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumunun 17 ncı Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilen 18/5/2017 Tarihli ve GA17/7/438 Sayılı Kararının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1912) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

55.- (S. Sayısı: 206) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Uluslararası Ticaret Finansmanı İslami Kurumu Kurucu Anlaşmasının 25. Maddesinin Tadiline İlişkin Olarak Uluslararası Ticaret Finansmanı İslami Kurumunun 12. Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilen 18/5/2017 Tarihli ve GA12/6-438 Sayılı Kararın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1897) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

56.- (S. Sayısı: 208) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Myanmar Birliği Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2033) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) (X)

57.- (S. Sayısı: 209) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Nijer Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2225) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) (X)

58.- (S. Sayısı: 211) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Elektrik Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1586) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) (X)

59.- (S. Sayısı: 241) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Hükümeti Arasında Yolcu ve Eşyanın Karayolu ile Uluslararası Taşınmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2704) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.12.2020) (X)

60.- (S. Sayısı: 165) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşması" Hakkında Değişikliğin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1246) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 30.01.2020) (X)

61.- (S. Sayısı: 243) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2848) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.12.2020) (X)

62.- (S. Sayısı: 257) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansının Özbekistan Cumhuriyeti'ndeki Faaliyeti Hakkında Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3057) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.04.2021) (X)

63.- (S. Sayısı: 258) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Karşılıklı Kültür Merkezlerinin Kuruluşu ve Faaliyetlerine İlişkin Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3056) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.04.2021) (X)

64.- (S. Sayısı: 261) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ile Fas Krallığı Arasındaki Serbest Ticaret Anlaşmasını Tadil Eden Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3323) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 04.05.2021) (X)

65.- (S. Sayısı: 270) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Eğitim Enstitüsü (EİTEE) Arasında EİTEE'nin Hak, Ayrıcalık ve Bağışıklıklarına Dair Ev Sahibi Ülke Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3168) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.06.2021) (X)

7 - KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

66.- (S. Sayısı: 273) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Karayolları İşaretleri ve Sinyalleri Sözleşmesi, Karayolu İşaretleri ve Sinyalleri Sözleşmesine Ek Avrupa Anlaşması ve Karayolu İşaretleri ve Sinyalleri Sözleşmesine Ek Avrupa Anlaşmasına Ek Karayolu Yatay İşaretleme Protokolüne Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3178) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.06.2021) (X)

TBMM Basımevi/2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

5

SIRA SAYISI: 283

**Antalya Milletvekili Atay Uslu ve 76 Milletvekilinin
Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda
Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3863)
ve Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi
ve Teknoloji Komisyonu Raporu**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
“http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic”
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/3863 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	4
- Katılma Yazıları	6
- Genel Gerekçesi	8
- Madde Gerekçeleri	8

• Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Raporu	14
------------------------	----

• Muhalefet Şerhleri	27
----------------------------	----

• Teklif Metni	45
----------------------	----

• Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonunun Kabul Ettiği Metin	45
---------------------------------------	----

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

<i>Atay Uslu</i>	<i>Oya Eronat</i>	<i>Semra Kaplan Kıvırcık</i>
Antalya	Diyarbakır	Manisa
<i>Zemzem Gülender Açanal</i>	<i>Radiye Sezer Katırcıoğlu</i>	<i>Cemal Taşar</i>
Şanlıurfa	Kocaeli	Bitlis
<i>Kemal Çelik</i>	<i>Belgin Uygur</i>	<i>Selim Yağcı</i>
Antalya	Balıkesir	Bilecik
<i>Ahmet Berat Çonkar</i>	<i>İbrahim Aydemir</i>	<i>Yaşar Kırkpınar</i>
İstanbul	Erzurum	İzmir
<i>Tülay Kaynarca</i>	<i>Semiha Ekinci</i>	<i>Yasin Uğur</i>
İstanbul	Sivas	Burdur
<i>Yakup Taş</i>	<i>Ahmet Kılıç</i>	<i>Adil Çelik</i>
Adıyaman	Bursa	Balıkesir
<i>Ekrem Çelebi</i>	<i>Mücahit Durmuşoğlu</i>	<i>İsmail Kaya</i>
Ağrı	Osmaniye	Osmaniye
<i>Recep Uncuoğlu</i>	<i>Muhammet Müfit Aydın</i>	<i>Yavuz Ergun</i>
Sakarya	Bursa	Niğde
<i>Bekir Kuvvet Erim</i>	<i>Yavuz Subaşı</i>	<i>İmran Kılıç</i>
Aydın	Balıkesir	Kahramanmaraş
<i>Canan Kalsın</i>	<i>Vildan Yılmaz Gürel</i>	<i>Yusuf Başer</i>
İstanbul	Bursa	Yozgat
<i>Orhan Yegin</i>	<i>Öznur Çalık</i>	<i>Bülent Tüfenkci</i>
Ankara	Malatya	Malatya
<i>Ahmet Hamdi Çamlı</i>	<i>Mehmet Erdoğan</i>	<i>Tamer Dağlı</i>
İstanbul	Gaziantep	Adana
<i>Hasan Çilez</i>	<i>Mustafa Demir</i>	<i>Selahattin Minsolmaz</i>
Amasya	İstanbul	Kırklareli

<i>Salih Cora</i>	<i>Abdullah Güler</i>	<i>Fahri Çakır</i>
Trabzon	İstanbul	Düzce
<i>Ramazan Can</i>	<i>Jülide İskenderoğlu</i>	<i>Tahir Akyürek</i>
Kırıkkale	Çanakkale	Konya
<i>İsmet Yılmaz</i>	<i>Mehmet Habib Soluk</i>	<i>Mustafa Arslan</i>
Sivas	Sivas	Tokat
<i>Ali Cumhur Taşkın</i>	<i>Atilla Ödünç</i>	<i>Selami Altınok</i>
Mersin	Bursa	Erzurum
<i>Fehmi Alpay Özalan</i>	<i>Ahmet Sorgun</i>	<i>Cihan Pektaş</i>
İzmir	Konya	Gümüşhane
<i>Halil Özşavlı</i>	<i>Celalettin Güvenç</i>	<i>Ali Özkaya</i>
Şanlıurfa	Kahramanmaraş	Afyonkarahisar
<i>Mehmet Ali Özkan</i>	<i>Metin Yavuz</i>	<i>İlyas Şeker</i>
Manisa	Aydın	Kocaeli
<i>İbrahim Yurdunuseven</i>	<i>Hacı Ahmet Özdemir</i>	<i>Mehmet Şükrü Erdiñç</i>
Afyonkarahisar	Konya	Adana
<i>Orhan Kırçalı</i>	<i>Mehmet Sait Kirazoğlu</i>	<i>İbrahim Aydın</i>
Samsun	Gaziantep	Antalya
<i>Şirin Ünal</i>	<i>Selim Gültekin</i>	<i>Mustafa Kendirli</i>
İstanbul	Niğde	Kırşehir
<i>Emine Zeybek</i>	<i>Lütfiye Selva Çam</i>	<i>Ceyda Çetin Erenler</i>
Kocaeli	Ankara	Kütahya
<i>Çiğdem Koncagül</i>	<i>Hakan Kahtalı</i>	<i>Ahmet Çakır</i>
Tekirdağ	Malatya	Malatya
<i>Yusuñ Ziya Yılmaz</i>	<i>Fatma Betül Sayan Kaya</i>	
Samsun	İstanbul	

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 07/10/2021 tarihinde sunulan 2/3863 Esas Numaralı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi' ne imza sahibi olarak katılmak ister, bilginize arz ederim.

11.10.2021

Sena Nur Çelik

Antalya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kooperatifler Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne imzamı koyuyorum.

Pakize Mutlu Aydemir

Balıkesir

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kooperatifler Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne imzamı koyuyorum.

Arzu Aydın

Bolu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3863 esas numaralı “kooperatifler kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi”ne imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

11.10.2021

Ravza Kavakcı Kan

İstanbul

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3863 esas numaralı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

11.10.2021

Cemal Bekle

İzmir

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kooperatifler Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne imzamı koyuyorum. Gereğini saygılarımla arz ederim.

08/10/2021

Ceyda Bölünmez Çankırı

İzmir

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kooperatifler Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne imzamı koyuyorum.

Çiğdem Erdoğan Atabek

Sakarya

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/3863)	
ESAS	Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu
TALİ	Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Kooperatifler; demokratik yönetimleriyle, sorumluluk, eşitlik, adalet, yardımlaşma ve dayanışma gibi değerlerin kılavuzluk ettiği girişimler olarak diğer işletmelerden ayrılırlar. Kooperatifler, etkinliklerinin merkezine insanı koyarlar. Günümüzde, kooperatifçilik kamu ve özel sektör yanında üçüncü bir sektör olarak kabul edilmekte ve özel sektörle birlikte ekonomik ve sosyal kalkınmanın lokomotifleri olarak görülmektedir. Dünya genelinde rekabet ile kamu yararı arasındaki dengenin kurulması noktasında da kooperatifler bu dengenin kalıcı olabilmesini sağlayan temel araçlardan biri olarak sayılmaktadır. Bu nedenle, kooperatifçilik, bireylerin ve toplumun ekonomik ve sosyal kalkınması açısından oldukça önemlidir.

Kendilerine has özellikleri ve ilkeleri bulunan bir ortaklık modeli olan kooperatifler, 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunundan ayrı olarak 1969 yılında kabul edilen 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ile bağımsız bir kimlik kazanmıştır. Elli yıldan uzun süredir uygulamada olan 1163 sayılı Kanun, yıllar içerisinde ortaya çıkan ihtiyaçlara uygun olarak bazıları sınırlı bazıları kapsamlı olmak üzere toplam 18 değişikliğe uğramıştır. Yıllar içerisinde birçok değişiklik yapılsa da, yaşanan teknolojik gelişmeler ve küreselleşen ekonomi sonucunda Kanunda daha kapsamlı ve işlevsel düzenlemeler yapılması ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Öte yandan, ülkemizde kooperatifçilikle ilgili politikaları belirlemekle görevli olan Ticaret Bakanlığının öncülüğünde, kooperatiflere kuruluş, işleyiş ve denetim hizmeti sunan diğer Bakanlıklar ile kooperatifçilik sektörünün temsilcileri ve ilgili kurum ve kuruluşların katkılarıyla hazırlanan "Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı" kooperatifçiliğimizin sorunlarını bütüncül ve detaylı bir şekilde ele alarak analiz etmiştir. Stratejide belirlenen "misyon" ve "vizyon" doğrultusunda, sorunların giderilmesi, kooperatifçiliğin ideal yönde gelişebilmesi için ülkemizde uygun kanuni düzenlemelerin ve politikaların oluşturulabilmesi amacıyla geçici çözümlerin ötesinde sistem değişikliği ihtiyacı ortaya çıkmış ve bu nedenle 1163 sayılı Kanunda uluslararası esaslar ve günün ihtiyaçları doğrultusunda değişiklik yapılmasına ilişkin Eylem Planında özel bir maddeye yer verilmiştir. Ayrıca, Eylem Planında yer alan birçok faaliyetin de uygulamaya konulabilmesi için kanuni düzenleme yapılması gerekmektedir.

Bununla birlikte; 2021-2023 Yeni Ekonomi Programında "*Kooperatif ve üst kuruluşlarının; uluslararası kooperatifçilik ilke ve uygulamalarına uygun şekilde faaliyet göstermesini, şeffaf ve profesyonel bir yönetim yapısına kavuşturulmasını, etkin bir denetim sistemine sahip olmasını sağlayacak şekilde kooperatifçilik mevzuatı güncellenecektir*" eylemi ve 12 Mart 2021 tarihli Ekonomi Reformları Eylem Planının İç Ticaretin Kolaylaştırılması bölümünde "*8.1.d. Kooperatiflerin ve üst kuruluşlarının daha şeffaf, etkin ve profesyonel bir yönetim yapısına kavuşması amacıyla Kooperatifçilik Kanununda düzenlemeler yapılacaktır.*" eylemi yer almaktadır.

Bu amaçla hazırlanan Kanun Teklifi ile ülkemizde bulunan kooperatif ve üst kuruluşları; uluslararası kooperatifçilik ilke ve uygulamalarına uygun şekilde faaliyet gösteren, ortak sorumluluk ve kendi kendine yönetim esaslarına bağlı, şeffaflığı esas alan ve ortaklarının haklarını koruyan, çağdaş yönetim ilkelerini benimseyen, etkin bir şekilde denetlenen, ekonomik ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunan ticari işletmeler haline getirilmek istenmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasına eklenen cümle ile ortaklık başvurusu yapıldıktan sonra yönetim kurulunun, bu başvuruyu ne kadar sürede sonuçlandıracağı konusundaki belirsizlik giderilmiş, başvurunun bir ay içinde sonuçlandırılması ve durumun başvuru sahibine bildirilmesi kuralı getirilmiştir. Maddeye eklenen fıkrayla da, kamu kaynaklarından desteklenen kredilere aracılık eden kooperatifler ile tarımsal

desteklemelere aracılık eden kooperatiflerin ortaklığa kabul işlemine yönelik yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu kooperatiflerde, yönetim kurulu anasözleşmede belirtilen şartları taşıyanları ortaklığa kabulden kaçınamayacaktır. Düzenleme ile yönetim kurulunun keyfi davranışları nedeniyle ortaklığa kabul edilmeyen ve bu nedenle de finansmana erişemeyen esnaf, sanatkâr ve çiftçilerimizin mağduriyet yaşamalarının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Madde 2- 1163 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrasının ilk cümlesinde yer alan “100.000 lira” ibaresi yapılan düzenlemelere uygun olarak güncellenerek, “100 Türk Lirası” şeklinde değiştirilmiştir. Fıkranın dördüncü cümlesinde yapılan değişiklikle ilgili Bakanlıklara, kooperatiflerin amaç ve faaliyet konularına göre ortaklık payının asgari değerini artırılabilme yetkisi verilmiştir. Ayrıca fıkraya eklenen son cümleyle, yüksek sermaye gerektiren sigorta kooperatifleri için bir ortağın taahhüt edebileceği pay adedinin üst sınırı kaldırılmış ve kurumlar arası koordinasyonun bir gereği olarak pay değerinin sigorta kooperatiflerine faaliyet izni vermeye yetkili olan ilgili kurumun görüşü alınarak belirlenmesi ilkesi benimsenmiştir.

Madde 3- 1163 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin değiştirilen birinci fıkrasıyla; yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu, gelir gider farkı hesapları, bilanço ve denetçi raporlarının ortaklar tarafından elektronik ortamda da incelenebilmesine imkan sağlanmıştır. Böylece ortakların kooperatifin işleyiş hakkında daha etkin bilgi edinebilmelerinin önü açılmıştır.

Maddenin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle, özellikle seçim dönemlerinde adaylar arasında fırsat eşitliğinin sağlanması ve seçimlerin daha şeffaf ve adil bir ortamda gerçekleştirilmesi amacıyla aday olan kişilere, genel kurul toplantısına katılma hakkını haiz ortakları gösterir listeye erişme imkanı sağlanmıştır.

Ayrıca maddeye eklenen fıkrayla, elde edilen bilgilerin 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa uygun olarak hangi amaçlarla kullanılabilmesinin sınırları çizilmiştir.

Madde 4- 1163 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle olağan genel kurul toplantılarını birleştirebilme süresi, yönetim ve denetim kurulu görev süresinin üst sınırı ile uyumlu hale getirilerek üç yıldan iki yıla indirilmiştir.

Maddeye eklenen altıncı fıkrayla, kooperatiflerin daha güvenilir ve şeffaf işletmeler olmasının sağlanması amacıyla, genel kurul toplantılarından önce toplantıya katılma hakkını haiz ortakları gösterir listenin kooperatif bilgi sisteminden alınması zorunluluğu getirilmiştir. Böylece, kooperatif bilgi sisteminden alınacak liste sayesinde ortaklardan veya kooperatif yönetiminden bu konuda gelecek itirazlar önlenerek genel kurulların sağlıklı bir şekilde yapılması hedeflenmiştir.

Maddeye eklenen yedinci fıkrayla, Türk Ticaret Kanununun 1527 nci maddesiyle de uyumlu olarak kooperatiflerin elektronik ortamda genel kurul yapabilmesi imkânı getirilmiş ve ortakları uzak mesafelerde bulunan veya ortak sayısı fazla olan kooperatiflerde aynı anda aynı mekânda bulunma sorununun ortadan kaldırılması ile zaman ve maliyet tasarrufu sağlanması amaçlanmıştır.

Madde 5-1163 sayılı Kanunun 55 inci maddesine eklenen üçüncü fıkrayla, çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kıstaslara göre belirlenen kooperatiflerin yönetim kurulu üyeleri ve yedeklerinin, kooperatifçilik konusunda bilgilerinin artırılması amacıyla, eğitim programını tamamlama zorunluluğu getirilmektedir.

Son fıkrada yapılan değişiklikle, yönetim kuruluna tüzel kişi üye seçilmesi halinde, bu üyelerin temsilcileri için de eğitim programını tamamlama zorunluluğu getirilmektedir.

Madde 6- Türk Ticaret Kanununun 124 üncü maddesinde kooperatifler ticaret şirketleri türü olarak sayılmaktadır. Bu doğrultuda 1163 sayılı Kanunun 56 ncı maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan “Aynı türde” ifadesi Türk Ticaret Kanununa uyum sağlanması amacıyla “Amaç ve esas faaliyet konusu aynı olan” olarak değiştirilmiştir.

Madde 7- 1163 sayılı Kanunun 57 nci maddesinde yapılan değişiklikle, kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefil olan kooperatifler ile kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapan kooperatiflerde üst üste iki dönem yönetim kurulu üyeliği yapanlara bir sınırlama getirilmiştir. Değişiklikle sosyal yönü de olan kooperatiflerde, fırsat eşitliğinin sağlanması, uzun süre aynı görevde kalmanın meydana getireceği sakıncaların önlenmesi, yönetime dinamizm getirilmesi, demokratik kültürün yerleşmesi, kişiye bağlı değil kurumsal yapıların ortaya çıkması ve kurumsal kuruluş amaçlarının tabana yayılması hedeflenmiştir.

Madde 8- 1163 sayılı Kanunun 62 nci maddesinin ikinci fıkrasındaki kooperatife ait belgelerin hazırlanması ve saklanması ile ilişkin mevcut fıkra güncellenmiş ve yönetim kurulu üyelerinin sorumlulukları altında bulunan belge ve varlıkları görevleri bitiminden itibaren üç işgünü içinde yeni seçilenlere teslim zorunluluğu getirilerek bu konudaki belirsizlik giderilmiştir.

Madde 9- 1163 sayılı Kanunun 65 inci maddesinin birinci fıkrasında ifade düzeltilmesi yapılmış olup, ikinci fıkrasında denetçilerin görev süresinin üst sınırı belirlenmiştir. Denetçiler kooperatif ortakları arasından seçilebileceği gibi ortaklar dışından da seçilebilir.

Üçüncü fıkrayla; çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kıstaslara göre belirlenen kooperatiflerin denetim kurulu üyelerinin, kooperatifçilik ve denetim konusunda bilgilerinin artırılması amacıyla, eğitim programını tamamlama zorunluluğu getirilmiştir.

Dördüncü fıkrayla, denetim kurulu üyeliğinin herhangi bir nedenle boşalması halinde bu boşluğun nasıl doldurulacağına ilişkin tereddütler giderilmiştir.

Beşinci fıkrayla, Kanunun 69 uncu maddesi hükmü bu maddeye dercedilmiştir.

Altıncı fıkrayla, denetimlerin yapılması ve bunun sonucunda hazırlanan raporların genel kurulda görüşülmesini sağlamak amacıyla tedbir alınmış, denetim kurulu raporları genel kurula sunulmayan kooperatiflerde; finansal tablolar, yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu ve ibra hakkında alınan kararların geçersiz olacağı belirtilmiştir.

Yedinci fıkrayla, eski hüküm korunmakla birlikte, denetçiler hakkında da Kanunun 56 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Böylece anılan maddenin birinci fıkrasının 3 üncü bendinde sayılan suçlarla ilgili olarak kamu davası açılmış olan denetçilerin durumlarının yapılacak ilk genel kurulda görüşülmesi sağlanmıştır.

Sekizinci fıkrayla, denetim için seçilenlerin, sicile tescil edilerek, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile internet sitesinde ilan ettirilmesi yükümlülüğü getirilmiştir.

Madde 10- 1163 sayılı Kanunun 69 uncu maddesinde yapılan değişiklikle, denetim sisteminin yeniden düzenlenmesi ve etkin bir denetim modelinin kurulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda etkin bir denetim için, dünya kooperatifçiliğinin Almanya, Japonya, Kanada, İspanya, Polonya ve İtalya gibi başarılı örneklerinde bulunan zorunlu dış denetim sisteminin ülkemizde de uygulamaya geçirilmesi hedeflenmiştir.

Birinci fıkrayla, kooperatiflerdeki mevcut denetim kurulunun yanı sıra; çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kıstaslara göre belirlenecek kooperatifler ve üst kuruluşlarına dış denetim yaptırılması zorunluluğu getirilmiştir.

İkinci fıkrayla, dış denetimin bağımsız denetçiler; Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa tabi meslek mensupları ve ilgili Bakanlıklarca yetkilendirilen birlik ve merkez birlikleri tarafından yapılması öngörülmüştür. Dış denetimi yapacak denetçiler bu fıkra kapsamında belirtilen denetçiler arasından genel kurulca seçilecektir.

Üçüncü fıkrayla, ilgili Bakanlıkça dış denetimle yetkilendirilen birlik ve merkez birliklerinin dış denetiminin ise zorunlu olarak Türk Ticaret Kanununun ilgili hükümlerine göre bağımsız denetim şeklinde yapılacağı belirlenmiştir.

Dördüncü fıkrayla, dış denetimi gerçekleştireceklerin, görevlerini gereği gibi yapmamaları durumunda kamu görevlisi gibi cezalandırılmaları öngörülmüştür.

Beşinci fıkrayla, dış denetimin yapılması, bunun sonucunda hazırlanan raporun genel kurulda görüşülmesi; haklarında Kanunun 56 ncı maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendi uyarınca kamu davası açılmış olan dış denetimle sorumlu denetçilerin durumlarının yapılacak ilk genel kurulda görüşülmesi ve dış denetim için seçilenlerin, yönetim kurulu tarafından tescil ve ilan ettirilmesi amaçlanmıştır.

Altıncı fıkrayla, Ticaret Bakanlığına hem iç hem de dış denetim ile bu denetimleri yapacak denetçilerin kriterlerini, bunların sunacakları raporların standardını ve denetimlere ilişkin uygulama esaslarını belirleme yetkisi verilmiştir.

Madde 11- 1163 sayılı Kanunun 72 nci maddesine eklenen fıkrayla, kooperatiflerin, kooperatif birliklerine; kooperatif birliklerinin de merkez birliğine ortak olmadığı takdirde, kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefalet sağlayamayacağı ve kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapamayacağı hüküm altına alınmıştır. Düzenlemeyle kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefalet vererek ya da aracılık ederek kredinin geri ödenmeme riskini üstlenen yapıların güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Böylece hem kamusal kaynak israfının önüne geçilecek hem de esnaf, sanatkâr ve çiftçilerin bu desteklerden etkin bir şekilde yararlanması sağlanacaktır. Fıkranın son cümlesi gereği birlikler ve merkez birliği bu kapsamda başvuran kooperatif ve birlikleri ortaklığa kabulden kaçınamayacaklar, böylece finansman desteğine erişmek isteyen bu kooperatiflerin ortakları herhangi bir engelle karşılaşmayacaktır.

Madde 12- 1163 sayılı Kanunun 81 inci maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle, sadece konut yapı kooperatiflerine getirilen amaç ve faaliyet konusunun değiştirilerek fesih edilmeksizin faaliyetlerine devam etmesine ilişkin kolaylık, sanayi sitesi yapı kooperatifleri ve toplu işyeri yapı kooperatiflerini de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Ayrıca, anasözleşme değişikliği yapılarak kooperatifin amacının değiştirilmesi için altı aylık süre kısıtı da kaldırılarak bu kooperatiflerin işlemlerinin kolaylaştırılması amaçlanmıştır. Böylece, bu madde kapsamına giren yapı kooperatiflerinin, tasfiyeden dönebileceği zamana kadar amaç ve faaliyet konusunu değiştirebilmesine imkân getirilmektedir.

Madde 13- 1163 sayılı Kanunun 87 nci maddesinde yapılan değişiklikle kooperatif genel kurullarının daha demokratik bir ortamda ve mevzuata uygun olarak yapılmasına nezaret eden Bakanlık temsilcilerine ilişkin düzenleme yeniden ele alınmıştır.

Birinci fıkrayla, kooperatifler ile üst kuruluşlarına genel kurul toplantılarından en az on beş gün önce ilgili Bakanlıktan temsilci talebinde bulunması zorunluluğu getirilmektedir.

İkinci fıkrada genel kurul esnasında yapılacak işlemlere yer verilmiştir.

Üçüncü fıkrada ise Türk Ticaret Kanununa paralel olarak, bu konudaki usul ve esasların ilgili Bakanlıkların görüşü alınmak suretiyle, Ticaret Bakanlığınca belirleneceği hüküm altına alınmış, farklı amaçlı kooperatiflerde farklı uygulamaların önüne geçilmesi hedeflenmiştir.

Madde 14- 1163 sayılı Kanunun 93 üncü maddesine eklenen fıkrayla, ortaklarının çoğunluğu kadınlardan oluşan ve kadın emeğinin değerlendirilmesi amacıyla kurulan kooperatifler ile ortaklarının çoğunluğu engellilerden oluşan kooperatiflerin; gerek kuruluş aşamasında ve gerekse faaliyet dönemlerindeki tescil ve ilan ücretleri ile odaya kayıt ücreti ve yıllık aidat ile munzam aidat ödeme mükellefiyeti kaldırılarak, bu kooperatiflere pozitif ayrımcılık sağlanmaktadır.

Madde 15-1163 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendine yeni cezalar eklenmiştir. Buna göre; kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefil olan kooperatifler ile kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapan kooperatiflerde anasözleşmede belirtilen şartları taşıyanları ortaklığa kabulden kaçınan; bilanço ve gelir gider farkı hesaplarını genel kurulun yıllık

toplantısından en az 15 gün öncesinden itibaren bir yıl süre ile ortakların tetkikine sunmayan; azlık tarafından genel kurul toplantısından önce usulüne uygun şekilde gündeme madde ilavesi istenmesine rağmen bunu yerine getirmeyen; denetçilerin uyarısına rağmen şartları taşımayan veya sonradan kaybeden üyeleri düşürmeyen kooperatif ve üst kuruluşları yöneticileri; kooperatife ait defter, belge, para, mal gibi kooperatife ait varlıkları haleflerine teslim etmeyenler; kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefil olan kooperatif ve üst kuruluşları ile tarımsal desteklemelere aracılık yapan kooperatif ve üst kuruluşlarında, ortaklığa kabul konusunda kanun hükümlerine uygun davranmayan kooperatif ve üst kuruluşları yöneticileri için yeni cezalar öngörülmüştür.

Fıkranın (2) ve (3) numaralı bentlerinde yapılan değişikliklerle genel kurulu olağan toplantıya zamanında çağırmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu toplantılarına katılmayan denetçilerin cezai sorumluluklarının bulunup bulunmadığına ilişkin uygulamada yaşanan tereddütlerin giderilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, bağdaşmayan görevlere aykırı uygulamaları araştırmayan denetçilere cezai sorumluluk getirilmiştir.

Fıkraya eklenen (4) numaralı bent ile kooperatif bilgi sistemine veri girişi yapmayan kooperatif yöneticilerine idari para cezası öngörülmüştür.

Maddeye eklenen son fıkra ile idari para cezalarının uygulama süreci ile ödeme süreleri belirlenmiştir.

Madde 16- 1163 sayılı Kanunun ek 5 inci maddesinin birinci fıkrasında, Ticaret Bakanlığı tarafından oluşturulacak Bilgi Sisteminin niteliği ve kapsamı tanımlanmıştır.

İkinci fıkrayla, kooperatif yönetim kurulunun kooperatife ilişkin konu bazında hangi alanlarda verilerini kooperatif bilgi sistemine işlemekle yükümlü olduğu belirtilerek yasal bir çerçeve çizilmiştir.

Üçüncü fıkrayla, veri işleme yetkisi açıkça belirtilerek herhangi bir tartışmaya mahal verilmeden; 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa uygun olarak işleme, görüntüleme ve aktarma yetkileri düzenlenmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrasıyla, Kooperatif Bilgi Sisteminin işleyişine ilişkin detayların yasal çerçeve doğrultusunda belirleneceği yönetmeliğin hangi usulle çıkarılacağı, yönetmelik içerisinde hangi hükümlerin yer alacağı belirlenerek ikincil düzenleme alanı için bir yetki maddesi oluşturulmuştur.

Madde 17- 1163 sayılı Kanuna eklenen geçici 6 ncı maddeyle yapılması öngörülen değişiklikler doğrultusunda hazırlanması gereken yönetmeliklerin 6 ay içinde çıkarılacağı düzenlenmiştir.

Madde 18- 1163 sayılı Kanuna eklenen geçici 7 nci maddeyle, yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler için getirilmesi öngörülen eğitim şartına ilişkin geçiş hükmü düzenlenmiştir. Buna göre, kooperatiflerin halihazırdaki yönetim ve denetim kurulu üyeleri bir sonraki seçimlere kadar eğitim şartından muaf tutulmuşlardır. Ayrıca, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten, 31/12/2022 tarihine kadar seçilecek yönetim ve denetim kurulu üyelerinin eğitim alma zorunluğunun da bu tarihten sonra başlayacağı belirlenmiştir.

Madde 19- 1163 sayılı Kanuna eklenen geçici 8 inci maddeyle, kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefil olan kooperatifler ile kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapan kooperatifler ve bunların üst kuruluşlarının yöneticileri için Kanunun 57 nci maddesiyle getirilen iki dönem kuralının maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak seçimlerden sonraki dönemi kapsayacağına ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Madde 20- 1163 sayılı Kanuna eklenen geçici 9 uncu maddeyle, Kooperatif Bilgi Sistemi (KOOPBİS)'nin kurulması için 1 yıllık; verilerin sisteme girişi için altı aylık süre verilmiştir. Ayrıca, verilen altı aylık süreye rağmen veri girişi yapmayan kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri için idari para cezası getirilmiştir. Öte yandan; maddeyle, KOOPBİS uygulamaya geçinceye kadar, kooperatifler ve üst kuruluşlarının ortaklar listelerini mevcut hükümlerine göre almalarına imkân tanınmıştır.

Madde 21- 1163 sayılı Kanuna eklenen geçici 10 uncu maddeyle, yapılan düzenlemelere intibak edilmesi amacıyla, kooperatif ve üst kuruluşlarına üç yıllık intibak süresi öngörülmüş ve bu süre zarfında gerekli anasözleşme değişikliğini yapmayan kooperatiflerin dağılmış sayılacağı hüküm altına alınmıştır.

Madde 22- Maddeyle 1163 sayılı Kanunun;

- 45 inci maddesinde hüküm altına alınan ortaklar listesinin KOOPBİS'ten alınacağına ve isteyen kooperatiflerin anasözleşmelerinde hüküm bulunması koşuluyla elektronik genel kurul yapabileceğine,
 - 55 inci ve 65 inci maddelerinin üçüncü fıkralarında hüküm altına alınan yönetim ve denetim kurulu üyelerine yönelik eğitim şartına,
 - 57 nci maddesinin ikinci fıkrasında hüküm altına alınan, üst üste iki dönem yönetim kurulu üyeliği yapanların aradan bir seçim dönemi geçmedikçe bu göreve tekrar seçilemeyeceklerine,
 - 69 uncu maddesiyle hüküm altına alınan, ilgili Bakanlıkça belirlenen kriteri taşıyan kooperatiflerin zorunlu dış denetime tabi tutulacağına,
 - KOOPBİS'in tüm kooperatifleri kapsayacağına,
- ilişkin düzenlemelerin 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanuna tabi kooperatif ve birlikler için de uygulanması, böylece değişik Kanunlara tabi kooperatifler arasında yeknesaklık sağlanması amaçlanmıştır.

Madde 23- 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle, 1163 sayılı Kanunun 57 nci maddesinin ikinci fıkrasında hüküm altına alınan, üst üste iki dönem yönetim kurulu üyeliği yapanların aradan bir seçim dönemi geçmedikçe bu göreve tekrar seçilemeyeceklerine ilişkin kurala tarım satış kooperatifleri ve birliklerinin de uyum sağlaması amaçlanmıştır.

Madde 24- 4572 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde yapılan değişiklikle, bağımsız denetime tabi olmayan tarım satış kooperatif birlikleri ile kooperatiflerin dış denetiminin 1163 sayılı Kanunun 69 uncu maddesi çerçevesinde yapılması sağlanmıştır.

Madde 25- Maddeyle 1163 sayılı Kanunun;

- 45 inci maddesinde hüküm altına alınan ortaklar listesinin KOOPBİS'ten alınacağına ve isteyen kooperatiflerin anasözleşmelerinde hüküm bulunması koşuluyla elektronik genel kurul yapabileceğine,
 - 55 inci maddesinin üçüncü fıkrasında hüküm altına alınan yönetim kurulu üyelerine yönelik eğitim şartına,
 - 57 nci maddesinin ikinci fıkrasında hüküm altına alınan, üst üste iki dönem yönetim kurulu üyeliği yapanların aradan bir seçim dönemi geçmedikçe bu göreve tekrar seçilemeyeceklerine,
 - KOOPBİS'in tüm kooperatifleri kapsayacağına,
- ilişkin düzenlemelerin 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanuna tabi kooperatif ve birlikler için de uygulanması, böylece değişik Kanunlara tabi kooperatifler arasında yeknesaklık sağlanması amaçlanmıştır.

Madde 26- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 397 nci maddesinin beşinci fıkrasında yapılan değişiklikle, tarım satış kooperatifleri ile bağımsız denetim dışında kalan tarım satış kooperatifleri birlikleri, 6102 sayılı Kanunun denetim kapsamından çıkarılmıştır.

Madde 27- Yürürlük maddesidir.

Madde 28- Yürütme maddesidir.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar,

Bilgi ve Teknoloji Komisyonu

15/10/2021

Esas No: 2/3863

Karar No: 14

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1. Giriş

Antalya Milletvekili Atay USLU ve 76 Milletvekili tarafından 07/10/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na sunulan ve Başkanlıkça 08/10/2021 tarihinde tali komisyon olarak Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonuna, esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen 2/3863 esas numaralı “Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”, Komisyonumuzun 13/10/2021 tarihinde yaptığı 15’inci Birleşiminde Antalya Milletvekili Atay USLU ile Ticaret Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği, KÖY-KOOP Merkez Birliği, S.S. Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatif Birlikleri Merkez Birliği, Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği, Anadolu Birlik Holding, HAYKOOP Merkez Birliği, Marmara Birlik, Trakya Birlik, Türkiye S.S. Yapı Kooperatifleri Merkez Birliği, S.S. Eryaman Güzelkent Konut Üretim Yapı Kooperatifleri Birliği, Afşar Balam Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi, TARİŞ ve PANKOBİRLİK temsilcilerinin katılımlarıyla incelenip görüşülmüştür.

Kooperatifler; diğer işletmelerden demokratik yönetimleri, sorumluluk, eşitlik, adalet, yardımlaşma ve dayanışma gibi değerlerin kılavuzluk ettiği girişimler olarak ayrılmakta ve etkinliklerinin merkezinde insan yer almaktadır. Günümüzde, kooperatifçilik kamu ve özel sektör yanında üçüncü bir sektör olarak kabul edilmekte ve özel sektörle birlikte ekonomik ve sosyal kalkınmanın lokomotifleri olarak görülmektedir. Küresel ölçekte rekabet ile kamu yararı arasındaki dengenin kurulması ve bu dengenin kalıcı olabilmesini sağlayan temel araçlardan biri olarak kabul edilmesi nedeniyle kooperatifçilik, bireylerin ve toplumun ekonomik ve sosyal kalkınması açısından oldukça önemlidir.

Kendilerine özgü niteliklere ve ilkelere sahip bir ortaklık modeli olan kooperatifler, 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunundan ayrı olarak 1969 yılında kabul edilen 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ile bağımsız bir kimlik kazanmıştır. Yarım asırdan daha uzun bir süredir uygulanmakta olan 1163 sayılı Kanun, yıllar içerisinde ortaya çıkan ihtiyaçlar dikkate alınarak toplam 18 değişikliğe uğramıştır. Yıllar içerisinde birçok değişiklik yapılsa da, yaşanan teknolojik gelişmeler ve küreselleşen ekonomi sonucunda Kanunda daha kapsamlı ve işlevsel düzenlemeler yapılması gereksinimi ortaya çıkmıştır.

Ülkemizde kooperatifçilikle ilgili politikaları belirlemekle görevli kurum olan Ticaret Bakanlığının öncülüğünde, kooperatiflere kuruluş, işleyiş ve denetim hizmeti sunan diğer Bakanlıklar ile kooperatifçilik sektörünün temsilcileri ve ilgili kurum ve kuruluşların katkılarıyla hazırlanan “Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı”nda kooperatifçiliğimizin sorunları bütüncül ve detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Bahse konu belgede belirlenen “misyon” ve “vizyon” doğrultusunda, sorunların giderilmesi, kooperatifçiliğin ideal yönde gelişebilmesi için ülkemizde uygun kanuni düzenlemelerin ve politikaların oluşturulabilmesi amacıyla geçici çözümlerin ötesinde sistem değişikliği ihtiyacı ortaya çıkmış ve bu nedenle 1163 sayılı Kanunda uluslararası esaslar ve günün ihtiyaçları doğrultusunda değişiklikler yapılmasına ilişkin Eylem Planında özel bir maddeye yer verilmiştir. Ayrıca, Eylem Planında yer alan birçok faaliyetin de uygulamaya konulabilmesi için kanuni düzenleme yapılması gerekmektedir.

2021-2023 Yeni Ekonomi Programında “Kooperatif ve üst kuruluşlarının; uluslararası kooperatifçilik ilke ve uygulamalarına uygun şekilde faaliyet göstermesini, şeffaf ve profesyonel bir yönetim yapısına kavuşturulmasını, etkin bir denetim sistemine sahip olmasını sağlayacak şekilde kooperatifçilik mevzuatı güncellenecektir.” eylemine yer verilmiş ve 12 Mart 2021 tarihli Ekonomi Reformları Eylem Planının İç Ticaretin Kolaylaştırılması bölümünde “8.1.d. Kooperatiflerin ve üst kuruluşlarının daha şeffaf, etkin ve profesyonel bir yönetim yapısına kavuşması amacıyla Kooperatifçilik Kanununda düzenlemeler yapılacaktır.” eylemi yer almaktadır.

Bu amaçla hazırlanan Kanun Teklifi ile ülkemizde bulunan kooperatif ve üst kuruluşları; uluslararası kooperatifçilik ilke ve uygulamalarına uygun şekilde faaliyet gösteren, ortak sorumluluk ve kendi kendine yönetim esaslarına bağlı, şeffaflığı esas alan ve ortaklarının haklarını koruyan, çağdaş yönetim ilkelerini benimseyen, etkin bir şekilde denetlenen, ekonomik ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunan ticari işletmeler haline getirilmesi öngörülmektedir.

2. Teklifin İçeriği

2/3863 esas numaralı Kanun Teklifiyle,

➤ Kooperatife ortaklık başvurusu yapıldıktan sonra yönetim kurulunun, bu başvuruyu bir ay içinde sonuçlandırması ve durumu başvuru sahibine bildirmesi ve kamu kaynaklarından desteklenen kredilere aracılık eden kooperatifler ile tarımsal desteklemelere aracılık eden kooperatiflerde, yönetim kurulu anasözleşmede belirtilen şartları taşıyanları ortaklığa kabulden kaçınmaması,

➤ İlgili Bakanlıklara, kooperatiflerin amaç ve faaliyet konularına göre ortaklık payının asgari değerini arttırabilme yetkisi verilmesi, yüksek sermaye gerektiren sigorta kooperatifleri için bir ortağın taahhüt edebileceği pay adedinin üst sınırının kaldırılması ve pay değerinin sigorta kooperatiflerine faaliyet izni vermeye yetkili olan ilgili kurumun görüşü alınarak belirlenmesi,

➤ Yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu, gelir gider farkı hesapları, bilanço ve denetçi raporlarının elektronik ortamda ortakların incelemesine sunulması ve kooperatif organlarında görev almak isteyen adaylara genel kurul toplantısına katılma hakkını haiz ortakları gösterir listeye erişme imkânı sağlanması,

➤ Kooperatiflerin olağan genel kurul toplantılarını birleştirebilme süresinin, yönetim ve denetim kurulu görev süresinin üst sınırı ile uyumlu hale getirilerek üç yıldan iki yıla indirilmesi, genel kurul toplantılarından önce toplantıya katılma hakkını haiz ortakları gösterir listenin kooperatif

bilgi sisteminden alınması zorunluluğunun getirilmesi ve kooperatiflerin elektronik ortamda genel kurul yapabilmesi,

- Kooperatiflerin yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerinin, kooperatifçilik konusunda bilgilerinin artırılması amacıyla, eğitim programı tamamlama zorunluluğu getirilmesi,
 - Yönetim kurulu üyelerinin sorumlulukları altında bulunan belge ve varlıkları görevleri bitiminden itibaren üç iş günü içinde yeni seçilenlere teslim zorunluluğu getirilmesi,
 - Ticaret Bakanlığı tarafından çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kıstaslar dikkate alınarak belirlenen kooperatif ve üst kuruluşların dış denetime tabi tutulması, dış denetimin bağımsız denetçiler; Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa tabi meslek mensupları ve ilgili Bakanlıklarca yetkilendirilen birlik ve merkez birlikleri tarafından yapılması,
 - Kooperatiflerin, kooperatif birliklerine; kooperatif birliklerinin de merkez birliğine ortak olmadığı takdirde, kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefalet sağlayamaması ve kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapamaması,
 - Daha önce sadece konut yapı kooperatiflerine getirilen amaç ve faaliyet konusunun değiştirilerek fesih edilmeksizin faaliyetlerine devam etmesine ilişkin kolaylığın, sanayi sitesi yapı kooperatifleri ve toplu işyeri yapı kooperatiflerini de kapsayacak şekilde genişletilmesi ve kooperatifin amacının değiştirilmesi için altı aylık süre kısıtının kaldırılması,
 - Kooperatifler ile üst kuruluşlarına genel kurul toplantılarından en az on beş gün önce ilgili Bakanlıktan temsilci talebinde bulunması zorunluluğu getirilmesi,
 - Ortaklarının çoğunluğu kadınlardan oluşan ve kadın emeğinin değerlendirilmesi amacıyla kurulan ile ortaklarının çoğunluğu engellilerden oluşan kooperatiflerin; gerek kuruluş aşamasında ve gerekse faaliyet dönemlerindeki tescil ve ilan ücretleri ile odaya kayıt ücreti ve yıllık aidat ile munzam aidat ödeme mükellefiyeti kaldırılması,
 - 1163 sayılı Kanundaki cezai hükümlerin yeniden düzenlenmesi,
 - Ticaret Bakanlığı tarafından tüm kooperatif ve üst kuruluşlarının, kooperatifçilik hizmetlerine elektronik ortamda eriştiği ve kooperatifin ticaret sicili kayıtlarının, finansal tablolarının, yönetim kurulu ve denetçi raporlarının, genel kurul toplantı evrakının, ortakların kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgilerin bulunduğu Kooperatif Bilgi Sisteminin kurulması,
 - Öngörülen düzenlemelere intibak edilmesi amacıyla, kooperatif ve üst kuruluşlarına üç yıllık intibak süresinin verilmesi ve bu süre zarfında gerekli anasözleşme değişikliğini yapmayan kooperatiflerin dağılmış sayılacağına hüküm altına alınması,
- öngörülmektedir.

3. Komisyon Görüşmeleri

Komisyon Başkanı Konya Milletvekili Ziya ALTUNYALDIZ tarafından yapılan açıklamalarda;

- Ülkemizde kooperatifçiliğin geçmişinin Osmanlı'ya uzandığı, kooperatifçiliğin Türkiye'deki ilk uygulamasının 1863 yılında devlet eliyle kurulan "memleket sandıkları" ile başladığı, Cumhuriyetimizin kuruluş ve gelişme sürecinde de kooperatifçilik alanında esaslı adımlar atılmak suretiyle kooperatif sayısının her geçen gün arttığı,
- Kökeni yüzyıllar öncesine dayanan kooperatiflerin bugün küresel çapta yaklaşık 400 milyon kişiye doğrudan ya da dolaylı istihdam sağladığı,

➤ Dünya genelinde on kişiden birinin, Avrupa'da ise beş kişiden birinin kooperatif üyesi olduğu, sadece Avrupa'da kooperatiflerin oluşturduğu toplam ekonomik büyüklüğün 1,5 trilyon avroya ulaştığı, benzer şekilde dünyanın en büyük 300 kooperatifinin toplam cirosunun 2 trilyon doların üzerinde olduğu,

➤ Kooperatifler etkinliklerinin merkezine insanı koymaları, piyasa dengelerini düzelterek, etkin piyasa mekanizmalarını sağlayan bir denge unsuru olmaları, küçük sanayi işletmelere kendi sistematığı ve özerk yapılar içerisinde güçlü ekonomik yapılar hâlinde piyasaya ve üretime katkı vermeleri, ürün ya da hizmet arzını koordine etmek suretiyle piyasa dengelerini sağlamaları ve üretimden tüketime kadar, konuttan sağlığa, bankacılıktan sigortacılığa kadar pek çok alandaki başarıları örnekleriyle hem küreselde hem ülkemizde önemli üretim ve değer katkısı veren kuruluşlar olduğu,

➤ Yüzyıllar önce memleket sandıklarıyla başlayan lonca, imece gibi tarihimize ait sosyoekonomik örgütlenmelerle milyonlarca kişiye istihdam sağlayan ve bugün itibarıyla çok önemli bir ekonomik büyüklüğe ve sosyal ağa ulaşan kooperatifçiliğimizin daha ileriye gitmesi ve bu alanda yaşanan sorunların giderilmesi, daha etkin yapılara ulaşılması bakımından görüşülmekte olan teklifin oldukça önemli olduğu,

➤ Kooperatiflerin ilgili bakanlıklara göre dağılımı göz önüne alındığında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kendi alanında 35.938, Ticaret Bakanlığı'nın çalışma alanında 12.327, Tarım ve Orman Bakanlığı'nın çalışma alanında ise 11.499 kooperatifin faaliyet gösterdiği, toplam kooperatif sayısı dikkate alındığında 59.764 kooperatifin 6.328.945 ortağıyla ülkemizde faaliyette bulunduğu,

➤ Bu alanda 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun ve 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Hakkında Kanunun var olduğu, ayrıca Türk Ticaret Kanunu hükümlerinde de kooperatiflere ilişkin hükümlerin yer aldığı,

➤ Teklif ile kooperatiflerle ilgili kamuoyunda farkındalık sağlanması, kooperatif girişimciliğinin farklı alanlarda uygulanması ve uygulamada ortaya çıkan sorunların giderilmesi, daha etkin, daha üretken, piyasa dengelerini daha iyi sağlayan, istihdamı daha önceleyen, izlenebilir, şeffaf bir yapının oluşturulmasının amaçlandığı,

belirtilmiştir.

Kanun Teklifinin tümü üzerinde yapılan görüşmelerde birinci imza sahibi Antalya Milletvekili Atay USLU tarafından yapılan açıklamalarda;

➤ Kooperatif sisteminin ekonomide önemli bir aktör olduğu, dünya genelinde kooperatiflerin ve derneklerin kamu sektörü ile özel sektörün yanında üçüncü sektör sayıldığı,

➤ Kooperatiflerin bir taraftan rekabetin, diğer taraftan kamu yararının sağlanması arasında önemli bir denge unsuru olduğu,

➤ Mevzuatımızda da 1969 yılında Ticaret Kanunu'ndan ayrılarak 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun özel bir kanun olarak yürürlüğe girdiği,

➤ Kooperatifçilik kavramının ülkemizde Osmanlı Devletinden beri var olduğu aynı isim olarak olmasa da imece kültürünün, ahilik kültürünün ve lonca kültürünün bir kooperatifçilik sisteminin devamı olduğu,

➤ İngiltere'nin Manchester şehrinde yüz altmış yıl önce işçilerin kendilerinin tüketim ihtiyaçlarını karşılamak için bir kooperatif kurdukları ve modern anlamda kooperatif kelimesinin tam

olarak karşılığının o yıllara tekabül ettiği ve Türkiye’de de ticari hayattaki gelişmelerin, değişimlerin ve ekonomideki dönüşümlerin Kooperatifler Kanununda değişiklikleri zorunlu kıldığı ve bugüne kadar adı geçen yasada 18 değişiklik yapıldığı,

➤ Türkiye’de Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı ile ilgili olmak üzere yaklaşık 60 bin kooperatif olduğu ve bu kooperatiflerin üye sayısının 6 milyon olduğu,

➤ Türkiye’de kooperatif sayısının oldukça fazla olmasına rağmen kooperatiflere üye olma sayısının dünyadaki oranlara göre düşük olduğu, kooperatifçilik kültürünün aslında yeterince gelişmemiş olduğu ve geçmiş yıllarda ülkemizde kooperatifçiliğin daha çok üst yapının bir talebi olarak görüldüğü oysa kooperatifçiliğin toplumun ve tabanın bir talebi olması gerektiği,

➤ Bu kanun teklifinin kooperatif yöneticilerinden, üyelerinden, birliklerinden ve sektörün farklı gruplarından ve farklı siyasi parti gruplarından alınan görüşler doğrultusunda hazırlandığı,

➤ Çoğunluğu kadınlardan oluşan ve kadın emeğini değerlendiren kooperatifler ile çoğunluğu engellilerden oluşan kooperatiflere pozitif ayrımcılık getirildiği, kuruluş aşamasında ve faaliyet dönemindeki ticaret sicil müdürlüğüne ödedikleri tescil ve ilan ücretleri, ticaret odasına kayıt ücretleri, yıllık aidatlar ve munzam aidatlar gibi bazı ödeme mükellefiyetlerinin kaldırdığı ve kadın kooperatiflerinin ve engelli kooperatiflerinin daha da yaygınlaşması ve verimli olması için bu düzenlemenin yapıldığı,

➤ Kooperatifleri şeffaflaştırmaya matuf hükümler getirildiği, kooperatiflere ilişkin verilerin tutulacağı bir merkezi Kooperatif Bilgi Sisteminin Ticaret Bakanlığı tarafından kurulacağı ve böylelikle kooperatiflerin gelir-gider hesapları, bilanço ve denetçi raporlarının elektronik ortamlarda görülebileceği,

➤ Seçim dönemlerinde çokça spekülasyon konusu olan hazirun listelerine erişim sorununun bulunduğu ve bundan sonra söz konusu listelere erişimin elektronik ortamda gerçekleşeceği ve böylece seçimlerin daha şeffaf ve daha adil olmasının sağlanacağı,

➤ Teknolojik gelişmelere uygun olarak kooperatiflerin elektronik ortamda genel kurul yapabilmelerinin önünün açıldığı, ana sözleşmelerinde olmak kaydıyla artık kooperatiflerin genel kurullarını elektronik ortamlarda yapabileceklerine ilişkin düzenleme yapılmak suretiyle çok uzak mesafelerde bulunan kişilerin üye oldukları kooperatiflerin genel kurullarına katılabilecekleri, çok sayıda ortağı olan kooperatiflerin var olduğu ve bu nedenle genel kurullara katılımında sorunlar yaşandığı ve yapılan düzenlemeyle bu sorunların ortadan kalkacağı,

➤ Kooperatif kültürünün yaygınlaşması bakımından eğitimin şart olduğu, kooperatiflerin yönetim ve denetim kurulu üyelerinin kooperatifçilik konusunda daha nitelikli bilgiye sahip olmaları, daha profesyonel şekilde görevlerini yerine getirebilmeleri amacıyla seçildikten sonra kooperatifçilik eğitimi alma zorunluluğunun getirildiği,

➤ Kooperatifçilik sisteminde güvenin artırılması için profesyonel bir dış denetim mekanizmasının olmasının gerektiği, kooperatifçilik konusunda Japonya, Kanada, Almanya, İspanya gibi iyi ülke örneklerine bakıldığında dış denetim sisteminin olduğu ve bu sistemin hesap verilebilirliği artıracığı, getirilen dış denetim sisteminin yerindelik denetimi olmadığı, sadece finansal konuların denetimi olduğu, kooperatiflerinin büyüklüğüne, üye sayısına, cirosuna, hesaplarına göre

bununla ilgili bir kademelendirmenin söz konusu olacağı, Ticaret Bakanlığının bu kademelendirme sonunda kanunda öngörülen mali müşavirlere, bağımsız denetçilere veya birliklerin görevlendirdiği denetçilere bu denetimleri yaptırabileceği,

➤ Türkiye’de kamu kaynağı kullanan esnaf kredi kefalet ve tarım kredi kooperatiflerinin var olduğu, bunlarla ilgili bazı konularda düzenleme yapıldığı, bu kooperatiflerin, ana sözleşmede belirtilen şartları taşıyan kişileri ortaklığa kabulden kaçınamayacakları, düzenlemeyle yönetim kurulunca ortaklık şartlarını taşıdığı halde ortaklığa kabul edilmeyen ve bu nedenle finansmana erişemeyen esnaf, sanatkâr ve çiftçilerimizin mağduriyetinin önüne geçilmiş olacağı,

➤ Kamu kaynağı kullanan kooperatiflerde üst üste iki dönem yönetim kurulu üyeliği yapanların aradan bir seçim dönemi geçmedikçe bu görevlere tekrar seçilemeyeceklerine ilişkin düzenleme yapılmak suretiyle demokratik kültürün yerleşmesi, kişiye bağlı olmaksızın kurumsal bir yapının oluşmasının ve yönetime dinamizmin getirilmesinin amaçlandığı,

➤ 2021-2023 Yeni Ekonomi Programı’nda kooperatifçiliğin geliştirilmesiyle ilgili kooperatiflerin ve üst kuruluşların daha şeffaf, daha etkin, daha profesyonel bir yönetime kavuşturulması ve bu kapsamda ilgili mevzuat değişiklikleri ve gerekli güncellemelerinin yapılacağına ilişkin taahhütlere yer verildiği,

ifade edilmiştir.

Kanun Teklifi üzerinde milletvekilleri tarafından yapılan açıklamalarda;

➤ Teklifin genel olarak olumlu karşılandığı,

➤ Ticaret Bakanlığı verilerine göre, 2021 yılı Eylül ayında Türkiye genelinde kooperatif sayısı %4,81 artarak 12.560’a ulaştığı, bu rakamlardan kooperatif ve üye sayısının arttığı görülse de ülkemizde kooperatifçiliğin geliştiğinin söylenemeyeceği,

➤ Tarım Kredi Kooperatiflerinin tahsilat yapamaz hâle geldiği, bunun altında kooperatiflere ilişkin mevzuatın dağınık olması, bu alanın birden fazla bakanlığın yetki alanına girmesi, kooperatiflerin kurumsal kapasitelerinin yetersiz olması ve birçoğunun aktif faaliyet göstermemesinin yattığı,

➤ Kooperatiflerin makine ve ekipman alımı, nitelikli personel istihdamı, demirbaş alımları ve kredilerle desteklenmesi gerektiği,

➤ Kooperatifçilik konusunda kamuoyunda farkındalık sağlanması ve kooperatif girişimlerinin farklı alanlarla da uygulanması için çalışmalar yapılmasının kooperatifçiliğin gelişmesine katkı sağlayacağı,

➤ Teklifte bazı belli sorunların tespit edildiği ve genel olarak kooperatifçilere fayda sağlayacak çözümler getirildiği,

➤ Teklifin tali komisyon olarak Tarım Komisyonu’na havale edildiği ancak tali komisyondan görüş alınmadığı,

➤ Konuyla ilgili kooperatiflerde sorun yaşayan üyelerin görüşlerine başvurulmadığı,

➤ Kooperatifler konusunda köklü birtakım değişiklikleri içeren kapsamlı bir yasal düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu,

➤ Dürüstlük ve samimiyet ilkesiyle yurdun dört bir tarafında hem üreticiyi hem de tüketiciyi koruma esaslı yeni kooperatiflerin kurulmasının sağlanması gerektiği,

- Ekonomiye katkı sağlamak, katma değer yaratmak ve bölgesel kalkınma açısından kooperatifçiliğin oldukça önemli ve değerli olduğu,
- Kooperatiflerin banka ile ilişkilerde özellikle düşük faizli, uzun vadeli kredi kullanımlarında kooperatiflerin KOBİ statüsünde olmadığı gerekçesiyle taleplerinin geri çevrilmesinin en büyük problemlerden biri olduğu,
- Kooperatifler Kanununda farklı alanlarda faaliyette bulunan kooperatiflerin aynı statüde olmasının doğru bir yaklaşım olmadığı,
- Türkiye'deki kooperatiflerin gayrisafi yurt içi hasıla, yatırım, dış ticaret rakamları içindeki payının bilinmemesinin yanı sıra üretimdeki payı ve istihdamdaki payı konusunda ciddi veri noksanlıklarının bulunduğu,
- Dünyadaki örnekleriyle karşılaştırıldığında Türkiye kooperatifçiliğinde eksik üst örgütlenme nedeniyle kooperatiflere yönelik eğitim, finansman, denetim, danışmanlık, teknik ve yasal desteğin verilememesi gibi ciddi sorunlu alanlarının var olduğu,
- Ülkemizde kooperatiflerin üst birliklere katılım oranının çok düşük olduğu,
- Teklifte yönetim ve denetim kurullarındaki üyelere ilişkin eğitimin zorunlu hale getirildiği, dünyada sadece kooperatif çalışanlarının ve ortaklarının eğitimini üstlenen akademilerin var olduğu,
- Profesyonel çalışanların, kooperatiflerde çalışanların eğitimi konusunda herhangi bir yaptırım getirilmemesinin önemli bir eksiklik olduğu,
- Sermaye yetersizliğinin en büyük problemlerden biri olduğu, ancak kooperatif bankacılığı konusunda herhangi bir düzenleme yapılmadığı,
- Tarım satış kooperatifleri ile bağımsız denetim dışında kalan tarım satış kooperatifleri birlikleri, 6102 sayılı Kanunun denetim kapsamından çıkarıldığı, ancak madde gerekçesinin ikna edici olmadığı ve daha açıklayıcı olması gerektiği,
- Kadınlara ve engellilere yönelik getirilen muafiyetin oldukça olumlu bir düzenleme olduğu, kırsalda tarım faaliyetlerine katılımlarının artırılması ve tarım nüfusunu gençleştirmek amacıyla çoğunluğunun otuz yaşını doldurmamış kişiler tarafından kurulması halinde gençlerin de pozitif ayrımcılık kapsamına alınması gerektiği,
- Teklifte kooperatif yöneticilerine ilişkin eğitimin içeriğinin kim tarafından verileceğinin belli olmadığı ve eğitim programının alt düzenleyici işlemle değil kanunda düzenlenmesi gerektiği,
- Kooperatiflerin kendi kararını alan, eyleyen, iktidardan özerk yapılar olmak zorunda olduğu,
- Kooperatiflere ilişkin bir anasözleşme olduğu ancak anasözleşmenin de nasıl olacağının yine Bakanlık tarafından belirlendiği,
- Kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefil olan kooperatifler ile kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapan kooperatifler ve bunların üst kuruluşlarında üst üste iki dönem yönetim kurulu üyeliği yapanların aradan bir seçim dönemi geçmedikçe bu göreve tekrar seçilemeyeceğine ilişkin sınırlamanın kaldırılması gerektiği,
- Kooperatiflere ilişkin dağınık mevzuatın tek bir mevzuat altında toplanmak suretiyle demokratikleşmesi ve bir kooperatif bakanlığının kurulması gerektiği,
- Kooperatiflere sadece gerçek kişilerin üye olması gerektiği, tüzel kişilerin dışarıda bırakılması gerektiği,

➤ Tarım Kredi Kooperatiflerinin tarımsal üretici ya da çiftçi olmadığından Ziraat Bankası tarafından düşük faizli tarımsal kredi kullanılacak kişiler arasında bulunmadığı, dolayısıyla banka tarafından tarımsal üretim yapan üreticilere kullanılan kredilere uygulanan faiz oranlarının Tarım Kredi Kooperatiflerine uygulanmadığı,

➤ Kooperatiflere KDV indiriminin yanı sıra diğer uygulanan vergi oranlarında da indirim yapılması gerektiği, tescil işlemlerinden alınan ücretlerin ve odaların yıllık aidatlarının küçük kooperatifler için yüksek olduğu,

➤ Konut kooperatiflerinin çok sayıda vatandaşımızı mağdur ettiği ve düzenlemede yapısal sorunların ele alınmadığı,

➤ Üst birliği olmayan kooperatiflerde Millî Kooperatifler Birliğinin üst denetim konusunu üstlenebileceği,

➤ Elektronik oylama ya da elektronik toplantılara katılmak gibi bir zorunluluğun getirilmesinin kooperatiflerde katılımcılığı ortadan kaldıracığı,

➤ Üç iş günü içerisinde defterlerin teslim edilmesinin kırsal bölgeler düşünüldüğünde uzun bir zaman olmadığı, bu zamanın minimum yedi güne çıkartılması, yedi-on beş gün arasında olması gerektiği,

➤ Seçim yoluyla gelinen bir görevin bir şarta bağlanarak düşmesinin Anayasa Mahkemesi kararlarıyla da belirlendiği üzere kazanılmış haklara, dolayısıyla Anayasa'ya aykırı olacağı,

➤ Teslim edilecekler arasında sadece bilgi ve belge bulunmadığı, paranın da geç teslim edilmesinin bazı mahzurlar yaratacağı, ifade edilmiştir.

Kanun Teklifi üzerinde kooperatif temsilcileri tarafından yapılan açıklamalarda;

➤ Denetim, eğitim, kadın kooperatifleri ve kooperatif bilgi sisteminin mevcut Teklifte yer alan yeni ve yenilikçi hususlar barındırdığı için desteklendiği,

➤ Türkiye'deki kooperatiflerin genel olarak, çok sayıda az ortaklı kooperatifler olduğu bunun insanları bir köyde birden çok kooperatif kurmak zorunda bıraktığı, bu yapılarda yönetici seçilemediği ve genel kurulun toplanmadığı, kooperatiflerde çok amaçlılık ilkesinin hep göz ardı edildiği ve uzmanlaşma, ihtisaslaşma gibi kavramlardan hareket edildiği ve gelinen noktada bunun doğru olmadığı,

➤ Ülkemizde kooperatifler açısından başka ülkelerle karşılaştırıldığında oldukça fazla sayıda çeşitlilik bulunduğu, kooperatif kurup, ad koymak suretiyle çoğaltmanın herhangi bir faydasının olmadığı,

➤ Bakanlıkların kooperatif anlayışlarındaki farklılık nedeniyle birçok sıkıntının yaşandığı, kooperatiflerin tek bir idari yapı altında olması gerektiği,

➤ Kamu kaynaklarından destekleme ve sübvansiyonların olduğu, kooperatiflerin geçimlerini sadece ortaklarından hizmet karşılığı aldığı ücretlerden sağladığı,

➤ Kooperatifçilik alanında yapılan aksaklıklar, eksiklikler, yolsuzlukların bütün kooperatifleri olumsuz etkilediği, kooperatiflerin ciddi bir denetime tabi tutulduğu, son gelişmelerle kooperatiflerin Devlet Denetleme Kurulu'nun da denetim mekanizmasına dahil edildiği,

- Kamu kaynaklarıyla desteklenen kooperatiflerde iki dönem üst üste görev yapanlara yönelik bir dönem ara vermesi kuralı getirilmesinin seçme ve seçilme hakkına bir müdahale olduğu ve kooperatifçiliğin zamanla öğrenilen bir iş olduğundan bu düzenlemenin doğru olmadığı,
 - Ürünün mamul hâle çevrildiğinde doğrudan vergiyle ve kurumlar vergisiyle muhatap olduğu, bu konunun Teklif kapsamında yeniden değerlendirilmesinin faydalı olacağı,
 - İki dönem ifadesi yerine yasaya belirli bir süre konulmasının daha isabetli olacağı,
 - Kooperatiflerin KOBİ kategorisinde sayılmadığı için pandemi döneminde Halk Bankasının verdiği kredilerden yararlanamadığı,
 - Son dönemlerde ülkemizde bazı siyasi ve ekonomik nedenlerle rutin, normalin dışında çok sayıda kooperatifin kurulduğu,
 - Denetim mekanizmasının en güçlü olduğu genel kurullara katılımın nitelikli hâle getirilmesinin önem arz ettiği,
 - Kooperatiflerde ilçe bazlı kooperatiflerin kurulmasındaki alt mevzuatın düzenlenmesi ve üst kuruluşların il bazında olmasının büyük önem arz ettiği,
 - Kooperatiflerin gençleşmeye de ihtiyacının olduğu ve kooperatif ortaklarının %51'inin veya 1/4'ünün 40 yaş altı olma durumunda kadın ve engellilere tanınan pozitif ayrımcılığın kırsal alandaki tarımsal kalkınma kooperatifleri için de uygulanması gerektiği,
 - Kooperatiflere finansmanın nasıl sağlanacağı konusunda eksiklik olduğu,
 - Kooperatiflerin birleştirilmesi gerektiği, ancak bunu sağlayacak ve kolaylaştıracak herhangi bir düzenlemeye Teklifte yer verilmediği,
 - Taşımacılık ve vergi ayağında kooperatiflere pozitif ayrımcılık yapılmasının bugün yaşanan sorunlara çözüm üretme adına kritik öneme haiz olduğu,
 - Kadın kooperatiflerinin kırsaldaki kadın emeğinin ekonomiye yansıtılmasının bir modeli olduğu ve kadın kooperatiflere verilen ayrıcalıklardan dolayı Teklifin oldukça değerli olduğu,
 - Kooperatiflerden katma değer vergisi alındığı, ayrıca gelir vergisi, kurumlar vergisi, stopaj, damga vergisi gibi ağır yüklerin hafifletilmesine yönelik destek beklendiği,
 - Kooperatiflere verilen hibelerin vergisiz olması gerektiği,
 - Kooperatiflerde üst birliğe giriş ve üst birlik aidatlarının oldukça yüksek olduğu,
 - Kooperatiflerin faaliyet konuları itibarıyla farklı bakanlıklara dağıtılması sorununu yaratması nedeniyle kooperatiflerin amaçları doğrultusunda bunların tek bir bakanlık altında toplanmasının yanı sıra bu yapılarla ilgili kanunun ve yönetmeliklerin de tek mevzuatta çıkarılması gerektiği,
 - Ortak sayısının çok olduğu kooperatiflerde elektronik oylamayla oy kullanımının büyük bir sıkıntılar yaratacağı bununla ilgili elektronik tebligat alt yapısının hazırlanması ve bunun da hukuki düzenlemesinin yapılması gerektiği,
 - Ortak içi işlem tanımının tüm tarım satış kooperatiflerinde eşitliği, hakkaniyeti sağlayacak şekilde nihai ürün aşamasına kadar genişletilmesi gerektiği,
 - Çiftçilerden %2 zirai stopaj konusunda tarım satış kooperatifleri birliklerine ve kooperatiflerine muafiyet tanınmasının hem kooperatifçilik aidiyetini yükselteceği hem de birlik faaliyetlerinin yani haksız rekabetin de önüne geçileceği,
- ifade edilmiştir.

4. Teklif Metnine İlişkin Değişiklikler

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin ardından maddelerin görüşülmesine geçilmesi kabul edilmiştir.

2/3863 esas numaralı Kanun Teklifi, aşağıda yer verilen değişikliklerle birlikte kabul edilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 1'inci maddesi, aynen kabul edilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 2'nci maddesi, 1163 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “10.000 lira” ibaresinin, aynı maddenin ikinci fıkrasında yapılan düzenlemeye uygun olarak değiştirilmesi ve madde çerçevesinin redaksiyona tabi tutulması suretiyle kabul edilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 3'üncü maddesi, Kooperatif Bilgi Sistemi yerine KOOPBİS kısaltmasının kullanılması ve metnin diğer ilgili maddelerinde gerekli düzeltmelerin yapılması suretiyle redaksiyona tabi tutulmuştur.

➤ Teklifin çerçeve 4'üncü maddesi, eklenen son fıkrada yer alan “çıkartılacak” ibaresinin “çıkartılan” şeklinde redaksiyona tabi tutulması suretiyle kabul edilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 5'inci maddesi, redaksiyona tabi tutulması suretiyle kabul edilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 6'ncı maddesi, aynen kabul edilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 7'nci maddesi, kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefil olan kooperatifler ile kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapan kooperatifler ve bunların üst kuruluşlarında üst üste iki dönem yönetim kurulu üyeliği yapanlar aradan bir seçim dönemi geçmedikçe bu göreve tekrar seçilemeyeceğine ilişkin öngörülen sınırlamanın kaldırılması amacıyla metinden çıkarılmış ve müteakip maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 8'inci maddesi, redaksiyona tabi tutulması suretiyle 7'nci madde olarak kabul edilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 9'uncu maddesi, değiştirilen 1163 sayılı Kanunun 65'inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “en az bir veya daha fazla” ibaresinin “en az bir” şeklinde redaksiyona tabi tutulması suretiyle 8'inci madde olarak kabul edilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 10'uncu maddesi, redaksiyona tabi tutularak 9'uncu madde olarak kabul edilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 11'inci maddesi, redaksiyona tabi tutulması suretiyle 10'uncu madde olarak kabul edilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 12'nci maddesi, 11'inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 13'üncü maddesi, değiştirilen maddenin son fıkrasında yer alan “çıkartılacak” ibaresinin “çıkartılan” şeklinde redaksiyona tabi tutulması suretiyle 12'nci madde olarak kabul edilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 14'üncü maddesi, 13'üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 15'inci maddesi, eklenen bentte yer alan “çıkartılacak” ibaresinin “çıkartılan” şeklinde, “Türk Lirası” ibarelerinin “Türk lirası” şeklinde redaksiyona tabi tutulması suretiyle 14'üncü madde olarak kabul edilmiştir.

➤ Teklifin çerçeve 16'ncı maddesi, eklenen madde başlığı redaksiyona tabi tutularak 15'inci madde olarak kabul edilmiştir.

- Teklifin çerçeve 17’nci maddesi, 16’nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.
- Teklifin çerçeve 18’inci maddesi, 17’nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.
- Teklifin çerçeve 19’uncu maddesi, 7’nci maddede yapılan değişiklik doğrultusunda uyum düzenlemesinin yapılması amacıyla metinden çıkarılmıştır.
 - Teklifin çerçeve 20’nci maddesi, eklenen geçici madde numarasının 8 olarak redaksiyona tabi tutulması suretiyle 18’inci madde olarak kabul edilmiştir.
 - Teklifin çerçeve 21’inci maddesi, eklenen geçici madde numarasının 9 olarak redaksiyona tabi tutulması suretiyle 19’uncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.
 - Teklifin çerçeve 22’nci maddesi, 7’nci maddede yapılan değişiklik doğrultusunda uyum düzenlemesinin yapılması amacıyla 1581 sayılı Kanunun 20’nci maddesinin birinci fıkrasına eklenen cümlede yer alan “57 nci maddesinin ikinci fıkrası,” ibaresinin madde metninden çıkarılması suretiyle 20’nci madde olarak kabul edilmiştir.
 - Teklifin çerçeve 23’üncü maddesi, 7’nci maddede yapılan değişiklik doğrultusunda uyum düzenlemesinin yapılması amacıyla metinden çıkarılmıştır.
 - Teklifin çerçeve 24’üncü maddesi, 4572 sayılı Kanunun tarih, sayı ve adının tam yazılmasını ve 1163 sayılı Kanunun sadece sayısının yazılmasını teminen redaksiyona tabi tutulması suretiyle 21’inci madde olarak kabul edilmiştir.
 - Teklifin çerçeve 25’inci maddesi, 7’nci maddede yapılan değişiklik doğrultusunda uyum düzenlemesinin yapılması amacıyla 4572 sayılı Kanunun 8’inci maddesinin ikinci fıkrasına eklenen cümlede yer alan “, 57 nci maddesinin ikinci fıkrası,” ibaresinin madde metninden çıkarılması suretiyle 22’nci madde olarak kabul edilmiştir.
 - Teklifin çerçeve 26’nci maddesi, 23’üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir. Ayrıca maddenin daha iyi anlaşılabilmesini teminen gerekçeye ilişkin geniş bir açıklamanın yapılması kabul edilmiştir. Bu çerçevede 28/3/2013 tarih ve 6455 sayılı Kanunun 80 inci maddesiyle, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 397 nci maddesine beşinci fıkra olarak; “Dördüncü fıkra kapsamı dışında kalan anonim şirketler ile 4572 sayılı Kanun kapsamındaki kooperatifler ve bunların bağımsız denetime tabi olmayan üst kuruluşları bu fıkra hükümlerine göre denetlenir. Denetime ilişkin usul ve esaslar ile bu fıkra uyarınca denetim yapacak denetçilerin niteliklerine, uyacakları etik ilkelere, görev ve yetkilerine, seçilmelerine, görevden alınmalarına veya ayrılmalarına; denetimin ve denetim raporlarının içeriğine ve raporun genel kurula sunulmasına ilişkin hususlar Cumhurbaşkanınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Kanunun denetçinin sorumluluğuna ilişkin hükümleri, bu fıkra uyarınca denetim yapacak denetçilere de kıyasen uygulanır.” hükmü eklenmiştir.

Ancak, madde gereği çıkarılması gereken yönetmelik çeşitli nedenlerle halen çıkarılamamış, bu nedenle de 4572 sayılı Kanun kapsamındaki kooperatifler ve bunların bağımsız denetime tabi olmayan üst kuruluşları denetimsiz kalmışlardır. Bu durum uygulamada hem ortaklar açısından hem de yöneticiler açısından sorunlara neden olmaktadır. Ortaklar kendilerine bir denetim raporu sunulamadığından kooperatif yönetimlerinin yaptığı iş ve işlemlerden yeterince haberdar olamıyorlar, yöneticiler de genel kurula denetim raporu sunulmadan ibra olamıyorlardı.

Bu boşluğu doldurmak üzere Teklife ilk olarak;

“MADDE 21- 4572 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bağımsız denetim kapsamı dışında kalan birlikler ile kooperatifler 1163 sayılı Kanunun 69 uncu maddesi hükümlerine göre denetlenir.”

hükmü eklenmiş, böylece bu kooperatif ve birliklerin 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 69 uncu maddesi gereği dış denetime tabi olmaları sağlanmış, ayrıca mükerrerlik olmaması açısından Teklife;

“MADDE 23- 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 397 nci maddesinin beşinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “ile 4572 sayılı Kanun kapsamındaki kooperatifler ve bunların bağımsız denetime tabi olmayan üst kuruluşları” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.”

hükmü eklenmiştir.

Sonuç olarak, Teklifin 21’inci ve 23’üncü maddeleri birlikte değerlendirildiğinde, 4572 sayılı Kanun kapsamındaki kooperatifler ve bunların bağımsız denetime tabi olmayan üst kuruluşları, bundan böyle 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre değil 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre denetlenecek, böylece bu kooperatif ve birliklerin önemli bir sorunu çözüme kavuşmuş olacaktır. Her iki maddenin hazırlanmasının bunun dışında başka bir amacı bulunmamaktadır.

➤ Teklifin yürürlüğe ilişkin 27’nci maddesi, 1163 sayılı Kanuna eklenmesi öngörülen geçici 7’nci madde göz önünde bulundurularak Teklifin 5’inci ve 9’uncu maddelerine ilişkin yürürlük tarihinin metninden çıkarılması suretiyle 24’üncü madde olarak kabul edilmiştir.

➤ Teklifin yürütmeye ilişkin 28’inci maddesi, 25’inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin maddeleri üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasını müteakip Teklifin tümü kabul edilmiştir.

Teklif, yapılan değişiklikler de dikkate alınarak kanunların yapılmasındaki esas ve usullere uygunluğunun sağlanması amacıyla redaksiyona tabi tutulmuştur.

İçtüzüğün 45’inci maddesi uyarınca, Teklifin Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere, Manisa Milletvekili Semra KAPLAN KIVIRCIK, Samsun Milletvekili Fuat KÖKTAŞ, Denizli Milletvekili Şahin TİN ile Mersin Milletvekili Hacı ÖZKAN özel sözcü olarak seçilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığımıza saygı ile arz olunur.

Başkan	Sözcü	Kâtip
<i>Ziya Altunyaldız</i>	<i>Ahmet Çolakoğlu</i>	<i>İffet Polat</i>
Konya	Zonguldak	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Müzeyyen Şevkin</i>	<i>Ayhan Altıntaş</i>	<i>Çetin Osman Budak</i>
Adana	Ankara	Antalya
(Son oylamada bulunamadı, muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Şahin Tin
Denizli
(Bu raporun özel sözcüsü)

Üye
Mehmet Erdoğan
Gaziantep

Üye
Mehmet Cihat Sezal
Kahramanmaraş

Üye
Semra Kaplan Kıvrıkcık
Manisa
(Bu raporun özel sözcüsü)

Üye
Yasin Öztürk
Denizli
(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Ali Kenanoğlu
İstanbul
(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Tahsin Tarhan
Kocaeli
(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Hacı Özkan
Mersin
(Bu raporun özel sözcüsü)

Üye
Metin Bulut
Elâzığ

Üye
Tacettin Bayır
İzmir
(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Manisa
(Son oylamada bulunamadı,
muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Fuat Köktaş
Samsun
(Bu raporun özel sözcüsü)

MUHALEFET ŞERHİ

Genel Değerlendirme

8 Ekim 2021 tarihinde Komisyonumuza havale edilen ve 13 Ekim 2021 tarihinde görüştüğümüz 2/3863 esas numaralı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi geneli itibari ile olumlu olmakla birlikte, kooperatiflerin taleplerini karşılamaktan ve kooperatiflerle üst kuruluşlarının halihazırda var olan ekonomik ve finansmana yönelik sorunlarının çözümünden uzaktır. Her ne kadar katılımcı bir anlayış ile hazırlandığı ifade edilmekte ise de ilgili Bakanlığın daha önce teklif taslağı olarak Kooperatiflere ve üst kuruluşlarına iletildiği taslağa kıyasla TBMM'ye sunulan teklifin daraltılmış olduğu anlaşılmaktadır.

TBMM'de 21 Ocak 2017 tarihinde ve 16 Nisan 2017'de yapılan referandum ile kabul edilen ve 24 Haziran 2018 seçimlerinden sonra tüm hükümleriyle yürürlüğe giren 6771 sayılı "TC Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile değişik Anayasa madde 88'de;

"Kanun teklif etmeye milletvekilleri yetkilidir.

Kanun tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülme usul ve esasları içtüzükle düzenlenir."

ve TBMM İçtüzüğü'nün 37 nci maddesi 3 üncü fıkrası birinci cümlesinde "*Başkanlıkça esas komisyon dışında, tali komisyonlara da havale edilmiş olan bir konu bu komisyonlarca on gün içinde sonuçlandırılır.*" denilmektedir.

Teklifin ilk taslağının ilgili Bakanlık tarafından Kooperatifler ve Üst Birliklerine iletildiği yapılan görüşmelerde de anlaşılmıştır. Bu husus Anayasanın 88 inci maddesine açıkça aykırılık taşımakta olup Yasama sürecinde her kanun teklifinde Anayasanın bu hükmü açıkça ihlal edilmektedir.

Gerek İçtüzüğü'nün 23 üncü ve gerek 37 nci maddeler hükmü kapsamında Teklif tali komisyon olarak Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonuna havale edilmişse de tali komisyonda, tali komisyonun uzmanlığını ilgilendiren düzenlemeler görüşülmeksizin ve Komisyonumuza görüşleri sunulmaksızın, Komisyonumuzda doğrudan görüşülmüştür. Bu durum Yasama sürecinin nitelikli bir şekilde işlememesine neden olmaktadır. Zira Kanun Tekliflerinin uzmanlıkları yönünden tali komisyonlarda ele alınmaması neredeyse bir gelenek haline gelmiş ve tali komisyonlar adeta işlevsizleştirilmiştir.

Asli Komisyon görüşmelerinde de seri bir şekilde görüşmelerin tamamlanmaya çalışılması neticesinde kooperatiflerin, üst kuruluşlarının ve üreticilerin sorunlarına çözümleri içeren önergelerimiz reddedilerek, Teklif üzerinde gerekli ve yeterli değerlendirme yapılmamıştır.

Tüm dünyada daha iyi karar alma konusundaki çabalar sürekli olarak artarken, bu amaçla çeşitli mekanizmalar da geliştirilmektedir. Yapılan düzenlemelerin pek çok alana tesir ettiği de dikkate alınarak hem mevcut düzenlemelerin gözden geçirilmesi hem de yeni yapılacak düzenlemeler için maliyet-fayda-etki analizlerinin yapılması büyük önem taşımaktadır. Yapılacak düzenlemelerin getireceği olumlu-olumsuz sonuçlar ve toplum tarafından nasıl karşılanıp tekliflere nasıl cevap verileceği yasama organları ve karar vericiler için de öncelikli konular arasında yer almalıdır. Bu kapsamda, düzenlemenin bütçeye, mevzuata, sosyal, ekonomik ve ticarî hayata, çevreye ve ilgili kesimlere etkilerinin ne olacağını göstermek üzere hazırlanan düzenleyici etki analizleri önemli rehber niteliğindedir. Ancak yasama sürecinde bu ön hazırlık aşaması da özellikle Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin uygulanmaya başladığı dönemle birlikte adeta unutulmuş ve rafa kaldırılmıştır. Tekliflerin düzenleyici etki analizleri yapılmamakta ve görüşmeler sırasında değerlendirilmemektedir. Bu da yasama sürecini sakatlamaktadır.

Teklif ile ilgili olarak bir diğer eksiklik de teklifin gerekçesinde Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planından bahsedildiği halde, 2021-2023 Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planının olmaması nedeniyle 2012-2016 yıllarını kapsayan bir eylem planına göre hazırlık yapılmasıdır. Bu husus komisyon görüşmelerinde anlaşılmıştır.

Kanun üzerinde yeterli hazırlık yapılmadığına dair bir diğer gösterge de Ak Parti Milletvekilleri tarafından hazırlanan teklife dair yine Ak Parti milletvekilleri tarafından 7 ayrı değişiklik önerge sunulmuş olmasıdır.

Yürürlük ve yürütme maddeleri dahil olmak üzere 28 madde olarak Komisyonumuza havale edilen teklif, Komisyonumuzda oy çoğunluğuyla kabul edilen haliyle yürürlük ve yürütme maddeleri dahil olmak üzere 25 madde olarak şu kanunlarda değişiklik öngörmektedir.

- 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu – 19 madde

- 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu – 1 madde
- 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Hakkında Kanun – 2 madde
- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu – 1 madde

Komisyonu sunulan Teklifin 7 nci maddesi kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefil olan kooperatifler ile kamu kaynaklı desteklemelere aracılık yapan kooperatifler ve bunların üst kuruluşlarında üst üste iki dönem yönetim kurulu üyeliği yapanların aradan bir seçim dönemi geçmedikçe bu göreve tekrar seçilemeyeceğine ilişkin sınırlamayı düzenlemekteydi, Teklifin 19 uncu maddesi de bu düzenlemenin yürürlük tarihine dair hususları ve 23 üncü maddesi de 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun kapsamındaki kooperatifler ve birliklerde de üst üste iki dönem yönetim kurulu üyeliği yapanların aradan bir seçim dönemi geçmedikçe bu göreve tekrar seçilemeyeceğine ilişkin sınırlayan düzenlemeyi içermekteydi, anılan düzenlemeler Komisyon görüşmeleri sırasında AKP milletvekilleri tarafından sunulan önerge ile teklif metninden çıkarılmış, bununla bağlantılı olarak 20 ve 22 nci maddelerde ise kısmi değişikliğe gidilmiştir.

Çağdaş kooperatifçiliğin 1863 yılında devlet eliyle kurulan “memleket sandıkları” ile ülkemizdeki ilk uygulamasının başladığı kabul edilmekte ise de gelişimi Cumhuriyet döneminde olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında kooperatifçiliğe yönelik çalışmalar teşvik edilse de bu konuda hiç kuşkusuz en önemli gelişme, 1961 Anayasasının 51. maddesinde “Devlet, kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.” ifadesinin yer almasıyla olmuştur. 1982 Anayasasının 171. Maddesinde de “Devlet, milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.” hükmüne yer verilmiştir.

Bu düzenlemeler kooperatifçiliğin gelişmesi için devleti daha aktif ve sorumlu duruma getirmiştir. İlk olarak, o zamanki toplumsal ve ekonomik faktörler nedeniyle, kooperatifçilik tarımsal alanlarda ortaya çıkmış, uzun yıllar tarımsal alanda yoğunlaşmıştır. Daha sonra, ekonomik ve sosyal yapıda meydana gelen değişimler ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar sebebiyle, başta konut/işyeri inşaatı olmak üzere taşımacılık, tüketim, kredi-kefalet gibi alanlara da yayılmıştır.

Ülkemizde kooperatifçilik tek bir otoritenin değil 3 ayrı Bakanlığın uhdesinde yürütülmektedir. Bu kapsamda T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının çalışma alanında 35.938 T.C. Ticaret Bakanlığının çalışma alanında 12.327, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığının

çalışma alanında 11.499 kooperatif olmak üzere toplam 59.764 kooperatif faaliyet göstermekte olup toplam üye sayısı 6.328.945'tir.

Bu rakamları uluslararası istatistiklerle kıyaslamak ülkemizde kooperatifçiliğin de durumunu orta koyacaktır. Buna göre; Avrupa nüfusunun yüzde 17'si herhangi bir kooperatifin ortağı konumunda iken, tarımda kooperatifleşmeye baktığımız zaman Danimarka'da bu oran yüzde 98, Hollanda'da yüzde 95, Almanya'da yüzde 76, Kanada'da yüzde 75, Türkiye'de ise yüzde 13 seviyesindedir. En büyük 300 kooperatif listesinde Hollanda'nın 17 tane kooperatifi olduğu görülmekte ve bu 17 kooperatifin toplam büyüklüğü Hollanda'nın gayrisafi yurt içi hasılasının yüzde 12'sine tekabül etmektedir. Finlandiya'da ise 9 tane kooperatif bu listede yer almakta ve bunların ülke gayrisafi yurt içi hasılasındaki payı yüzde 16'dır. Bizde -ne yazık ki- Türkiye'deki kooperatiflerimizin gayrisafi yurt içi hasıla içerisindeki payı, üretimdeki payı, istihdamdaki payı konusunda ciddi veri noksanlıkları bulunmaktadır. Rakamlar dünyada kooperatifçiliğin ne kadarkilerleymiş olduğunu ortaya koyarken ülkemizdeki kooperatifçiliğin ne kadar geri kaldığını da göstermektedir.

Bu rakamlar aynı zamanda dünyada kooperatif sayısı, ekonomik büyüklükleri, istihdam verileri ile ülkelerin sosyoekonomik gelişmişliklerinde kooperatifçiliğin gelişmişliği arasında çok önemli, anlamlı bir ilişki olduğunu da ortaya koymaktadır. Aynı zamanda demokratik gelişmişlikle kooperatifleşme arasında bir ilişki olduğunu da görmekteyiz.

Nitekim gelir düzeyi düşük, sermayeleri yetersiz insanların bir araya gelip ekonomik güç sağlamlasına imkân sunan kooperatifçiliğin yaygınlaştırılması ülkemiz için bu yönüyle de vazgeçilmez ve büyük bir öneme sahiptir. Bireylere kendi işinin sahibi olma duygusunu hissettiren, istikrar ve kazanmayı aşıl原因an kooperatiflerin şeffaflığı, gerek ortaklar arasında gerek kamuoyu nezdinde güvenin sağlanması açısından önem arz etmektedir.

Dünyadaki örnekleriyle karşılaştırıldığında ülkemizde kooperatifçiliğin ciddi sorunlu alanları bulunmaktadır. Eksik üst örgütlenme nedeniyle kooperatiflere yönelik eğitim, finansman, denetim, danışmanlık, teknik ve yasal desteğin verilememesi bunların başında gelmektedir. Türkiye'deki kooperatiflerin millî gelir, üretim, istihdam, yatırım, dış ticaret rakamları içindeki payının bilinmemesi sağlıklı politikaların oluşturulamamasının da temel nedenlerinden biridir. Ülkemizde geçmişte kurumlar vergisi muafiyeti, katma değer vergisi istisnaları ile kooperatifler desteklenmeye çalışılmıştı. Son yıllarda tüketim, motorlu taşıyıcılar ve bazı yapı kooperatifleri gibi kooperatifler kurumlar vergisi kapsamına tekrardan alınmıştır. Ancak destekleri sadece vergi muafiyetleri olarak kabul etmek doğru değildir.

Kooperatiflerde başta yönetsel yetkinlikler olmak üzere, eğitim, bilinçlendirme ve araştırma faaliyetleri yönünden önemli eksiklikler olduğu bilinmektedir. Bu teklifte bazı kooperatiflerde yönetim ve denetim kurullarındaki üyelerin eğitimi mecbur bırakılmıştır. Ancak dünyada kooperatifçiliği geliştiren temel unsurlardan biri de sadece kooperatif çalışanlarının ve ortaklarının eğitimini üstlenen akademiler gibi kurumsal bir eğitim yapılanmasının kurulmuş olmasıdır. Bu teklifte kooperatiflerde çalışanların eğitimi konusunda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiş olması büyük bir eksikliklerdir.

1163 sayılı Kanun yürürlüğe girdiği tarihten bu yana Kanunda 18 defa değişikliğe gidilmiştir, Teklif ile Kanunda 19'uncu kez değişiklik yapılmaktadır. Kooperatiflerin ve üst birliklerin de görüşlerini dikkate alarak Kanunda ileriki yıllarda değişiklikler yapılması ihtiyacı duyulacağını değerlendirdiğimiz hususlar doğrultusunda, teklifteki bazı kısımların yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Teklifte gözden geçirilmesini talep ettiğimiz düzenlemeler önergelerimiz ile komisyonda dile getirilmiş ancak yeterli tartışma yapılmaksızın reddedilmiştir. Genel Kurulda değerlendirilmesi amacıyla aşağıda sunulmaktadır;

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak;

Teklifin 5 inci maddesiyle Kooperatiflerin yönetim kurulu üyeleri ve yedekleri ile varsa temsilcilerinin, kooperatifçilik konusunda bilgilerinin artırılması amacıyla kooperatifçilik eğitim programını tamamlama zorunluluğu getirilmesi yerinde bir düzenleme olmakla birlikte, bu eğitimi kimin vereceği hususu Kanunda net biçimde öngörülmemiştir. Kanuni belirlilik ilkesi gereği, önergeyle bu eğitimlerin bizzat Bakanlık veya Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş kuruluşlar tarafından verileceği kuralı getirilmektedir.

Teklifin 11 inci maddesinden sonra gelmek üzere eklenecek düzenleme ile 1163 sayılı Kanununun 75 inci maddesine eklenecek üçüncü fıkrayla, kooperatiflerin kurumsal kapasitelerinin artırılması için çalışanlarının kooperatifçilik konusunda eğitim alması sağlanmaktadır. Kooperatif merkez birlikleri tarafından hizmetiçi eğitim verilmesi zorunlu hale getirilmekte, buna ilişkin hususların da Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği düzenlenmektedir.

Teklifin 13 ncü maddesiyle mevcut Kanunda yazılan Bakanlık temsilcisinin alacağı ücretin tarifesi, teklifte yönetmeliğe bırakılmıştır. Tarifenin, kanuni belirlilik gereği yasada anılmasında yarar vardır.

Teklifin 14 üncü maddesinde yapılacak değişiklikle 1163 sayılı Kanunun 93 üncü maddesinin 1inci ve 4üncü fıkralarına eklenen düzenlemeler ile Kadın Kooperatifleri ekonomik hayatta kendine yer bulamayan kadınlar için istihdam ve gelir elde etme imkânı sağlamaktadır. Çok düşük sermayelerle başladıkları işleri geliştirmek, ortaklarını sosyal ve ekonomik olarak güçlendirmek amacıyla başta Ticaret ve Tarım Bakanlıkları olmak üzere Kalkınma Ajansları ve AB gibi kurumlarca sağlanan fonlardan yararlanabilmektedirler. Tamamının amaca uygun olarak harcanması sözleşme ile güvence altına alınmasına rağmen bu hibeler için vergi yükümlülüğü doğmakta ve kadın kooperatiflerinin kullanabilecekleri fon miktarını ve bu fonlara erişimlerini zorlaştırmaktadır. Bu değişiklikle zaten kooperatif için doğrudan bir gelir olamayan, amacı doğrultusunda harcanma şartına bağlı olan hibelerden kadın kooperatifleri daha fazla yararlanabilecek ve dar gelirli kadınların güçlendirilmesi ve istihdama katılması için projeleri hayata geçirebilmeleri sağlanacaktır.

Ayrıca, 1163 sayılı Kanunun 93 üncü maddesine eklenen fıkrayla, ortaklarının çoğunluğu kadınlardan oluşan ve kadın emeğinin değerlendirilmesi amacıyla kurulan kooperatifler ile ortaklarının çoğunluğu engellilerden oluşan kooperatiflerin; kuruluş aşamasında ve faaliyet dönemlerindeki tescil ve ilan ücretleri alınmayacaktır.

Önerge ile, yukarıda belirtilen şekilde kurulan ve faaliyet gösteren kooperatiflerin Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun 24 üncü maddesi gereğince ödeyeceği oda kayıt ücreti ve yıllık aidat ile 25 inci maddesinde tanımlanan munzam aidatın iki katının, ilgili bulunduğu yılı takip eden Ocak ayı içerisinde tahsilatı yapan Oda tarafından üye kooperatife destek ödemesi olarak verilmesi amaçlanmıştır.

TOBB İl Kadın Girişimci Kurulları, 81 ilimizde Oda ve Borsalarda yer almaktadır. Bu kurulların Ülkemizdeki kadın girişimci potansiyelinin nicelik ve nitelik bakımından geliştirilmesi ve daha donanımlı hale getirilmesi amacıyla politika belirlemek ve girişimcilik kültürünün kadınlar arasında gelişmesine öncülük etmenin yanı sıra; kadınlara kişisel gelişim yollarını öğretmek kariyer geliştirme fırsatları sunmak gibi görevleri bulunmaktadır.

Kanuni yükümlülüğünü yerine getiren, ortaklarının çoğunluğu kadınlardan oluşan ve kadın emeğinin değerlendirilmesi amacıyla kurulan kooperatifler ile ortaklarının çoğunluğu engellilerden oluşan kooperatiflere, bu koşulları sürdürmesi kaydıyla ilgili odanın nakdi destek yapması öngörülmektedir.

Teklifin 20 nci maddesinde yer alan düzenlemeyle, Kooperatif Bilgi Sistemi (KOOPBİS)'nin kurulması için Ticaret Bakanlığına bir yıllık; sistemin kurulmasını müteakip kooperatif ve üst

kuruluşlara ise gerekli bilgi verilerin sisteme yüklenmesi için altı ay süre tanınmıştır. Bunu zamanında yerine getirmeyen yönetim kurulu üyelerine ise teklifin 15 inci maddesiyle yaptırım getirilmiştir. Ancak ilgili Bakanlıkların kendi sistemlerindeki verileri aktarmalarıyla ilgili bir süre sınırı konmamıştır. Önergemizle, bürokrasinin hızlandırılması ve elektronik altyapının sağlıklı işlemesi için ilgili Bakanlıkların kendi verilerini üç ay içinde sisteme yüklemesi şartı getirilmektedir.

Teklif yapılacak ek madde ihdasları ile

- 1) Tarım Kredi Kooperatiflerine borcu olan çiftçiler, bu Kanunun yayımlandığı tarihi izleyen altıncı ayın sonuna kadar borçlu buldukları kurumlara borçlarını yapılandırma talebinde bulunabileceklerdir. Yapılandırma sonucunda borçların faizi silinir, faiz ve gecikme zammı alınmadan anapara ödemeleri bir yıl ertelenerek her yılın aralık ayı sonunda ödenmek koşuluyla 48 ayda ödenecek şekilde taksitlendirilecektir. Kanunun yayımlandığı tarihten önce dava konusu edilmiş ve/veya icra takibi başlatılmış alacaklar için, borçlunun bu madde hükümlerinden yararlanmak üzere başvuruda bulunması halinde, asıl borçlular ve kefiller hakkında sürdürülen davalar sonlandırılarak, icra ve takip işlemleri durdurulmaktadır.

Tarım Kredi kooperatiflerinin bu yapılandırma nedeniyle gerçekleşen gelir kayıpları ve görev zararları, bankalar ve tarım kredi kooperatifleri tarafından yapılacak ödeme talebine istinaden, ilgili mevzuatında belirlenen usul ve esaslar kapsamında Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinde yer alan harcama tertiplerinden gider kaydedilerek ödenmesi sağlanmaktadır.

- 2) ***1163 sayılı Kanununun 56.maddesi son fıkrasına eklenecek cümle ile;*** Kooperatifler ve üst kuruluşlarında birden fazla organda görevli olanların her organ üyeliği için ücret almak suretiyle birden fazla ücrete hak kazanması önlenmesi hedeflenmektedir.
- 3) ***1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 48 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yapılacak değişiklikle,*** gizli oy açık sayım usulünün kooperatifler ve üst kuruluşlarının organ seçimlerinin tamamında, üye sayısına bakılmaksızın uygulanması kanuni güvence altına alınmaktadır. Ayrıca, esnaf ve sanatkarlar kredi kefalet kooperatiflerinin gizli oy açık sayım usulünün dışında tutulması uygulamasına da son verilmektedir.

- 4) *4572 sayılı Kanununun 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde yapılacak değişiklikle;* Tarım satış kooperatifleri ve birliklerinin ortak içi işlemleri sonucu ortaya çıkan olumlu gelir gider farkları gelir ve kurumlar vergisinden müstesna tutulmaktadır. Mevcut düzenlemede 6 ncı maddenin son fıkrasında ortak içi işlem; “Kooperatif ve birliklerin ortaklarından aldıkları ürünleri, niteliğinde değişiklik olmayacak şekilde ilk işleme tesislerinde işleyerek üçüncü kişilere satmaları ortak içi işlem sayılır.” şeklinde tanımlanmakta olup, bu tanım nedeniyle bazı birlikler bu önemli vergi avantajından yararlanırken bazıları yararlanamamaktadır. Örneğin üreticiden sofralık zeytin alıp bunu paketleyip 3. kişilere pazarlayan bir kooperatif/birlik söz konusu muafiyetten yararlanırken aldığı zeytini, zeytin ezmesine ya da zeytinyağına çevirerek pazarladığında bu muafiyetten yararlanamamaktadır. Birliklerin aldıkları ürünleri işleyip değerlendirmesi ve böylece katma değer kazandırması hem ortaklar hem birlikler, hem de ülke ekonomisi açısından önem arz etmektedir. Teklif ile kooperatif ve birliklerin ortaklarından aldıkları ürünleri işleyerek elde ettikleri mamulleri üçüncü kişilere satmaları ortak içi işlem sayılmakta ve bunun sonucunda ortaya çıkan olumlu gelir gider farklarının gelir ve kurumlar vergisinden müstesna tutulması sağlanmaktadır.

Sonuç olarak;

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak teklifin genelini olumlu bulmaktayız. Bununla birlikte 5, 11, 13 ve 14 üncü maddelere dair önerimiz ve 4 ek madde ihdasına ilişkin önerilerimiz bulunmaktadır. Komisyonunda önerilerimiz yeterince değerlendirilmemiştir. Bununla birlikte, Genel Kurulda önerilerimiz doğrultusunda kanun teklifinin düzenlenmesi halinde hem kooperatiflerin taleplerini karşılayacak, hem de Anayasa’da düzenlenen kooperatifçiliğin desteklenmesine yönelik düzenlemelerin yapılabileceğini savunuyoruz.

Tahsin Tarhan
Kocaeli

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Manisa

Müzeyyen Şevkin
Adana

Tacettin Bayır
İzmir

Çetin Osman Budak
Antalya

MUHALEFET ŞERHI

2/3863 Esas Sayılı ‘Kooperatifler Kanunu ile Bazı kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’ne ilişkin muhalefet şerhimiz aşağıdaki gibidir:

Genel Değerlendirme

Türkiye’de modern anlamda kooperatifçilik, Avrupa’da olanın tersine, toplumun içsel dinamikleriyle şekillenmemiş, ortaya çıkışı askeri bürokratik elitin veya devletin müdahaleleriyle mümkün olmuştur.

Bu noktadan itibaren kooperatiflerin her dönemde az ya da çok devlet vesayeti altında olduğu söylenebilir. Devlet vesayeti, kooperatifleri ekonomik fonksiyonlarına indirgemiş, basit bir ekonomik kalkınma aracı derekesine düşürmüş ve sosyal yönlerini yok etmiştir. Bu, geniş kesimleri, muhalif akımların etkisine karşı devlet kontrolünde tutmanın da bir yolu olarak görülmüştür. Bu kısır döngü, vesayetçiliği güçlendirmiş ve başarılı sayılabilecek tekil örneklerle rağmen hiçbir zaman Türkiye’de kendi mecrasında devinen, bağımsız, sosyal, halkçı kooperatifçilik gelişmemiştir.

Adı kooperatif olan, özünde ise bürokratik ve vesayetçi kurumlar şekillenmiştir. Özellikle 12 Eylül askeri darbesinin kapisına kilit vurduğu ve ‘komünist icadı’ olarak yaftalamaya çalıştığı kooperatifler yok olurken, toplumdaki kooperatif kültürü, yani yardımlaşma ve dayanışma da adım adım tasfiye edilmiştir. Kooperatiflere yönelik ekonomik ve siyasi saldırı dalgası, dayanışmacı toplumsal ilişkileri yok ederek, 24 Ocak kararlarıyla ülkeye giren neoliberalizm için de uygun bir toplumsal vasat oluşturmuştur. Piyasanın rekabetçi koşulları, kooperatifleri bir ticari şirket olarak var olmakla, yok olmak arasında bırakmış ve sonuç ekseriyetle yok olmak olmuştur. Kalanlar ise toplumsal dayanışma ve yardımlaşma hedeflerinden uzaklaşarak, kar amacı güden ticari şirketlere dönüşmüştür. Kuşkusuz kooperatiflerin başına gelmiş olanı, tek boyutta ele almak mümkün olmaz, ülkenin ekonomik, sosyal ve siyasal örüntüsü, emperyalizmle kurduğu bağımlılık ilişkisi ve daha birçok başka etken geldiğimiz noktayı şekillendirmiştir.

Son zamanlarda kooperatiflere toplumsal ilgi artsa da verili koşullarda kooperatifleri var etmek ve ayakta tutmak mümkün olamamaktadır. Türkiye’de binlerce kooperatif vardır ancak bunların çok büyük bir kesimi kelimenin gerçek anlamında kooperatif olmaktan uzaktır.

Her şeyden evvel kooperatifler son derece bürokratik, dayanışmacı ilişkiler yerine rekabetçilik üzerine kurulu merkeziyetçi, bürokratik, devlet güdümlü, piyasa çalkantılarına terk edilmiş kurumlar hâline gelmiştir. Ucuz hammadde üretmekten ileri gidemeyen, işlem hacmi ve sermayeleri son derece sınırlı kurumlardır. Bu sebeple kooperatiflerin demokratik, halkçı, sosyal, dayanışmacı yanlarını tekrar kazanabilmeleri için yapısal değişikliklere ihtiyacın olduğu şüphe götürmez bir gerçektir. Bu bir yanıyla kooperatiflerin içinde olduğu evrenin demokratikleşmesiyle mümkünken bir diğer yandan da kooperatiflerin iç dinamiklerinin demokratikleşmesini gerektirir.

Kooperatiflerin temeli dayanışma yardımlaşma ve ortaklaşmadır. Devlet vesayeti altında olan, örgütlenme özgürlüğünün önünün bu kadar kapalı olduğu, yurttaşların süreçlere eşit ve demokratik katılımının önünün çeşitli biçimlerde kesildiği, kooperatif kurmanın da kooperatiflere ortak olmanın da bu kadar güç olduğu, dahası bir ticari kurum gibi vergisel yükümlülüklerinin olduğu bir ortamda kooperatifçilik zor bir uğraştır.

Oysa kooperatifler bir ülkenin sosyal siyasal ve ekonomik gidişatı açısından büyük önem taşır. Bu sebeple alternatif, dayanışmacı, sosyal bir kooperatifçilik için ilk etapta mevzuat boyutuyla yapılması gereken, üç ayrı yasa tarafından şekillendirilen kooperatifler mevzuatını tek bir yasaya indirgemek, vesayetten kurtarmak ve demokratikleştirmektir.

Bu Sebeple:

1. Üç ayrı kanun hâlinde düzenlenmiş olan mevzuat, içinden çıkılmaz karmaşıklıktadır. İlgili mevzuat, ana kanun olarak 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri Kanunu'dur. Kurulacak kooperatife göre 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu esas alınmakla birlikte, diğerlerinden birine göre de istikamet belirlenecektir. Bu durumun neden olduğu karmaşıklık sebebiyle mevzuat birleştirilerek teke düşürülmelidir.
2. Yine kurulacak kooperatife göre Tarım ve Orman Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı veya Çevre ve Şehircilik Bakanlıklarından birine bağlı olunmaktadır. Vergi mevzuatı da dahil edildiğinde içinden çıkılmaz bir karmaşa söz konusu olmaktadır. Kooperatifler, Tarım, Ticaret ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının sorumluluk alanından çıkarılarak yeni kurulacak Kooperatifler Bakanlığının sorumluluk alanında yapılandırılmalı ve üreticinin finansal sorunlarını çözmek için bir Kooperatifler Bankası kurulmalıdır.
3. Kooperatiflerin bürokratik ve vesayetçi yapılarını pekiştiren “yönetim kurulu”, “temsile yetkili kişiler” gibi mertebeler kaldırılarak, üreticilerin inisiyatiflerinin önünü açmak için, “genel kurul”, “kooperatifler meclisi” ve “yürütme kurulu” gibi demokratik mekanizmalar oluşturulmalıdır. Geri çağırılma ilkesi bu mekanizmaların tümü için mevzuata eklenmelidir.
4. Kooperatiflerin bir araya gelerek üst birlik oluşturmaları teşvik edilmelidir.
5. Kooperatiflerin ürettikleri ham maddeyi yarı mamul ya da mamul hâle getirmek için kendi bünyelerinde kurdukları küçük ve orta ölçekli işletmeler “ortaklar arası faaliyet” olarak nitelendirilmelidir.
6. Tasarımın en sorunlu yönü merkeziyetçiliğin ağır basmakta olmasıdır. Bunun en somut kanıtı, zaten iç denetim, üst denetim, adli denetim söz konusuysen bir de dış denetimin getirilmesidir. Dış denetimin yeni bir rant alanı oluşturma çabasılığının oldukça yüksek olduğu görülmektedir.
7. Mevzuatta zaten anlamını yitirmiş olan ana sözleşme tasarıyla bir formaliteye dönüştürülmüştür. O sebeple ortaklık payı gibi hükümlerde ana sözleşmeye atıf yapılmalıdır.
8. Kooperatiflere ancak “gerçek” kişiler üye olabilmelidir. Bir şirket bir kooperatife ancak kar amacıyla ortak olacağı için bu durum kooperatiflerin kamusal fayda temelli ilkeleriyle tezat teşkil edecektir. Kooperatiflerin bağımsızlığı ortadan kalkacak, şirket ve benzeri kuruluşların, üyelerin geneli üzerinde hegemonyası söz konusu olacaktır.
9. Kooperatif yönetim kurulu, denetçileri ve üyelerinin eğitimleri bir zorunluluktur ve bu hizmet kamu tarafından verilmelidir.
10. “Yönetim kurulu” (bizim teklifimizde yürütme kurulu) üyeleri hiçbir zaman birden fazla kooperatifte görev almamalıdır. Bu kişiler, ana sözleşmede aksi bir hüküm yoksa 3 yıllığına bir defaya mahsus olarak seçilmelidir.
11. Kooperatiflerin vergi yükü azaltılmalıdır. Yine küçük ölçekli kırsal kalkınma kooperatifleri, tarım satış kooperatifleri ile, kadınlar, 30 yaş altı vatandaşlar ve engelli vatandaşların kurdukları ve bu kesimlere hitap eden kooperatifler vergiden muaf tutularak tarımsal üretim için gerekli girdilerin Kooperatifler Bakanlığınca bedelsiz karşılanması planlanmalıdır.

12. Kooperatiflerin bir diğer sorunu üst örgütlenme sorunudur. Kooperatifler bağlı oldukları üst örgütlerin baskısı altında kalmakla, üst örgüte katılmadan kendi başına kalmak arasında seçime zorlanmaktadır. Ancak kooperatif ile üst örgütlenme arasında karşılıklı sorumluluğa dayalı demokratik bir ilişki bir türlü kurulamamaktadır. Bu sorunun çözümü de yine mevzuat değişikliği ve demokratik aklın egemenliğiyle çözülebilir.
13. Bunlara ek olarak kooperatifçilik konusunda yetkinleşmiş, nitelikli gençlerin yetiştirilmesi zorunluluktur. İlköğretimde okutulması gereken kooperatif derslerinden başlanarak, yükseköğretimde Kooperatif Üniversitelerinin açılmasıyla bu hedefe ulaşılmalıdır.

Bu çerçevede gelen teklifin, kooperatifçilik sektörünün yapısal sorunlarına cevap vermekten uzak olduğunu bir defa daha vurguluyoruz. Sorunların çözülmesinin ve gerçek anlamda kooperatifçiliğin gelişebilmesinin makyaj tedbirlerle değil radikal çözümlerle mümkün olduğunu söylüyoruz.

Ali Kenanoğlu

İstanbul

MUHALEFET ŞERHİ

Modern Kooperatif Hareketinin ilk başarılı örneği 1844 yılında kurulan Rochadale Haksever Öncüleri Kooperatifi'dir. Bu kooperatif 1800'lü yıllarda Manchester'da dokuma ve tekstil fabrikalarında uzun saatler boyu çalışmalarına rağmen geçinemeyen, kaliteli gıdalar temin edemeyen, kötü koşullarda barınmaya çalışan işçilerin yaşam koşullarını iyileştirmek isteyen 28 işçinin bir araya gelerek kurduğu ve tüzüğünde ortaklarının finansal ve sosyal koşullarının iyileştirilmesi için maddeler içeren bir yapıdır. Ana amaçları; üretim, dağıtım, eğitim ve yönetimin iş birliği ile değiştirilmesini sağlamak olmuştur.

Türk kültüründeki imece, ahilik, lonca bir nevi kooperatifçilik sayılabilir. Ayrıca bu unsurlar daha sonrasındaki kooperatifçilik anlayışının gelişmesine de katkı sağlamıştır. Ancak tarihimizdeki ilk çağdaş kooperatifçiliğin 1863 yılında Mithat Paşa tarafından Niş Valiliği sırasında yüksek faiz ve tefecilik anlayışına karşı kurulan *Memleket Sandıkları*yla başlamıştır ve bu sistem Ziraat Bankası'nın temelidir. Daha sonrasında 1883'te *Menafi Sandıkları*yla Türk kooperatifçilik hareketi devam etmiştir.

Memleket Sandıkları, bugünkü tarım kredi kooperatifçiliğine benzer bir yapıdır. Bugünkü tarım kredi kooperatiflerinin temelini 21 Nisan 1924 yılında 498 sayılı *İtibari Zirai Birlikleri* (Kooperatifleri) *Kanunu* ile bugünkü başladığı söylenebilir. Bu kanuna dayanan ilk kooperatif de 1927 yılında İzmir'de kurulan *İtibari Zirai Birliği*'dir.

Kooperatifçilik hususunda esas gelişmeler Mustafa Kemal Atatürk'ün bu alanın ülkeye katkısı fark etmesinden dolayı Cumhuriyet döneminde ortaya çıkmıştır. Mustafa Kemal, genç Türkiye Cumhuriyeti'nde kooperatif hareketlerinin içerisinde yer almış, halkı bu konuda bilinçlendirmeye çalışmış ve hatta 1925'te kurulan *Ankara Memurin Erzak Kooperatifinin* kurucu ortağı olduğu gibi kooperatiflere ortak da olmuştur. 1938'e kadar ülkemizdeki kooperatife yönelik hukuki düzenlemelerin de önderi yine Mustafa Kemal'di.

Atatürk'ten sonra 1960'ların başına kadar durağan bir döneme giren kooperatifçilikte, 1961 Anayasası'nın 51'inci maddesinde "Devlet, kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır." ifadesi önemli bir gelişme olmuş ve devlete Anayasal olarak kooperatifçilik hususunda bir sorumluluk yüklenmiştir.

Dönemin şartlarıyla kooperatifçilik, daha ziyade tarımsal alanlarda yaygınlaşmış ve uzun yıllar da yine tarım alanında yoğunluğunu sürdürmüştür. Daha sonrasında ekonomik ve sosyal

yapıdaki değişikliklere tabii olarak ayak uyduran kooperatifçiliğin alanına konut ve işyeri inşaatı, taşımacılık, kredi-kefalet, tüketim gibi hususlar da girmeye başlamıştır.¹

Anayasamızın 171’inci maddesi de kooperatifçiliğin geliştirilmesi üzerinedir ve bu maddede geçen “Devlet, milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin arttırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.” ifadesi ile Anayasal olarak düzenlenmektedir.

Bugün, Ticaret Bakanlığı verilerine göre Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Ticaret Bakanlığının görev ve sorumluluğunda faaliyet gösteren 26 farklı türde 84.232 kooperatif bulunmaktadır. Bu kooperatiflerin ortak sayılarının toplamının ise 8.109.225 olduğu bilinmektedir.² Tarım ve Orman Bakanlığı ile ilişkili 12.990 kooperatif ve bunların 3.890.478 ortağı; 126 birlik ve bunlara ortak 7.672 kooperatif; 7 merkez birliği ve bunlara ortak olan 115 birlik bulunmaktadır. Ticaret Bakanlığı ile ilişkili 13.384 kooperatif ve bu kooperatiflerin 2.003.037 ortağı; 122 birlik ve bu birliğe ortak olan 2.608 kooperatif; 3 merkez birliği ve 56 tane de ortak olan birlik mevcut. Son olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının görev ve sorumluluğunda olan 57.858 kooperatif ve bu birliklerde toplam 2.215.710 ortak; 350 birlik ve bu birliklere ortak 10.783 kooperatif; yine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile ilişkili olan 62 birliğin ortak olduğu 3 merkez birliği bulunmaktadır.

Türkiye Odalar Borsalar Birliği verilerine göre 2021 Haziran ayında; konut yapı kooperatifi, işletme kooperatifi, tarımsal kalkınma kooperatifi, motorlu taşıyıcılar kooperatifi, sulama kooperatifi, üretim ve pazarlama kooperatifi, turizm geliştirme kooperatifi, su ürünleri kooperatifi, tüketim kooperatifi, eğitim/araştırma ve geliştirme kooperatifi olmak üzere toplam 120 tane kooperatif kurulmuştur. Ocak 2021’den Haziran 2021’e kadar olan 6 aylık sürede 723 kooperatif kurulmuştur.

Türkiye’de kooperatif sayısının fazla olduğu görünmekle birlikte kooperatife üye sayıları Avrupa’ya oranla daha düşüktür. Maalesef önemi erken fark edilse de Türkiye’de kooperatifçilik, yeterince gelişmemiştir. Dünya üzerinde her on kişiden biri, Avrupa’da ise beş kişiden biri kooperatif üyesidir. Avrupa’da kooperatiflerin ekonomik büyüklüğü 1,5

¹ Türkiye’de Kooperatifçilik, T.C. Ticaret Bakanlığı, E.T. 14.10.2021 <https://ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/bilgi-bankasi/kooperatifler-hakkinda/turkiyede-kooperatifcilik#:~:text=G%C3%BCn%C3%BCm%C3%BCzde%20GTB%2C%20GTHB%20ve%20%C3%87%C5%9EB,25'tir%5B3%5D>.

² Türkiye’de Kooperatifçilik.

trilyon Euro'ya ulaşmıştır. Kaldı ki kooperatiflerin dünya üzerinde yaklaşık 400 milyon kişiye doğrudan veya dolaylı olarak istihdam sağladığı bilinmektedir.

Kanun Teklifi Üzerine Genel Değerlendirme

Teklif, uzun zamandır gördüğümüz ve birbirinden alakasız torba kanunların aksine, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun, 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanununun ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun, konu ile ilgili maddelerinde değişiklik yapılmasını öngörmektedir. Bu hususu, gelecekte de karşılaşmak isteyeceğimiz olumlu bir örnek olarak görüyoruz.

Bununla birlikte teklif üzerinde yeterli çalışmanın mevcut olmadığı da görülmektedir. Örneğin; teklif, tarım sektörünü ilgilendiren yönüyle tali komisyon olarak Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonunda görüşülmeliydi. Yeterli istişare edilmeden kanunlaşan tekliflerden bir süre sonra, düzeltme amaçlı tekrar torba kanun teklifleri getirildiği görülmektedir. Bu da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kanun hazırlama ciddiyetine yakışır bir durum değildir. Ayrıca kooperatifçilik, tarımın daha verimli bir hale gelmesi için önemli bir uygulamadır. Türk çiftçisinin, hayvancılarımızın kooperatiflere katılmaya teşvik edilmesini gerekli görüyoruz. Zira çiftçimiz üretiyor fakat maalesef pazarlamada, satmada sorun yaşıyor. Tarımda girdiler yüksek, kar düşük; hal böyle olunca da tarımdan şehirlere kaçış başlıyor. Tarım topraklarına vatandaşlarımızın tekrar yönelmesini fakat yöneldikten sonra da refah içinde yaşamasını sağlamamız bu sayede vatandaşları tarımda tutmamız gerekiyor. Kooperatifler bu açılardan da tarım için büyük bir öneme haizdir.

Kooperatifler hakkında bilinçlendirme yalnızca tarım hususunda değil; diğer bütün hususlarda yapılmalıdır. Kooperatiflerin kurulması kadar; demirbaş, makine ve ekipman alımı, personel istihdamı, destekleyici krediler de önemlidir. Kooperatifçilik girişimlerinde vatandaşlarımızın desteklenmesi ve kurulan kooperatiflerin geliştirilmesini, aktif tutulmasının sağlanmasını gerekli görüyoruz.

Cumhuriyetimizin en başlarında da kooperatiflere çok önem verilmiştir. Köy kalkınma kooperatifleri, hayvan üreticileri kooperatifleri, elektrik üretimi kooperatifleri gibi kooperatifler Cumhuriyetimizin kazanımlarıdır.

Bu teklif bizce olumlu bir tekliftir. Fakat maalesef üzerinde yeterli çalışma olmadığı da ortadadır. Teklifteki bazı maddelerin mevcut Kanunla çeliştiği, bazılarında gözden kaçan

noktalar olduğu ve bazılarının amacının tam anlaşılmadığı komisyon toplantısında da tarafımızca belirtilmiştir.

Örneğin; “26’ncı madde ile neden Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri 6102 sayılı Ticaret Kanunundan çıkarılmak isteniyor?” Bu düzenlemenin kapsamı ve amacı anlaşılır değildir.

Bir başka örnek; 11’inci madde ile 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 72’nci maddesinde değişiklik öngörülüyor. Fakat bu maddedeki değişikliğin aynı kanunun 77’nci maddesiyle çeliştiğini düşünmekteyiz. 77’nci maddeye göre dikey örgütlenme yani kooperatif, birlik, merkez birlik ve millî birlik silsilesi tamamlanmadan bir kooperatifin direkt örneğin millî birliğe üyeliği söz konusu. Fakat 72’de yapılmak istenen değişikliğe göre ise her birlik bir üst birliğe üye olabilir, ancak bu sayede kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefalet sağlayabilir ve kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık edebilir. Bu kooperatifçiler tarafından da önem verilen bir durum. Fakat bahsi geçen teklif maddesinin kabulü halinde 77’nci maddeyle çelişip çelişmediği incelenmelidir.

Bu maddelerin ve bunlar haricinde gerek İYİ Parti olarak bizim gerekse diğer partilerin verdikleri önergeler objektif bir şekilde incelenmeli ve teklif ciddiyetle hazırlanmalı, uygulanması hesaplanmalıdır. Zira maalesef -daha önce de şahit olunduğu gibi- yeterli çalışmadan uzak, istişareden yoksun teklifler daha sonrasında düzeltilmek maksadıyla tekrar komisyona gelmektedir.

Maddeler Üzerine Usule ve Esasa İlişkin Değerlendirmeler

Madde 4

Madde gerekçesinde genel kurulların vakitten ve maliyetten tasarruf edilmesi ve kamu sağlığını ilgilendiren durumlarda gerekli hijyen koşullarının sağlanması amacı güdüldüğü belirtilse de özellikle kırsal bölgelerde henüz yeterli teknik alt yapı oluşmadığından, tarafımızca elektronik ortamda Genel Kurul yapılmasının ortakların tam temsili bakımından sorun yaratacağı ve telafisi zor olumsuzluklara neden olacağı değerlendirilmektedir. Bu bağlamda üyelerin şifresinin kötü niyetli kullanımının önüne geçilmelidir. Ayrıca üye sayısı çok fazla olan kooperatif genel kurul toplantılarının gerçekleştirilmesinde karmaşıklığa sebep olabilir.

Madde 5

Maddeye eklenen üçüncü fıkra ile çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kıstaslara göre belirlenen kooperatif yönetim kurulu üyelerinin ve yedeklerinin, seçilmelerini takiben en geç dokuz ay içinde kooperatifçilik eğitim programını tamamlamaları şartı getirilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve çeşitli Anayasa Mahkemesi kararları ile güvence altına alınan ve hukuki çerçevesi çizilen müktesep hak kavramı, hukuka uygun olarak iktisap edilmiş, kişiye özgü ve lehte hukuki sonuç doğuran hakların korunmasını sağlayan ve yeni bir hukuki düzenleme ile bu haklara zarar verilmesini engelleyen bir hukuki müessesedir. Bu kapsamda seçim ile görev tevdi edilen üyelerin eğitim şartı ileri sürülerek üyelikten çıkarılmalarına ilişkin bir yaptırım müktesep hak kavramının ihlaline neden olacak ve temsiliyet açısından da olumsuz sonuçlar doğuracaktır. Bu nedenle, ilgili uygulamanın seçimle göreve gelen üyeler için uygulanmamasını talep etme zarureti hâsıl olmuştur.

Madde 7

Madde ile Yönetim Kurulu görev ve sorumlulukları arasında bulunan tüm belge ve malvarlıklarının, yönetim kurulu üyelerinin görevlerinin bitiminden itibaren üç işgünü içinde tutanakla yeni seçilenlere teslimi zorunlu hale getirilmektedir. Ne var ki, hayatın olağan akışı dikkate alındığında bu sürenin kısa olduğu ve uygulamada sorunlara yol açabileceği müşahade edilmektedir. Bu kapsamda sürenin, Kanunda yer alan tescil işlem süresine uygun olarak 15 güne çıkarılması, teklif ile amaçlanan hukuki çıkarın temini açısından büyük önem arz etmektedir. Tescil işlemi gerçekleşmeden, yeni Yönetim Kurulunun para, evrak vs. teslim almasının yaratacağı olumsuzluklar gözden uzak tutulmamalıdır.

Madde 8

Maddeye göre kooperatiflerin denetleme organı içerisinde görev ifa eden üyelerin ve yedeklerinin, seçilmelerini takiben en geç dokuz ay içinde kooperatifçilik eğitim programını tamamlamaları şarttır. Süresi içerisinde eğitim şartını sağlamayanların denetçiliği düşeceği öngörülmüştür.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve çeşitli Anayasa Mahkemesi kararları ile güvence altına alınan ve hukuki çerçevesi çizilen müktesep hak kavramı, hukuka uygun olarak iktisap edilmiş, kişiye özgü ve lehte hukuki sonuç doğuran hakların korunmasını sağlayan ve yeni bir hukuki düzenleme ile bu haklara zarar verilmesini engelleyen bir hukuki müessesedir. Bu

kapsamda seçim ile görev tevdi edilen üyelerin eğitim şartı ileri sürülerek üyelikten çıkarılmalarına ilişkin bir yaptırım müktesep hak kavramının ihlaline neden olacak ve temsiliyet açısından da olumsuz sonuçlar doğuracaktır. Bu nedenle, ilgili uygulamanın seçimle göreve gelen mevcut üyeler için uygulanmamasını talep etme zarureti hâsıl olmuştur. Ek olarak, eğer eğitim, göreve seçilmenin şartlarından biri olarak öngörülebilecekse kapsamı, eğitimi verecek kişi ya da kurumlar, eğitim süresi ve eğitimin kurucu unsurlarına ilişkin temel hususlar Kanunda düzenlenmeli ve yalnızca pratiğe ilişkin ayrıntılar yönetmeliğe bırakılmalıdır.

Madde 10

İşbu madde 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 72 inci maddesinde değişiklik öngörülmektedir. Ne var ki, teklif edilen değişikliğin 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 77 nci maddesi ile çeliştiği tespit edilmiştir. 77 nci madde kapsamında, kooperatif birliklerinin ve bu birliklere üye olmanın hukuki altyapısı tesis edilmiştir. Fakat teklif ile 72 inci maddede yapılmak istenen değişiklik kapsamında, kooperatiflerin, kooperatif birliklerine, kooperatif birliklerinin de merkez birliğine ortak olmadığı takdirde kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefalet sağlayamayacağı ve kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapamayacağı hüküm altına alınmıştır. Teklif edilen bu düzenlemenin 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 77 nci maddesinin lafzına ve özüne aykırılık ihtiva etmesi ihtimal dahilindedir. Bu kapsamda, normlar arasındaki çatışmanın tespitini ve giderilmesini talep etme zarureti hâsıl olmuştur.

Madde 12

Teklif ile kooperatifler ve üst kuruluşlarına, genel kurul toplantılarından en az on beş gün önce ilgili Bakanlıktan temsilci talebinde bulunmaları zorunluluğu getirilmektedir. Usulüne uygun talepte bulunulduğu halde, temsilcinin toplantıya katılmaması halinde yapılması öngörülen genel kurulların gerçekleştirilmesine imkân sağlanmıştır. Bakanlık temsilcisinin ücreti ise ilgili kooperatif tarafından karşılanır. Ne var ki, tersinden yorum ile ilgili teklif, temsilcinin toplantıya katılmaması halinin kanunen yolunu açmaktadır. Bu durum pratikte keyfiliğe ve hukuka aykırı uygulamalara yol açacaktır. Ek olarak, genel kurullara katılmakla yükümlü ve görevli kamu görevlisinin görevini ifa etmemesine ilişkin bir hukuki imkân tesis edilmesi, idarenin etkinliğini zedeleyecektir.

Madde 13

Teklif ile ortakların çoğunluğu kadınlardan oluşan ve kadın emeğinin değerlendirilmesi amacıyla kurulan kooperatiflerin, gerek kuruluş aşamasında gerekse faaliyet dönemlerindeki tescil ve ilan ücretleri ile odaya kayıt ücreti ve yıllık aidat ile munzam aidat ücretlerinin alınmayacağı hüküm altına alınmıştır. Bahse konu uygulamaya ek olarak, gençlerin kırsalda tarım faaliyetlerine katılımlarının artırılması amacıyla kooperatiflerin çoğunluğunun otuz yaşını doldurmamış kişiler tarafından kurulması halinde de madde ile ihdas edilen pozitif ayrımcılık kapsamına alınmasını talep etme zarureti hâsıl olmuştur.

Madde 17

Teklifin 5 ve 8 inci maddelerinin teklif metninden çıkarılması öngören önergelerimize paralel olarak intikal hükmü olan bu maddenin de teklif metninden çıkarılmasını teklif etmekteyiz.

Madde 23

Madde ile Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri 6102 sayılı Ticaret Kanunu kapsamından çıkarılmaktadır. Böyle bir hukuki düzenleme, tarım satış kooperatiflerinin diğer ticari işletmelere nazaran birçok avantaj elde edeceği anlamına gelmektedir. Ek olarak, bahse konu kooperatiflerin muhatap olacağı hukuki uyumsuzlukların çözüme kavuşturulması süreci Türk Ticaret Kanunu kapsamından çıkarılmaktadır. Bu durumun gerek serbest piyasa ekonomisinin yapısal unsurlarına gerekse de rekabet hukukunu düzenleyen temel esaslara aykırılık teşkil edebileceğini belirtmek yerinde olacaktır.

Yasin Öztürk
Denizli

Ayhan Altuntaş
Ankara

ANTALYA MİLLETVEKİLİ ATAY USLU VE
76 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

**KOOPERATİFLER KANUNU İLE BAZI
KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasına ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Yönetim kurulu başvuru bir ay içinde sonuçlandırır ve başvuru sahibine kararı taahhütlü mektupla veya elden imza karşılığında tebliğ eder.”

“Kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefil olan kooperatifler ile kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapan kooperatiflerde, yönetim kurulu anasözleşmede belirtilen şartları taşıyanları ortaklığa kabulden kaçınamaz.”

MADDE 2- 1163 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “100.000 liradır.” ibaresi “100 Türk Lirasıdır.” şeklinde, dördüncü cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiştir. “Ortaklık payının değeri kooperatiflerin amaç ve faaliyet konularına göre ilgili Bakanlıkça artırılabilir.”

“3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu kapsamında sigortacılık faaliyetinde bulunacak kooperatifler için en çok pay taahhüt sınırı uygulanmaz ve ortaklık payının değeri ilgili kurumun görüşü alınarak belirlenir.”

MADDE 3- 1163 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu, bilanço, gelir gider farkı hesapları ve denetçilerin 66 ncı ve 69 uncu madde hükümlerine uygun olarak tanzim edecekleri raporlar, genel kurulun yıllık toplantısından en az 15 gün öncesinden itibaren bir

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ
KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ
KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

**KOOPERATİFLER KANUNU İLE BAZI
KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasına ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Yönetim kurulu başvuru bir ay içinde sonuçlandırır ve başvuru sahibine kararı taahhütlü mektupla veya elden imza karşılığında tebliğ eder.”

“Kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefil olan kooperatifler ile kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapan kooperatiflerde, yönetim kurulu anasözleşmede belirtilen şartları taşıyanları ortaklığa kabulden kaçınamaz.”

MADDE 2- 1163 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “100.000 liradır.” ibaresi “100 Türk lirasıdır.” şeklinde, dördüncü cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiş ve maddenin üçüncü fıkrasında yer alan “10.000 lira” ibaresi “100 Türk lirası” şeklinde değiştirilmiştir.

“Ortaklık payının değeri kooperatiflerin amaç ve faaliyet konularına göre ilgili Bakanlıkça artırılabilir.”

“3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu kapsamında sigortacılık faaliyetinde bulunacak kooperatifler için en çok pay taahhüt sınırı uygulanmaz ve ortaklık payının değeri ilgili kurumun görüşü alınarak belirlenir.”

MADDE 3- 1163 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu, bilanço, gelir gider farkı hesapları ve denetçilerin 66 ncı ve 69 uncu madde hükümlerine uygun olarak tanzim edecekleri raporlar, genel kurulun yıllık toplantısından en az 15 gün öncesinden itibaren bir

(Antalya Milletvekili Atay Uslu ve
76 Milletvekilinin Teklifi)

yıl süre ile kooperatif merkezinde, varsa şubelerinde ve elektronik ortamda kooperatif bilgi sisteminde ortakların tetkikine amade tutulur.

Kooperatif ortaklarına kooperatif bilgi sistemi üzerinden, genel kurula katılma hakkını haiz ortakları gösterir listeye erişim yetkisi verilir.”

“Madde kapsamında elde edilen kişisel veriler sadece ortakların kooperatif iş ve işlemlerinden haberdar olmaları ve kooperatif organlarında görev almak isteyen adayların kooperatif ortaklarına ulaşabilmeleri amaçlarıyla kullanılabilir. Elde edilen veriler 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa aykırı olarak kullanılamaz, aktarılamaz veya başka bir şekilde işlenemez.”

MADDE 4- 1163 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan “üç” ibaresi “iki” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Genel kurul toplantısına, yönetim kurulu tarafından kooperatif bilgi sisteminden alınan ortaklar listesinde adı bulunanlar katılabilir.

Genel kurul toplantısı anasözleşmede hüküm bulunması şartıyla elektronik ortamda da yapılabilir. Genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fiilen katılmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur. Bu hükmün uygulama esasları ile genel kurula elektronik ortamda katılmaya ve oy vermeye ilişkin anasözleşme hükmü örneği Ticaret Bakanlığıınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 5- 1163 sayılı Kanunun 55 inci maddesinin ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve mevcut üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kısıtlara göre belirlenen kooperatiflerin yönetim kurulu üyeleri ve yedeklerinin, seçilmelerini takiben en geç dokuz ay içinde kooperatifçilik eğitim programını tamamlamaları şarttır. Süresi içerisinde eğitim şartını sağlayamayanların üyeliği düşer. Eğitim programına ilişkin usul ve esaslar ile

(Sanayi, Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

yıl süre ile kooperatif merkezinde, varsa şubelerinde ve elektronik ortamda KOOPBİS’te ortakların tetkikine amade tutulur.

Kooperatif ortaklarına KOOPBİS üzerinden, genel kurula katılma hakkını haiz ortakları gösterir listeye erişim yetkisi verilir.”

“Madde kapsamında elde edilen kişisel veriler sadece ortakların kooperatif iş ve işlemlerinden haberdar olmaları ve kooperatif organlarında görev almak isteyen adayların kooperatif ortaklarına ulaşabilmeleri amaçlarıyla kullanılabilir. Elde edilen veriler 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa aykırı olarak kullanılamaz, aktarılamaz veya başka bir şekilde işlenemez.”

MADDE 4- 1163 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan “üç” ibaresi “iki” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Genel kurul toplantısına, yönetim kurulu tarafından KOOPBİS’ten alınan ortaklar listesinde adı bulunanlar katılabilir.

Genel kurul toplantısı anasözleşmede hüküm bulunması şartıyla elektronik ortamda da yapılabilir. Genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fiilen katılmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur. Bu hükmün uygulama esasları ile genel kurula elektronik ortamda katılmaya ve oy vermeye ilişkin anasözleşme hükmü örneği Ticaret Bakanlığıınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 5- 1163 sayılı Kanunun 55 inci maddesinin ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve mevcut üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kısıtlara göre belirlenen kooperatiflerin yönetim kurulu üyeleri ve yedeklerinin, seçilmelerini takiben en geç dokuz ay içinde kooperatifçilik eğitim programını tamamlamaları şarttır. Süresi içerisinde eğitim şartını sağlayamayanların üyeliği düşer. Eğitim programına ilişkin usul ve esaslar ile

(Antalya Milletvekili Atay Uslu ve
76 Milletvekilinin Teklifi)

buna tabi olacak kooperatifler ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak Ticaret Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.”

“Üçüncü fıkra, tüzel kişi üyelerin temsilcileri hakkında da uygulanır”

MADDE 6- 1163 sayılı Kanunun 56 ncı maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan “Aynı türde” ibaresi “Amacı ve esas faaliyet konusu aynı olan” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 7- 1163 sayılı Kanunun 57 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Ancak kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefil olan kooperatifler ile kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapan kooperatifler ve bunların üst kuruluşlarında üst üste iki dönem yönetim kurulu üyeliği yapanlar aradan bir seçim dönemi geçmedikçe bu göreve tekrar seçilemezler.”

MADDE 8- 1163 sayılı Kanunun 62 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yönetim kurulu; kendi tutanakları, genel kurul tutanakları, ortak listeleri, gelir-gider hesapları ve yıllık bilançonun usulüne uygun olarak hazırlanması ve saklanmasından, tetkik olunmak üzere denetçilere verilmesinden sorumludur. Ayrıca görevi sona eren yönetim kurulu üyeleri tarafından sorumlulukları altında bulunan para, mal, defter, belge ve diğer kooperatif varlıklarının seçimlerin yapıldığı genel kurul toplantı tarihinden itibaren üç iş günü içinde tutanakla yeni seçilenlere teslimi zorunludur.”

MADDE 9- 1163 sayılı Kanunun 65 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 65- Denetçi, genel kurul namına kooperatifin bütün işlem ve hesaplarını tetkik eder.

Genel kurul tarafından, denetleme organı olarak görev yapmak üzere en fazla dört yıl için en az bir veya daha fazla denetçi seçilir. Genel kurulca asıl üye sayısı kadar yedek üye seçilebilir.

Çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kısıtlara göre belirlenen kooperatiflerin denetleme organı üyeleri ve yedeklerinin, seçilmelerini takiben

(Sanayi, Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

buna tabi olacak kooperatifler ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak Ticaret Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.”

“Üçüncü fıkra, tüzel kişi üyelerin temsilcileri hakkında da uygulanır”

MADDE 6- 1163 sayılı Kanunun 56 ncı maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan “Aynı türde” ibaresi “Amacı ve esas faaliyet konusu aynı olan” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 7- 1163 sayılı Kanunun 62 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yönetim kurulu; kendi tutanakları, genel kurul tutanakları, ortak listeleri, gelir-gider hesapları ve yıllık bilançonun usulüne uygun olarak hazırlanması ve saklanmasından, tetkik olunmak üzere denetçilere verilmesinden sorumludur. Ayrıca görevi sona eren yönetim kurulu üyeleri tarafından sorumlulukları altında bulunan para, mal, defter, belge ve diğer kooperatif varlıklarının seçimlerin yapıldığı genel kurul toplantı tarihinden itibaren üç iş günü içinde tutanakla yeni seçilenlere teslimi zorunludur.”

MADDE 8- 1163 sayılı Kanunun 65 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 65- Denetçi, genel kurul namına kooperatifin bütün işlem ve hesaplarını tetkik eder.

Genel kurul tarafından, denetleme organı olarak görev yapmak üzere en fazla dört yıl için en az bir denetçi seçilir. Genel kurulca asıl üye sayısı kadar yedek üye seçilebilir.

Çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kısıtlara göre belirlenen kooperatiflerin denetleme organı üyeleri ve yedeklerinin, seçilmelerini takiben

(Antalya Milletvekili Atay Uslu ve
76 Milletvekilinin Teklifi)

en geç dokuz ay içinde kooperatifçilik eğitim programını tamamlamaları şarttır. Süresi içerisinde eğitim şartını sağlayamayanların denetçiliği düşer. Eğitim programına ilişkin usul ve esaslar 55 inci maddenin üçüncü fıkrası kapsamında çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Denetleme organı üyeliğinin herhangi bir nedenle boşalması halinde üyelerin yerlerine en çok oy alan yedekleri geçer. Yedeklerle beraber üye sayısı genel kurulca belirlenen sayının altına düştüğü takdirde, mevcut üye veya üyeler ilk genel kurula kadar görev yapmak üzere şartları haiz kişileri denetim kurulu üyeliğine atar. Yedekler de dahil hiçbir üye kalmaması halinde, yönetim kurulunca, denetçilerin seçilmesi amacıyla genel kurul derhal toplantıya çağırılır.

Anasözleşme ve genel kurul kararı ile denetim organının görev ve yetkilerini artırmak ve özellikle ara denetlemeleri öngörmek mümkündür.

Denetçi raporu genel kurula sunulmayan kooperatiflerde; finansal tablolar, yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu ve ibra hakkında alınan kararlar geçersizdir.

56 ncı maddenin birinci fıkrasının (1) ve (3) numaralı bentleri ile üçüncü fıkrasında yer alan hükümler denetçiler hakkında da uygulanır.

Yönetim kurulu gecikmeksizin denetçileri ticaret siciline tescil ettirir ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile internet sitesinde ilan ettirir.”

MADDE 10- 1163 sayılı Kanunun 69 uncu maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“III- Dış Denetim:

MADDE 69 - Ticaret Bakanlığı tarafından çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kistaslar dikkate alınarak belirlenen kooperatif ve üst kuruluşları dış denetime tabidir. Dış denetim finansal tabloların denetimidir. Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu içinde yer alan finansal bilgilerin, denetlenen finansal tablolar ile tutarlı olup olmadığı ve gerçeği yansıtmayı yansıtmadığı da dış denetimin kapsamı içindedir.

(Sanayi, Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

en geç dokuz ay içinde kooperatifçilik eğitim programını tamamlamaları şarttır. Süresi içerisinde eğitim şartını sağlayamayanların denetçiliği düşer. Eğitim programına ilişkin usul ve esaslar 55 inci maddenin üçüncü fıkrası kapsamında çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Denetleme organı üyeliğinin herhangi bir nedenle boşalması halinde üyelerin yerlerine en çok oy alan yedekleri geçer. Yedeklerle beraber üye sayısı genel kurulca belirlenen sayının altına düştüğü takdirde, mevcut üye veya üyeler ilk genel kurula kadar görev yapmak üzere şartları haiz kişileri denetim kurulu üyeliğine atar. Yedekler de dahil hiçbir üye kalmaması halinde, yönetim kurulunca, denetçilerin seçilmesi amacıyla genel kurul derhal toplantıya çağırılır.

Anasözleşme ve genel kurul kararı ile denetim organının görev ve yetkilerini artırmak ve özellikle ara denetlemeleri öngörmek mümkündür.

Denetçi raporu genel kurula sunulmayan kooperatiflerde; finansal tablolar, yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu ve ibra hakkında alınan kararlar geçersizdir.

56 ncı maddenin birinci fıkrasının (1) ve (3) numaralı bentleri ile üçüncü fıkrasında yer alan hükümler denetçiler hakkında da uygulanır.

Yönetim kurulu gecikmeksizin denetçileri ticaret siciline tescil ettirir ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile internet sitesinde ilan ettirir.”

MADDE 9- 1163 sayılı Kanunun 69 uncu maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“III- Dış denetim:

MADDE 69 - Ticaret Bakanlığı tarafından çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kistaslar dikkate alınarak belirlenen kooperatif ve üst kuruluşları dış denetime tabidir. Dış denetim finansal tabloların denetimidir. Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu içinde yer alan finansal bilgilerin, denetlenen finansal tablolar ile tutarlı olup olmadığı ve gerçeği yansıtmayı yansıtmadığı da dış denetimin kapsamı içindedir.

(Antalya Milletvekili Atay Uslu ve
76 Milletvekilinin Teklifi)

Dış denetim genel kurulca alınan karar doğrultusunda;

a) Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yetkilendirilen bağımsız denetçiler,

b) 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa tabi meslek mensupları,

c) İlgili Bakanlıkça dış denetimle yetkilendirilen, bağlı olunan merkez birlikleri veya merkez birliği kurulamamışsa bağlı olunan birlikler, tarafından yapılabilir.

İlgili Bakanlıkça dış denetimle yetkilendirilen birlik ve merkez birlikleri 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun ilgili hükümlerine göre bağımsız denetime tâbidir.

Dış denetim yapacak denetçiler ile denetim yetkisi verilen birlik ve merkez birliğinin denetimle görevlendirilen personeli, görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı, fiillerinin niteliğine göre 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun kamu görevlilerine ait hükümleri uyarınca cezalandırılırlar.

Dış denetim ve bu denetimi yapacak denetçiler hakkında da 65 inci maddenin altıncı, yedinci ve sekizinci fıkraları uygulanır.

Bu madde ve 65 inci madde kapsamında yapılacak denetime ilişkin usul ve esaslar, denetçilerin nitelikleri, uyacakları etik ilkeler, görev ve yetkileri, seçilmeleri, görevden alınmaları veya ayrılmalari, denetimin ve denetim raporlarının içeriği ve raporun genel kurula sunulması ile üst kuruluşların yetkilendirilmesine ilişkin hususlar ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak Ticaret Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 11- 1163 sayılı Kanunun 72 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Kooperatifler, kooperatif birliklerine; kooperatif birlikleri de merkez birliğine ortak olmadığı takdirde, kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefalet sağlayamaz ve kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık

(Sanayi, Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Dış denetim genel kurulca alınan karar doğrultusunda;

a) Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yetkilendirilen bağımsız denetçiler,

b) 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa tabi meslek mensupları,

c) İlgili Bakanlıkça dış denetimle yetkilendirilen, bağlı olunan merkez birlikleri veya merkez birliği kurulamamışsa bağlı olunan birlikler, tarafından yapılabilir.

İlgili Bakanlıkça dış denetimle yetkilendirilen birlik ve merkez birlikleri 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun ilgili hükümlerine göre bağımsız denetime tabidir.

Dış denetim yapacak denetçiler ile denetim yetkisi verilen birlik ve merkez birliğinin denetimle görevlendirilen personeli, görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı, fiillerinin niteliğine göre 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun kamu görevlilerine ait hükümleri uyarınca cezalandırılırlar.

Dış denetim ve bu denetimi yapacak denetçiler hakkında da 65 inci maddenin altıncı, yedinci ve sekizinci fıkraları uygulanır.

Bu madde ve 65 inci madde kapsamında yapılacak denetime ilişkin usul ve esaslar, denetçilerin nitelikleri, uyacakları etik ilkeler, görev ve yetkileri, seçilmeleri, görevden alınmaları veya ayrılmalari, denetimin ve denetim raporlarının içeriği ve raporun genel kurula sunulması ile üst kuruluşların yetkilendirilmesine ilişkin hususlar ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak Ticaret Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 10- 1163 sayılı Kanunun 72 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Kooperatifler, kooperatif birliklerine; kooperatif birlikleri de merkez birliğine ortak olmadığı takdirde, kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefalet sağlayamaz ve kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık

(Antalya Milletvekili Atay Uslu ve
76 Milletvekilinin Teklifi)

yapamaz. Bu kapsamdaki başvurularda; Birlikler kooperatifleri, merkez birliği de birlikleri ortaklığa kabulden kaçınmaz.”

MADDE 12- 1163 sayılı Kanunun 81 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci ve ikinci cümleleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yapı kooperatifleri, anasözleşmede gösterilen işlerin tamamlanması ve ferdi mülkiyete geçilip konutların ve/veya işyerlerinin ortaklar adına tescil edilmesiyle amacına ulaşmış sayılır ve dağılır. Ancak tescil işleminden sonra usulüne uygun şekilde anasözleşme değişikliği yapılarak kooperatifin amacının değiştirilmesi halinde dağılmaya ilişkin hüküm uygulanmaz.”

MADDE 13- 1163 sayılı Kanunun 87 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“B) Bakanlık temsilcileri ve kararların yürürlük şartı:

MADDE 87- Kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin, genel kurul toplantılarından en az on beş gün önce ilgili Bakanlıktan temsilci talebinde bulunması zorunludur.

Genel kurul toplantıları, Bakanlık temsilcisinin huzuru ile açılır ve devam eder. Temsilci, toplantının kanunlara, anasözleşmeye ve gündeme göre yürütülmesine nezaret eder. Genel kurul toplantı tutanağı ile toplantıya katılanların listesi temsilci tarafından imzalanır. Temsilci, genel kurulda, kanun ve anasözleşmeye aykırı olarak alınan kararlar hakkındaki görüşünü tutanakta belirtir. Usulüne uygun talepte bulunulduğu halde, temsilci toplantıya katılmaz ise ilan edilen saatten bir saat sonra toplantıya başlanır.

Bakanlık temsilcisinin nitelikleri, görevleri, yetkileri, ücret tarifeleri ile temsilci görevlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak Ticaret Bakanlığına çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Bakanlık temsilcisinin ücreti, ilgili kooperatif tarafından karşılanır.”

(Sanayi, Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

yapamaz. Bu kapsamdaki başvurularda; birlikler kooperatifleri, merkez birliği de birlikleri ortaklığa kabulden kaçınmaz.”

MADDE 11- 1163 sayılı Kanunun 81 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci ve ikinci cümleleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yapı kooperatifleri, anasözleşmede gösterilen işlerin tamamlanması ve ferdi mülkiyete geçilip konutların ve/veya işyerlerinin ortaklar adına tescil edilmesiyle amacına ulaşmış sayılır ve dağılır. Ancak tescil işleminden sonra usulüne uygun şekilde anasözleşme değişikliği yapılarak kooperatifin amacının değiştirilmesi halinde dağılmaya ilişkin hüküm uygulanmaz.”

MADDE 12- 1163 sayılı Kanunun 87 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“B) Bakanlık temsilcileri ve kararların yürürlük şartı:

MADDE 87- Kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin, genel kurul toplantılarından en az on beş gün önce ilgili Bakanlıktan temsilci talebinde bulunması zorunludur.

Genel kurul toplantıları, Bakanlık temsilcisinin huzuru ile açılır ve devam eder. Temsilci, toplantının kanunlara, anasözleşmeye ve gündeme göre yürütülmesine nezaret eder. Genel kurul toplantı tutanağı ile toplantıya katılanların listesi temsilci tarafından imzalanır. Temsilci, genel kurulda, kanun ve anasözleşmeye aykırı olarak alınan kararlar hakkındaki görüşünü tutanakta belirtir. Usulüne uygun talepte bulunulduğu halde, temsilci toplantıya katılmaz ise ilan edilen saatten bir saat sonra toplantıya başlanır.

Bakanlık temsilcisinin nitelikleri, görevleri, yetkileri, ücret tarifeleri ile temsilci görevlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Ticaret Bakanlığına çıkarılan yönetmelikle düzenlenir. Bakanlık temsilcisinin ücreti, ilgili kooperatif tarafından karşılanır.”

(Antalya Milletvekili Atay Uslu ve
76 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 14- 1163 sayılı Kanunun 93 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“5. Ortaklarının çoğunluğu kadınlardan oluşan ve kadın emeğinin değerlendirilmesi amacıyla kurulan kooperatifler ile ortaklarının çoğunluğu engellilerden oluşan kooperatiflerin, bu Kanun ve 6102 sayılı Kanun gereğince tescil ve ilana tabi işlemlerinden ücret alınmaz ve ilana tabi olanlar Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ücretsiz olarak yayımlanır. Bu kooperatiflerden, 18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununun 24 üncü maddesi gereğince odaya kayıt ücreti ve yıllık aidat ile aynı Kanunun 25 inci maddesinde tanımlanan munzam aidat alınmaz.”

MADDE 15- 1163 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan “üçüncü fıkrasına” ibaresi “üçüncü ve dördüncü fıkralarına” şeklinde değiştirilmiş, bende “16 ncı maddenin beşinci fıkrasına,” ibaresinden sonra gelmek üzere “24 üncü maddenin birinci fıkrasına, 46 ncı maddenin ikinci fıkrasına,” ibaresi eklenmiş, bentte yer alan “altıncı fıkrasına” ibaresi “ikinci ve altıncı fıkralarına” şeklinde değiştirilmiş, bende “fıkralarına” ibaresinden sonra gelmek üzere “, 62nci maddenin ikinci fıkrası gereği sorumlulukları altında bulunan para, mal, defter, belge ve diğer kooperatif varlıklarını teslim etmeyen” ibaresi, “memurları” ibaresinden sonra gelmek üzere “ile 72 ncı maddenin dördüncü fıkrasına aykırı hareket eden kooperatif üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri” ibaresi eklenmiş, (2) numaralı bendinde yer alan “Genel kurulu” ibaresi “45 inci maddenin birinci fıkrası gereği genel kurulu zamanında” şeklinde, “altı” ibaresi “dokuz” şeklinde, (3) numaralı bendinde yer alan “66 ve 67 nci maddeye aykırı hareket eden” ibaresi “66 ncı maddeye, 67 ncı maddenin birinci ve ikinci fıkralarına aykırı hareket eden ve ek 3 üncü maddeye aykırı uygulamaları araştırmayan” şeklinde, “altı” ibaresi “dokuz” şeklinde değiştirilmiş, fıkraya aşağıdaki bent ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

(Sanayi, Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 13- 1163 sayılı Kanunun 93 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“5. Ortaklarının çoğunluğu kadınlardan oluşan ve kadın emeğinin değerlendirilmesi amacıyla kurulan kooperatifler ile ortaklarının çoğunluğu engellilerden oluşan kooperatiflerin, bu Kanun ve 6102 sayılı Kanun gereğince tescil ve ilana tabi işlemlerinden ücret alınmaz ve ilana tabi olanlar Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ücretsiz olarak yayımlanır. Bu kooperatiflerden, 18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununun 24 üncü maddesi gereğince odaya kayıt ücreti ve yıllık aidat ile aynı Kanunun 25 inci maddesinde tanımlanan munzam aidat alınmaz.”

MADDE 14- 1163 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan “üçüncü fıkrasına” ibaresi “üçüncü ve dördüncü fıkralarına” şeklinde değiştirilmiş, bende “16 ncı maddenin beşinci fıkrasına,” ibaresinden sonra gelmek üzere “24 üncü maddenin birinci fıkrasına, 46 ncı maddenin ikinci fıkrasına,” ibaresi eklenmiş, bentte yer alan “altıncı fıkrasına” ibaresi “ikinci ve altıncı fıkralarına” şeklinde değiştirilmiş, bende “fıkralarına” ibaresinden sonra gelmek üzere “, 62nci maddenin ikinci fıkrası gereği sorumlulukları altında bulunan para, mal, defter, belge ve diğer kooperatif varlıklarını teslim etmeyen” ibaresi, “memurları” ibaresinden sonra gelmek üzere “ile 72 ncı maddenin dördüncü fıkrasına aykırı hareket eden kooperatif üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri” ibaresi eklenmiş, (2) numaralı bendinde yer alan “Genel kurulu” ibaresi “45 inci maddenin birinci fıkrası gereği genel kurulu zamanında” şeklinde, “altı” ibaresi “dokuz” şeklinde, (3) numaralı bendinde yer alan “66 ve 67 nci maddeye aykırı hareket eden” ibaresi “66 ncı maddeye, 67 ncı maddenin birinci ve ikinci fıkralarına aykırı hareket eden ve ek 3 üncü maddeye aykırı uygulamaları araştırmayan” şeklinde, “altı” ibaresi “dokuz” şeklinde değiştirilmiş, fıkraya aşağıdaki bent ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

(Antalya Milletvekili Atay Uslu ve
76 Milletvekilinin Teklifi)

“4. Ek 5 inci maddesinin ikinci fıkrasına ve bu madde kapsamında çıkarılacak yönetmelikte belirlenen yükümlülükler aykırı hareket eden yönetim kurulu üyelerinin her biri, her bir yükümlülük için ayrı ayrı olmak üzere bin Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılırlar. Aynı denetim kapsamında aynı kişiye verilebilecek idari para cezalarının toplam tutarı onbin Türk Lirasını geçemez.”

“Bu maddede öngörülen idari para cezaları ilgili Bakanlık tarafından uygulanır. İlgili Bakanlık, bu yetkisini il müdürlüklerine devredebilir. Bu Kanuna göre verilen idari para cezaları, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenir.”

MADDE 16- 1163 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Kooperatif bilgi sistemi:

EK MADDE 5- Ticaret Bakanlığı tarafından tüm kooperatif ve üst kuruluşlarının, kooperatifçilik hizmetlerine elektronik ortamda eriştiği ve merkezi veri tabanının yönetildiği Kooperatif Bilgi Sistemi (KOOPBİS) kurulur.

Kooperatifin ticaret sicili kayıtlarının, finansal tablolarının, yönetim kurulu ve denetçi raporlarının, genel kurul toplantı evrakının, ortakların kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgilerinin KOOPBİS’e işlenmesinden yönetim kurulu sorumludur.

İlgili Bakanlık ile kooperatif ve üst kuruluşları, görevleri ile sınırlı kalmak şartıyla, ortakların ve ortak olmak için başvuranların kişisel verilerini KOOPBİS’te işlemeye ve görüntülemeye yetkilidir. İlgili Bakanlık; denetim, istatistik üretme, hizmetlerde otomasyonu artırma, ülke kooperatifçiliğinin geliştirilmesi ve kooperatif ortaklarının haklarının korunması amacıyla sistemde işlenen verileri, kamu kurum ve kuruluşlarına aktarabilir. Elde edilen veriler 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa aykırı olarak kullanılamaz, aktarılamaz veya başka bir şekilde işlenemez.

(Sanayi, Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

“4. Ek 5 inci maddesinin ikinci fıkrasına ve bu madde kapsamında çıkarılan yönetmelikte belirlenen yükümlülükler aykırı hareket eden yönetim kurulu üyelerinin her biri, her bir yükümlülük için ayrı ayrı olmak üzere bin Türk lirası idari para cezası ile cezalandırılır. Aynı denetim kapsamında aynı kişiye verilebilecek idari para cezalarının toplam tutarı onbin Türk lirasını geçemez.”

“Bu maddede öngörülen idari para cezaları ilgili Bakanlık tarafından uygulanır. İlgili Bakanlık, bu yetkisini il müdürlüklerine devredebilir. Bu Kanuna göre verilen idari para cezaları, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenir.”

MADDE 15- 1163 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Kooperatif Bilgi Sistemi:

EK MADDE 5- Ticaret Bakanlığı tarafından tüm kooperatif ve üst kuruluşlarının, kooperatifçilik hizmetlerine elektronik ortamda eriştiği ve merkezi veri tabanının yönetildiği Kooperatif Bilgi Sistemi (KOOPBİS) kurulur.

Kooperatifin ticaret sicili kayıtlarının, finansal tablolarının, yönetim kurulu ve denetçi raporlarının, genel kurul toplantı evrakının, ortakların kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgilerinin KOOPBİS’e işlenmesinden yönetim kurulu sorumludur.

İlgili Bakanlık ile kooperatif ve üst kuruluşları, görevleri ile sınırlı kalmak şartıyla, ortakların ve ortak olmak için başvuranların kişisel verilerini KOOPBİS’te işlemeye ve görüntülemeye yetkilidir. İlgili Bakanlık; denetim, istatistik üretme, hizmetlerde otomasyonu artırma, ülke kooperatifçiliğinin geliştirilmesi ve kooperatif ortaklarının haklarının korunması amacıyla sistemde işlenen verileri, kamu kurum ve kuruluşlarına aktarabilir. Elde edilen veriler 6698 sayılı Kanuna aykırı olarak kullanılamaz, aktarılamaz veya başka bir şekilde işlenemez.

(Antalya Milletvekili Atay Uslu ve
76 Milletvekilinin Teklifi)

KOOPBİS’te tutulacak veriler ile elektronik ortamda sunulacak hizmetlerden faydalanılmasına, bu sistem üzerinde işlenen kişisel verilerin aktarımı ile güvenliğin sağlanmasına ve aydınlatma yükümlülüğünün ne şekilde yerine getirileceğine ilişkin usul ve esaslar ilgili Bakanlıklar ile Kişisel Verileri Koruma Kurumunun görüşü alınarak Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 17- 1163 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 6- Bu maddeyi ihdas eden Kanunla yapılan değişiklikler uyarınca hazırlanacak yönetmelikler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde çıkarılır.”

MADDE 18- 1163 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 7- 55 inci ve 65 inci maddelerin üçüncü fıkraları bu Kanunun yayımı tarihinde görevde bulunan yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler için yapılacak ilk seçimlere kadar uygulanmaz. Mezkur fıkralarda yer alan dokuz aylık süre 31/12/2022 tarihine kadar seçilecek yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler için bu tarihten itibaren başlar.”

MADDE 19- 1163 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 8- 57 nci maddenin ikinci fıkrasının uygulanmasında, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki seçimler dikkate alınmaz.”

MADDE 20- 1163 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 9- Kooperatif Bilgi Sistemi (KOOPBİS), bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde kurulur. İlgili Bakanlıklar, sistemin kurulum sürecinde kendi sistemlerindeki verileri aktarmakla, uygulamaya geçtikten sonra da kooperatif ve üst kuruluşlarınca yapılan veri girişlerini takip etmekle sorumludurlar.

Kooperatif ve üst kuruluşları yönetim kurulu üyelerinin; ticaret sicili kayıtlarını, finansal tablolarını, faaliyet raporlarını, genel kurul toplantı

(Sanayi, Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

KOOPBİS’te tutulacak veriler ile elektronik ortamda sunulacak hizmetlerden faydalanılmasına, bu sistem üzerinde işlenen kişisel verilerin aktarımı ile güvenliğin sağlanmasına ve aydınlatma yükümlülüğünün ne şekilde yerine getirileceğine ilişkin usul ve esaslar ilgili Bakanlıklar ile Kişisel Verileri Koruma Kurumunun görüşü alınarak Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 16- 1163 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 6- Bu maddeyi ihdas eden Kanunla yapılan değişiklikler uyarınca hazırlanacak yönetmelikler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde çıkarılır.”

MADDE 17- 1163 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 7- 55 inci ve 65 inci maddelerin üçüncü fıkraları bu Kanunun yayımı tarihinde görevde bulunan yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler için yapılacak ilk seçimlere kadar uygulanmaz. Mezkur fıkralarda yer alan dokuz aylık süre 31/12/2022 tarihine kadar seçilecek yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler için bu tarihten itibaren başlar.”

MADDE 18- 1163 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 8- KOOPBİS, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde kurulur. İlgili Bakanlıklar, sistemin kurulum sürecinde kendi sistemlerindeki verileri aktarmakla, uygulamaya geçtikten sonra da kooperatif ve üst kuruluşlarınca yapılan veri girişlerini takip etmekle sorumludurlar.

Kooperatif ve üst kuruluşları yönetim kurulu üyelerinin; ticaret sicili kayıtlarını, finansal tablolarını, faaliyet raporlarını, genel kurul toplantı

(Antalya Milletvekili Atay Uslu ve
76 Milletvekilinin Teklifi)

evrakını, ortakların kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgilerini ve gerekli tüm bilgileri KOOPBİS'in kurulmasını müteakip altı ay içinde aktarmaları zorunludur. Bu süreçte kooperatifler ve üst kuruluşları, genel kurul toplantısına katılma hakkını haiz ortakları gösteren listeleri bu madde yürürlüğe girmeden önceki hükümlere göre almaya devam ederler.

Bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmeyen kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri, Kanunun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasının 4 üncü bendi uyarınca idari para cezası ile cezalandırılırlar.”

MADDE 21- 1163 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 10- Kooperatifler ve üst kuruluşları, anasözleşmelerini en geç üç yıl içinde bu Kanun hükümlerine intibak ettirmek zorundadırlar. Anasözleşmelerini intibak ettirmeyen kooperatif ve üst kuruluşları dağılmış sayılır. Kanunen tasfiye ile görevlendirilmiş kimseler tarafından dağılmadan başlayarak iki ay içinde tasfiye işlemlerine geçilmemesi halinde, kooperatif ve üst kuruluşun ortakları ya da alacaklıları tarafından mahkemeden iki yıl içinde tasfiye memuru atanması istenebilir.

Anasözleşmeler intibak ettirilinceye kadar, mevcut anasözleşmelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

Anasözleşmelerini bu Kanuna intibak ettirmek için kooperatifler ve üst kuruluşlarının yapacakları genel kurulları, olağan genel kurulların usul ve çoğunluğuna göre toplanır ve karar verirler.”

MADDE 22- 18/4/1972 tarihli ve 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununun 20 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ancak, her halde 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 45 inci maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları, 55 inci maddesinin üçüncü fıkrası, 57 nci maddesinin ikinci fıkrası, 65 inci maddesinin üçüncü fıkrası, 69 uncu maddesi ve ek 5 inci maddesi hükümleri bu Kanuna tabi kooperatif, bölge birlikleri ve merkez birlikleri hakkında da uygulanır.”

(Sanayi, Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

evrakını, ortakların kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgilerini ve gerekli tüm bilgileri KOOPBİS'in kurulmasını müteakip altı ay içinde aktarmaları zorunludur. Bu süreçte kooperatifler ve üst kuruluşları, genel kurul toplantısına katılma hakkını haiz ortakları gösteren listeleri bu madde yürürlüğe girmeden önceki hükümlere göre almaya devam ederler.

Bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmeyen kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri, ek 2 nci maddenin birinci fıkrasının (4) numaralı bendi uyarınca idari para cezası ile cezalandırılırlar.”

MADDE 19- 1163 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 9- Kooperatifler ve üst kuruluşları, anasözleşmelerini en geç üç yıl içinde bu Kanun hükümlerine intibak ettirmek zorundadır. Anasözleşmelerini intibak ettirmeyen kooperatif ve üst kuruluşları dağılmış sayılır. Kanunen tasfiye ile görevlendirilmiş kimseler tarafından dağılmadan başlayarak iki ay içinde tasfiye işlemlerine geçilmemesi halinde, kooperatif ve üst kuruluşun ortakları ya da alacaklıları tarafından mahkemeden iki yıl içinde tasfiye memuru atanması istenebilir.

Anasözleşmeler intibak ettirilinceye kadar, mevcut anasözleşmelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

Anasözleşmelerini bu Kanuna intibak ettirmek için kooperatifler ve üst kuruluşlarının yapacakları genel kurulları, olağan genel kurulların usul ve çoğunluğuna göre toplanır ve karar verir.”

MADDE 20- 18/4/1972 tarihli ve 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununun 20 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ancak, her halde 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 45 inci maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları, 55 inci maddesinin üçüncü fıkrası, 65 inci maddesinin üçüncü fıkrası, 69 uncu maddesi ve ek 5 inci maddesi hükümleri bu Kanuna tabi kooperatif, bölge birlikleri ve merkez birlikleri hakkında da uygulanır.”

(Antalya Milletvekili Atay Uslu ve
76 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 23- 1/6/2000 tarihli ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 24- 4572 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bağımsız denetim kapsamı dışında kalan birlikler ile kooperatifler 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 69 uncu maddesi hükümlerine göre denetlenir.”

MADDE 25- 4572 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ancak, her halde 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 45 inci maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları, 55 inci maddesinin üçüncü fıkrası, 57 nci maddesinin ikinci fıkrası ve ek 5 inci maddesi hükümleri bu Kanuna tabi kooperatif ve birlikler hakkında da uygulanır.”

MADDE 26- 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 397 nci maddesinin beşinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “ile 4572 sayılı Kanun kapsamındaki kooperatifler ve bunların bağımsız denetime tabi olmayan üst kuruluşları” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 27- Bu Kanunun;

a) 5 inci maddesi ile 1163 sayılı Kanunun 55 inci maddesine eklenen üçüncü fıkra ve 9 uncu maddesi ile değiştirilen 1163 sayılı Kanunun 65 inci maddesinin üçüncü fıkrası 31/12/2022 tarihinden sonra uygulanmak üzere yayımı tarihinde,

b) Diğer hükümleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

MADDE 28- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

(Sanayi, Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 21- 1/6/2000 tarihli ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bağımsız denetim kapsamı dışında kalan birlikler ile kooperatifler 1163 sayılı Kanunun 69 uncu maddesi hükümlerine göre denetlenir.”

MADDE 22- 4572 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ancak, her halde 1163 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları, 55 inci maddesinin üçüncü fıkrası ve ek 5 inci maddesi hükümleri bu Kanuna tabi kooperatif ve birlikler hakkında da uygulanır.”

MADDE 23- 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 397 nci maddesinin beşinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “ile 4572 sayılı Kanun kapsamındaki kooperatifler ve bunların bağımsız denetime tabi olmayan üst kuruluşları” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 24- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 25- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.